

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Ing. Petr Vaníček

Konkurs jako způsob řešení úpadku dlužníka

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Tomáš Pohl

Tematický okruh: Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : [29. 09. 2019]

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 379 489 znaků včetně mezer.

rigorozant

V Praze dne 29. září 2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Tomáši Pohlovi za vedení rigorózní práce, za ochotu a pomoc při jejím zpracování a za jeho cenné rady a připomínky. Dále bych rád poděkoval své přítelkyni a rodičům, kteří mi byli během psaní rigorózní práce oporou a pomohli mi k jejímu dokončení.

OBSAH

Úvod.....	1
1 Vývoj a směřování insolvenčního a konkursního práva	6
2 Insolvenční návrh a cesty k prohlášení úpadku.....	16
2.1 Formy úpadku a podmínky jeho prohlášení	17
2.1.1 Úpadek pro platební neschopnost	17
2.1.2 Úpadek pro předlužení	19
2.1.3 Mezera krytí	19
2.1.4 Hrozící úpadek	21
2.2 Insolvenční návrh	21
2.3 Ochrana proti šikanózním návrhům	23
2.4 Odmítnutí/Zamítnutí/Zastavení řízení.....	26
2.5 Účinky zahájení řízení.....	27
3 Prohlášení konkursu a jeho účinky.....	31
3.1 Podstata konkursu a rozhodování o něm.....	31
3.2 Účinky prohlášení konkursu.....	36
3.2.1 Konkurs a společné jmění manželů.....	38
3.2.2 Vyživovací povinnost a péče o děti.....	39
3.2.3 Účinky ve vztahu k dlužníkovu podniku.....	42
3.2.4 Smlouvy o vzájemném plnění, fixní smlouvy a jiné	44
3.2.5 Dispoziční oprávnění a neúčinnost právních jednání.....	52
3.2.6 Splatnost pohledávek.....	54
3.2.7 Vybrané daňové souvislosti	55
3.2.8 Účinky v rámci obchodních korporací	57
3.3 Zrušení konkursu.....	58
4 Specifické podoby konkursu	63
4.1 Sanační konkurs vs. reorganizace – záchrana dlužníka v rámci konkursu?.....	63
4.2 Odlišnosti nepatrného konkursu	66
4.3 Podobnosti s ostatními způsoby řešení úpadku.....	67
5 Parametry průměrného konkursu podnikatelského subjektu v České republice.....	70
6 Majetková podstata v konkursu a její zpeněžení.....	74
6.1 Majetková podstata jakožto pojem.....	74
6.2 Zjišťování majetkové podstaty a její ocenění.....	78

6.3 Zpeněžení majetkové podstaty	82
6.4 Způsoby zpeněžení majetkové podstaty.....	83
6.5 Zpeněžení majetku sloužícího k zajištění.....	88
6.6 Odměna insolvenčního správce.....	93
6.7 Konečná zpráva a rozvrhové usnesení	96
7 Srovnání se zahraniční právní úpravou a evropský mezinárodní prvek v konkursních řízeních	99
7.1 Insolvenční právo v zahraničí	100
7.1.1 USA	100
7.1.2 Británie	101
7.1.3 Francie	103
7.1.4 Německo.....	104
7.1.5 Slovensko	106
7.2 Evropský mezinárodní prvek v konkursních řízeních.....	107
7.2.1 Místo hlavního zájmu dlužníka	108
7.2.2 Hlavní/vedlejší řízení	112
7.2.3 Informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek.....	112
8 Další vybraná problematická místa konkursu a insolvenčního řízení obecně a návrhy de lege ferenda.....	115
8.1 Nízká výtěžnost řízení řešených konkursem a racionální apatie věřitelů	115
8.2 Insolvenční řízení nenahrazuje řízení nalézací.....	118
8.3 Obecné pojetí a směřování insolvenčních zákonů	119
8.4 Insolvenční správci a výkon jejich funkce	121
8.5 Vybrané ústavně-právní limity insolvenčního řízení	125
8.6 Rizika zpeněžení mimo dražbu	127
8.7 Dispozice věřitelů s přihlašováním pohledávek.....	128
8.8 Vyrozumívání věřitelů o úpadku dlužníka	129
8.9 Šikanózní insolvenční návrhy a jejich zveřejňování	130
8.10 Bližší spojení s exekucním řízením.....	133
8.11 Předinsolvenční řešení krizové hospodářské situace podniků	133
8.12 Nový insolvenční rejstřík	134
8.13 Rozšíření koncepce nepatrného konkursu.....	135
8.14 Přihlašování pohledávek věřiteli i po uplynutí lhůty.....	136
Závěr.....	138

Seznam zkratek	143
Seznam použitých zdrojů	144
Název rigorózní práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce.....	157
Název rigorózní práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce.....	159

Úvod

Odpovědi na otázky kolem dluhů jsou odpověďmi na celou řadu klíčových otázek o stavu a vývoji společnosti. Jen obtížně lze nalézt v dějinách lidstva nějaké právní, ekonomické nebo etické pojednání, které by se nezabývalo otázkou dluhu. Celá řada literárních děl a dramatického umění využívá jako svůj hlavní nebo alespoň vedlejší námět dluh. Příčinu lze hledat ve skutečnosti, že lidé věnují vyrovnávání dluhů ve své komunitě prvořadou pozornost, jelikož si jsou velmi dobře vědomi destrukčního potenciálu černých pasažérů a problémů, které mohou dluhy ve společnosti napáchat. Dluhy jsou tak možná dobrými sluhy, dokud jsou pod kontrolou, ale velice zlými pány, když se této kontrole vymknou. Problém je v tom, že je velký rozdíl, jestli se pouze domníváme, že máme dluhy pod kontrolou, nebo je pod kontrolou máme i skutečně. Dnešní společenská atmosféra má silnou manipulativní tendenci utvrzovat nás v naší schopnosti dluhy splatit i tehdy, když už jsme ve skutečnosti jejich pouhými otroky. Dnes tak žijeme v době, kdy dlužit větší či menší částky se jeví jako normální. A dluží téměř všichni – jednotlivci, obchodní společnosti i státy. Je to zkrátka určitý fenomén nejen dnešního života. A právě situaci, kdy daný subjekt již své dluhy přestává zvládat, ale i další výše nastolené otázky a celkově problematiku dluhů, napomáhá moderní společnosti řešit insolvenční právo, které rovněž uvádí možnosti, jak se s dluhy náležitě vyrovnat.

Stejně jako dluh tak i úvěr, jako právě obvyklá příčina dluhu, je jednou z hlavních hnacích sil světové ekonomiky, a to zejména v nepříznivém ekonomickém prostředí. Jeho bezprostřední dostupnost zvyšuje předvídatelnost a obchodní důvěru. Úvěr, potažmo na opačné straně stojící dluh, tak hraje klíčovou úlohu jakožto činitelé důležité nerovnováhy, mající schopnost pohánět a utvářet hospodářský život. Neméně podstatnou součástí ekonomiky a hospodářství jsou však právě precizně navržené zákony o insolvenční, které hrají důležitou roli v usnadnění poskytování úvěrů především tím, že podporují zachování životaschopných podniků a zajišťují, že aktiva nenapravitelně selhávajících podniků budou transformována na více slibné použití. Celé insolvenční právo lze považovat za obzvláště složitou oblast, ve které musí být zákonodárná rozhodnutí zvláště citlivá na místní právní tradice a na sociální a ekonomické prostředí, vzhledem k jeho širokému dopadu nejen na podnikající subjekty, ale také na spotřebitele. O to více pak v době globální finanční krize, která nás v uplynulých letech provázela, je na tuto právní oblast zaměřena mnohem větší pozornost, ať již odborné či laické veřejnosti, a v neposlední řadě rovněž politiků.

Z kdysi spíše marginální oblasti práva se zejména historickým vývojem společnosti stala materie, bez jejíž alespoň základní znalosti se neobejde čím dál více obyvatel. Zákony o insolvenční právo jsou navíc úzce spjaty s dalšími zákony a nevyhnutelně odrážejí základní hodnoty společnosti. Insolvenční právo je často špatně chápáno jako určitá právní „márnice“, když ve skutečnosti jde spíše o nemocnici, kde jsou rekapitalizovány nebo přepracovány aktiva a odborné znalosti podniku poškozeného chybami v řízení či rozmary volného trhu, případně je obnovena produktivita spolu s následným sociálním přínosem pro společnost. V případě spotřebitelů lze přidanou hodnotu vidět zejména v poskytnutí určité druhé šance a možnosti poučení se z minulých chyb. Proces insolvenční řízení je také konečným měřítkem toho, že práva dlužníků, věřitelů, ale i zaměstnanců, musí být řádně vyvážená, aby hospodářství dosáhlo svého maximálního potenciálu. Jak plyne z výše uvedeného, insolvenční řízení hraje nezastupitelnou roli v demokratické společnosti. Ve vztahu k individuálním exekucím je pak v moderní době preference insolvenčního řízení logickým důsledkem zásady poměrného uspokojení věřitelů a zákazu vymáhání pohledávek individuální cestou. Moderní insolvenční řízení v sobě tak sice nese výrazné rysy řízení vykonávacího, jelikož jeho základním cílem je uspokojit dlužníkovy věřitele, ale není "hromadnou exekucí", poněvadž pro uspokojení v insolvenčním řízení si věřitel nepotřebuje předem opatřit exekuční titul a insolvenční řízení stojí na jiných principech než řízení exekuční (zásada poměrného uspokojení vs. zásada priority). Insolvenční řízení však v sobě zahrnuje i prvky řízení nalézacího, protože insolvenční zákon podrobně upravuje mechanismus, jak přímo v rámci insolvenčního řízení zjistit, zda jsou uplatňované pohledávky po právu (přezkum pohledávek, popěrné úkony, incidenční spory o pravost, výši a pořadí pohledávek).¹

Insolvenční právo má však i bohaté historické konsekvence. Například slovo bankrot (v aktuální terminologii se jedná o úpadek) pochází ze sousloví „banco-rotto“ neboli „zlámaná lavice/zlámaný stůl“, neboť bankéři v období renesance mívali peníze a listiny důležité k obchodování vyloženy na lavicích v ulicích. V případě, že nebyli schopni dostát svým závazkům, jim byla lavice zlámána (infamační důsledky konkursů ve městech). Náměty, jimiž je podstata insolvenčního práva inspirována, nemálo nacházíme v historii. V 6. stol. před n. l. athénský politik a reformátor Solón řešil beznadějnou situaci mnoha dlužníků, nazývanou také jako athénská dluhová krize (v této souvislosti není na škodu připomenout, že ve starověkém Řecku samotné slovo "krize" znamenalo "rozhodnutí"). Škrtem pera pak prohlásil za neplatné všechny dlužní úpisy a všechny Athénské občany, kteří se dostali do

---

¹ ZOUBEK, Hynek. *Změny v insolvenčním řízení a jejich dopad na civilní řízení*. Praha, 2015.

otroctví kvůli dluhům, dal za státní peníze vykoupit.² Podobně se zachoval rovněž Amenemope, faraon starověkého Egypta, který prohlásil: „Shledáš-li u chudáka velký dluh, rozděl ho na tři díly – dva promiň a jen jediný ponech; život ti potvrdí, že je to nejlepší způsob jednání.“ Zdá se, že obdobným principem je inspirována rovněž i současná úprava institutu oddlužení.

V této práci se hodlám podrobně zaměřit pouze na jeden ze způsobů řešení úpadku, a sice konkurs, a jeho účinky. Spolu s ním budou rozebrány rovněž navazující instituty a problematika správy a zpeněžování majetkové podstaty, jež s konkursem velmi úzce souvisí. Tento způsob řešení úpadku dlužníka obecně popisovaný jakožto likvidační bývá od účinnosti nového insolvenčního zákona z roku 2008 často upozadován oproti stále více akcentovaným sanačním způsobům, tedy reorganizací a oddlužení, a to jak v odborné literatuře, tak i laické diskuzi. I z toho důvodu jsem se rozhodl zdánlivě mírně odhlédnout od některých moderních trendů úpadkového práva a zaměřit se detailněji na problematiku a konsekvence konkursu spolu s majetkovou podstatou a jejím zpeněžením, tedy jakési prapůvodní činitele, na nichž úpadkové právo stojí a tuto bohatou materii komplexně uchopit a zpracovat.

Konkurs lze krátce charakterizovat jako univerzální (aplikovatelný pro všechny typy dlužníků) a likvidační způsob řešení úpadku dlužníka, což znamená, že cílem je zpeněžit veškerou majetkovou podstatu dlužníka a z výtěžku zpeněžení zásadně poměrně (*par conditio creditorum*) uspokojit věřitele. Další charakteristické rysy spočívají mimo jiné v tom, že v rámci řízení neuspokojené pohledávky nebo jejich části zrušením konkursu nezanikají, ale dlužník si své neuhrazené dluhy s sebou nese i po jeho skončení, případně se předpokládá zánik těchto právnických osob po skončení konkursu.

I když bývá konkurs povětšinou označován jako likvidační způsob řešení úpadku, je diskutabilní, zda vůbec lze konkurs považovat za „sankci“ pro dlužníka, jak je tento termín obecně vnímán. Při prohlášení konkursu se vyslovuje závěr, že úpadek dlužníka nelze řešit jinak, což značí, že sanační způsoby řešení úpadku mají přednost. Účelem konkursu je ovšem, stejně jako při jiných způsobech řešení úpadku, narovnání majetkových vztahů dlužníka za situace, kdy má více věřitelů a není schopen své dluhy hradit. Dá se tedy na něj pohlížet i neutrální optikou, kdy koneckonců ani prohlášení konkursu na majetek právnické osoby

---

² TUNKL, Martin. Čas dluhů. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2018-06-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/aktualne/cas-dluhu-101539.html>

nemusí znamenat (postupný) konec její další činnosti, jak bude podrobněji přiblíženo v dalších kapitolách.

Práce důkladně představí formující i aktuální judikaturu v této oblasti. Judikatura soudu vyšších instancí je v insolvenčním právu obzvláště signifikantní, zejména když již od počátku platnosti normy bylo zřejmé, že se v ní vyskytují značné mezery, které právě judikaturou bude v budoucnu nutné doplnit. Insolvenční právo je stále v poměrně značném vývoji, o čemž svědčí rovněž aktuální realizované či plánované novelizace zákona. V neposlední řadě bude proto práce podrobně zaměřena také na změny v právní úpravě oblasti konkursu a zpeněžování majetkové podstaty, kterou přinesly poslední novely zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Cílem této práce je popsat současnou právní úpravu týkající se konkursu, především pak ve spojitosti s majetkovou podstatou a jejím zpeněžením, a současně ji analyzovat a na tomto základě poukázat na některé významné i dílčí problémy, které aplikace insolvenčního zákona nejen v této oblasti přináší. V této souvislosti odkážu i na zásadní judikáty týkající se konkursu a věci alespoň částečně souvisejících. Mým záměrem však není postihnout rozebíranou problematiku zcela vyčerpávajícím způsobem, což vzhledem k rozsahu práce ani není možné, nýbrž poskytnout obecný přehled o daném tématu se zaměřením na v praxi nejčastěji řešené a problematické otázky. Při analýze budou jednotlivé fáze předcházející prohlášení konkursu na majetek dlužníka, stejně tak jako fáze následující po jeho prohlášení až do skončení řízení, podrobeny kritickému pohledu, kdy budu rovněž prezentovat návrhy de lege ferenda, které by mohly v budoucnu být pro právní úpravu přínosem.

První kapitolu věnuji podrobnějšímu uvedení do světa úpadkového a konkursního práva z hlediska jeho historického vývoje počínaje obdobím starověkého Říma přes všechny jeho důležité etapy až po novodobou úpravu platnou v České republice, tedy zákon o konkursu a vyrovnání, potažmo insolvenční zákon. Součástí bude také jistý náhled či odhad směřování insolvenčního práva, ať již obecně, či konkrétně ve vztahu k nedávno účinným a plánovaným novelám insolvenčního zákona. Ve druhé kapitole bude následovat pojednáním o tom, co předchází prohlášení konkursu na majetek dlužníka, a to podání insolvenčního návrhu a rozhodování o něm a v dílčí konečné fázi zjištění úpadku dlužníka, případně jiné rozhodnutí o návrhu. Patrně stěžejní část práce je koncentrována do kapitoly třetí, kde postupně představím zejména problematické části účinků, které ve sféře dlužníka prohlášení konkursu vyvolává, jako jsou například smlouvy o vzájemném plnění nebo zásah do institutu

společného jmění manželů a dalších. Postavení jednotlivých subjektů insolvenčního řízení, tedy zejména dlužníka, věřitelů, insolvenčního správce a soudu nám pomůže objasnit jejich vzájemný vztah a ideální vzor koexistence pro hladký průběh řízení. V dalších kapitolách budou nastoleny otázky týkající se některých specifických podob konkursu a pro názornou ilustraci budou prezentovány i vybrané parametry průměrného konkursu podnikatelských subjektů v České republice.

Zcela nezbytnou součástí v problematice konkursu jako jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka je institut majetkové podstaty. Její zjišťování, správa a následné zpeněžení jsou klíčovými prvky konkursu, bez jejichž důkladného provedení by nemohlo dojít k důslednému naplnění účelu jakéhokoliv insolvenčního řízení, zejména však tehdy, je-li úpadek řešen konkursem. O tomto bude pojednáváno v šesté kapitole. V poslední kapitole budou přiblížena nejvíce problematická místa konkursu a insolvenčního řízení obecně, se kterými se lze dnes a denně setkat v insolvenční praxi. Práce neopomíjí rovněž ani mezinárodní souvislosti konkursní problematiky a pokusí se na vybraných příkladech komparovat zdejší platnou úpravu s některými právními úpravami zahraničními.

Rád bych tak v průběhu práce specifikoval, pojmenoval a odpověděl na otázky, které konkrétní problémy nastávají při řešení úpadku dlužníka konkursem, a nastínil různé možnosti pro jejich řešení, které nemusí být z textu zákona na první pohled patrné a mnohdy se vykryštovala až četnou judikaturou vyšších soudů nebo každodenní praxí. Průběžně u jednotlivých dílčích problémů, a zejména pak v poslední kapitole, budou také prezentovány možné návrhy de lege ferenda, které by mohly stávající úpravě napomoci řešit ty nejpálčivější problémy tak, aby splňovaly tři základní cíle úpravy nejen konkursu a majetkové podstaty, ale celého insolvenčního práva - transparentnost, předvídatelnost a efektivitu.

Jak již bylo uvedeno, nemá tato práce za cíl komplexně a do celé své hloubky postihnout problematiku konkursu jakožto jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka, zcela vyčerpávajícím způsobem, jelikož vzhledem k rozsahu práce by to ani nebylo možné, zejména kvůli celé řadě návazných institutů a procesů. Cílem této práce je tak především přinést ucelený náhled na pojem konkursu, pojmenovat a uchopit nejzásadnější a nejproblematictější otázky v souvislosti s konkursem, zpeněžením majetkové podstaty dlužníka i průběhem insolvenčního řízení a v neposlední řadě na ně nalézt uspokojivé odpovědi.

1 Vývoj a směřování insolvenčního a konkursního práva

Institut konkursu lze chápat jako jistou poslední instanci odpovědnosti či úhelný kámen k zajištění důvěry mezi subjekty soukromého práva. I z tohoto důvodu se, stejně tak jako u řady dalších institutů dnešního evropského kontinentálního práva, lze s tímto systémem setkat již minimálně od počátku antiky a éry starověkého Říma. Obecně evropská právní úprava úpadkového práva vychází právě z římské reálné exekuce, avšak s instituty podobným institutům konkursu či úpadku se lze setkat i v jiných právních kulturách. Příkladem lze zmínit zvykový institut „kashi busan“, se kterým se bylo možno setkat v Japonsku v období „Tokugawa“ (asi 1600-1867) připomínající nám bližší oddlužení či vyrovnání, nebo také institut psaného práva shitaigaki připomínající již celkovou exekuci (18. stol.).³

Ačkoliv se v mnoha pramenech setkáváme s pojmem konkurs, je český ekvivalent tohoto názvu spíše termín „úpadek“. Jak vyplývá z důvodové zprávy prvorepublikové právní úpravy, tedy zákona č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí, měl se pojem „úpadek“ původně stát součástí oficiálního názvu tehdejší právní úpravy. Pro svou nevystižnost, jelikož klade důraz nikoliv na řízení, ale především na hospodářský stav dlužníka, a pravděpodobně i vzhledem k tradici, se i nadále používal termín „konkurs“.⁴ Historicky se lze setkat také s dalšími pojmy, jako je „krida“ (cridare, italsky gridare neboli veřejně vyvolávat) či rovněž již výše zmíněný italským pojmem „bankrot“.⁵

V již zmíněném římském právu se postupně vyskytovaly pouze náznaky insolvenčního práva jak jej známe dnes, jakožto zvláštní a samostatné řízení však neexistovalo a nebyl znám ani pojem úpadek.⁶ Římští právníci tedy pojmy konkurs či úpadek neužívali, ale celý proces, který má dnes samostatnou právní úpravu, byl řešen v rámci řízení exekučního. Dlužník, který nebyl schopen dostát svým závazkům, byl označován jako defraudator nebo kridář. V prvopočátcích římského práva byl nejdříve již dle Zákona XII desek (*Lex duodecim tabularum*) uplatňován osobní postih dlužníků. Základem právní úpravy bylo nexum (od nectere – poutat), pokud dlužník (plebej) nevrátil ve stanovené lhůtě půjčenou částku, propadl svou osobou věřiteli (patriciji). Ten spočíval ve skutečnosti, že ti, kteří svůj závazek

³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Japonský konkurs a vyrovnání*. Plzeň, 2002. Diplomová práce. Západočeská univerzita. Fakulta právnická. Vedoucí práce Přemysl Raban. s. 9.

⁴ HORA, Václav: *Řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí*. 2. vyd. Praha: Československý Kompas, 1931, s. 19-20.

⁵ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrotů začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 8. ISBN 978-80-89001-10-3.

⁶ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. ISSN 1214-7966.

nezaplatili a ani se za ně nikdo nezaručil, byli přiřknuti do domácího vězení věřitele. Jednalo se zde o osobní ručení svou osobou a doslova také svým životem. Pokud dlužník neuhradil svůj dluh po jeho uznání nebo rozhodnutí ve třicetidenní lhůtě, měl být znovu před soud předveden, a to i s pomocí svémoci věřitele. V konečném důsledku pak u nich mohlo nastat až dlužní otroctví. Problém dlužního otroctví byl tak rozšířen, že začal silně zasahovat do chodu samotné Římské říše, a sice v tom smyslu, že příliš mnoho římských občanů bylo v tomto otroctví a nemohli se tak dostavit k odvodu v případě války. Tato osobní exekuce byla zakázána Poeteliovým zákonem z roku 326 před n. l., který však některé formy osobního postihu, jako odpracování dluhu, ponechal.⁷ Vedlejším účinkem nařízení exekuce bylo postižení cti dlužníka – infamie. Dlužník tak nemohl pořídit závět, svědčit u soudu ani být jmenován opatrovníkem nebo poručníkem.⁸

V další historické etapě římského práva se prosadila reálná, tzv. univerzální, exekuce. Tu svým návrhem zahájil věřitel vykonatelné pohledávky, který se poté ujal detence majetku dlužníka, následoval souběh věřitelů, kteří se do řízení přihlašovali (latinsky concursus creditorum) a vykonavatel (magister bonorum) provedl dražbu celého majetku dlužníka tomu, kdo věřitelům nabídl nejvyšší uspokojení. I tato podoba se však od současného insolvenčního práva značně lišila, a to především v tom, že zde nebyla potřeba mnohosti věřitelů dlužníka a nedocházelo ke zpeněžení jednotlivých položek dlužníka majetku, ovšem k jeho univerzální sukcesi, kdy se celý majetek převáděl na danou osobu.⁹ Věřitelům pak jednotlivé podíly vyplácel přímo kupující. Na tomto institutu byla položena myšlenka společného jednání věřitelů (par condicio), ačkoliv se ještě nutně nejednalo o insolvenční dlužníka. Až později praetorské právo přineslo tzv. „misio in bona debitoris“, v jehož rámci byl pod dohledem préтора zvolen „curator bonorum“. Ten majetek převzal pod svou správu, postupně jej zcizoval a získanými výnosy uspokojoval věřitele dle jejich podílů. Ukázalo se totiž, že prodej majetku jako celku jedinému kupci vyvolává obtíže, jelikož je složité takového kupce nalézt, kdy prodej několika kupcům rovněž přináší větší výtěžek věřitelům. Dle Lex Iulia vydaného císařem Augustem mohl dlužník navíc zabránit své infamii plynoucí z exekuce tím, že majetek vydal věřitelům dobrovolně. Historickým vývojem se tak ukázalo, že často není nutno postihovat celý majetek dlužníka, nýbrž postačí pouze jeho část či jednotlivé věci. Nástupem této singulární exekuce došlo k posunu, který později vedl ke zřetelnému oddělení

---

⁷ SCHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 9-13. ISBN 978-80-7418-073-6.

⁸ SCHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 15. ISBN 978-80-7418-073-6.

⁹ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. ISSN 1214-7966.

řízení insolvenčního a exekučního. Prodej celého dlužníkovu majetku tak nastupoval pouze tam, kdy dluhy byly vyšší či rovny hodnotě majetku dlužníka, který tak byl v insolvenční.¹⁰ Římské právo znalo rovněž i institut odporovatelnosti, tedy možnost obrany proti komisivnímu i omisivnímu jednání dlužníka, jehož následkem je zmenšení majetkové podstaty, což vede ke snížení možnosti následného uspokojení věřitelů.¹¹

Za zmínku ještě stojí poznamenat, že římské právo řešilo právní úpravu insolvenčního řízení do značné míry pomocí analogie a výkladu. V případě insolvence dlužníka se tak aplikovaly velice podobné principy a postupy jako v právu dědickém, jako byl princip univerzální sukcese dědice při prodeji majetku dlužníka v dražbě a jiné. Římští právníci tak patrně vycházeli z představy, že člověk, který není schopen hradit své závazky, je na tom podobně jako člověk mrtvý.¹²

Novodobé insolvenční právo vybudované na uvedených základech se následně rozdělilo na dvě větve. První z nich se prosadila recepcí Justinianova Corpus iuris do práva svobodných severoitalských měst a následně se dostala do Francie, Holandska i práva anglosaského. S rozšířením tržního hospodářství docházelo k rozvoji podnikání, spolu s tím ovšem v některých případech i jejich úpadkové situaci. Celý proces byl založen zejména na společenství věřitelů a jejich svépomocí, a soudce zde vystupoval spíše v roli garanta spravedlnosti a nestrannosti celého řízení. Tento typ částečně ovlivnil rovněž tvorbu německého konkursního řádu. Druhé pojetí konkursního práva pak spočívalo v poměrně velmi formalistickém, zdlouhavém a nákladném procesu, který zcela ovládal soud včetně provádění kompletního soudního řízení, a věřitelé byli pouze účastníky. Tento typ procesu se uchytil ve Španělsku a následně v 18. století pronikl do střední Evropy. Následně byl hledán mezi těmito dvěma směry určitý *modus vivendi* v kompromisních novodobých klasických kodexech, které reflektovaly větší (Prusko 1855-1857, Německá říše 1877) či menší (Rakousko 1868-1869, 1914) míru autonomie věřitelů a jejich zapojení v celém procesu.

V polovině 19. století vykrytalizovalo klasické pojetí konkursu ve smyslu likvidace majetku úpadce (zajištění majetku, zabránění úpadci dispozice s majetkem), tedy co nejrychlejší zpeněžení majetku, to celé za silné ingerence soudu. Takoveto pojetí konkursního

---

¹⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 25-27. ISBN 978-80-87071-54-0.

¹¹ SCHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 24. ISBN 978-80-7418-073-6.

¹² SCHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 22. ISBN 978-80-7418-073-6.

řízení velmi akcentuje sankční prvek, kdy účinky konkursu mají působit odstrašujícím způsobem ve smyslu hrozby, že se tato osoba stane „věčným“ dlužníkem, který byl doprovázen společenským odsouzením a opovržením. Současně působil i očistný efekt zapříčiňující nemožnost dalšího podnikatelského působení dotčených fyzických a právnických osob.

Tento způsob vedení konkursního řízení se však později, v důsledku industrializace a akumulace kapitálu, ukázal jako nepřiliš vhodný, zejména pro větší společnosti, jejichž úpadek mohl ohrozit sociální a ekonomickou situaci celých měst. Podobně neefektivním procesům jsme byli svědky rovněž u nás v průběhu devadesátých let při snaze o záchranu velkých podniků a bank, kde v důsledku rozšiřování přednostní skupiny věřitelů byla výtěžnost konkursních řízení pro ostatní věřitele velmi malá.

Vznik moderního pojetí insolvenčního řízení se tak připisuje zejména americkému právu v souvislosti s masivní výstavbou železniční sítě v průběhu druhé poloviny 19. století. Mnoho společností provádějících výstavbu se dostalo do značných finančních potíží. Jelikož však hodnota majetku těchto společností v poměru k dluhům vzniklých v časech budování byla minimální a dopady likvidace železniční sítě na rozvoj států značné, bylo nutno uvažovat o jiných způsobech vypořádání závazků. Prodej celého podniku nepřicházel v úvahu z důvodu trvající ekonomické deprese, ovšem reálnou hodnotu měl pouze provozuschopný podnik v chodu. Tak reforma konkursního, potažmo insolvenčního práva, dospěla až k vytvoření sanačních způsobu řešení úpadku, kdy prostřednictvím soudního rozhodnutí byl převeden majetek podniku na určenou spravující osobu a značná část pohledávek byla kapitalizována v původní či nově vytvořené společnosti. Následovala pak také úprava sanačního řízení pro osoby fyzické, tedy obdoba dnes známého oddlužení.¹³

Dodnes existují poměrně značné rozdíly v právní úpravě insolvenčního práva napříč jednotlivými kontinenty i zeměmi, v nám bližším kontextu pak zejména pokud jde o anglosaskou a evropskou kontinentální právní kulturu.

Rovněž česká právní úprava konkursního resp. insolvenčního řízení doznala ve své historii značného vývoje a mnoha změn, především ve směru od klasického k modernímu pojetí řízení. Prvotní zmínky sahají až do období konce 16. století, které bylo charakterizováno rychlým růstem cen, což zasahovalo v první řadě šlechtu, která tak upadala

---

¹³ RABAN, Přemysl. Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 429-436.

do dluhů. Snaha uchopit insolvenční řízení tak souvisí s potřebou zadlužených šlechticů vyrovnat se se svými věřiteli.¹⁴ S prvním souhrnným a komplexním zpracováním problematiky konkursního řízení se v českých zemích bylo možno setkat v tzv. Deklaratoriích a Novellách z roku 1640, jednalo se však o zemské právo, které bylo aplikovatelné výhradně pro šlechtu.¹⁵ Již vyhlášením konkursu došlo k zastavení všech dosud vedených dílčích exekucí a následně docházelo nejprve k uspokojení privilegovaných pohledávek, poté hypotekárních věřitelů a až naposled ostatních věřitelů, a to v pořadí, ve kterém se přihlásili. Za zmínku pak určitě stojí, že Novelly rozlišovaly mezi konkursem a kridou, kdy termín konkurs označoval jen faktický souběh a vzájemnou konkurenci určitých nároků k jednomu předmětu.¹⁶

Postupný vývoj regulace insolvenčního řízení byl pak dovršen v roce 1781 přijetím Josefského konkursního řádu, ve kterém bylo insolvenční právo založeno na zásadách sporného řízení a který platil jednotně pro celou říši. Řízení zde bylo rozděleno do několika uzavřených stádií – začínalo se přípravným řízením, následovalo likvidační a prioritní řízení a vše bylo zakončeno řízením distribučním. Jako jistou zajímavost lze uvést, že bylo povinností soudu postarat se o zajištění aktivního majetku dlužníka a zjistit dlužníková pasiva. Konkurs pak nebyl ukončen dříve, než byly plně uspokojeny pohledávky všech věřitelů, kteří se přihlásili včas. Nedostatky této normy spočívající především ve zdlouhavosti, formálnosti a nákladnosti řízení se však nepodařilo odstranit ani následným doplněním řádu o institut vyrovnání.¹⁷ Následně byl tak přijat nový Konkursní řád č. 1/1869 ř. z., který zčásti vycházel z pruského konkursního řádu z roku 1855. Zde již bylo konkursní řízení upraveno pouze do dvou etap, tak jak jej známe i nyní – nejprve šlo o zjišťování naplnění podmínek prohlášení konkursu (úpadku) a následně vlastní konkursní (insolvenční) řízení. Tento konkursní řád ovšem institut vyrovnání již neupravoval. Uvedený řád sice byl postaven na aplikaci principu stejného nakládání s věřiteli, v praxi však bylo nároků na přednostní uspokojení pohledávek tolik, že se na obvyčejné nepřednostní věřitele téměř nedostávalo. Ani tato norma se tak v praxi příliš neosvědčila a byla v roce 1914 nahrazena císařským nařízením č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, řád vyrovnací a řád odpůrcí. Tato právní úprava zakotvila po belgickém vzoru zvláštní, oproti konkursnímu řádu technicky samostatný, vyrovnací řád.

---

¹⁴ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 8-9. ISBN 978-80-7418-167-2.

¹⁵ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. ISSN 1214-7966.

¹⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 29. ISBN 978-80-87071-54-0.

¹⁷ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 10-12. ISBN 978-80-7418-167-2.

Rakouská i uherská právní úprava pak byla následně převzata recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. Československou republikou.

Následně z důvodu snahy o sjednocení právní úpravy na území Československa byl přijat zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí.¹⁸ Hlavní přínos tedy spočíval v odstranění dualismu právní úpravy, jelikož do té doby pro Čechy a Moravskoslezsko platilo výše uvedené císařské nařízení, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi se však aplikoval Konkurzný zákon vydaný zákonným článkem XVII/1881 a Vyrovnací řád vydaný nařízením ze dne 15. listopadu 1915, č. 4070/1915 E.M. Sjednocení úpadkového práva bylo jednou z priorit tehdejší vlády, když práce na novém předpise začaly již v roce 1927. Nová právní úprava sledovala zejména omezení práv věřitelů velmi rozšířených v uherské právní úpravě ve prospěch rozšíření vlivu soudu a konkursního komisaře, který dožíral nad činností ostatních orgánů konkursního řízení, ale činil kroky i samostatně. Nově na něj přešla i část agendy, která dříve náležela do pravomoci soudů. Soudu tak náležela pouze pravomoc prohlásit konkurs (úpadek), ustanovit konkursního komisaře a správce podstaty, dozor nad jejich činností a rozhodnutí o skončení řízení. Úprava se rovněž zaměřovala na sjednocení délky řízení, jelikož v českých zemích trvalo konkursní řízení déle než tři roky spíše výjimečně, na Slovensku a Podkarpatské Rusi tomu tak bylo hned v polovině případů. V praxi se tedy lépe osvědčil konkursní řád z roku 1914, který se tak stal východiskem a základem pro další právní úpravu.¹⁹ Tímto zákonem je rovněž na českém území zaveden pojem „vyrovnání“ namísto dříve užívaného pojmu „narovnání“, který je běžně vnímán spíše jako jeden z institutů vedoucích k zániku závazků.²⁰

S rokem 1948 nastaly na našem území mnohé socioekonomické změny, které poznamenaly také následný vývoj v oblasti insolvenčního práva. V nastolených podmínkách tzv. socialistického hospodářského systému se stal institut konkursu neaplikovatelným, jelikož hospodářské subjekty ztratily svou samostatnost a vznik i likvidace ekonomických subjektů byly řešeny pouze státem administrativní formou.²¹ Platné řády tak byly zrušeny a nahrazeny občanským soudním řádem č. 142/1950 Sb. Ten co do oblasti insolvenční upravoval pouze tzv. exekuční likvidaci, jejíž podstatou byl prodej veškerého majetku dlužníka a rozdělení

¹⁸ CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 18-21. ISBN 978-802-1060-388.

¹⁹ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 9-10. ISBN 978-80-89001-10-3.

²⁰ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 8. ISBN 978-80-89001-10-3.

²¹ SCHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 46. ISBN 978-80-7418-073-6.

získaného výtěžku mezi věřitele. Občanský soudní řád z roku 1963 pak už úpravu úpadkového práva obsahoval pouze v § 352 až 354 o likvidaci majetku, avšak prakticky již jen z důvodu reciprocit potřebné pro konkursy v zahraničí.²² Určitý náznak úpadkového práva obsahoval zákon č. 88/1988 Sb., o státním podniku, který obsahoval ustanovení, že stát neodpovídá za závazky podniku a podnik neodpovídá za závazky státu. V praxi se však tato formulace odpovědnosti ukázala jako neaplikovatelná, jelikož v případě hospodářského úpadku podniku zůstal jeho vlastníkem vždy stát. K insolvenčnímu řízení u podniku nemohlo dojít, stát však mohl rozhodnout o rozdělení či zrušení podniku.²³

Po společenských změnách, které se odehrály v roce 1989, se úpadkové právo vrátilo do českého vnitrostátního práva zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“). Současně se vznikem zákona panovala obava z tzv. dominového efektu prohlašování konkursů u provázaných subjektů. Z důvodu zabránění této řetězové reakci tak bylo součástí ZKV také přechodné ustanovení, které v prvních letech jeho účinnosti neumožňovalo prohlásit úpadek dlužníka z důvodu platební neschopnosti, ale pouze předlužení. Zákon byl rozdělen do čtyř částí. První část vymezovala účel zákona, kterým bylo zajištění ochrany věřitelů. Druhá část obsahovala úpravu konkursu, část třetí institut vyrovnání a poslední část byla věnována ustanovením společným, přechodným a závěrečným.²⁴ Principy tvořící základ nové právní úpravy byly do značné míry inspirovány zákonem z roku 1931, který sice byl v době svého vzniku velmi moderním právním předpisem, ovšem v následné praxi se takto staré základy ukázaly také jako jeho nejzásadnější problém. Nový zákon, postavený na shora uvedeném klasickém pojetí konkursu, tak v důsledku diskontinuity vývoje této oblasti práva zcela neodrážel aktuální hospodářskou realitu, zvláště když vývoj v moderních evropských demokraciích posouval insolvenční právo směrem od likvidačního (konkurs) k sanačním způsobům řešení úpadku (zachování podniku dlužníka). Zákon nebral příliš ohled na skutečnost, že dříve byl typickým úpadcem drobný podnikatel, nově se však do těchto složitých situací dostávali zejména spotřebitelé a rovněž i velké podniky. Také vyšší počet věřitelů, než s jakým zákon počítal, způsoboval problémy týkající se racionálního vedení řízení.²⁵ Myšlenková zastaralost se projevovala především v možnostech rychlého a účinného

---

²² KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 10. ISBN 978-80-89001-10-3.

²³ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 25. ISBN 978-80-7418-167-2.

²⁴ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 25. ISBN 978-80-7418-167-2.

²⁵ CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 19-20. ISBN 978-802-1060-388.

projednání konkursu.²⁶ Ještě signifikantnější nemodernost přijatého zákona co do institutu vyrovnání se následně promítla i do praxe. Dle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo ke konci roku 2014 podle tohoto zákona prohlášeno 20 026 konkursů a naproti tomu pouze v 52 případech povoleno vyrovnání.²⁷

ZKV obsahoval také mnohé mezery řešené následně jeho četnou novelizací, kterých bylo za dobu jeho účinnosti hned 29.²⁸ Novelty vznikaly buďto v důsledku praktických zkušeností s realizací zákona nebo jako důsledek nálezů Ústavního soudu. Díky tomuto tak byl například rozšířen okruh osob povinných uhradit zálohu na náklady řízení, možnost hrazení odměny správce a jeho hotových výdajů z rozpočtových prostředků soudu potažmo České republiky nebo možnost podat incidenční žalobu namísto návrhu na pokračování v řízení při popření pohledávky.²⁹ Dokonce i věřitelský výbor byl jako obligatorní orgán zaveden až s novelou ZKV z dubna 1993, a to z důvodu, aby věřitelé mohli reálně svá procesní oprávnění vykonávat, aniž by k tomu bylo nutné vždy znovu svolávat jejich schůzi. Při častém vysokém počtu věřitelů bylo totiž uplatnění jejich práv dříve obtížné.³⁰ Značná část z přijatých novel si kladla za cíl zrychlit konkursní řízení. Vzhledem k nekontrolovanému růstu počtu konkursů, než se kterým v době vydání normy počítal zákonodárce, se část agendy a pravomocí a působnosti soudu začala postupně přesouvat na správce konkursní podstaty. Novelty však povětšinou postihly pouze dílčí či okrajové otázky, kdežto zásadním koncepčním rozhodnutím se vyhýbaly. Byl například sice umožněn provoz podniku úpadce i po prohlášení konkursu, avšak nejednalo se o plnohodnotný sanační způsob řešení úpadku a vedl tak spíše k několika problémům s uspokojováním neprioritních věřitelů. Právní úprava nepočítala ani s některými situacemi vyžadujícími speciální přístup, jako jsou úpadky finančních institucí a bank a nepodnikatelské úpadky a nezahrnovala rovněž ani zvláštní úpravu nepatrného konkursu. Také právní úprava postavení věřitelů a jejich pravomocí nebyla v ZKV dostatečná oproti moderním přístupům. Věřitelé měli pouze omezené možnosti výběru a kontroly činnosti správce. Mimo časté novelizace se negativně jevila také možná až přílišná

---

²⁶ KRČMÁŘ, Zdeněk. in: *Zákon o konkursu a vyrovnání, Poznámkové vydání s judikaturou k novele č. 105/2000 Sb., účinné k 1. 5. 2000*. 1. vydání. Praha: IFEC, 2000, s. 1. ISBN 80-86412-01-6.

²⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Statistická ročenka 2014* [online]. 2014. [cit. 2018-10-18]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

²⁸ KOZÁK, Jan; BROŽ, Jaroslav; DADAM, Alexandr; STANISLAV, Antonín; STRNAD, Zdeněk; ZRŮST, Lukáš a Michal ŽIŽLAVSKÝ. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 10-25. ISBN 978-80-7552-932-9.

²⁹ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 11-13. ISBN 978-80-89001-10-3.

³⁰ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 27. ISBN 978-80-7418-167-2.

kusost a stručnost právní úpravy, zejména co do ustanovení procesní povahy, které vedly k mnoha výkladovým problémům, které alespoň částečně musela řešit poměrně rozsáhlá judikatura soudů vyššího stupně.

Tato úprava se tak jevila jako nadále neudržitelná a byl uvažován vznik zcela nového kodexu. ZKV byl po celou dobu jeho účinnosti podrobován drtivé kritice kvůli tomu, že nedokázal ochránit odpovídajícím způsobem věřitele a nenabízel jim dostatečné bezpečí. Při přípravě nového insolvenčního zákona se proto jednou z priorit stala snaha o posílení práv věřitelů během insolvenčního řízení.³¹ Komise pracující na novém zákoně byla ustanovena v únoru 2001 a střetly se v ní dva názorové postoje ohledně institutu oddlužení. Jeden z nich navrhoval kapitolu o oddlužení fyzických osob pouze vložit do stávajícího ZKV, druhý pak prosazoval názor vytvoření zcela nové právní normy.³² Nakonec se Česká republika vydala cestou nové a samostatné rekodifikace. Vznikl tak zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 2008, ovšem dokonce ještě před svou účinností byl hned několikrát novelizován. Ten se od svého předchůdce lišil nejen svým značně větším rozsahem, ale především tím, že s ohledem na moderní pojetí insolvenčního práva zavedl dva nové sanační způsoby řešení úpadku, a to reorganizaci určenou pro velké podniky a institut oddlužení. Právní úprava v ČR tak s poměrně značným zpožděním reagovala na moderní trendy úpadkového práva plynoucí z USA či jiných vyspělých zemí jako je například Německo. I tato, ještě stále relativně nová úprava, již prošla řadou novelizací významnějšího i méně významného charakteru. Dokonce v případě jedné ze zatím posledních jsme byli svědky situace, kdy ještě nebyla projednána a schválena jedna novelizace a Ministerstvo spravedlnosti ČR již připravovalo novelizaci další. Ministerstvo však tento postup odůvodnilo tak, že první z nich se zabývá věcmi technického rázu, tedy těmi, které jsou politicky neutrální, naopak druhá věcmi politickými a její přijetí a výsledná podoba bude dále předmětem právně-politických debat.³³

Významnou novinkou, kterou přinesl insolvenční zákon je rovněž zavedení elektronického veřejného insolvenčního rejstříku. Insolvenční spis se stal v podstatě prvním

---

³¹ SCHÖNFELD, Jaroslav, Luboš SMRČKA a Tomáš MALÝ. Insolvenční řízení v České republice: skutečný výnos věřitelů je velmi nízký. In: *Insolvenční řízení v České republice: skutečný výnos věřitelů je velmi nízký*. In: *Insolvenční řízení v České republice: skutečný výnos věřitelů je velmi nízký*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 89-102. ISBN 978-80-245-1927-2.

³² KRČMÁŘ, Zdeněk. Záměry rekodifikace českého úpadkového práva. *Konkursní noviny*. 2002, roč. V., č. 7. ISSN 1213-4023.

³³ ŽÍTEK, Karel. Novelu insolvenčního zákona Poslanecká sněmovna schválila, čeká na ni ještě jedna. *Konkursní noviny*. 2017, roč. XX., č. 1. ISSN 1213-4023.

případem spisu vedeného v úplné elektronické podobě.³⁴ Významným zdrojem inspirace při zavádění rejstříku byl zejména americký model insolvenčního řízení. Záměr pak sledoval myšlenku překonání zastaralé koncepce uveřejňování příslušných rozhodnutí a informací na úřední desce soudu a v Obchodním věstníku, v jejímž důsledku odpadnou problémy s informovaností věřitelů i příslušných vymáhajících orgánů. Rovněž tak nutnost zaslat některá podání na vypracovaných elektronických formulářích si kladla za cíl kultivaci návrhů nejen na zahájení řízení, jejichž úroveň byla u dřívější právní úpravy nevyrovnaná.³⁵

Jak lze vidět již z výše uvedených informací, insolvenční zákon i insolvenční právo obecně se neustále vyvíjí a zasahuje tak čím dál tím častěji do života mnoha lidí. V dalších částech práce se tak rovněž i na některé novinky plynoucí z novelizací zákonné úpravy zaměřím podrobněji.

---

³⁴ SMRČKA, Luboš. Budoucnost insolvenčního rejstříku. *Insolvenční právo 2008* [online]. 2016 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/budoucnost-insolvenčního-rejstříku/>

³⁵ KRČMÁŘ, Zdeněk. Záměry rekodifikace českého úpadkového práva. *Konkursní noviny*. 2002, roč. V., č. 7. ISSN 1213-4023.

2 Insolvenční návrh a cesty k prohlášení úpadku

Insolvenční řízení podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“), lze legitimně zahájit a vést jen ohledně dlužníka, jenž je v úpadku či hrozícím úpadku, a jeho předmětem může být pouze řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku.³⁶

Pro uvození do tématu insolvenčního řízení a prvotního rozboru konkursu, který je ústředním tématem této práce, je s ohledem na uvedené žádoucí si nejprve definovat pojem úpadku, jež je stěžejním bodem celého řízení a zásadním momentem zejména jeho úvodní fáze. Ozřejnění pojmu úpadek je tedy základním stavebním kamenem pro pochopení celé problematiky insolvenčního řízení. Toto řízení, a s tím spojené řešení majetkových poměrů dlužníka, tak může být oprávněně zahájeno pouze v případě, kdy se dlužník v právem definované situaci úpadku nachází. Úpadek lze v nejobecnější rovině definovat jako situaci, kdy je dlužník zahlcen svými závazky do té míry, že věřitelé již nadále nemohou pravděpodobně očekávat uspokojení veškerých svých pohledávek v plné míře a včas tak, jako za normálních okolností.³⁷ Za účelem vydobytí co nejvyššího uspokojení pro všechny věřitele dlužníka při jeho úpadkové situaci proto nastupuje postup odlišný od individuálního vymáhání pohledávky preferující cestu kolektivního uspokojení.³⁸ Na úvod této části je ještě nutno objasnit situaci českého právního názvosloví. V našem úpadkovém právu se vyskytují dva promiscue termíny, a to „insolvence“ a „úpadek“. Pro situaci, kdy dlužník není schopen dostát svých závazků, používá český insolvenční zákon ryze český pojem úpadek, laicky se však pro tuto situaci užívá i pojmu insolvence. V české terminologii má pojem „insolvence“ někdy také užší význam a užívá se jako ekvivalent pojmu platební neschopnost, tedy úpadku podle testu likvidity. Starší terminologie dovoluje chápat pojem insolvence jakožto jeden z důvodů úpadku ve smyslu § 3 odst. 1 IZ.³⁹ Dnešní pojetí ovšem pojmy „úpadek“ a „platební neschopnost“ staví v souladu s novou právní úpravou na stejnou úroveň.

---

³⁶ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 39. ISBN 978-80-7201-940-3.

³⁷ MCBRYDE W. W.; A. FLESSNER; S. C. J. J. KORTMANN. *Principles of European insolvency law*. Deventer: Kluwer Legal Publishers, 2004, 686 s. ISBN 9041123911. s. 25.

³⁸ CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 25. ISBN 978-802-1060-388.

³⁹ KOZÁK, Jan, et al. *Insolvenční právo a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: Komentář*. Praha: ASPI a.s., 2008. s. 5. ISBN 978-80-7357-375-1.

2.1 Formy úpadku a podmínky jeho prohlášení

V souvislosti s „úpadkem“ se prolínají vedle právních problémů i pohledy ekonomické, sociologické a politické.⁴⁰ Každý z nich hraje u tohoto pojmu svou roli a velice významně je schopen ovlivnit výslednou definici úpadku. Nejen z těchto důvodů pak může překvapit poměrně stručné vymezení úpadku, kterému je věnován pouze jediný paragraf zákon, a sice § 3 IZ. Dalo by se předpokládat, že kritérium vstupu do režimu insolvenčního řízení bude daleko více propracováno a dostatečně zdůvodněno. Absence podrobnější úpravy s sebou může přinášet některé problémy, jak bude uvedeno dále v práci. Úpadek, jakožto určitá krizová, na první pohled bezvýchodná, majetková situace dlužníka, který není schopen a ani oprávněn ji sám řešit, se může projevit ve dvou různých formách. Pro platební neschopnost dle § 3 odst. 1 IZ může být použit u všech subjektů, zatímco úpadek předlužením dle § 3 odst. 3 IZ lze aplikovat pouze pro právnické osoby nebo fyzické osoby podnikatele.

2.1.1 Úpadek pro platební neschopnost

České insolvenční právo k definování úpadku používá test likvidity (cash-flow test) a test předlužení (balance sheet test). Z toho důvodu bývá úpadek pro platební neschopnost dlužníka někdy označován jako „*cash-flow insolvency*“, kdy při krizi cash flow dochází k časovému nesouladu mezi tvorbou zdrojů a jejich potřebou.⁴¹ Test likvidity je obsažen v ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 2 IZ. První odstavce je věnován samotným podmínkám, jež musí být kumulativně splněny⁴², druhý pak obsahuje popis vyvrátitelných skutkových okolností, při jejichž naplnění (postačí jedné z nich) je dlužník považován za insolventního pro platební neschopnost. Zcela tak postačí existence alespoň dvou věřitelů, přičemž i právě tento počet je dle zákona i judikatury zcela vyhovující.⁴³ Výši těchto pohledávek zákon nezmiňuje a nezohledňuje, a mohou tak mít v mnohých případech i zanedbatelnou povahu.⁴⁴ Není pak ani rozhodující, zda věřitelé posléze tyto své pohledávky v insolvenčním řízení uplatnili či nikoliv.⁴⁵ Na druhou stranu, je-li jedna ze dvou pohledávek triviální a vykazuje-li

---

⁴⁰ DEUTSCH, Erich. Definice úpadku není stálou konstantou. *Konkursní noviny*. 2012, roč. XV., č. 6. ISSN 1213-4023.

⁴¹ RAIS, Roman. *Specifika krizového managementu*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 30. ISBN 978-80-87071-11-3.

⁴² Dlužník má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.

⁴³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSCR 19/2011 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSCR 20/2011.

⁴⁴ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 6. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁴⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSCR 46/2011.

znaky pohledávky uměle vytvořené z důvodu naplnění podmínky mnohosti věřitelů, lze se setkat s judikaturou neakceptující tyto účelové pohledávky.⁴⁶ Požadavku více věřitelů neodporuje ani skutečnost, že dva věřitelé dlužníka jsou majiteli části původně jediné pohledávky, k jejímuž rozdělení došlo jejím postoupením⁴⁷, což je však částečně moderováno dobou nejpozději šesti měsíců před zahájením insolvenčního řízení. Uvedený test likvidity pak pamatuje pouze na peněžité závazky dlužníka, jelikož neschopnost dlužníka plnit jiné než peněžité závazky může sice být vážným problémem v jeho činnostech, dokud se ovšem neprojeví neschopností dostát peněžitým závazkům, nemá nic společného s problémy, k jejichž řešení insolvenční právo slouží.⁴⁸ Při zkoumání schopnosti dlužníka hradit pohledávky věřitelů pak není podstatné, zda věřitelé mohou ohledně těchto pohledávek ihned přistoupit k výkonu rozhodnutí nebo exekuci, ale to zda by je mohli z dlužníkovy majetku bez obtíží vymoci, kdyby exekučním titulem disponovali.⁴⁹ Insolvenční řízení tedy nemá primárně sloužit k prosazování individuálních nároků věřitelů, nýbrž k řešení úpadku nebo hrozícího úpadku. Věřitelé mají své pohledávky vymáhat primárně prostřednictvím nalézacího řízení a následně řízení exekučního.⁵⁰ Domněnku neschopnosti plnit své závazky může dlužník vyvrátit, osvědčí-li schopnost uhradit všechny splatné pohledávky věřitelů, jež má soud za osvědčené.⁵¹ Při zkoumání úpadku dlužníka pak ovšem nelze pro účely posouzení, zda dlužník je schopen plnit své splatné závazky, zohlednit, že tyto závazky jsou případně též zajištěny majetkem ve vlastnictví třetích osob.⁵² Dlužník musí prokázat dostatek likvidních prostředků, nikoliv například nedobytných pohledávek nebo neprodejných majetku.⁵³

Největší úskalí pak skýtá zákonná podmínka dlužníkovy neschopnosti plnit tyto své dluhy. Jde zejména o skutečnost, které z dlužníkových aktiv lze ještě zahrnout do testu likvidity a které už nikoliv, když judikatorní praxe Nejvyššího soudu České republiky není

---

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSCR 13/2011 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2013, sen. zn. 29 NSCR 14/2012.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2012, sen. zn. 29 NS ČR 52/2011.

⁴⁸ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 234-244. ISBN 978-80-7552-444-7.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2013 sen. zn. 29 NSCR 113/2013.

⁵⁰ POLIŠENSKÁ, Petra a Radka FEBEROVÁ. *Exekuční a insolvenční právo: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v exekučním a insolvenčním právu za období leden 2014 až prosinec 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 154. ISBN 978-80-7552-395-2.

⁵¹ POLIŠENSKÁ, Petra. *Občanské právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v občanském právu za období leden 2014 až září 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 75. ISBN 978-80-7552-096-8.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009.

⁵³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2013, sen. zn. 29 NSCR 113/2013.

v této otázce zcela jednotná.⁵⁴ Z některých jeho rozhodnutí⁵⁵ totiž plyne, že pro posuzování platební neschopnosti dlužníka má být brán v úvahu rovněž prakticky zcela nelikvidní majetek, jako nemovitosti či pohledávky dlužníka. Nejvyšší soud ČR tak prakticky do jisté míry zaměňuje test likvidity za rozvahový test (předlužení), když v rámci likvidity posuzuje i ten dlužníkův nejméně likvidní majetek. V jiných svých rozhodnutí však Nejvyšší soud ČR postupoval opačně a uvedl, že k takovému majetku přihlížet nelze.⁵⁶ Jako přijatelný a rozumný kompromis se pak zdá mezi likvidní položky zahrnout i finanční prostředky deponované na účtu soudního exekutora.⁵⁷

2.1.2 Úpadek pro předlužení

Úpadek ve formě předlužení nastává tehdy, pokud souhrn závazků dlužníka převyšuje hodnotu jeho majetku. Tato hodnota je v rámci rozvahového testu poměřována k veškerým jeho závazkům, ať již splatným či nesplatným. Předlužení jako druh úpadku však může nastat pouze u subjektu, který má povinnost vést účetnictví či daňovou evidenci, tedy nikoliv u spotřebitele. V současné aplikační praxi ovšem zcela jednoznačně převládají insolvenční návrhy na zjištění úpadku v podobě platební neschopnosti, mimo jiné právě proto, že předlužení je dle IZ u zásadní většiny nepodnikatelů vyloučeno a věřitelé pak ani jinou alternativu navrhnout nemohou.⁵⁸ Omezení dopadu předlužení téměř výhradně na podnikatele⁵⁹ je dáno zřejmě z důvodů, že každé další obchodování předlužené osoby, jakožto fyzické osoby podnikající nebo právnické osoby, zpravidla ohrožuje zájmy věřitelů, a proto je prohlášení úpadku nutné a potřebné z hlediska jejich ochrany a zamezení řetězení problémů.

2.1.3 Mezera krytí

Poměrně zásadní novinku v této oblasti, která na svém významu může ještě dále nabýt případnou aplikační praxí, přinesla nedávná novela IZ, která zavedla do testování úpadku dlužníka tzv. mezeru krytí dle § 3 odst. 3 IZ. Ke shora uvedeným tzv. pozitivním domněnkám úpadku tak touto novelou IZ přibyla, taktéž vyvrátitelná, tzv. negativní úpadková domněnka.

---

⁵⁴ RICHTER, Tomáš. Úpadek pro platební neschopnost v judikatuře Nejvyššího soudu. *Bulletin advokacie* [online]. 2016, č. 10, [cit. 2019-01-18]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/upadek-pro-platebni-neschopnost-v-judikature-nejvyssiho-soudu?browser=mobi>

⁵⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2013, sen. zn. 29 NSCR 113/2013 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2014 sen. zn. 29 NSCR 119/2014.

⁵⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSCR 36/2009.

⁵⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSCR 38/2010.

⁵⁸ CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 29. ISBN 978-802-1060-388.

⁵⁹ Účetnictví však vedou všechny právnické osoby včetně spolků.

Zákon tak nově „přimhouří oko“ v případech, kdy dlužník sice prokazatelně není schopen okamžitou likviditou pokrýt všechny své splatné závazky, ale je schopen je pokrýt nejméně v rozsahu 90 procent, popř. se na tuto hladinu urychleně dostat. Mechanismus takto formulované mezery krytí je aplikován v případě, že rozdíl mezi výší dlužníkových splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků představuje méně než desetinu jeho splatných peněžitých závazků anebo pokud mezera krytí požadovaným způsobem výhledově klesne.⁶⁰ Tento institut byl do českého práva přejat z německé koncepce mezery krytí, avšak s některými odlišnostmi. Zejména se jedná o skutečnost, že německé pojetí vychází spíše z tzv. pozitivní definice úpadku, když prostřednictvím institutu dává možnost dotčeným subjektům posoudit, zda se dlužník nachází v úpadku, či jen přechodně řeší svůj nedostatek likvidity, naproti tomu, jak už bylo zmíněno, poskytuje česká úprava negativní domněnku platební neschopnosti a bude tak primárně sloužit dlužníkům.⁶¹ Pokud tedy dlužník bude schopen prokázat uzavření této mezery krytí v relativně krátké budoucnosti, má se za to, že ve stavu úpadku se nenachází. V německé právní koncepci je dána lhůta pro uzavření mezery 3 týdny, může být ale prodloužena až na 3 měsíce. Pokud německý dlužník v této době prokáže, že disponuje likvidními prostředky pro splacení svých dluhů (nebo na jejich významnou část, nejméně 90 procent), pak dlužník není brán jakožto v platební neschopnosti, ale jedná se pouze o tzv. platební zadrnutí (Zahlungsstockung).⁶²

K prokázání požadované mezery krytí a tím pádem k založení domněnky neexistence úpadku v podobě platební neschopnosti jsou zaváděny nové typy výkazů, tj. výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity. Tyto jsou, spolu s požadavky na osoby, jež jsou oprávněny výkazy sestavovat, stanoveny prováděcím předpisem k uvedenému ustanovení IZ, a to vyhláškou ze dne 28. června 2017 k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele). Výhled vývoje likvidity představuje dokument sloužící k posouzení vývoje pracovního kapitálu a peněžních toků dlužníka v krátkém období následujícím po datu posouzení likvidity. Představuje nezbytný předpoklad pro posuzování toho, zda se dlužník nachází v hlubším platebním zadrnutí, nebo zda u něho jde již o platební

---

⁶⁰ SIGMUND, Adam. Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-12-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/velka-novela-insolvencniho-zakona-2017-prvni-dojmy-106408.html>

⁶¹ RAHM, Jiří a Petr SPRINZ. Mezera krytí přináší nové pojetí úpadku. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-12-20]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-prinasi-nove-pojeti-upadku-106264.html>

⁶² SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 202-203. ISBN 978-80-7400-690-6.

neschopnost.⁶³ Je však poměrně nestandardní, aby takto důležitá ustanovení do jisté míry vymezující úpadek, tedy prakticky základní otázky insolvenčního práva, byla stanovena podzákonnou normou.

2.1.4 Hrozící úpadek

Insolvenční zákon zavedl také nový pojem hrozící úpadek, který se uplatní v případě, kdy se zřetelem ke všem okolnostem dlužník důvodně předpokládá, že v budoucnu nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. K takovému návrhu je oprávněn pouze dlužník, jelikož dle příslušné důvodové zprávy je to pouze on, kdo může korektně a odpovědně posoudit svou výhledovou situaci. Jeho využití bylo spatřováno například tam, kde hrozil tzv. dominový efekt, když dodavatel začal očekávat ekonomické problémy v důsledku úpadku odběratele a naopak.⁶⁴ Inspirace k naší úpravě byla hledána v § 18 odst. 2 německého insolvenčního zákona Insolvenzordnung ze dne 5. října 1994, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsO“), který však na rozdíl od české právní úpravy omezuje analýzu ve vztahu k úpadku pouze na již existující závazky dlužníka.⁶⁵ Tento institut však není v insolvenční praxi příliš využíván. Mimo jiné i z dovolací judikatury plyne, že naprosto převažují insolvenční návrhy podávané na základě testu likvidity kdy se finanční krize dlužníka projevuje nejen v bilanci, ale i cash-flow.⁶⁶ Záměr jeho zavedení byl mimo jiné za účelem napomoci k tomu, aby se změnil poměr počtu podaných věřitelských a dlužnických návrhů na zahájení řízení, a to ve prospěch podaných dlužnických návrhů, jako je tomu obvykle ve vyspělých zemích Evropské unie.⁶⁷

2.2 Insolvenční návrh

Na úplném začátku insolvenčního řízení vždy stojí samotný insolvenční návrh, ať už podaný věřitelem nebo dlužníkem, zde se tak projevuje zásada dispoziční. Insolvenční řízení

---

⁶³ Důvodová zpráva k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).

⁶⁴ KOZÁK, Jan; BROŽ, Jaroslav; DADAM, Alexandr; STANISLAV, Antonín; STRNAD, Zdeněk; ZRŮST, Lukáš a Michal ŽIŽLAVSKÝ. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 5-10 ISBN 978-80-7552-932-9.

⁶⁵ DRUKARCZYK, Jochen a SCHÜLER, A. Die Eröffnungsgründe der InsO: Zahlungsunfähigkeit, drohende Zahlungsunfähigkeit und Überschuldung. *Regensburger Diskussionsbeiträge zur Wirtschaftswissenschaft [online]*. 1999 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: https://epub.uni-regensburg.de/view/series_rbg/Regensburger_Diskussionsbeitr=E4ge_zur_Wirtschaftswissenschaft.html.

⁶⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 247. ISBN 978-80-7552-444-7.

⁶⁷ KOTOUČOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 16. ISBN 978-80-7400-320-2.

lze tedy zahájit pouze na návrh a nikoliv ex offio. Řízení se zahajuje dnem, kdy insolvenční návrh došel věcně příslušnému soudu. Dle ustanovení § 101 odst. 1 IZ oznámí zahájení insolvenčního řízení insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní standardně do 2 hodin poté, kdy byl soudu insolvenční návrh doručen. Právník nebo podnikající fyzická osoba nese po celou dobu své existence zákonnou povinnost řešení svého úpadku v rámci insolvenčního řízení, pokud u ní takový stav nastane, kdy této osobě hrozí sankce pro případ zanedbání této povinnosti. Naproti tomu dlužník jakožto fyzická osoba nepodnikající tuto povinnost nemá a není tak nucen návrh sám podávat.⁶⁸ Návrh musí splňovat obecné náležitosti dle § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“) a dále také obsahovat náležitosti uvedené v § 103 IZ. Těmito náležitostmi jsou nezpochybnitelné označení dlužníka i navrhovatele, patřičnými důkazy podložené vylíčení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka a uvedení skutečností, ze kterých je zřejmé, že navrhovatel je oprávněn návrh podat. K dlužníkem podanému návrhu musí být připojen rovněž seznam jeho majetku a pohledávek, seznam závazků, seznam zaměstnanců a další listiny, které doloží jeho úpadkovou situaci. Ve svém návrhu věřitel uvádí skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka (§ 103 odst. 2 IZ) a zároveň dokládá, že má proti dlužníku splatnou pohledávku, kterou musí současně uplatnit přihláškou. Pro úspěch svého návrhu by měl věřitel uvést konkrétní údaje o pohledávkách dalších věřitelů dlužníka, včetně jejich doby splatnosti a důvodu vzniku, nestačí pouze obecné konstatování, že dlužník má i dalších věřitelů, kteří vůči němu evidují pohledávku.⁶⁹ Přílohy se nepovažují za přímou součást návrhu a jejich absenci lze zhojit ve lhůtě 7 dní od jeho podání. Vady insolvenčního návrhu pak mohou být odstraněny jen dokud insolvenční soud nerozhodne o jeho odmítnutí podle § 128 odst. 1 IZ. K odstranění vad provedenému až v odvolacím řízení se nepřihlíží.⁷⁰ Insolvenční zákon se nevztahuje na subjekty vyjmenované v § 6 IZ, jako jsou stát, územní samosprávný celek, Česká národní banka nebo také finanční instituce či zdravotní pojišťovna, které jsou držiteli příslušných licencí a povolení a další, z toho důvodu tak na subjekty vyjmenované v předmětném ustanovení nelze ani úspěšně podat insolvenční návrh.⁷¹

Dnes účinná úprava je pak co do podání a náležitostí insolvenčního návrhu v určitých ohledech méně restriktivní než předcházející. Jak již bylo zmíněno, v ZKV totiž dokonce

---

⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 3. 2011, č. j. 1 VSPH 1140/2010-A-163.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011.

⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 5/2008.

⁷¹ Jako názorný příklad lze uvést insolvenční řízení vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 31 INS 25065/2016, kdy byl věřitelem podán návrh vůči zdravotní pojišťovně Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group. Tento insolvenční návrh byl následně zamítnut usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2017, č. j. 3 VSOL 1550/2016-A-28.

původně absentovalo oprávnění navrhovatele vzít návrh na prohlášení konkursu zpět, toto právo se do zákona dostalo až provedenými novelizacemi. Zejména dlužníci tak, zřejmě si vědomi nevratnosti tohoto úkonu, byli při podávání návrhu značně opatrní. Stejně tak byly původně v ZKV kladeny značné nároky na samotný obsah návrhu, kdy původně musel věřitel v návrhu označit majetek dlužníka a uvést okolnosti, které osvědčují, že dlužník má majetek postačující k úhradě nákladů konkursu.

Velmi podstatnou, až kritickou, náležitostí insolvenčního návrhu je, pod sankcí nepřihlížení k němu, opatření návrhu úředně ověřeným podpisem nebo zaručeným elektronickým podpisem osoby, která návrh podala. Pokud takto za navrhovatele učinila osoba jím zmocněná, musí být ověřen podpis dlužníka na dané plné moci.⁷² Je-li insolvenční návrh, v němž je insolvenční navrhovatel zastoupen advokátem a k němuž je připojena řádná procesní plná moc udělená advokátovi, podepsán pouze tímto zástupcem, není podmínka uvedená v ustanovení § 97 odst. 2 IZ splněna do té doby, dokud není úředně ověřen podpis advokáta na insolvenčním návrhu a současně podpis zmocnitele jakožto insolvenčního navrhovatele na plné moci.⁷³

2.3 Ochrana proti šikanózním návrhům

Jedna z posledních novel insolvenčního zákona⁷⁴ přinesla změny především v podávání věřitelských návrhů. Zákonodárce se jí především snaží bojovat proti rozmáhající se praxi podávání tzv. návrhů, jejichž „účelem je zejména poškodit jiného soutěžitele na pověsti, na důvěryhodnosti, na možnosti ucházet se o veřejné zakázky a na možnosti a podmínkách získání úvěru“, tedy tzv. šikanózních insolvenčních návrhů.⁷⁵ Do insolvenčního práva zavedla institut tzv. předběžného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu, kdy je insolvenčnímu soudu dána možnost daný podezřelý návrh nezveřejnit, pokud má důvodné pochybnosti o jeho opodstatnění. Návrh je buď zveřejněn až po jeho posouzení nebo pokud je shledán jako bezdůvodný dle podmínek insolvenčního zákona, nebude uveřejněn v insolvenčním rejstříku ani dodatečně a nebude tak způsobilý u dlužníka vyvolat standardní

---

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sen. zn. 29 NSČR 1/2008.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 51/2011, R 33/2012.

⁷⁴ Zákon č. 64/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

účinky podaného návrhu.⁷⁶ Toto opatření má především za cíl eliminovat nežádoucí účinky šikanózních návrhů, jejichž často jediným záměrem může být pouze poškození protivníka v rámci konkurenčního boje. Rovněž je nově zavedena povinná záloha na náklady insolvenčního řízení, je-li návrh podáván proti právnické osobě, která je podnikatelem, předepisuje zákon zálohu ve výši 50.000,- Kč, pokud insolvenční návrh míří proti nepodnikající právnické osobě nebo proti fyzické osobě, činí výše zálohy 10.000,- Kč s tím, že od zálohy osvobozeny pracovněprávní nároky zaměstnanců vystupující jako navrhovatelé. Věřitel jakožto navrhovatel dále musí spolu s podáním návrhu doložit splatnou pohledávku vůči dlužníkovi a připojit zároveň k návrhu její přihlášku. Pokud věřitel vede účetnictví nebo daňovou evidenci a podává návrh proti dlužníkovi právnické osobě je nově povinen doložit svou pohledávku vůči dlužníkovi některým ze stanovených způsobů.⁷⁷ Zde se tak uplatní zásada, že nikdo nesmí těžit ze své nepoctivosti, kdy nelze insolvenční návrh postavit na pohledávce, kterou věřitel ani nevede ve svém účetnictví. Ochrana proti šikanózním návrhům věřitelů je pak nově zajištěna rovněž dalšími změnami, a to zvýšením možné pokuty za podání zjevně bezdůvodných insolvenčních návrhů soudem až do výše 500 000 Kč a znemožnění neustálého a opakovaného podávání bezdůvodných návrhů věřitelem. Do insolvenčního zákona totiž bylo vtěleno ustanovení, které umožňuje podat nový insolvenční návrh proti stejnému dlužníkovi nejdříve po 6 měsících od právní moci rozhodnutí, kterým byl předchozí insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost, pokud se tak nestalo pro nezaplacení zálohy.⁷⁸

Zákonodárce prezentuje uvedené požadavky jako určité prostředky boje proti šikanózním insolvenčním návrhům, zejména těch, které jsou podáváním na základě smyšlených pohledávek nebo sledující pouze cíl poškození dlužníka. Je však otázkou zda se tímto přístup nesníží vymahatelnost práv věřitelů vůči dlužníkům? Předmětem některých diskusí pak může být rovněž otázka, proč nejsou zvýšené nároky kladeny také na věřitele přihlašující své pohledávky až v průběhu řízení.

---

⁷⁶ HORÁK, Milan. Věřitelské insolvenční návrhy po účinnosti novely od 1. 7. 2017. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-11-28]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelske-insolvencni-navrhy-po-ucinnosti-novely-od-172017-106165.html>

⁷⁷ Uznaním dlužníka s ověřeným podpisem, vykonatelným rozhodnutím, notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti, exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením auditora, soudního znalce či daňového poradce.

⁷⁸ KOUBEK, Jiří. Věřitelský insolvenční návrh po novele insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2019-01-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelsky-insolvencni-navrh-po-novele-insolvencniho-zakona-106673.html>

Problematika podávání šikanózních návrhů je v rámci insolvenčního práva řešena dlouhodobě, jelikož již samotné podání návrhu vyvolá ve sféře dlužníka mnoho, zejména negativních, účinků. Insolvenční soud se tak musí při posuzování návrhu zabývat rovněž zjišťováním důvodů, pro které se dlužník dostal do úpadku a rovněž se zabývat motivy navrhovatele. Je totiž společensky i právně nežádoucí, aby insolvenční řízení poskytovalo prostor pro zneužívání práv plynoucích z postavení účastníka. Soud se tak musí zabývat například tím, zda nedošlo před podáním návrhu k účelovému rozdělení pohledávek věřitele.⁷⁹ Pochybnosti o podaném návrhu je tak nejen možno, ale i nutno vyvrátit provedeným dokazováním. Další nástroj bránící šikanózním návrhům pak je možná trestněprávní odpovědnost navrhovatelů za spáchání trestného činu vydírání a pomluvy⁸⁰ nebo také podvodu, poškozování věřitele, podplácení a pletich v insolvenčním řízení. Rovněž je připravována novela trestního zákoníku, která by jako trestný čin stanovila podání nepravdivého insolvenčního návrhu s trestní sazbou až osm let.⁸¹ V úvahu dále připadá možnost dlužníka domáhat se náhrady škody v občanskoprávním řízení, podání žaloby na ochranu dobré pověsti nebo navrhnout vydání předběžného opatření omezující účinky vyvolané podáním návrhu.⁸²

Insolvenční soud ještě před samotným rozhodnutím o návrhu může uložit navrhovateli, za předpokladu splnění zákonných náležitostí, aby zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, která může činit až 50 000 Kč⁸³. Záloha je určena ke krytí nákladů řízení, zejména nákladů na odměnu insolvenčního správce, a zpravidla se ukládá v případech, kdy se předpokládá, že nebudou uhrazeny v průběhu řízení. Jejím smyslem je tak především překlenout nedostatek finančních prostředků a umožnit insolvenčnímu správci výkon jeho funkce i po rozhodnutí o úpadku.⁸⁴ Je tomu tak v případech, kdy dlužníkům reálně zpeněžitelný majetek nemá dle poznatků soudu příliš velkou hodnotu nebo je zpeněžitelný jen s velkými obtížemi (nedobytné pohledávky). Nebude-li záloha ve stanovené lhůtě povinným zaplacená, může soud řízení pro tento důvod i zastavit. Jak již bylo výše zmíněno, novela IZ zavedla institut povinně ukládané zálohy na náklady řízení ve vymezených případech, nově

---

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.

⁸¹ ÚS: Soudy nesmí přehlížet pochybnosti o povaze insolvenčních návrhů. *Česká justice* [online]. 2016 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2016/11/us-soudy-nesmi-prehlizet-pochybnosti-o-povaze-insolvencnich-navrhu/>

⁸² ROLFES, Richard. Právní postih šikanózního insolvenčního návrhu. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-03-01]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-postih-sikanozniho-insolvencniho-navrhu-101187.html>

⁸³ § 108 IZ.

⁸⁴ Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 19. 6. 2009 sp. zn. 1 VSPH 238/2009.

tak u věřitelských návrhů bez uhrazení zálohy nebude prakticky možné ve většině případů přistoupit k jeho věcnému projednání.⁸⁵ Pokud tak věřitel zálohu spolu s návrhem neuhradí, nelze již přihlížet k její pozdější úhradě a soud návrh dle §100a IZ ve spojení s § 128a odst. 1 a 2 písm. d) IZ nezveřejní a následně jako zjevně bezdůvodný odmítne.⁸⁶ Před touto novelou bylo pouze na uvážení soudu, zda její uhrazení navrhopateli, ať už věřiteli či dlužníkovi, stanoví. Insolvenční soud může přistoupit k výzvě k úhradě zálohy na náklady insolvenčního řízení i za situace, kdy jsou tyto návrhy bezvadné, včetně všech příloh.⁸⁷

2.4 Odmítnutí/Zamítnutí/Zastavení řízení

Již v této počáteční fázi může insolvenční řízení skončit, pokud bude insolvenční návrh „odklizen“. Insolvenční navrhopatel totiž může vzít svůj podaný návrh zpět. Pokud se jedná o věřitele, může ohledně stejné pohledávky podat insolvenční návrh znovu nejdříve za 6 měsíců, tedy obdobně, jako u již zmíněného odmítnutí návrhu věřitele pro zjevnou bezdůvodnost, kde však může být navrhopujícímu věřiteli současně uložena i pořádková pokuta. V tomto případě by tak následovalo rozhodnutí insolvenčního soudu o zastavení řízení, stejně tak jako v případě nezaplacení zálohy na náklady řízení. Není-li navrhopatelem uspokojivě doplněn návrh ani po soudem provedených výzvách, vydá soud usnesení o odmítnutí návrhu. Rozhodnutí soudu o zamítnutí insolvenčního návrhu pak následuje zejména v případech, kdy nebyl dle předloženého návrhu osvědčen úpadek dlužníka, tedy nebyly splněny jeho zákonem stanovené předpoklady. Takto je činěno především z důvodu, že nebyla soudem osvědčena mnohost věřitelů. Poměrně specifická a nepříliš využívaná je možnost zamítnutí věřitelského návrhu v případě tzv. druhotné platební neschopnosti dlužníka, tedy situace, kdy dlužník jedná v dobré víře a do nepříznivé situace se dostal v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a lze předpokládat, že jeho platební neschopnost bude do 3 měsíců odvrácena.⁸⁸

---

⁸⁵ RADA, Jan a Martina ŠRÁMKOVÁ. Záloha na náklady insolvenčního řízení před a po novele insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-10-09]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni-pred-a-po-novele-insolvencniho-zakona-106589.html>

⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2017, č. j. 3 VSPH 1785/2017-A-10.

⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 96/2008, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2011 č. j. 3 VSPH 878/2011-A-12.

⁸⁸ CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 99. ISBN 978-802-1060-388.

2.5 Účinky zahájení řízení

Většina nejdůležitějších účinků hmotněprávních i procesněprávních je spojena právě již se samotným zahájením insolvenčního řízení⁸⁹, přičemž tyto účinky pak zásadně trvají až do dne právní moci rozhodnutí, kterým je insolvenční řízení skončeno. Účinky automaticky aplikované přímo ze zákona jsou uvedeny zejména v ustanovení § 109 IZ a lze je podle Richtera označit za tzv. zákonné či automatické moratorium. Nová právní úprava této oblasti se ovšem značně liší od úpravy v ZKV, když dříve byla se zahájením řízení spojena pouze některá omezení v dispozičních oprávněních dlužníka, zmíněné ustanovení § 109 IZ však omezuje rovněž práva věřitelů, k čemuž v ZKV docházelo až prohlášením konkursu. Tato změna inspirovaná americkým insolvenčním zákonem USBC byla zapříčiněna pravděpodobně i změnou míry publicity informace ohledně skutečnosti o tom, že insolvenční řízení bylo zahájeno.⁹⁰ Tyto účinky mají za následek také suspendování procesních práv individuálního uspokojení pohledávek věřitelů a jeho nahrazení principem kolektivního procesu uspokojení. Vůči dlužníkovi tak věřitelé od tohoto okamžiku již nemůžou své pohledávky uplatňovat žalobou, avšak jen řádnou přihláškou dle insolvenčního zákona. Stejně tak i právo na uspokojení ze zajištění a nové nabytí zajištění lze uplatnit již jen za podmínek v tomto zákoně stanovených. Možná nejvíce veřejně prezentovaný účinek je pak ten, že výkon rozhodnutí či exekuci na majetek dlužníka již lze pouze nařídit nebo zahájit, ovšem nelze ji vykonat. Zabránění exekutorovi v prodeji jejich majetku tak bývá jedna z nejčastějších motivací k podávání insolvenčních návrhů samotnými dlužníky. Jako provádění exekuce, a nikoliv pouze její nařízení, je považováno rovněž pouhé rozhodnutí, jímž soudní exekutor určuje náklady exekuce (příkaz k úhradě nákladů exekuce).⁹¹ Naopak lze vydat usnesení o zastavení exekuce nebo výkonu rozhodnutí nebo také návrh na takovéto zastavení zamítnout. Tyto usnesení totiž nelze považovat za provádění exekuce.⁹² Provést pak lze exekuci vyklizením nemovitosti.

Další účinky zahájení řízení pak spadají do sféry dlužníkova omezení s nakládáním se svou majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet. Dlužník by se měl v této oblasti zdržet takových zásahů, pokud by se jednalo o podstatné změny ve skladbě, využití

---

⁸⁹ KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008, s. 132. ISBN 978-80-89001-10-3.

⁹⁰ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 260-261. ISBN 978-80-7552-444-7.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014.

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013.

nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Dlužník je tedy ke svému majetku povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Toto omezení se může projevit v mnoha oblastech dlužníkovy života, kdy mu například znemožňuje uzavřít dohodu o náhradě škody v rámci trestního řízení.⁹³ Dalším účinkem, který pocítují zejména věřitelé, je ten, že dlužník je oprávněn peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem. Pokud by dlužník činil úkony v rozporu s uvedenými omezeními, byly by vůči věřitelům dlužníka neúčinné.⁹⁴ Následky předmětného ustanovení § 111 IZ se ovšem projeví a mohou být žalovány pouze, pokud byl následně osvědčen úpadek dlužníka. Rovněž se pak s právní mocí rozhodnutí o úpadku omezuje započitatelnost vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele.

Prohlášení dlužníkovy úpadku vyvolává také další soubor následků ve sféře ostatních soudních a rozhodčích řízení, zejména řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, anebo o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují. Zde nacházíme rozdíl oproti předchozí právní úpravě, kde samotné zjištění úpadku dlužníka nemělo na probíhající civilní řízení vliv. Uvedená řízení se tak přerušují a dle § 140a IZ dále nepokračují⁹⁵, případně je zakázáno vydat rozhodnutí⁹⁶, dokud zde trvají účinky rozhodnutí o úpadku. Nelze také uvedená řízení nově zahájit. Pokud jde o řízení týkající se pohledávek za majetkovou podstatou nebo jim postavených na roveň, ustanovení dle § 140a IZ se neuplatní a tato řízení se nepřerušují.⁹⁷ Zjištění úpadku ani případné prohlášení konkursu na majetek dlužníka nemá také vliv ani na vymáhání pohledávky věřitele, která je zajištěna zástavním právem k majetku třetí osoby, tedy zástavního dlužníka odlišného od osobního dlužníka v úpadku. Tak jako po zástavním dlužníku, může věřitel vymáhat svou pohledávku mimo rámec insolvenčního řízení i po dlužníku solidárním nebo ručiteli (§ 183 IZ). Při trvání účinku prohlášeného úpadku nelze také ve většině případů ani nařídít nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka.⁹⁸ Tato pravidla o dopadu prohlášení úpadku na jiná již probíhající řízení

---

⁹³ Což však ještě nevyklučuje, aby ve prospěch dlužníka mohlo být podmíněně zastaveno trestní stíhání. Srov. Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014, R 41/2015.

⁹⁴ § 111 IZ.

⁹⁵ Zatímco v řízení o odpůřčí žalobě zahájeném již před podáním insolvenčního návrhu nelze pokračovat již od zahájení insolvenčního řízení (§ 239 odst. 1 IZ). Jedinou oprávněnou osobou k podání odpůřčí žaloby po zahájení insolvenčního řízení je pak insolvenční správce a řízení je vedeno jako incidenční spor (viz také usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2299/2013, Rc 34/2015)

⁹⁶ § 140b IZ.

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2000/2014.

⁹⁸ § 140e IZ.

byla v obecné části IZ zavedena až jeho novelizací zákonem č. 294/2013 Sb., účinným od ledna 2014 (dále jen „revizní novela“) a jejich částečným přenesením z § 263 tehdy účinného zákona, který se vztahoval pouze na způsob řešení úpadku konkursem. Důvod zvolení tohoto řešení spočíval v úvaze, že ani u sanačních způsobů řešení úpadku nelze ponechat stranou pravidla zakazující pokračování obecných sporů o pohledávky a jiná práva vedená vůči dlužníku jeho věřiteli. Zákonodárce se nakonec přiklonil právě k této variantě, když došel k přesvědčení, že další vedení uvedených sporů nemá již v této fázi insolvenčního řízení své opodstatnění a pouze zatěžuje majetkovou podstatu dalšími náklady na jejich vedení. Provedenou analýzou se ukázalo, že je žádoucí ponechat takové spory „v klidu“ právě již rozhodnutím o úpadku dlužníka, ne tak ovšem pro řízení jiná než soudní nebo rozhodčí (tedy správní řízení).⁹⁹ U těch je možný střet s insolvenčním řízením prosazován dle § 140d IZ v tom smyslu, že taková řízení nadále běží a dají se rovněž zahájit, nelze v jejich rámci však rozhodnout o náhradě škody nebo jiné újmy.

Kromě již zmíněných automatických účinků, které nastávají bez dalšího přímo ze zákona, se lze setkat ovšem i s účinky sjednanými smluvně. Záleží tak pouze na smluvních stranách, jaké účinky s prohlášením úpadku některého ze subjektů v rámci zákonných mezí spojí. Takým účinkem často bývá tzv. doložka o odstoupení od smlouvy, kdy v případě prohlášení úpadku dle ustanovení § 2001 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), náleží smluvní straně právo odstoupit od smlouvy. I přes výše uvedené právní úpravy a rozšíření právních nástrojů namířených proti podávání šikanózních návrhů je však takto sjednaná možnost odstoupení značně riskantní. Pokud smluvní partner od smlouvy skutečně odstoupí, nelze jej již později žádným způsobem nutit k restituci zaniklého smluvního vztahu, i kdyby následně k prohlášení úpadku nedošlo a insolvenční návrh by byl „odklizen“. Právo na odstoupení by tak bylo vhodné modifikovat například podmíněním jeho aplikace jen tehdy, nebude-li insolvenční návrh v zákonné lhůtě odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost nebo provedením určitého expresního nezávislého auditu k určení ekonomické situace dlužníka.¹⁰⁰

---

⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ MOTYČKA, Petr. Zahájení insolvenčního řízení a právo odstoupit od smlouvy: Jak se zbavit "časované bomby"? *EPRAVO.CZ* [online]. 2015 [cit. 2018-11-26]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zahajeni-insolvencniho-rizeni-a-pravo-odstoupit-od-smlouvy-jak-se-zbavit-casovane-bomby-99260.html>

Nelze také opomenout účinek prohlášení úpadku, případně jen podání insolvenčního návrhu dlužníkem, v rámci členství ve společnosti, kdy dle § 2740 OZ může být tímto ze společnosti vyloučen. Dále dle § 153 OZ se osoba, jejíž úpadek byl osvědčen, může stát členem voleného orgánu tehdy, oznámila-li to předem tomu, kdo ji do funkce povolává. V rámci obchodních korporací pak má prohlášení úpadku na danou korporaci účinky dle § 62 až 64 a § 68 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“). Pokud členové orgánu korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je v hrozícím úpadku a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné, jsou za to odpovědní a na výzvu insolvenčního správce musí vydat prospěch z výkonu své funkce za období dvou let před právní mocí úpadku. Za tohoto jednání může soud také rozhodnout, že člen nebo bývalý člen jejího statutárního orgánu ručí za splnění jejich povinností. Další odpovědnostní prvky spočívají v tom, že insolvenční soud může vyloučení člena orgánu z korporace, pokud svou činností přispěl k jejímu úpadku a případně mu též zakázat obdobnou funkci vykonávat po dobu tří let.

3 Prohlášení konkursu a jeho účinky

3.1 Podstata konkursu a rozhodování o něm

Jak již bylo uvedeno dříve, lze konkurs stručně charakterizovat jako jednu z metod řešení úpadku dlužníka, v rámci které jsou pohledávky věřitelů uspokojovány na základě poměrného principu z výtěžku zpeněžení majetku (majetkové podstaty) dlužníka. Mezi významné účinky prohlášení konkursu patří také přerušení likvidace podniku a ukončení jeho nucené správy. Usnesením o prohlášení úpadku dlužníka se tak insolvenční řízení přesunuje do své další navazující fáze, a tou je rozhodnutí o způsobu jeho řešení a tedy určení, jakou formou bude zpeněžován majetek dlužníka tak, aby zejména došlo pokud možno k rychlému, hospodárnému a co nejvyššímu uspokojení věřitelů. Insolvenční řízení je v rámci insolvenčního zákona řízením jednotným a konkurs tak již není samostatným řízením, jako tomu bylo v předchozí právní úpravě. Do vydání usnesení o způsobu řešení úpadku jsou pro insolvenční řízení stanovená jednotná pravidla. Při prohlášení konkursu se pro následující průběh řízení začnou aplikovat pravidla dle ustanovení § 244 a násl. IZ, přičemž příslušná obecná pravidla stanovená v části první (obecná část) a čtvrté (společná ustanovení) insolvenčního zákona se zde použijí také za předpokladu, že zvláštní úprava části druhé zákona nestanoví něco jiného.

Návrh na preferovaný způsob řešení úpadku pak již často obsahuje samotný návrh na prohlášení úpadku podaný insolvenčním navrhovatelem. Na výběr v ustanovení § 4 IZ nabízí tři základní varianty (ne však pro všechny subjekty současně), kterými jsou oddlužení, reorganizace (sanační formy) a konkurs (likvidační forma) a jednu variantu speciální, nazvanou úpadek finančních institucí, který má v zákoně zvláštní úpravu z důvodu mnoha specifik zejména co do svého subjektu a jeho aktivit. Konkurs bývá pokládán za obecný nebo také univerzální způsob řešení úpadku a je přípustný pro všechny subjekty, na které se insolvenční zákon vztahuje. Za splnění řady věcných i formálních podmínek ve stanovených lhůtách lze však u dlužníka povolit jako způsob řešení úpadku oddlužení nebo reorganizaci. V této souvislosti je vhodné ještě zmínit, že reorganizace je přípustná pouze u podnikatelského subjektu, který navíc splňuje kvantitativní test pro vstup do reorganizace, zatímco oddlužení naopak zejména u subjektu nepodnikatelského.¹⁰¹ Z pojetí insolvenčního zákona a jeho

---

¹⁰¹ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 25-26. ISBN 978-80-7418-031-6.

důvodové zprávy by se dalo vyzorovat, že reorganizace má před konkursem určitou prioritu. Vodítkem k tomuto závěru je zájem věřitelů nebo hledisko širších ekonomických zájmů, kdy ukončením provozu podniku dlužníka velmi narostou přednostně uspokojované pohledávky věřitelů, a to až do té míry, že na ostatní věřitele často zbyde jen minimální či žádný výtěžek zpeněžení majetku dlužníka. Naproti tomu v porovnání s oddlužením, ať již plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty, je konkurs pro věřitele teoreticky vždy výhodnější. Pro podporu tohoto tvrzení lze uvést, že i v případě konkursu náleží do majetkové podstaty také srážky z příjmů dlužníka, i když vyhledání zaměstnavatele dlužníka, který s insolvenčním správcem nespolupracuje, bývá mnohdy komplikované a náročné. Nevýhodou pro věřitele však může být vyšší odměna insolvenčního správce v případě řešení úpadku konkursem, jak bude podrobněji uvedeno v další části práce. Výtežnost konkursu by tak teoreticky měla být vyšší než v případě oddlužení nebo stejná jako u kombinovaného oddlužení (plněním splátkového kalendáře a zpeněžením).

Pokud však nejsou tyto podmínky splněny, nezbyvá soudu než prohlásit na majetek dlužníka konkurs.¹⁰² Rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou však zcela samostatnými procesními úkony insolvenčního soudu. Na tomto závěru nemění ničeho ani okolnost, že mnohdy, zejména právě v případě prohlášení konkursu, o tomto způsobu rozhodne soud spolu s usnesením o prohlášení úpadku, což je umožněno § 148 odst. 1 IZ. Je zde však otázka, do jaké míry je vyloučení možnosti řešení úpadku dlužníka reorganizací či oddlužením prvostupňovými soudy skutečně svědomitě a řádně testováno, mimo jiné i s ohledem na ustanovení § 316 odst. 5 IZ, a nejsou tato společná rozhodnutí až příliš nadužívána. Rozhodnutí bývají vydávána společně zejména z důvodu procesní ekonomie, což ovšem neznamená, že by šlo o jeden procesní úkon insolvenčního soudu. Uvedená rozhodnutí jsou rozdílná hned v několika ohledech. Zejména lze poukázat na rozdíly týkající se různých předpokladů pro vydání rozhodnutí, rozdíly v náležitostech pro jejich vydání a rozdíly týkající se možností přezkumu uvedených rozhodnutí.¹⁰³

Jak již bylo naznačeno výše, k vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka soudem je zapotřebí předchozího rozhodnutí o úpadku dlužníka a naplnění závěru,

---

¹⁰² Od novely IZ účinné od 1. 7. 2017 však již insolvenční soudy v případě odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dlužníka ve většině případů rozhodnou současně o zastavení insolvenčního řízení dle § 396 IZ a nenásleduje tak již prohlášení konkursu na jeho majetek.

¹⁰³ RICHTER, Ondřej. Ke vztahu rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o prohlášení konkursu podle insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2014 [cit. 2018-12-19]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ke-vztahu-rozhodnuti-o-upadku-a-rozhodnuti-o-prohlaseni-konkursu-podle-insolvencniho-zakona-95084.html>

že tento úpadek nelze řešit žádným jiným, tedy sanačním, způsobem. Tato nemožnost řešení dlužníkovu úpadku jiným způsobem pak může být dána skutkově ve smyslu její nepřipustnosti, nebo procesně, kdy ani nebyl podán návrh na povolení oddlužení nebo reorganizace. Z formálního hlediska lze tak u dlužníků-podnikatelů spojit rozhodnutí o úpadku s prohlášením konkursu v případech plynoucích z ustanovení § 316 IZ. Jedná se tak o případy, kdy reorganizace není u dlužníka vůbec přípustná nebo dlužník nesplní zde uvedený velikostní test dle § 316 odst. 4 IZ a současně nepředloží soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, případně nepředloží takto odsouhlasený plán ve stanovené lhůtě. V této fázi rozhodování je rovněž možné, aby soud namísto přijetí rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovu úpadku ve smyslu § 4 odst. 2 IZ vydal rozhodnutí dle § 158 IZ, že se dlužník v úpadku nenachází.¹⁰⁴ Nezbytným předpokladem pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu je tedy objektivní závěr soudu, že dlužník je v úpadku. Pokud soud nespojí s rozhodnutím o úpadku dlužníka také rozhodnutí o způsobu jeho řešení, musí tak rozhodnout do 3 měsíců od zjištění úpadku, a to až po skončení schůze věřitelů, pokud ovšem v mezidobí nedojde k vyloučení ostatních způsobů. V tom případě může soud prohlásit konkurs na majetek dlužníka i před uvedenou schůzí.

Jde-li o dlužníka-podnikatele, u kterého přichází v úvahu rovněž způsob řešení úpadku reorganizací, jedná se o jednu spíše z mála situací, kdy dochází k velké rozhodovací pravomoci věřitelů (pokud nejde o situaci, kdy dlužník již s insolvenčním návrhem předložil reorganizační plán schválený věřiteli). V tomto případě je téměř zcela v kompetenci věřitelů, zda zvolí řešení dlužníkovu úpadku reorganizací či právě konkursem. Pokud by však věřitelé nijak nerozhodli, nejde o nepřekonatelnou překážku v řízení, naopak přechází toto oprávnění, respektive povinnost, na soud. Této schůzi věřitelů předchází vypracování zprávy insolvenčním správcem, kde věřitelům poskytne podrobnější informace o dlužníkovi a jeho majetku, o něž věřitelé zpravidla opírají své rozhodování. Správce se také musí vyjádřit k vhodnosti a výhodnosti jednotlivých přípustných způsobů řešení úpadku. Pokud by schůze rozhodla o prohlášení konkursu s tím, že dlužníkuv podnik bude zpeněžen jedinou smlouvou, je přijato taktéž rozhodnutí o stanovení znalce, které určí hodnotu podniku.

Vhodné je na tomto místě také připomenout, že pojem rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka nelze ztotožňovat s usnesením o prohlášení konkursu na

---

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 103/2013.

majetek úpadce ve smyslu dříve platné úrovní úpravy obsažené v ZKV. Předchozí právní úprava samostatné rozhodnutí o úpadku neznala a výrok o zjištění úpadku dlužníka byl součástí usnesení o prohlášení konkursu.

Dalšími variantami vydání usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka je konverze povoleného oddlužení nebo reorganizace. Dle dřívější právní úpravy prohlášení konkursu často předcházelo rovněž odmítnutí, zpětvzetí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení podávaného spolu s insolvenčním návrhem. Důvodem pro takovéto rozhodnutí soudu o zamítnutí je zejména zjištění, že dlužník tímto návrhem na povolení oddlužení sledoval nepoctivý záměr. Zákon sice neposkytuje ani demonstrativní výčet¹⁰⁵ toho, co lze rozumět pod tímto pojmem, z judikatury lze však dovodit některé nejčastější případy, jako opakované podávání návrhů s cílem pouze zamezit zpeněžení majetku (dražbě nemovitosti)¹⁰⁶, spáchání trestného činu vůči věřiteli, neinformování soudu o vedení trestního řízení, a to ani na počátku insolvenčního řízení, ani kdykoliv později v jeho průběhu¹⁰⁷ nebo opomenutí vysokých závazků z trestné činnosti dlužníka v podaném návrhu.¹⁰⁸ Na samostatnou kapitolu by pak vydalo pojednání o přípustnosti oddlužení v případě, že dlužník disponuje dluhy z podnikatelské činnosti. Původně vládní návrh insolvenčního zákona (projednávaného v Poslanecké Sněmovně jako sněmovní tisk č. 1121) počítal s tím, že řešení svého úpadku oddlužením může insolvenčnímu soudu navrhnout nejen dlužník, který není podnikatelem, nýbrž také dlužník - fyzická osoba, která jako podnikatel nemá pracovně právní závazky a nemá více než 20 věřitelů (§ 389 odst. 1 vládního návrhu insolvenčního zákona). Následně však při schvalování insolvenčního zákona v roce 2006 převážila odlišná varianta a nebyly tak tolerovány žádné pohledávky věřitelů z podnikání.¹⁰⁹ Přes následnou velmi nejednoznačnou a rozpornou judikaturu i vrchních soudů¹¹⁰ došlo k novelizaci zákona, kdy v ustanovení § 389 odst. 2 IZ bylo přesně stanoveno, za jakých podmínek dluh z podnikání schválení oddlužení nebrání. V § 398b IZ je nově pak dokonce stanoveno, jakým

---

¹⁰⁵ Původní právní úprava insolvenčního zákona až do konce roku 2013 obsahovala též demonstrativní výčet znaků, které indikují nepoctivý poměr dlužníka, a to odsouzení za majetkový trestný čin v posledních 5 letech a také to, zda ve stejném období již proběhlo s dlužníkem řízení, řešící jeho úpadek, a to v závislosti na výsledku tohoto řízení. Důvodem zrušení uvedeného demonstrativního výčtu byla podle důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb. skutečnost, že příkladný výčet byl zavádějící a text § 395 odst. 3 IZ se vypustil jako nepotřebný.

¹⁰⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2016, č. j. 1 VSPH 2415/2015-A-34. Dlužníci svým v pořadí již čtvrtým návrhem na povolení oddlužení sledovali nepoctivý záměr, proto jsou splněny podmínky dle § 395 odst. 1 písm. a) a § 396 insolvenčního zákona pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a prohlášení konkursu na majetek dlužníků.

¹⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 2014, č. j. 2 VSOL 1191/2014-B-21.

¹⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 5. 2015, č. j. 2 VSOL 228/2015-B-21.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sen. zn. 29 NSCR 3/2009.

¹¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, č. j. 1 VSOL 918/2015-A-18.

způsobem se u podnikatelů vypočte určitá měsíční částka z jejich příjmů plynoucí do oddlužení.

Všechny uvedené varianty jsou ovšem méně čtené než přímé prohlášení konkursu, zejména pak po již zmíněné novelizaci insolvenčního zákona zákonem č. 64/2017 Sb. účinné od července 2017, jejíž důsledek by se dal zjednodušeně charakterizovat tak, že dle § 418 odst. 4 IZ se oddlužení již zásadně nebude přeměňovat na konkurs, ale místo toho bude zrušení oddlužení dlužníka následovat zastavení insolvenčního řízení, stejný postup bude následovat i při „odklizení“ návrhu na povolení oddlužení v souladu s ustanovením § 396 IZ.

Naopak ve směru k reorganizaci je prohlášení konkursu na majetek dlužníka téměř nezvratným jevem, když zákon vysloveně neumožňuje následnou přeměnu konkursu v reorganizaci. Lze si však představit situaci, kdy schůze věřitelů vzhledem k příznivé ekonomické situaci dlužníkovy podniku dojde k závěru, že efektivní provoz a produkce zajistí dostatečný zisk k uspokojení jejich pohledávek a věřitelé rozhodnou, že je zde jiný důvod, pro nějž nemá být dlužníkův závod zpeněžen.¹¹¹

Zejména právě v insolvenčním řízení při způsobu řešení úpadku konkursem je obecné uplatnění zásady dispoziční značně omezeno řadou oficiálních zásahů. Řízení v tomto případě je vedeno striktními pravidly, od nichž je možné jen velmi málo se odchýlit, tedy zde není přílišná dispoziční volnost účastníků, jak bude také popsáno dále. Jinak je tomu například u oddlužení, kde se zásada dispoziční uplatní ve větší míře (počínaje již označením preferovaného způsobu oddlužení dlužníkem v návrhu).

Cílem a současně určitým hlavním střediskem zájmu u konkursu je především zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů dlužníka z jeho výtěžku. Celý průběh konkursu včetně jednání účastníků řízení se prakticky výhradně soustřeďuje ve své první fázi na zjištění majetkové podstaty dlužníka a následně co nejvýhodnějšího zpeněžování. Dalo by se také říci, že konkurs slouží k uspořádání majetkových vztahů dlužníka. V případě podniku tak vlivem konkursu často dochází k ukončení činnosti a jeho zániku. Prakticky poslední možnost zachování podniku je jeho prodej jako celku jedinou smlouvou jiné osobě odlišné od dlužníka.

---

¹¹¹ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 1080-1081. ISBN 978-80-7400-691-3.

3.2 Účinky prohlášení konkursu

Jedním ze signifikantních projevů tohoto způsobu řešení úpadku, který jej odlišuje od ostatních, je skutečnost, že v rámci insolvenčního řízení prodejem majetku neuspokojené pohledávky nebo jejich části po skončení insolvenčního řízení dle znění zákona nezanikají. Věřitel, ať už svou pohledávku za dlužníkem do řízení přihlásil či nikoliv, ji tak obecně může následně vymáhat po dlužníkovi i nadále, například v řízení exekučním. Takovýto zásah do ekonomické sféry dlužníka tak ve většině případů znamená jeho likvidaci. Reálně je ovšem tato problematika komplexnější, jak bude také dále vysvětleno.

Prohlášení konkursu má vliv rovněž na probíhající soudní a jiná řízení, avšak od doby revizní novely je tento účinek již spíše podpůrného charakteru k účinkům prohlášení úpadku v této oblasti, jak bylo již shora uvedeno. Změna dikce § 263 IZ tak navazuje na účinek § 140a IZ a prohlášením konkursu se tak v podstatě přerušují jen ta řízení týkající se majetkové podstaty, která nebyla přerušena již dříve právě rozhodnutím o úpadku. Ustanovení § 263 až § 267 IZ jsou formulovány tak, aby nepředstavovaly významnou hrozbu pro zpeněžení majetkové podstaty v konkursu nebo uspokojení pohledávek z jeho výnosu.¹¹² Zjednodušeně řečeno se prohlášením konkursu přerušují všechna zbývající civilní řízení bez ohledu, zda v nich dlužník vystupuje jako žalobce, nebo jako žalovaný s výjimkou řízení taxativně vyjmenovaných v § 266 IZ¹¹³. Uvedená řízení se přerušují nejen rozhodnutím českého insolvenčního soudu, ale pokud například slovenský soud prohlásí konkurs na majetek dlužníka, který je účastníkem soudního řízení v České republice, a týká-li se spor v České republice majetku náležejícího podle slovenského práva do konkursní podstaty takového dlužníka, přerušuje se řízení v České republice za stejných podmínek, za nichž by se v době prohlášení konkursu přerušilo, kdyby konkurs prohlásil český soud.¹¹⁴ Civilní soud musí také vždy usnesením, jímž se upravuje vedení řízení, vyrozumět účastníky řízení o přerušení řízení a poučit je, za jakých podmínek lze v civilním řízení pokračovat.¹¹⁵

Smyslem ustanovení § 264 IZ, tedy že v přerušovaných řízeních s dlužníkem vystupujícím na straně žalobce lze pokračovat na návrh insolvenčního správce, je pak

---

¹¹² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 428-429. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹¹³ Z povahy věci vyplývá, že se nepřerušují zejména řízení o osobním stavu, neboť statusová řízení se přímo netýkají majetkové podstaty.

¹¹⁴ Viz také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2181/2008 k čl. 4 odst. 2 a 15 Nařízení (ES) č. 1346/2000, § 14 odst. 1 písm. c) ZKV a § 263 IZ.

¹¹⁵ K dalším požadavkům daného usnesení blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2514/2012, Rc 9/2015.

umožnění plynulého pokračování ve vymáhání dlužnickových pohledávek. Civilní soud v takovém případě vyzve správce, aby mu sdělil, zda hodlá v řízení pokračovat a určí mu lhůtu k vyjádření. Pokud však správce zhodnotí, že žaloba nemůže být úspěšná nebo že není ekonomické nadále vést spor o nedobytnou pohledávku, nelze ho nutit, aby v řízení pokračoval. I v takovém případě si ale svou pohledávku může dlužník dožalovat a vymoci, ovšem vymožené plnění si pro sebe ponechat nemůže, neboť rovněž náleží do majetkové podstaty. Poněkud zajímavé v tomto případě je, že pokud by návrh podal pouze dlužník a nikoliv správce, bude to právě správce, kdo dlužníka, jakožto stranu sporu, automaticky v civilním řízení nahradí, jelikož je osobou s dispozičními oprávněními. Pokud dlužník ve sporu vystupoval na straně žalovaného proti věřitelům uplatňujícím své pohledávky lze na návrh věřitele (žalobce) nebo insolvenčního správce bez dalšího pokračovat pouze v řízeních o pohledávkách za majetkovou podstatou nebo jim na roveň postavených, nárocích s právem na uspokojení ze zajištění nebo o rozsah majetkové podstaty (například určovací žaloby o vlastnické právo). V ostatních řízeních tomu tak bude podle § 265 odst. 2 a 3 IZ se svolením soudu pouze ojediněle, zejména když daný civilní spor již směřoval ke svému ukončení. Pokračování civilního řízení pak zároveň nesmí zatížit majetkovou podstatu, žalobce se tedy zpravidla musí vzdát práva na náhradu nákladů řízení. Dalším důsledkem je také zánik dlužníkem udělených plných mocí včetně procesních. Již uvedené usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, tak civilní soud bývalému zástupci zasílá pouze na vědomí a doručuje jej přímo dlužníkovi. Civilní soud by zároveň měl samostatným výrokem vyrozumět dlužníka a jeho bývalého zástupce o zániku zastoupení.¹¹⁶

Jak už bylo naznačeno výše, prohlášení konkursu značně zasahuje do sféry nakládání s majetkovou podstatou a výkonem práv a povinností, které jsou s ní spjaty, a to zdaleka nejvíce ze všech způsobů řešení úpadku. Oprávnění k nakládání s tímto majetkem ve velmi širokém rozsahu přecházejí na insolvenčního správce a je mu umožněno nakládání s ním v rámci zákonných podmínek. Ten tak veškeré své aktivity směřuje k, za daných okolností, co nejvýhodnějšímu zpeněžení dohledaného majetku a tím pádem naplnění zásady co možná nejvyššího poměrného uspokojení dlužnickových věřitelů přihlášených do řízení. Po přechodu oprávnění na insolvenčního správce jsou dlužnickovy úkony s majetkovou podstatou vůči jeho věřitelům ex lege neúčinné.

---

¹¹⁶ ZOUBEK, Hynek. *Změny v insolvenčním řízení a jejich dopad na civilní řízení*. Praha, 2015.

3.2.1 Konkurs a společné jmění manželů

Prohlášením konkursu u fyzických osob rovněž zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela, pokud k tomuto dni trvalo, a je potřeba jej vypořádat. Z toho důvodu má tak konkurs s ohledem na společné jmění obdobné účinky jako zánik manželství. Je tomu tak i v případě, že má dlužník a jeho manžel uzavřenu dohodu, kdy se rozdělené společné jmění obnovuje až při zániku manželství. Vypořádání proběhne i tehdy, pokud společné jmění zaniklo, případně bylo zúženo, ještě před prohlášením konkursu a na své vypořádání stále čeká. Vypořádání může proběhnout ve standardním soudním řízení nebo prostřednictvím dohody o vypořádání, k jejímuž uzavření je oprávněn za dlužníka insolvenční správce. Tato dohoda poté musí projít odsouhlasením věřitelským výborem a schválením insolvenčním soudem. Případný spor o vypořádání společného jmění rozhoduje dle § 159 odst. 1 písm. c) IZ insolvenční soud jakožto incidenční spor, který nahrazuje spor o vyloučení věci z majetkové podstaty. Probíhá-li již takové řízení v době prohlášení konkursu, rovněž zde nastoupí na místo dlužníka insolvenční správce. Je však nutné upozornit, že postavení věřitele se dohodou o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela nemůže zhoršit a případná dohoda porušující tuto zásadu je vůči němu ze zákona bezúčinná, když tato pravidla se uplatní také v případě, že za dlužníka dohodu uzavíral správce. Věřitel tak má právo domáhat se uspokojení své pohledávky i z majetku původně náležejícího do společného jmění a v rámci vypořádání přikázaného do výlučného vlastnictví manžela.¹¹⁷ Pokud je společné jmění předloženo, což se zřejmě děje ve většině případů dlužníků – fyzických osob, vypořádání se neprovádí a celý majetek se zahrne do majetkové podstaty (§ 274 IZ). Ačkoliv pak společné jmění zaniká, obdobné účinky konkurs nemá na společný nájem bytu manželů. V těchto souvislostech je vhodné také připomenout, že pokud dlužník uzavřel smlouvu o úvěru nebo smlouvu o půjčce, nevzniká věřiteli za trvání dlužníkovy manželství žádná pohledávka vůči jeho manželovi, i když závazek, který na sebe dlužník takovou smlouvou převzal, je závazkem, který tvoří společné jmění. Věřitel z titulu takto uzavřené smlouvy ani nedisponuje žádnou pohledávkou, kterou by bylo možno přihlásit do insolvenčního řízení manžela obligačního dlužníka.¹¹⁸ V insolvenčním řízení pak rovněž není dovolena aplikace ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ. Nejvyšší soud totiž na dané téma uzavřel, že teoretická východiska jsou již mnoho let ustálena v tom, že mezery v úpadkové úpravě nelze nahrazovat přiměřenou aplikací práva exekučního, které je coby způsob individuálního prosazení práv dlužníkůvých věřitelů vybudováno na

¹¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 2012, č. j. 3 VSPH 423/2012-A-14, dále usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 186/2011.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 ICdo 32/2013.

zcela jiných principech, než jsou ty, jimiž se řídí právo úpadekové.¹¹⁹ Ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 IZ je tedy přiměřená aplikace ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí zcela vyloučena. Ustanovení exekučního práva jsou (přiměřeně) uplatnitelná v insolvenčním řízení, jen pokud na ně insolvenční zákon odkáže.¹²⁰

3.2.2 Vyživovací povinnost a péče o děti

Insolvenční řízení zasahuje také do sféry vyživovací povinnosti rodiče k dítěti. Ačkoliv na trvání vyživovací zákonné povinnosti nemá samotné řízení vliv, podléhá speciálnímu režimu, jelikož se týká majetku některého z rodičů. Pokud tak rodič-dlužník v něm nemůže sám plnit svou vyživovací povinnost například z důvodu, že se osobou s dispozičním oprávněním z důvodu prohlášení konkursu na majetek dlužníka stal rozhodnutím soudu insolvenční správce, je takový rodič povinen poskytnout alespoň maximální možnou součinnost k plnění své vyživovací povinnosti správci, který je nově odpovědný k uspokojování těchto pohledávek z majetkové podstaty, a to v jakémkoliv okamžiku trvání insolvenčního řízení, resp. tedy co nejdříve.¹²¹ Není tak nutné vyčkávat, až soud případně rozhodne o dlužníkově úpadku.

Pravomocí insolvenčního správce je možnost se domáhat nového soudního určení výše výživného, jestliže jeho výše byla pro dobu po prohlášení konkursu na majetek dlužníka určena rozhodnutím soudu vydaným před prohlášením konkursu nebo i pokud bylo soudem o výživném rozhodnuto až po prohlášení konkursu, avšak toto řízení bylo zahájeno ještě před jeho prohlášením a správce tak nebyl účastníkem řízení.¹²² Takovéto řízení o výživném nezletilých dětí dlužníka se dle ustanovení § 266 odst. 1 písm. d) IZ prohlášením konkursu nepřerušuje, je tedy logické, že uvedené řízení se nepřeruší ani rozhodnutím o úpadku dlužníka dle § 140a IZ. Pokud stanovil výši výživného soud, dlužníkovou vyživovací povinnost vůči dané osobě se při výpočtu zákonné srážky nijak neprojeví s tím, že soudem určené běžné výživné, popř. i dluh na tomto výživném, je pohledávkou za majetkovou podstatou dle § 169 odst. 1 písm. e) IZ. Tento režim se ovšem vztahuje pouze na soudem určené výživné, pokud ale soudem stanoveno nebylo a vyplácí se pouze například v rámci neoficiální dohody obou rodičů, je pohledávka hrazena mimo insolvenční řízení, přímo z nezabavitelné částky dlužníka při zohlednění postižitelné části dlužníkovy příjmu a zvýšení nezabavitelné

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. 29 ICdo 37/2012.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1219/2012, R 25/2014.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2336/2004, R 38/2007.

částky ve smyslu § 279 odst. 2 OSŘ podle nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách.¹²³ Pohledávky z výživného se uplatní u osoby s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě, v případě prohlášeného konkursu se tedy jedná o insolvenčního správce. Podle insolvenčního zákona platného do 31. 12. 2013 se pohledávka uplatňovala u správce vždy, podle novelizovaného IZ již u osoby mající aktuálně dispoziční oprávnění v závislosti na fázi insolvenčního řízení. Praxe totiž ukázala, že ustanovení § 203 IZ účinného do roku 2013 bylo vnímáno tak, že rovněž případné žaloby podle uvedeného ustanovení směřovaly na správce, i když zůstal osobou s dispozičními oprávněními dlužník.¹²⁴ Pohledávky z titulu dlužného výživného mohou být uspokojeny, i v plné výši, kdykoliv během insolvenčního řízení, a to až do okamžiku ukončení řízení. V rámci speciální úpravy konkursního řízení musí být tyto pohledávky uspokojeny v rámci § 305 IZ nikoliv až ukončením konkursu, ale ještě před rozvrhem. Ten je učiněn až po právní moci rozvrhového usnesení, které vyhotoví soud na návrh insolvenčního správce, a je tedy nutné v něm pamatovat na měsíčně se opakující pohledávky na výživném, a to s ohledem na možný časový odstup mezi podáním návrhu na vydání rozvrhového usnesení a jeho nabytím právní mocí. Ovšem v praxi se setkáváme spíše s konkursními řízeními, kde výtěžek zpeněžení nepostačuje ani na úhradu všech pohledávek za majetkovou podstatou nebo jí na roveň postavených a uvedené problémy s návrhem na vydání rozvrhového usnesení tak odpadají. Nutné je však aplikovat § 305 odst. 2 IZ, ve kterém je upraveno pořadí uspokojování tzv. zapodstatových pohledávek.¹²⁵

Insolvenční řízení a zejména pak prohlášení konkursu dopadá nemalou měrou také do sféry péče rodiče o děti a jejich jmění. Zákonodárce patrně vychází z pravidla, že osoba, která není schopna uspořádat vlastní majetkové záležitosti, není hodna důvěry ve schopnosti starat se o majetek nezletilého. V nedávné minulosti pak právní úprava této oblasti obsahovalo poměrně zásadní nedostatek, když občanský zákoník až do 28. 2. 2017 stanovil, že „*Povinnost a právo rodiče pečovat o jmění dítěte zaniká prohlášením úpadku na majetek rodiče*“¹²⁶, nicméně zde zákonodárce pravděpodobně zaměnil termíny „konkurs“ a „úpadek“,

---

¹²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 5. 2013, č. j. 3 VSPH 219/2013-B-12.

¹²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ KUTNAROVÁ, Karolína. Zákonná vyživovací povinnost rodiče ve vztahu k insolvenčnímu řízení. *Bulletin advokacie* [online]. 2015, č. 12, [cit. 2019-04-09]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakonna-vyzivovaci-povinnost-rodice-ve-vztahu-k-insolvencnimu-rizeni?browser=mobi>

ŘEHÁČEK, Oldřich. Výživné pro děti v insolvenčním řízení. *Konkursní noviny*. 2015, roč. XVIII., č. 5. ISSN 1213-4023.

¹²⁶ § 901 občanského zákoníku účinného do 28. 2. 2017.

když uvedená formulace ani nekorespondovala s důvodovou zprávou, druhým odstavcem ani zavedenou terminologií IZ, jelikož úpadek se zjišťuje, nikoliv prohlašuje, a to navíc nikoliv vůči jeho majetku, ale konkrétní osoby. Již zmíněný druhý odstavec dále stanovuje, že po uplynutí tří let od zrušení konkursu může soud na návrh rodiče nebo opatrovníka omezení rodičovské odpovědnosti zrušit. Pokud bychom tak při této úpravě aplikovali doslovný jazykový výklad, byl by výrazně znevýhodněn rodič, který prošel oddlužením naproti rodiči po zrušení konkursu, jelikož by již nikdy nemohl pečovat o jmění svého dítěte. Rovněž z teleologického hlediska není důvod odebrat rodiči, snažícímu se aktivně vyřešit svou situaci úpadku oddlužením, možnost nadále pečovat o jmění dítěte.¹²⁷ Jako problematické se však v tomto případě jeví období mezi rozhodnutím o úpadku a způsobu jeho řešení, které soud nutně nemusí vydat současně. Jak plyne z druhého odstavce předmětného ustanovení, rodič sám (případně také opatrovník) musí zažádat po uplynutí doby tří let po zrušení konkursu na jeho majetek, aby mu byly obnoveny povinnosti a práva pečovat o jmění dítěte a nejedná se tak o automatický mechanismus. Soud bude v tomto řízení jistě zkoumat, jakým způsobem bývalý dlužník v posledních letech nakládal se svým majetkem a může se tak jednat i o jakousi motivaci směřující k napravení jeho majetkové situace.¹²⁸

Uvedená situace tak byla napravena až zákonem č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, který novelizoval předmětné ustanovení tak, že slovo úpadek nahradil slovem konkurs. Tato úprava byla potřebná i z důvodu právní jistoty případného mezidobí od zjištění úpadku do prohlášení konkursu, které může trvat až 3 měsíce. Bylo by také žádoucí, aby, pokud dlužník po rozhodnutí o zjištění úpadku nakládá se jměním svého dítěte a následně je na jeho majetek prohlášen konkurs, pohlížet na toto nakládání jako na jednání, které je neplatné a dítě nezavazuje, jelikož dlužník nemohl za dítě jednat. Dalším problémem k řešení je také skutečnost, že k omezení rodičovské odpovědnosti dochází rozhodnutím o konkursu ex lege a absentuje informační povinnost insolvenčního soudu vůči soudu opatrovnickému. Zejména v případech, kdy zde není druhého rodiče, je situace o to vážnější, jelikož je potřeba v co nejkratším časovém úseku dítěti jmenovat opatrovníka pro správu jmění.

Lhůta stanovená k zažádání o obnovu rodičovské odpovědi a její délka pak rovněž stojí za další uvážení zákonodárce, neboť nyní je odvozena od možnosti obnovení podnikání

---

¹²⁷ ZOUBEK, Hynek. *Změny v insolvenčním řízení a jejich dopad na civilní řízení*. Praha, 2015.

¹²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 996-998. ISBN 978-80-7400-503-9.

dlužníka ve lhůtě tří let.¹²⁹ Provázání rodičovské odpovědnosti a možnosti podnikání se však nejeví příliš přiléhavě, když zde absentuje legitimní důvod k propojení uvedených práv a povinností.

3.2.3 Účinky ve vztahu k dlužníkovu podniku

Prohlášení konkursu má značný, nikoliv však nutně přímý, vliv také na provoz dlužníkovu závodu (podniku dle terminologie insolvenčního zákona). Jeho provozování stejně jako v ZKV prohlášením konkursu automaticky nekončí, ovšem pravomoc k vedení dlužníkovu závodu přechází, v rámci změny dispozičních oprávnění k majetkové podstatě, z dlužníkovu managementu na insolvenčního správce jakožto jedna z povinností dle ustanovení § 246 IZ. Obchodní závod je rovněž nutné pečlivě zapsat do majetkové podstaty dlužníka. I když definičně naplňuje ustanovení § 501 OZ jakožto věc hromadná, měl by být závod v soupisu majetkové podstaty jednoznačně identifikovatelný a odlišitelný a je tak vhodné vymezit, z jakého jmění se sestává. Lze využít stratifikaci na věci nemovité, movité (stroje a zařízení, zásoby, pohledávky, cenné papíry, know-how, podíly v dalších obchodních korporacích) a jiná práva a povinnosti ze závazků vyplývajících ze smluv (nájmy, licence k ochranným známkám, rozpracované zakázky).¹³⁰

Správce poté zajišťuje další provoz podniku, kdy v případě úkonů týkajících se běžného provozu ani není vyžadován souhlas věřitelského výboru nebo soudu. Pokud však závod či některé jeho složky slouží k zajištění pohledávky věřitele, musí správce respektovat jeho pokyny. Správce tedy rozhoduje o výrobních, provozních a obchodních záležitostech včetně úvěrového financování. K běžnému provozu závodu nepotřebuje souhlasy soudu ani věřitelského výboru, jinak je tomu při případném sjednání nového úvěrového financování a sjednání zajištění těchto úvěrů, kde je dle § 58 odst. 2 IZ souhlas výboru vyžadován. Na uvážení správce je tak nadále pověření zaměstnanců k jednotlivým činnostem a především další osud závodu. V rámci pracovněprávních vztahů není prohlášení konkursu důvodem, aby zaměstnanci závodu rozvázali svůj pracovní poměr pro organizační změnu. K tomuto nastanou podmínky až ukončení provozu závodu dlužníka dle § 261 odst. 2 písm. b) IZ, tedy v případě, že takto na návrh správce po vyjádření věřitelského výboru rozhodne soud. Pokud by však věřitelský výbor ani zástupce věřitelů ustanoveni nebyli, nepřechází toto oprávnění na schůzi věřitelů. K tomuto kroku se přistoupí zejména tehdy, když další zachování provozu

---

¹²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³⁰ ŠEVČÍK, Daniel. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*. 2015, roč. XVIII., č. 8. ISSN 1213-4023.

není účelné ve většině případů z důvodů jeho nerentability. Uvedené platí pouze tehdy, byl-li závod ke dni prohlášení konkursu stále provozován. Pokud by tomu tak nebylo a provoz byl již dříve ukončen, soud již o této otázce nerozhoduje. Teoreticky je však možné, aby insolvenční správce po prohlášení konkursu obnovil činnost závodu, jehož provozování bylo již dříve zastaveno. Takovýto postup by byl však možný pouze ve shodě s ustanovením § 296 odst. 2 IZ, tedy že insolvenční správce k tomuto účelu nepoužije dlužníkovy peněžité prostředky, které lze v rámci § 283 odst. 1 IZ považovat za výtěžek zpeněžení.¹³¹ Mohlo by se dle § 261 odst. 2 písm. a) IZ jevit, že provoz závodu končí rovněž jeho prodejem jednou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty. Tuto formulaci lze však chápat tak, že při prodeji končí provozování závodu dlužníkem, resp. insolvenčním správcem, nikoliv závodu samotného. Naopak by mělo být zajištěno, aby provoz závodu při prodeji nebyl nikterak narušen. Neměly by tak být ani rozvázány pracovní poměry se stávajícími zaměstnanci. Insolvenční správce také musí neustále vyhodnocovat, zda je v průběhu konkursu i dále splněn koncept going concern a zda ekonomická situace podniku umožňuje provozování podniku i nadále, respektive zda se dalším provozováním podniku nesnižuje hodnota majetkové podstaty, zejména v případě, kdy má podnik záporné provozní cash flow a generuje ztrátu na úrovni ukazatele EBITDA). Účetní ztráta ale musí být správcem dále očištěna o okolní nepeněžní vlivy, jako jsou odpisy. Zřejmě hlavním kritériem rozhodnutí o provozování podniku tak bude určení, zda má podnik alespoň neutrální provozní cash flow.¹³² V rámci zachování co nejvyšší hodnoty podniku k jeho dalšímu zpeněžení je tedy, pokud možno, potřeba udržet podnik v provozu.

Konkurs má také poměrně výrazné dopady na smlouvy o vzájemném plnění uzavřené dlužníkem, pokud nebyly ještě splněny dlužníkem ani druhým účastníkem smlouvy. Jedná se tedy o smlouvy, které dosud nebyly splněny ani jednou ze stran, pokud by totiž již jedna strana své povinnosti splnila, není potřeba zvláštní úpravy a takováto smlouva by představovala pouze dluh nebo pohledávku.¹³³ Hlavní důvod pro zavedení speciálního režimu pro tyto smlouvy je snaha udržet dlužníkův závod v insolvenčním řízení v chodu, jelikož jeho provoz se bez určitého typu klíčových dodávek založených na těchto smlouvách neobejde. Samozřejmě však pouze za předpokladu, že insolvenční správce rozhodne, že má zájem

---

¹³¹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 429. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹³² SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 252. ISBN 978-80-7400-690-6.

¹³³ UN. *UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations, [online]. 2005 [cit. 2019-02-28] ISBN 92-1-133736-4. Dostupné z https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf

v takovémto smluvním vztahu vytrvat (§ 253 IZ). Pokud správce zvolí setrvání, je i druhá smluvní strana povinna smlouvu splnit až do konce, když pohledávky za dlužníkem na jejím základě vzniklé mají obvykle přednostní pořadí. Konkrétně pak v souladu s ustanovením § 41 IZ může insolvenční správce za účelem udržení nebo obnovení provozu závodu uzavřít smlouvy v oblasti úvěrového financování, tedy smlouvy o úvěru a obdobné smlouvy, smlouvy na dodávky energií a surovin, jakož i smlouvy o zajištění jejich splnění. Dalo by se však říci, že insolvenční právo zde zasahuje do smluvní volnosti stran, když omezuje protistranu v možnosti neplnění smlouvy vůči dlužníkovi, který sám své smluvní povinnosti mnohdy neplní.¹³⁴

3.2.4 Smlouvy o vzájemném plnění, fixní smlouvy a jiné

Prohlášení konkursu v nemálo případech zasahuje rovněž do oblasti vztahů vzniklých ze smluv o vzájemném plnění včetně smluv o smlouvě budoucí, a to pro případ, že nejsou tyto smlouvy v době prohlášení konkursu ani jednou ze smluvních stran již splněny.¹³⁵ Úprava těchto synallagmatických závazků, jež je standardně stanovena v § 1911 až 1913 OZ, je v případě konkursu modifikována právě zákonem insolvenčním. Zvláštní úprava těchto smluv byla zavedena z několika důvodů. Dlužník totiž v konkursu přichází o majetkovou podstatu a na ni obvykle navázanou schopnost smlouvu splnit. Pokud by druhá strana měla právo trvat na splnění smlouvy, mohla by být jakožto věřitel nedůvodně zvýhodněna a mohlo by dojít k porušení principu poměrného uspokojení dlužnickových věřitelů. Poslední důvod pak spočívá na předpokladu, že bez určitých plnění z některých typů smluv nemůže být dlužníkův podnik udržen v chodu.¹³⁶

S ohledem na dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, které přešlo na insolvenčního správce, je to právě on, kdo má možnost smlouvu buď splnit a požadovat rovněž splnění druhou stranou smlouvy, nebo dříve dohodnuté plnění odmítnout. Od novely IZ účinné od roku 2014 však již toto odmítnutí pokračování smluvního vztahu není konstruováno jakožto odstoupení od smlouvy, nýbrž právě jako odmítnutí plnění, když tímto, na rozdíl od předchozí úpravy, nedochází k zániku závazku nebo minimálně takovýto zánik neevokuje, připustíme-li, že tento pojem zákonodárce neužil a ani jej nezamýšlel užít

---

¹³⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 360-361. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹³⁵ Pokud by smlouva nebyla splněna pouze jednou ze stran, není zapotřebí žádné zvláštní úpravy, jelikož z pohledu dlužníka představuje tato smlouvu buďto dluh anebo pohledávku.

¹³⁶ WOOD, Philip R. *Principles of International Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, 2007, s. 423-431. ISBN 978-184-703-2102.

v obvyklém jeho smyslu. Dřívější úprava obsahující toto odstoupení od smlouvy tak byla považována za schopnou zrušit závazky pouze pro futuro, aniž by tím byla dotčena práva stran k plnění, které si do té doby dle uzavřených smluv vzájemně poskytly.¹³⁷ Pokud ovšem druhá smluvní strana neplnila včas a řádně povinnosti podle smlouvy o vzájemném plnění již před prohlášením konkursu a po prohlášení konkursu v takovém (protiprávním) jednání pokračuje, může insolvenční správce dlužníka odstoupit od smlouvy podle obecného právního režimu, kterým se smlouva řídí.¹³⁸ Nutno je dále také zdůraznit, že odmítnout plnění je možné jen u dvoustranných soukromoprávních závazků, nikoliv ale například u kolektivní smlouvy. Insolvenčnímu správci je toto oprávnění přiděleno zejména s ohledem na jeho roli při hledání hodnoty běžícího podniku (going concern), kdy je na jeho úvaze, zda je v zájmu věřitelů a hodnoty majetkové podstaty tyto smlouvy (dočasně) nechat v platnosti nebo je ukončit. Tato určitá speciální časová ochrana tedy slouží správci k rozhodnutí, zda konkurs dlužníka bude výhodněji řešen prodejem per partes nebo prodejem celého podniku.¹³⁹ Určité judikatorní rozpory pak vyvolávala rovněž otázka, jakou smlouvu lze považovat za zcela splněnou dle dikce ustanovení § 253 odst. 1 IZ. Zcela splněna je tedy smlouva v případě, že došlo k naplnění jejích pojmových znaků, respektive splnily-li strany zcela své (hlavní) vzájemné závazky vymezující předmět smlouvy, kdy nenaplnění vedlejších ujednání smlouvy z ní nečiní smlouvu „nesplněnou“ a samo o sobě nezakládá právo insolvenčního správce od smlouvy odstoupit. V rámci dikce § 253 odst. 1 IZ je tedy potřeba plnění, které nebylo dosud poskytnuto, vykládat jakožto podstatné ve vztahu k celkovému plnění. Pokud by zbývající neposkytnuté plnění bylo již pouze triviálního charakteru, bylo by namístě postupovat podle obecného ustanovení o pohledávkách a dlužích.¹⁴⁰ V americkém insolvenčním právu je v této souvislosti přímo zavedeno pravidlo, že smlouvu lze považovat za nesplněnou pouze tehdy, pokud míra jejího nesplnění dává druhé straně oprávnění odeprít plnění vlastních dluhů ze smlouvy plynoucích.¹⁴¹ Klasifikace smlouvy za splněnou či nikoliv záleží rovněž na smluvně sjednaném rozsahu povinností zavázané strany, a to bez ohledu na skutečnost, zda protiplnění bylo sjednáno v celku nebo po částech.¹⁴² V době prohlášení konkursu nelze na smlouvu

---

¹³⁷ RICHTER, Tomáš. Nesplněný příslib funkční úpravy nesplněných smluv v insolvenční. *Bulletin advokacie* [online]. 2012, č. 9, s. 37-39 [cit. 2019-03-03]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_09_2012_web.pdf

¹³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2018, sen. zn. 29 ICdo 183/2017.

¹³⁹ HAVEL, Bohumil. Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona (§ 253 InsZ). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 6, s. 155-159. ISSN 1803-6554.

¹⁴⁰ Např. pokud by protistrana mohla od smlouvy odstoupit pro její podstatné porušení dle § 2002 OZ.

¹⁴¹ JACKSON, T. H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1986, s. 105. ISBN 9781587981142.

¹⁴² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 360. ISBN 978-80-7552-444-7.

nahlížet jako na nesplněnou ani v případě, že z ní mají být s ohledem na charakter smlouvy plněny pokračující závazky i v budoucnu (například smlouva o archivaci a skartaci dokumentů).¹⁴³ Úprava v § 253 IZ rovněž nahrazuje za trvání konkursu příslušná ustanovení hmotného práva, která stranám dávají možnost odstoupit od smlouvy kvůli neplnění v době ještě před prohlášením konkursu.¹⁴⁴

V případě, že správce plnit neodmítne, bude případně vzniklá pohledávka druhé smluvní strany uspokojována v režimu pohledávky za majetkovou podstatou. Již zmíněnou revizní novelou IZ se rovněž prodloužila lhůta, ve které zákon konstruuje nevyvratitelnou právní domněnku, že insolvenční správce plnění odmítá, pokud zůstane po prohlášení konkursu mlčet, a to z původních 15 dní na 30 dní od prohlášení konkursu. Pro srovnání lze zmínit, že v americkém insolvenčním právu¹⁴⁵ je u konkursu tato lhůta 60 dní, v Německu není správci žádná pevná lhůta stanovena, ovšem je povinen se vyjádřit bezodkladně poté, co byl vyzván druhou stranou, podobně je tomu v rakouském insolvenčním právu¹⁴⁶, kde ale lhůtu k vyjádření určí na návrh soud. Stálo by za zvážení, zda je lhůta 30 dní v českém právním systému dostatečná, zvláště přihlédneme-li k tomu, že soudy mnohdy spojují rozhodnutí o zjištění úpadku dlužníka s prohlášením konkursu na jeho majetek a insolvenční správce tak nemá žádnou dodatečnou dobu na prozkoumání všech smluvních vztahů dlužníka a jejich potenciální výhodnosti.

Do uplynutí předmětné lhůty, v níž se insolvenční správce má vyjádřit, zda smlouvu splní¹⁴⁷, není druhá strana oprávněna od smlouvy odstoupit. Možnou výjimkou je však situace, kdy prohlášení konkursu na majetek dlužníka a s tím spojená práva smluvních stran předpokládala již samotná smlouva.¹⁴⁸ Pokud je druhý účastník smlouvy povinen plnit ze smlouvy jako první, je oprávněn dle § 253 odst. 3 IZ požadovat zajištění odpovídajícího protiplnění, to však pouze za situace, že smlouva byla uzavřena ještě před rozhodnutím o úpadku dlužníka.

---

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2017, sen. zn. 29 ICdo 14/2016.

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2014, sen. zn. 29 ICdo 20/2012 (R49/2015).

¹⁴⁵ § 365 (d)(1) United States Bankruptcy Code, americký insolvenční zákon ze dne 6. listopadu 1978, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „USBC“)

¹⁴⁶ § 21 odst. 2 rakouského insolvenčního zákona z prosince roku 1914 č. RGBI 337/1914 (Insolvenzordnung), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Pokud se insolvenční správce rozhodne smlouvu splnit, lze jen doporučit, aby tak z důvodu právní jistoty učinil v písemné formě, ačkoliv insolvenční zákon tomuto kroku žádnou formu nepřikazuje.

¹⁴⁸ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 994-1000. ISBN 978-80-7400-691-3.

Pokud však insolvenční správce plnit ze smlouvy odmítne, může druhý účastník smlouvy požadovat náhradu škody, která mu tak byla způsobena, a to formou přihlášky pohledávky ve lhůtě 30 dní ode dne odmítnutí plnění. Uvedená lhůta přihlášení pohledávky byla do insolvenčního zákona zavedena až revizní novelou, když v rámci předchozí úpravy bylo nutno pohledávku obecně do řízení přihlásit ve standardní lhůtě dle § 173 IZ, resp. § 136 odst. 2 IZ. Takováto úprava však byla shledána značně problematickou, jelikož pohledávky věřitelů na náhradu škody na základě odmítnutého plnění smluv mnohdy reálně vznikaly a nadále vznikají až po uplynutí klasické lhůty k přihlášení a věřitelé své pohledávky měli tendenci přihlašovat až poté, co došlo k odstoupení či fikci odstoupení od této smlouvy ze strany insolvenčního správce, zejména přihlédneme-li k faktu, že prohlášení konkursu časově ne vždy bezprostředně navazuje na zjištění úpadku dlužníka.¹⁴⁹ Četná judikatura v této oblasti byla pak poněkud rozporná, když v některých případech dovodila povinnost věřitelů přihlásit své pohledávky v obecné lhůtě ještě před tím, než správce odmítl plnění těchto smluv (respektive od nich odstoupil) a tedy před vznikem těchto pohledávek, a to způsobem jejich přihlášení jakožto pohledávek vázaných na podmínku.¹⁵⁰ Pokud však soud dospěl k názoru, že pohledávka na náhradu škody vznikla až dnem odstoupení insolvenčního správce od smlouvy a kdy nebylo možno objektivně věřitele sankcionovat za nedostatek předvídatosti v tom směru, jaký může následně být zvolen způsob řešení úpadku dlužníka a zda v tom případě správce případně odstoupí od smlouvy o vzájemném plnění, dovodil, že přihláška pohledávky byla podána včas, i když byla podána po přihlašovací lhůtě uvedené v rozhodnutí o úpadku.¹⁵¹ Opačný názor by byl dle soudu v rozporu se zásadou spravedlnosti řízení a zachování práv věřitelů nabytých v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení. Dle Havla by situace, kdy by věřitel neměl reálnou možnost přihlásit svou nově vzniklou pohledávku, nebyla konformní s podstatou insolvenčního práva ani s ústavním řádem ČR a dokonce by hraničila s institutem vyvlastnění bez náhrady.¹⁵² Odmítnout pak lze jen plnění týkající se celé smlouvy a nelze tedy

---

¹⁴⁹ LEDVINKOVÁ, Petra. K problému uplatňování pohledávek ze smluv o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona (§ 253 InsZ). *Právní rozhledy*. 2016, č. 4. ISSN 1210-6410.
PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury ke smlouvám o vzájemném plnění. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 84 ISSN 1213-4023.

¹⁵⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 7. 2009, č. j. 2 VSOL 196/2009-P30-11 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 2. 2010, č. j. 2 VSOL 417/2009-P339-8.

¹⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 9. 2012, č. j. 2 VSPH 196/2012-P738-11.

¹⁵² HAVEL, Bohumil. Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona (§ 253 InsZ). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 6, s. 155-159. ISSN 1803-6554.

připustit situaci, kdy by insolvenční správce odmítal selektivně plnění jen některých povinností a zároveň si jiné povinnosti ponechal.¹⁵³

Další speciální režim se v souvislosti s prohlášením konkursu na majetek dlužníka pojí s tzv. fixními smlouvami v rámci ustanovení § 254 IZ. Jedná se o případ smluvního vztahu dlužníka a věřitele, v rámci kterého bylo dohodnuto, že předmět plnění mající tržní cenu bude dodán v přesné době nebo pevně určené lhůtě, jež ovšem má nastat až po prohlášení konkursu, a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže věřitel mít zájem. V takovém případě nelze požadovat splnění dohodnutého závazku, nýbrž pouze náhradu škody z důvodu nesplnění závazku dlužníkem. Závazek tedy zaniká v případě, že věřitel neoznámí dlužníkovi s předstihem, že na plnění i nadále trvá. Aby se tedy jednalo o fixní smlouvu, musí být splněny především dva zásadní znaky, a to tržní cena předmětu plnění a ujednání přesného termínu plnění, ať již datem nebo lhůtou. I zde mohou některé pasáže textu § 254 odst. 1 IZ působit problematicky. Jde zejména o pojem „předmět plnění, který má tržní cenu“. Pokud by bylo toto spojení vykládáno široce, mohlo by svým významem překonat úpravu v § 253 IZ a udělat ji téměř nepoužitelnou. Mohla by tak nastat situace, kdy strany se budou snažit vyhnout účinkům § 253 IZ a budou tak při širokém výkladu ustanovení tvrdit, že na smlouvu se vztahuje režim dle § 254 IZ. To ovšem zřejmě nebylo úmyslem zákonodárce a je tedy namístě držet se úzkého výkladu jakožto jednotky, jejíž cena je přesně na veřejných trzích stanovena. Rovněž je problematické spojení účinků ustanovení až s prohlášením konkursu, jelikož ten může být prohlášen až několik měsíců po zjištění úpadku dlužníka a smluvní strana tak dlouho může zůstat v nejistotě, zda jí bude skutečně plněno, což zřejmě nebylo smyslem předmětné úpravy. Nejisté je i to, zda se dané ustanovení vztahuje i na obchody, kdy stranou mající plnit přesně stanovený předmět je druhá strana a nikoliv dlužník sám, když z jazykového znění § 254 IZ toto přímo nevyplývá. To by ovšem zřejmě částečně popíralo smysl této úpravy, a lze tak pouze doporučit zákonodárci možnou úpravu. I například totiž v německé právní úpravě InsO je obdobně formulované ustanovení vztahováno na obě smluvní strany.¹⁵⁴

Uvedená odpovědnost za škodu bude posuzována dle ustanovení § 2894 a násl. OZ, pokud je však ohledně porušení této smluvní povinnosti sjednána smluvní pokuta, nelze již takovouto náhradu škody po dlužníkovi zpravidla požadovat. Škoda je pak charakterizována

---

¹⁵³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 2.*, doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 367. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹⁵⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 2.*, doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 384-385. ISBN 978-80-7552-444-7.

jakožto rozdíl mezi dohodnutou cenou a cenou tržní podle data účinnosti usnesení o prohlášení konkursu. Určité problémy zde může přinést formulace podmínky místa plnění, ke kterému se vztahuje určení tržní ceny. Z občanského zákoníku, konkrétně § 1954 a násl. OZ, totiž plyne, že místo plnění není nutnou náležitostí smlouvy a pokud tak nebude ve smlouvě uvedeno, může jeho určení vyvolat komplikace. V závislosti na skutečnosti, zda se jedná o peněžitý či nepeněžitý závazek, by bylo místo plnění určení podle bydliště či sídla věřitele, resp. dlužníka.¹⁵⁵

Pokud dlužník uzavřel smlouvu o výpůjčce, získává po prohlášení konkursu insolvenční správce právo požadovat vrácení dané věci do majetkové podstaty. Jedná se tedy pouze o určitou modifikaci stanovené doby bezúplatného užívání věci, není zde ale založen nárok na odstoupení od smlouvy či podání výpovědi. Insolvenční zákon rovněž nereaguje na instituty zápůjčky nebo výprosy, i když vzhledem k jejich charakteru bude i u nich pravděpodobně užito uvedené ustanovení obdobně a nebude tento nedostatek v praxi činit jakékoliv problémy. V případě, že by vypůjčitel danou věc do majetkové podstaty nevrátil, je insolvenční správce věcně legitimován podat žalobu na vydání věci, kdy se však nejedná o incidenční spor.

Z ustanovení § 256 až 258 IZ pak plyne, že prohlášení konkursu významně zasahuje také do oblasti nájemních a podnájemních smluv uzavřených dlužníkem. Tyto smlouvy může v dané situaci insolvenční správce vypovědět, a to také včetně smluv uzavřených na dobu určitou. Samotné zahájení insolvenčního řízení (do doby případného zjištění úpadku) ovšem v ukončení nájemní smlouvy nebrání. Nejedná se také o jeho povinnost a v případě, že je takováto smlouva pro majetkovou podstatu výhodná, ponechá ji účinnou i nadále. Úprava výpovědi z nájmu bytu dle ustanovení § 2286 a násl. OZ tímto není dotčena. Uvedené právo tak dává insolvenčnímu správci značné možnosti modifikace těchto smluv po rozhodnutí způsobu řešení úpadku, jelikož je může s tříměsíční výpovědní lhůtou vypovědět bez jakékoliv další kompenzace protistrany. Dle některých zahraničních právních úprav mají protistrany dlouhodobých nájemních smluv v určitých případech právo na tyto kompenzace škod, kdy však v období následujícím po uplynutí jednoho roku od počátku řízení je náhrada limitována 15 % částky smluveného nájemného, které byl dlužník povinen zaplatit v období

---

¹⁵⁵ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 1001-1002. ISBN 978-80-7400-691-3.

dalších 3 let,¹⁵⁶ když takto stanovené pravidlo má mít pro druhou stranu motivační charakter k nalezení dalšího smluvního partnera.¹⁵⁷ Dlužník má toto právo, i pokud vystupuje v pozici pronajímatele, zde je ale již možná škoda druhé strany regulována v § 256 odst. 2 IZ. Problematické je pak stanovení pořadí pohledávek plynoucích z nájemních a podnájemních smluv s dlužníkem, jelikož tzv. revizní novelou došlo k úpravě ustanovení § 168 odst. 2 písm. g) IZ, které nově za pohledávky za majetkovou podstatou považuje pouze takové pohledávky ze smluv, jejichž plnění osoba s dispozičními oprávněními neodmítla (dříve bylo vztaženo i na smlouvy, které osoba s dispozičním oprávněním nevypověděla).¹⁵⁸ Podle čistě jazykového a formálního výkladu by tak již tyto pohledávky nemohly mít postavení pohledávek za podstatou. K logicky konformní situaci tak je třeba užít poněkud rozšiřující výklad současného ustanovení, případně zde doporučit provedení legislativní úpravy, ať již zmíněného ustanovení nebo § 256 odst. 3 IZ, ve kterém by se stanovila povaha těchto pohledávek jakožto pohledávek za majetkovou podstatou.

Úprava v insolvenčním zákoně se pak vztáhne rovněž na smlouvy o pachtu, jakožto i zemědělském pachtu, pachtu závodu nebo smlouvy o nájmu nebytových prostor a nájmu dopravního prostředku. Stejně tak se tato úprava dle ustanovení § 259 IZ uplatní i na leasingové smlouvy. V případě nepřiměřeného dotčení svých zájmů může nájemce vůči výpovědi podat návrh na zrušení takovéto výpovědi, který má podobu určovací žaloby. O tomto návrhu podle ustanovení § 256 odst. 2 IZ rozhodne insolvenční soud v rámci své dohlédací činnosti.¹⁵⁹ Ustanovení § 257 IZ pak zakazuje vypovědět nájemní nebo podnájemní smlouvu nebo od ní odstoupit tam, kde vystupuje dlužník v pozici nájemce, a to jen z důvodu, že neplatil nájem před rozhodnutím o úpadku. Zákon zde předpokládá, že není důvod chránit pronajímatele, který smlouvu pro neplacení nevypověděl ještě před zjištěním úpadku dlužníka s ohledem na možnou újmu na majetkové podstatě. Pokud však dojde k nezaplacení nájmu až po prohlášení konkursu, resp. zjištění úpadku, není pronajímatel na svých právech v tomto směru nijak omezen. Toto právo na nájemné nebo jinou úhradu se dle § 256 odst. 3 IZ přihlašuje jako standardní předinsolvenční pohledávka na rozdíl od pohledávek věřitelů z nesplněných smluv, které zastávají pořadí pohledávek za majetkovou podstatou. Uvedená

---

¹⁵⁶ UN. *UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations, [online]. 2005 [cit. 2019-04-20] ISBN 92-1-133736-4. Dostupné z https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf nebo § 502 (b)(6) USBC.

¹⁵⁷ FABER D., VERMUNT, N., KILBORN, J. a VAN DER LINDE, K. *Treatment of Contracts in Insolvency*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 524. ISBN 9780199668366.

¹⁵⁸ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 2., doplněné a upravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 379-380. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 1. 2013, č. j. 3 VSPH 729/2012-B-49.

formulace de facto diskriminuje pohledávky z nájenných smluv. Dle mého názoru zde takovýto nepoměr není důvodný, a pokud je na pohledávky dle § 253 IZ takto pohlíženo, měly by tuto prioritní pozici zastávat i pohledávky z nájenných a podnájenných smluv, zvlášt s přihlédnutím k tomu, že insolvenční zákon dále v § 257 IZ protistraně omezuje možnost disponovat s těmito smlouvami. Lze si také všimnout, že obecná lhůta k přihlašování pohledávek věřitelů může skončit dříve, než je prohlášen konkurs. V reakci na to judikatura dovodila, že se na přihlašování těchto pohledávek obecná lhůta nevztáhne a lze je tak přihlásit i po jejím uplynutí.¹⁶⁰ Nárok na vrácení nájenného je ovšem naproti tomu vždy třeba přihlásit jako pohledávku podmíněnou ve lhůtě stanovené dle § 136 a § 173 IZ.¹⁶¹

Projevy prohlášení konkursu dopadají v souladu s ustanovením § 252 IZ také do sféry jednostranných právních jednání dlužníka týkajících se majetkové podstaty, když takováto jednání zanikají, stejně jako dlužníkem dosud nepřijaté návrhy smluv. Zanikají tedy především plné moci udělené dlužníkem, a to i plná moc k zastupování před Ústavním soudem.¹⁶² Argumentem a contrario lze dovodit, že předmětné ustanovení se dotýká pouze jednostranných právních jednání vedoucích ke vzniku závazkového poměru, kdy v ustanoveních § 253 a 258 IZ je řešeno naopak ukončování závazkového poměru. Pokud je zde však nebezpečí z prodlení v obstarávání těchto záležitostí dlužníka, je přechod dispozice na insolvenčního správce modifikován až do doby, kdy správce začne za dlužníka právně jednat. Případným odvrácením hrozící škody by tak mohly být naplněny znaky jednatelství bez příkazu. V těchto neodkladných případech by mohla jednající osoba uplatnit svou náhradu nutných nákladů jakožto pohledávku za majetkovou podstatou. Pokud by se ovšem jednalo o pověření nebo plnou moc udělenou pro insolvenční řízení, tak obecně nedochází k jejich zániku. Pohledávky takto pověřené třetí osoby však již nejsou pohledávkami zapodstatovými a dlužník je musí uhradit ze svého jiného majetku, nejedná-li se o pohledávky pracovněprávní. Jak již bylo zmíněno, prohlášení konkursu má velké dopady i na kontraktační procesy dlužníka, který se přerušuje, a smlouva tak standardně nebude moci být uzavřena, jedině, že by v započatém procesu pokračoval insolvenční správce a uzavření smlouvy akceptoval.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3277/2013 (R 70/2016).

¹⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. 29 NSCR 49/2013.

¹⁶² Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2371/11.

¹⁶³ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 991-993. ISBN 978-80-7400-691-3.

3.2.5 Dispoziční oprávnění a neúčinnost právních jednání

Zatímco pouhým samotným prohlášením úpadku mohl i nadále dlužník sám nakládat se svým majetkem, od prohlášení konkursu je osobou s dispozičním oprávněním ve vztahu k majetku dlužníka ustanovený insolvenční správce. V našich poměrech, na rozdíl od některých zahraničních úprav úpadkového práva, se insolvenční správce prohlášením konkursu nestává přímo vlastníkem majetku dlužníka, pouze jej za dohledu insolvenčního soudu a stanovených podmínek spravuje za účelem co nejvyššího uspokojení věřitelů. Insolvenční zákon je zároveň postaven na koncepci, že právo osob odlišných od dlužníka nakládat s majetkem v majetkové podstatě lze omezit pouze na základě insolvenčního zákona nebo rozhodnutí soudu. Prohlášením konkursu pak na správce přechází rovněž i úhrada pohledávek vzniklých po rozhodnutí o úpadku dle ustanovení § 168 odst. 2 IZ. V konkursu tak insolvenční správce nakládá s majetkovou podstatou dlužníka a rovněž i vykonává související práva a plní povinnosti. Zejména se může jednat o práva akcionářská, rozhoduje o obchodním tajemství, vystupuje jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz závodu, vedení účetnictví nebo plnění daňových povinností. Insolvenční správce nemusí své nově nabyté pravomoci vykonávat pouze pasivní formou, ale v některých případech je žádoucí, aby ve vztahu k majetku v majetkové podstatě aktivně konal. Například, jestliže řádnému využití majetku konkursní podstaty dlužníka (stavby, která je nemovitou věcí) brání taková okolnost, že ke stavbě není zřízen přímý přístup, má správce konkursní podstaty v mezích řádného udržování a správy majetku konkursní podstaty též právo postarat se o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemeni cesty k takové stavbě.¹⁶⁴

Insolvenční správce vykonává za dlužníka i procesní práva v soudním řízení. Přejedání dispozičních oprávnění se projevuje v mnoha různých řízeních – daňovém, celním nebo ve věcech zdravotního a sociálního pojištění. Právě daňové řízení je specifické s ohledem na potřebu zajistit plnění daňových povinností vázících se k majetkové podstatě, na což reaguje i ustanovení § 140d odst. 2 písm. a) IZ.¹⁶⁵ Povinnosti ve vztahu k plnění dle daňových předpisů v souvislosti s nakládáním s majetkem patřícím do majetkové podstaty plní insolvenční správce i tehdy, jedná-li se o majetek, který není ve vlastnictví dlužníka, ale je zapsán do majetkové podstaty (pozemek ve vlastnictví třetí osoby).¹⁶⁶ Dlužník tedy prohlášením konkursu ztrácí možnost volně disponovat se svým majetkem náležejícím do podstaty, nesmí

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5075/2014.

¹⁶⁵ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 850-857. ISBN 978-80-7400-691-3.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 8 Afs 33/2007.

jej zcizit, vložit do obchodní společnosti nebo zatížit služebnostmi či zástavním právem. S přechodem uvedených práv na insolvenčního správce pak souvisí i povinnost třetích osob adresovat své budoucí právní jednání vůči majetkové podstatě insolvenčnímu správci.

Právní jednání, které by dlužník dále učinil ve vztahu k majetkové podstatě, jsou dle § 246 IZ neúčinná již ze zákona, to znamená, že zde není třeba vyslovení neúčinnosti soudem na základě odpůrčí žaloby. Dlužník ovšem neztrácí hmotněprávní způsobilost k právnímu jednání a teoreticky může činit úkony za účelem zhodnocení majetkové podstaty. Takové jednání by pak insolvenční správce mohl akceptovat v rámci společného zájmu věřitelů.¹⁶⁷ Neplatné je pak také například jednání, kdy dlužník po prohlášení konkursu odmítne přijetí daru nebo dědictví, aniž by s tím správcem vyslovil souhlas.

Účinky prohlášeného konkursu mají vliv rovněž na zajišťovací instituty a jsou nastaveny tak, aby eliminovaly zajištění zřizované účelově a někteří věřitelé tak nebyli neodůvodněně zvýhodněni. Neúčinnými se tak dle § 248 IZ zpravidla stávají práva na uspokojení ze zajištění týkající se majetkové podstaty, která dlužníkovi věřitelé získali až poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Majetek, kterým je pohledávka věřitele zajištěna, je součástí majetkové podstaty a v důsledku neúčinnosti je tudíž součástí této podstaty i výtěžek zpeněžení majetku, jenž byl předmětem zajištění. Nejedná se ovšem o neúčinné právní jednání, to zůstává platné i nadále, nemůžeme zde tedy hovořit o případném bezdůvodném obohacení. Neúčinné je pak zajištění pouze do výše předmětné pohledávky věřitele. Jestliže výtěžek zpeněžení přesáhne výši pohledávky, je věřitel povinen vrátit rozdíl mezi těmito hodnotami do majetkové podstaty nehledě na neúčinnost práva na uspokojení ze zajištění. Pokud by si totiž částku převyšující zajištění ponechal, o bezdůvodné obohacení by se již jednalo. Uvedené sankce pak stíhají i zpeněžení provedené již od zahájení insolvenčního řízení, a to i před prohlášením konkursu. Problematická by mohla v těchto souvislostech možnost odečtu nákladů spojených se správou a zpeněžením a odměny insolvenčního správce. Realizace zpeněžení však byla provedena bez ingerence správce a tudíž se odečet neaplikuje. Neúčinnost dále stíhá i zřízení soudcovského či exekutorského zástavního práva, nepostihuje ale instituty sloužící k utvrzení závazku, jakými jsou smluvní pokuta nebo uznání závazku. Neúčinným se po prohlášení konkursu může dokonce stát i

---

¹⁶⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 964-975. ISBN 978-80-7400-691-3.

takové právo na uspokojení ze zajištění, které již bylo na přezkumném jednání řádně zjištěno, pokud se to konalo ještě před prohlášením konkursu.¹⁶⁸

Pokud by však bylo zřízeno zajištění splnění smluv samotným insolvenčním správcem, případně dlužníkem s dispozičním oprávněním nebo po dobu moratoria v zájmu udržení provozu závodu v rámci úvěrového financování, o neúčinnost práva na uspokojení ze zajištění by se nejednalo. Rovněž i ostatní zajišťovací práva zřízena pro případ úvěrového financování by bylo možno realizovat, což je motivováno cílem neodradit subjekty ochotné podnik financovat i v době trvání úpadku a umožnit tak zachování jeho kontinuálního provozu. I tito noví věřitelé tudíž mají zachován nástroj na získání svých prostředků zpět.

Neúčinnými prohlášením konkursu se stávají rovněž věcná břemena zatěžující majetkovou podstatu, která byla sjednána po zahájení insolvenčního řízení za nápadně nevýhodných podmínek. K neúčinnosti dochází ze zákona a na toho, kdo takto zatíženou věc koupí, přejde bez věcného břemene. I když to není v zákoně výslovně stanoveno, v zájmu právní jistoty by měl i o neúčinnosti věcného břemene autoritativně rozhodnout soud, například usnesením v rámci své dohlédací činnosti.¹⁶⁹

3.2.6 Splatnost pohledávek

Další z účinků prohlášení konkursu je ten, že dochází k akceleraci pohledávek věřitelů¹⁷⁰, tedy že nesplatné pohledávky dlužníkůvých věřitelů se stávají splatnými. Tento efekt ovšem nastává pouze přímo pro věřitele dlužníka, ale nikoliv u případných spoludlužníků. Předmětné ustanovení totiž upravuje pouze fikci splatnosti do prohlášení konkursu nesplatných pohledávek a nikoliv datum splatnosti pohledávek věřitele za dlužníkem jako takové.¹⁷¹ I pokud tato situace nastane, je zde možnost, že se pohledávky zase přemění v dosud nesplatné, a to v případě, kdy zaniknou účinky spojené s prohlášením konkursu (například změnou či zrušením rozhodnutí odvolacím soudem). Předmětné ustanovení by mohlo navozovat dojem, že zakládá pravidlo, že nesplatné pohledávky se v sanačních způsobech řešení úpadku neuspokojují. Opak ovšem dokládá mimo jiné ustanovení § 173 odst. 3 IZ, které dovoluje přihlašovat i pohledávky dosud nesplatné, případně ustanovení §

---

¹⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2017, č. j. 4 VSOL 1500/2016-B-306.

¹⁶⁹ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 978-984. ISBN 978-80-7400-691-3.

¹⁷⁰ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 252. ISBN 978-80-7400-690-6.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 324/2011.

170 IZ, které obsahuje výčet pohledávek vyloučených ze způsobu řešení úpadku.¹⁷² Tato úprava tak v zákoně absentuje proto, že není potřeba a nikoliv z důvodu, aby se nesplatné pohledávky vyobcovaly z režimu oddlužení či reorganizace.¹⁷³ V případě, že je prohlášen konkurs na majetek směnečného dlužníka, se dosud nesplatná směnka považuje za splatnou v souladu s ustanovením § 250 IZ a majitel směnky je i po tomto prohlášení konkursu oprávněn vyplnit údaj o splatnosti směnky, pokud tak bylo učiněno v souladu s uzavřenou dohodou o jejím vyplnění.¹⁷⁴

3.2.7 Vybrané daňové souvislosti

Způsob řešení úpadku je pak, zejména z pohledu věřitele, zásadní také z daňového hlediska. Věřitelé mají možnost provést opravu daně z přidané hodnoty u pohledávky vůči dlužníkovi v úpadku totiž pouze tehdy, pokud byl na dlužníka prohlášen konkurs (nelze tak využít při oddlužení ani reorganizaci). Ačkoliv vývojové tendence insolvenčního zákona tíhnou spíše k preferenci sanačních řešení úpadku dlužníka, vyskytnou se v právní úpravě občas i některé jiné okolní faktory, které mohou být protichůdné. A právě takovým příkladem může být možnost provedení opravy daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, respektive vývoj této úpravy.

Počátek možnosti opravy daně na výstupu je totiž datován k 1. 4. 2011 v rámci opatření pro oživení hospodářství po ekonomické krizi vzniklé v roce 2008.¹⁷⁵ Toto právo bylo dáno všem věřitelům v případě, že insolvenční soud rozhodl o způsobu řešení úpadku dlužníka. Jako další podmínky uplatnění pak stanovil nutnost přihlásit pohledávku včas a ta musí následně být zjištěna nebo vymezení vztahu mezi dlužníkem a věřitelem. Důležitá je rovněž skutečnost, že dlužník musí být plátcem DPH také v době, kdy věřitel žádá o její vrácení, což vzhledem k délce a mnohdy problematickému průběhu insolvenčního řízení, nemusí vždy platit. Jednou z podmínek pak bylo, že pohledávka vznikla nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím soudu o úpadku. Tato podmínka byla novelizací v roce 2016 změna na nutnost vzniku pohledávky v období končícím 6 měsíců před rozhodnutím soudu o úpadku (a

---

¹⁷² ŘEHÁČEK, Oldřich. Komentář k § 250 insolvenčního zákona. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 7. ISSN 1213-4023.

¹⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 9. 2014, č. j. 1 VSPH 1808/2014-B-13.

¹⁷⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 15 Cmo 16/2012.

¹⁷⁵ ZRALÝ, Zdeněk. Vrácení DPH z pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení optikou NSS. *Solitea Česká republika, a.s.* [online]. 2015 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://money.cz/ucetni-a-danove-tipy/vraceni-dph-z-pohledavky-za-dluznikem-v-insolvencnim-rizeni-optikou-nss/>

doposud nezanikla), jelikož původní znění časového testu bylo předmětem řady sporů ohledně jeho výkladu.¹⁷⁶

Zákon o DPH účinný do 31. 12. 2012 v ustanovení § 44 přiznával možnost odpočtu DPH v případě (mimo jiné podmínky), že „*plátce, vůči kterému má věřitel tuto pohledávku (dlužník), se nachází v insolvenčním řízení a insolvenční soud rozhodl o způsobu řešení úpadku*“. Zákonodárce však s účinností od 1. 1. 2013 přišel s úpravou, kdy se tato možnost vztáhne pouze na dlužníka, který „*se nachází v insolvenčním řízení a insolvenční soud rozhodl o prohlášení konkursu na majetek dlužníka*.“ Tato, na první pohled nepodstatná, změna ovšem mohla, a nadále může, vyvolávat negativní důsledky. Věřitelé, a to zejména z řad menších podnikatelů, tak z důvodu vidiny možnosti opravy DPH, mohou u dlužníka začít na základě výše uvedeného preferovat konkurs, zejména pak v případech, kdy se jim reorganizace dlužníka nejeví příliš reálně a bonitně. Oprávnění věřitelé se tak dostávají do rozhodovacího okamžiku, zda upřednostnit nejistou a mnohdy časově zdlouhavou reorganizaci nebo zvolit jistotu v podobě poměrně rychlého získání vratky DPH po prohlášení konkursu a možnost dalšího zisku ze zpeněžení. Věřitel tak při hlasování o způsobu řešení úpadku dlužníka do ruky dostal nástroj, kdy při prohlášení konkursu na majetek dlužníka získává oproti ostatním sanačním způsobům prakticky výhodu okamžitého uspokojení jeho pohledávky ve výši odpočitatelné DPH, tedy ve výši 17,355 % hodnoty pohledávky, což samo o sobě může být velmi motivující. Navíc konkurs sám o sobě nemusí značit snahu o likvidaci dlužníka a lze spojit benefit vratky DPH s benefitem zpeněžení podniku jakožto tzv. going concernu, jak bude ještě dále specifikováno. Plnění pro věřitele v rámci konkursu se tak může lehce stát finančně výhodnější než plnění nabídnuté v rámci reorganizace, kdy je nutné brát ohled rovněž na časový aspekt. Celkově tak s ohledem na uvedené podmínky mohou věřitelé preferovat konkurs až do té doby, pokud nebudou mít zato, že v rámci reorganizace bude jejich pohledávka uspokojena znatelně výraznějším způsobem. Uvedené se však většinou neuplatní u zajištěných věřitelů – bank, které otázku DPH příliš neřeší, jelikož jejich pohledávka takovouto daní opatřena není, když úvěry jsou od DPH osvobozeny.

V konečném důsledku tak toto opatření mohlo zapříčinit určitý, i když ne zcela zásadní, nárůst počtu konkursů, jakožto likvidačního způsobu řešení úpadku, na úkor

---

¹⁷⁶ Otázkou sporu bylo, zda zákonodárce myslel pohledávky „starší“ vzniklé více než před 6 měsíci před zjištěním úpadku nebo pohledávky „mladší“ vzniklé méně než v uvedené 6 měsíční lhůtě. Finanční správa zastávala názor, že opravu lze provést jen u „starších“ pohledávek, v rozsudku 9 Afs 170/2014–42 ze dne 10. 12. 2014 ovšem Nejvyšší správní soud stanovil, že nelze učinit jednoznačný závěr o významu slova „nejpozději“ a umožnil oba uvedené výklady. Nakonec zákonodárce přistoupil k jasnějšímu vymezení s cílem vyloučit z možnosti opravy pohledávky vzniklé často spekulativně těsně před rozhodnutím o úpadku dlužníka.

pokračujícího provozu závodu dlužníka a tedy i udržení zaměstnanosti nebo další obchodní spolupráce. Předmětnou změnou však zákonodárce narušil neutrální povahu jednotlivých způsobů řešení úpadku a jejich preference. Rovněž ani v důvodové zprávě k zákonu č. 502/2012 Sb., který danou změnu přinesl, nenajdeme objasnění záměrů zákonodárce pro tuto úpravu.

Uvedené řešení pak nutně vyvolává otázka, zda zákonodárce neupřednostňuje konkurs jakožto řešení úpadku dlužníka podnikatele (s ohledem na průměrné výnosy z pohledávek v insolvenčním řízení), případně zda v rámci přijímání této právní úpravy byl zákonodárcem vůbec domyšlen její důsledek.

Určitým upřednostněním likvidačního nad sanačním řešením dluhové situace podniku může být i jiná praxe státu, respektive finančních úřadů, ČSSZ a zdravotních pojišťoven, kdy tyto instituce nepřipouštějí ani částečné odpuštění pohledávek podniků v krizi a minimálně jistinu svých pohledávek požadují vždy. Stejně tak ze strany těchto institucí není zpravidla poskytován souhlas s oddlužením dlužníka nebo je tento souhlas udělen s podmínkou splacení celé přihlášené pohledávky. Uvedené postoje těchto institucí tak do jisté míry přispívají ke zvolení likvidačního způsobu řešení úpadku dlužníka.

3.2.8 Účinky v rámci obchodních korporací

Prohlášení konkursu na majetek dlužníka se, jak již bylo zmíněno, projevuje i v oblasti jeho další účasti v obchodních korporacích. Osoba, na jejíž majetek byl v posledních třech letech prohlášen konkurs nebo byl konkurs zrušen proto, že je její majetek zcela nepostačující, nemůže být totiž v souladu s ustanovením § 95 ZOK společníkem veřejné obchodní společnosti. Toto omezení je poměrně striktní, když zákaz účasti této osoby nelze žádným způsobem eliminovat. Pokud by tedy veřejnou obchodní společnost založily pouze dvě osoby, z nichž jedna z nich by splňovala náležitosti dle ustanovení § 95 odst. 3 ZOK nebyla by společnost řádně založena, jelikož nebyly splněny zákonem stanovené podmínky pro její vznik. Pokud by taková společnost byla zapsána do obchodního rejstříku, mohl by ji soud následně prohlásit za neplatnou dle ustanovení § 129 odst. 1 písm. d) OZ.

V případě prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků nebo zamítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku nebo zrušením konkursu proto, že je společníkův majetek zcela nepostačující se dnem právní moci tohoto rozhodnutí také zrušuje veřejná obchodní společnost (pokud se zbývajících společníci nedohodnou jinak).

Uvedený důsledek přirozeně vyplývá z institutu jejich neomezeného osobního ručení, když se značně snižuje právní jistota věřitelů společnosti plynoucí z ručení.¹⁷⁷ Shodné podmínky se pak uplatní v případě komanditisty u komanditní společnosti a společníka u společnosti s ručením omezeným s tím rozdílem, že nevedou ke zrušení společnosti, nýbrž pouze k zániku účasti komanditisty v ní, respektive k zániku účasti společníka. Stejně tak i v případě družstva dochází k zániku členství prohlášením konkursu na majetek člena. Specifikem v případě družstva je ovšem možnost, kdy v případě následného zrušení konkursu na majetek člena¹⁷⁸ dochází k obnovení členství v družstvu. Dalším specifikem je pak skutečnost, že prohlášením konkursu na majetek jednoho z manželů, kteří jsou společnými členy družstva, zaniká i členství druhého manžela v družstvu.¹⁷⁹

3.3 Zrušení konkursu

Konečnou fází konkursu je jeho zrušení, které nastává za několika odlišných situací. S případy dle ustanovení § 308 odst. 1 písm. a) a b) IZ se v praxi téměř nesetkáváme. Zde lze upozornit pouze na situaci, kdy sice ani dodatečně nebyl ověřen úpadek dlužníka, ovšem podstatná část majetkové podstaty již byla zpeněžena a z důvodu převážení právní jistoty účastníků konkurs není možné zrušit.¹⁸⁰ Vzhledem k situaci subjektů, které vstupují do konkursu, rovněž s ohledem na nedávné období doznívající hospodářské krize, je konkurs velmi často zrušen i z toho důvodu, že po ustanovení do funkce zjistí, že zde není žádný majetek k uspokojení věřitelů. Při poslední a zřejmě nejfrekventovanější situaci, kdy je konkurs na obchodní společnost zrušen po splnění rozvrhového usnesení, dochází totiž vlivem ustanovení § 173 odst. 2 OZ k automatickému zrušení i předmětné společnosti.

Jak tedy již bylo výše zmíněno, prohlášení konkursu má mnohé konotace i v obecném právu korporátním. Jedním z příkladů je právě zrušení právnické osoby bez likvidace současně se zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek úpadce je zcela nepostačující.¹⁸¹ Rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka tak samo o sobě nestačí a zrušení právnické osoby je vázáno k uvedeným dvěma

---

¹⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 248 – 278. ISBN 978-80-7400-540-4.

¹⁷⁸ Neplatí, jestliže byl konkurs zrušen po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující.

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 460/2005 (Rc 11/2008).

¹⁸⁰ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 458-459. ISBN 978-80-7552-444-7.

¹⁸¹ § 173 odst. 2 OZ.

situacím. Pokud dojde k takovému zrušení dlužníka, zanikají rovněž neuspokojené pohledávky věřitelů nebo jejich části. V praxi se lze v uvedených souvislostech setkat s rozdílnými názory na okamžik zániku právnické osoby a jejího vymazání z veřejného rejstříku. První z názorů spočívá v úplné aplikaci § 173 odst. 2 OZ bez dalšího, tedy žádného dodatečného návrhu a postup dle ustanovení § 81 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. Pokud se tedy zjistí, že majetek dlužníka je k uspokojení věřitelů zcela nepostačující, je zrušení konkursu z tohoto důvodu v souladu s § 312 odst. 3 IZ dostačujícím podkladem pro výmaz této právnické osoby (nejedná-li se o osobu zřízenou zákonem). Tento postup spočívá v logice, že v průběhu insolvenčního řízení se již rozhodlo o majetkové podstatě dlužníka, které byla zpeněžena a v případě věcí vyloučených z majetkové podstaty, bylo rozhodnuto, že jsou nezpeněžitelné, proto nemá smysl je dále likvidovat. Některé jiné názory pak říkají, že ke zrušení právnické osoby je nutné i po ukončení konkursu podat návrh k rejstříkovému soudu. Likvidace neprobíhá ani v případě zrušení konkursu dle ustanovení § 308 odst. 1 písm. c) IZ, jelikož majetek byl v tomto případě již vypořádán. Pokud by však nastala situace, že z výtěžku zpeněžení majetku v konkursu byly uspokojeny veškeré přihlášené pohledávky věřitelů a další majetek dlužníkovi zůstal, lze výkladem uvedeného ustanovení a *contratio* dovodit, že ani tak do likvidace tato právnická osoba nevstupuje. Konkurs se v takovém případě stává spíše určitým sanačním způsobem řešení úpadku. Zrušení právnické osoby dle výše uvedeného příklady by tak zřejmě nemělo logického ani věcného důvodu.¹⁸²

Usnesení o zrušení konkursu vydává insolvenční soud i bez návrhu, právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. V souvislosti s ustanovením § 309 IZ narážíme na problematické místo nejenom uvedeného typu rozhodnutí¹⁸³, kdy usnesení je doručováno pouze správci a dlužníkovi (a případně věřitelskému výboru, státnímu zastupitelství a rejstříkovému soudu), ovšem odvolání proti němu mohou podat insolvenční správce i všichni přihlášení věřitelé. Právo na odvolání tak v souladu s gramatickým výkladem daného ustanovení nepřísluší dlužníkovi, jelikož subjektivní právo dlužníka podat odvolání proti předmětnému usnesení insolvenčního soudu nelze dovozovat z obecné úpravy § 201 OSŘ z důvodu speciální úpravy v IZ.¹⁸⁴ Shodný princip speciality IZ se aplikuje také ve zmíněném

---

¹⁸² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 907 – 918. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹⁸³ Obdobně lze pohlížet také např. na rozhodnutí o úpadku, ve kterém se věřitelé vyzývají v určené lhůtě k přihlášení svých pohledávek za dlužníkem. Toto rozhodnutí jim není (ani známým věřitelům) doručováno, a pokud aktivně nevyhledávají informace o svém dlužníkovi, nemusí s ním být seznámeni.

¹⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 10. 2016, č. j. 2 VSOL 755/2016-B-67.

případě doručování usnesení přihlášeným věřitelům, kdy ani zde nelze vycházet z ustanovení § 204 odst. 1 OSŘ.¹⁸⁵ Odvolání pak rovněž nemohou podat ani věřitelé s pohledávkami postavenými naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou.¹⁸⁶

Zrušením konkursu však ještě nekončí činnosti insolvenčního správce, i když dispoziční oprávnění k majetku samozřejmě již přešlo na dlužníka. Jeho povinnosti jsou zejména účetního a daňového charakteru. V těchto souvislostech je v praxi jednou z nejdiskutovanějších povinností zajištění odborné správy dokumentů vzniklých z činnosti dlužníka, tedy jejich archivace. Náklady na archivaci ovšem často dosahují značné výše, a to mnohdy i v případě konkursu osob, u kterých není dosaženo velkého výtěžku zpeněžení. Spolu s obtížným hodnocením reálným opodstatněním požadovaných nákladů insolvenčními správci tak soudy mnohdy tyto náklady odmítají správcům přiznat, případně jsou jimi kráceny. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů, tuto povinnost neukládá insolvenčnímu správci, který tak nemá jinou možnost, než ve smyslu § 313 odst. 2 IZ zajistit provádění těchto činností místo dlužníka specializovanou firmou, tudíž nemohou být náklady na činnost spojenou s archivací podřazeny pod odměnu insolvenčního správce. Náklady vynaložené za archivační služby jsou tedy hotovými výdaji podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů a lze je tak hradit i z rozpočtových prostředků státu, nepostačují-li příjmy majetkové podstaty.¹⁸⁷ Do této skupiny výdajů však nespádají případné náklady na vedení účetnictví dlužníka, které jsou nákladem dle ustanovení § 39 odst. 3 IZ.¹⁸⁸ Po splnění výše uvedených povinností zproští soud insolvenčního správce funkce a podle § 313 odst. 3 IZ případně také přizná správci výdaje, které mu vznikly v souvislosti se zrušením konkursu. V praxi však soudy rozhodují o těchto výdajích již současně s přiznáním odměny a hotových výdajů insolvenčního správce v rámci schvalování konečné zprávy.

Obecný princip stanoví (§ 244 IZ in fine), že v rámci konkursu neuspokojené pohledávky za dlužníkem nezanikají, realita je ale v nastíněném kontextu obchodních společností komplikovanější. Jedná se tedy pouze o pohledávky, které věřitelé do insolvenčního řízení přihlásili a které byly platně zjištěny (po skončení insolvenčního řízení mohou po dlužníkovi své pohledávky samozřejmě vymáhat i věřitelé, které pohledávky do

---

¹⁸⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2015, č. j. 3 VSOL 473/2015-B-51.

¹⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 8. 2012, č. j. 2 VSPH 484/2012-B-37.

¹⁸⁷ Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 11. 2016, č. j. 3 VSOL 741/2016-B-48 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 10. 2015, č. j. 1 VSPH 363/2015-B-41.

¹⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 1. 2015, č. j. 4 VSPH 2189/2014-B-69.

insolvenčního řízení vůbec nepřihlásili). Jeden z hlavních rysů konkursu je tak sice skutečnost, že pohledávky věřitelů, které nebyly uspokojeny během trvání konkursu, zůstávají v platnosti i po jeho ukončení, není zde ale často nikdo, po kom by následně mohly být pohledávky vymáhány. Jiná situace je z principu samozřejmě v případě konkursu u fyzické osoby. Dojde-li tedy v důsledku zrušení konkursu právnické osoby k jejímu zániku bez právního nástupce, zbylé neuspokojené pohledávky nebo jejich části de facto zanikají (pokud nebudou uspokojeny prostřednictvím zajištění).

Historicky se pak dokonce vyvíjel názor na ručení za pohledávky za podstatou, tedy pohledávek vzniklých během insolvenčního řízení po zrušení konkursu. V prvním konkursním řádu z roku 1869 bylo jasně stanoveno, že dlužník-úpadce za tyto pohledávky ručí i po zrušení konkursu, naproti tomu pozdější úprava z roku 1914 hned ve svém úvodu dosavadní praxi obrátila a toto ručení zcela zrušila. Stalo se tak s poukazem zejména na to, že tyto pohledávky jsou zpravidla plně uspokojeny z majetkové podstaty, navíc s pomocí jejich přednostního postavení. Rovněž bylo uváděno, že vznikají bez úpadcova přičinění a v zájmu věřitelů, nikoliv dlužníka. Do konkursního řádu z roku 1931 byla ale tato úprava převzata nepřesně a proto se následně dle obecných pravidel dovozovalo, že za pohledávky za podstatou ručí úpadce jen tehdy, vznikly-li již před prohlášením konkursu a již tehdy za ně ručil celým svým majetkem. Pokud však vznikly až po prohlášení úpadku, nevznikly úpadcovým přičiněním a nebylo by tak správné jej za ně činit odpovědným i po skončení konkursu.¹⁸⁹

Důležitým aspektem fáze ukončení konkursu, a to zejména pro věřitele i dlužníka samotného, je skutečnost, že upravený seznam pohledávek se stává exekučním titulem. Jedná se tedy o ty pohledávky, které dlužník u přezkumného jednání konaného v rámci insolvenčního řízení nepopřel (§ 312 odst. 4 IZ). Uvedené ovšem nezakládá překážku věci rozsouzené a věřitel může pokračovat i v soudním (nebo rozhodčím) řízení a získat druhý exekuční titul pro totožnou pohledávku.¹⁹⁰ V této souvislosti však zůstává otázkou, jaké by bylo rozhodnutí o nákladech řízení při zpětvzetí žaloby po skončení konkursního řízení právě z důvodu, že žalobce již získal exekuční titul pro danou pohledávku v insolvenčním řízení ve formě upraveného seznamu pohledávek a nemá tak důvod vést dále řízení nalézací. Osobně se lze spíše přiklonit k tomu, že v takovém případě by bylo další vedení nalézacího řízení

---

¹⁸⁹ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 21. ISBN 978-80-7418-167-2.

¹⁹⁰ ZOUBEK, Hynek. *Změny v insolvenčním řízení a jejich dopad na civilní řízení*. Praha, 2015.

nadbytečné, přičemž se tomu tak nestalo z důvodů na straně žalobce. Mimo jiné z důvodu procesní ekonomie a principu hospodárnosti by tak bylo vhodné i přesto náhradu nákladů řízení navrhovateli přiznat.

4 Specifické podoby konkursu

4.1 Sanační konkurs vs. reorganizace – záchrana dlužníka v rámci konkursu?

V praxi je zdaleka nejčastější podobou konkursu jeho likvidační podoba spočívající v již zmíněném rozprodání majetku dlužníka, následného rozdělení výtěžku zpeněžení jeho věřitelům a zánik korporace a celého závodu. Jistým subtypem běžného konkursu je však jeho sanační podoba, občas také označována jako tzv. vyšší forma konkursu. Pomocí této formy se udržuje provoz závodu v chodu a ten se tak prodá jakožto stále fungující celek. Dochází tedy ke zpeněžení podstaty jako tzv. going concernu. Po tomto prodeji sice zanikne korporace, ovšem dojde k záchraně závodu. Na investora-kupujícího tak přejdou se závodem veškerá práva a povinnosti, zaměstnanci a vztahy s dodavateli i odběrateli. Sanační podoba konkursu se tak ve své podstatě velmi podobá tzv. prodejní reorganizaci. Rozdíl spočívá v tom, že v případě této reorganizace obvykle nedochází k zániku korporace, jen je z její vlastnické struktury oddělen a prodán daný závod.¹⁹¹

Existuje hned několik důvodů, proč by právě sanační forma konkursu mohla být jednotlivými stranami upřednostněna před reorganizací. Jedním z nich je ztráta vlivu vlastníka a managementu na chod závodu, a to především z důvodu eliminace možného nepoctivého záměru. Vlastník a management se často mohou snažit spíše zamaskovat své předchozí omyly ve vedení, které vedly k nastolení úpadkové situace, popřípadě také vyvést poslední zbývající zpeněžitelný majetek. Jelikož má v případě konkursu dispoziční oprávnění k majetkové podstatě pouze insolvenční správce, je zde větší a rychlejší možnost dosazení odborného krizového managementu. Pokud dojde k rychlému zásahu a krokům insolvenčního správce a právě managementu, lze oproti některým zažitým představám zachovat činnost podniku i v rámci konkursu, kdy navíc lze těžit ze zpravidla jednoduššího a rychlejšího procesu zpeněžení majetkové podstaty, zejména ve formě zpeněžení dlužníkovy závodu jedinou smlouvou.¹⁹² Sanační konkurs oproti reorganizaci mohou upřednostnit i věřitelé, jelikož bývá vzhledem ke své jednodušší povaze a rychlosti zpravidla levnějším způsobem co do nákladů na zpeněžení. Zajištění věřitelé navíc obvykle mají v tomto případě na průběh zpeněžování větší vliv, kdy plnění na jejich zajištěnou pohledávku je zpravidla obdobné jako

---

¹⁹¹ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Je možná záchrana životaschopného podniku v insolvenční? PRÁVNÍ PROSTOR.CZ [online]. 2016 [cit. 2019-04-22]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/je-mozna-zachrana-zivotaschopneho-podniku-v-insolvenci>

¹⁹² V názvosloví užívaném v rámci insolvenčního zákona nedošlo spolu s rekodifikací civilního práva ke změnám a je tak nadále užíván pojem podnik a nikoliv závod, jako např. v OZ.

v reorganizaci.¹⁹³ U sanačního konkursu se neuplatní ani kvantitativní podmínky přípustnosti reorganizace. Určitým faktorem mohou být i významné neshody mezi dlužníkem a věřiteli vzniklé prohlášením úpadku, zejména existence pochopitelného stavu silné nedůvěry mezi stranami a pochybnosti o poctivém záměru dlužníka.

Jistou formou sanačního konkursu je pak tzv. předpřipravený konkurs, který svoji inspiraci hledá u předschválené reorganizace. Podstatou je zde rovněž udržení provozu dlužníka, což je dosaženo shodou mezi dlužníkem a významnými věřiteli co do sanačních kroků i vstupu možného investora. Samotný insolvenční návrh dlužníka v sobě již obsahuje určitý plán průběhu konkursu. Absenci možnosti v rámci plánu navrhnou osobu insolvenčního správce, jak je tomu v případě reorganizace, vynahrazuje možnost jeho poměrně snadné změny na první schůzi věřitelů dle ustanovení § 29 IZ.¹⁹⁴ Příkladem může být insolvenční řízení společnosti AE&E CZ s.r.o., u které byl právě sanační konkurs subjekty předjednan. Dlužnický návrh tak již v sobě zahrnoval návrh na jmenování předběžného správce, prozatímního věřitelského výboru, návrh na prohlášení konkursu i návrh na povolení prodeje podniku stanovenému zájemci. Soud návrh v podstatě akceptoval, až na osobu insolvenčního správce, který byl jmenován standardními postupy. Pokud bychom se podívali na jednotlivé časové úseky řízení, zjistíme, že soud již po 21 dnech od zahájení řízení vydal rozhodnutí, který vyslovil souhlas se zpeněžením dlužníkovy podniku, a za dalších 20 dní již proběhlo samotné předání podniku novému majiteli. Zřejmě ani v případě předem připravené reorganizace by nedošlo k takto rychlému postupu a bylo by zde větší riziko zastavení provozu.¹⁹⁵

Tendence vývoje insolvenčního práva v poslední době směřují k preferenci tzv. „celospolečensky prospěšných“ způsobů řešení úpadku dlužníků, tedy zejména reorganizace a oddlužení, oproti dosavadním způsobům, především tedy konkursu. Zachování provozu podniku v rámci reorganizace bývá vyzdvižováno z důvodů zachování zaměstnanosti, zabránění ztrát odbornosti a know-how, tedy celkově nižšími společenskými náklady. Je však nutno si klást otázku, zda je tomu tak vždy a zda nejde o argumentaci spíše politickou než ekonomickou. Tyto vize jsou však naplněny pouze tehdy, pokud daný podnik naplňuje adekvátní ekonomické podmínky. Z hospodářského hlediska je umělé udržovaný chod

---

¹⁹³ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Insolvenční řízení - očekávání, realita, budoucnost: Reorganizace vs. sanační konkurz*. [online]. 2015 [cit. 2019-01-31] Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-senat-seminar/6-schonfeld-reorganizace-vs-sanacni-konkurz.pdf>

¹⁹⁴ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 256. ISBN 978-80-7400-690-6.

¹⁹⁵ Viz insolvenčního řízení vedené pod sp. zn. KSBR 47 INS 9394/2011.

podniku spolu se zaměstnaností jednoznačně škodlivý. Pokud má navíc podnik skutečně hodnotné know-how a odbornost, budou o ně mít zájem ostatní podniky a budou v rámci insolvence zpeněženy, tedy nezaniknou. Celospolečenské náklady pak nejsou exaktně zcela uchopitelné a měřitelné, přesto ale v mnoha vyspělých zemích došlo vnímání sanačních způsobů tak daleko, že i soudy jsou zákonem vázány k hledání možností uchování pracovních míst, což se však dostává do rozporu s jiným závazkem, a sice maximálním užitekem pro věřitele.¹⁹⁶ Tato přecitlivělost v oblasti sociální problematiky způsobuje rovněž tlak na věřitele k tomu, aby nesledovali pouze maximalizaci svého výnosu. To ovšem může být kontraproduktivní, a pokud dojde k likvidaci dlužníka v rámci konkursu, jeho skutečné hodnoty spolu s kapitálem věřitelů mohou být efektivněji uplatněny jinde v rámci ekonomiky, kde dokážou být společensky prospěšnější. Preference sanačních postupů pak navíc obvykle nedochází příliš daleko ve skutečně reálných krocích, například co do absence daňového zvýhodnění sanačních řešení, jak bylo výše uvedeno.

Konkurs má tak oproti reorganizaci výhodu v kratším období, které proběhne do vyplacení věřitelů. Rovněž je u něj vnímána nižší míra rizika a nejistoty ze strany věřitelů (do schválení a realizace reorganizačního plánu může nastat řada nových okolností, které znemožní nebo ztíží jeho plnění). Sanace podniku na základě reorganizačního plánu je navíc často vázána na nejistý podnikatelský podnět, jako celkové zlepšení situace na daném trhu nebo zcela zásadní kvalitativní změny vedení podniku, tyto změny jsou tak obtížné a mnohdy i nákladné. Rovněž i procesní postavení věřitelů je výhodnější v konkursu než v reorganizaci, a to zejména u zajištěných věřitelů. Ti jsou totiž de facto ekonomickými vlastníky majetku dlužníka a mají tak nad ním mnohem více kontroly a jsou na jeho zpeněžení velmi zainteresováni. Naproti tomu v reorganizaci zůstává dispoziční oprávnění k majetku dlužníkovi, který však již není ekonomickým vlastníkem tohoto svého majetku a prodej majetku tak mohou ovlivnit i některé netransparentní motivace.¹⁹⁷

Objevuje se tak společensko-ekonomický rozpor ve vnímání účelu insolvenčního řízení, kdy na jedné straně stojí i zákonodárcem preferovaný sanační postup (reorganizace), na straně druhé preference věřitelů ohledně konkursního řešení, kde mohou, mimo jiné, uplatnit více svých práv. Obecně by se tak mělo vycházet zejména z ekonomické reality

---

¹⁹⁶ BLAZY, R.; CHOPARD, B.; FIMAYER, A. a J. D. GUIGOU. Employment preservation vs. creditors' repayment under bankruptcy law: The French dilemma? *International Review of Law and Economics*, roč. 31, č. 2, 2011 pp. 126–141. ISSN 0144-8188.

¹⁹⁷ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 259. ISBN 978-80-7400-690-6.

podniku a možností jeho dalšího fungování, bez ohledu na, zejména politický, tlak na udržení pracovních míst. Takovýto tlak totiž obvykle způsobí pouze nové transakční náklady a znamená nižší efektivitu vynaložených zdrojů v rámci insolvenčního řízení.

I v rámci českého právního prostředí se pak lze setkat s jednoznačnou snahou zákonodárce upřednostnit sanační formu insolvence podniku¹⁹⁸, věřitelům se však před standardní reorganizací spíše nabízí tzv. sanační forma konkursu, což ještě více umocňuje již výše zmíněná daňová diskriminace reorganizace nebo již nastíněná problematika dispozičních práv a jejich možných dosahů.

4.2 Odlišnosti nepatrného konkursu

Insolvenční zákon zavedl pro určitou charakteristickou skupinu dlužníků také takzvaný nepatrný konkurs. Dalo by se jej také označit za jistou minimalistickou variantu klasického konkursu. Ten přichází v úvahu pro podnikatele s obratem pod dva miliony korun a s méně než padesáti věřiteli, alternativně též pro fyzické osoby nepodnikatele. U tohoto specifického druhu konkursu je akcentována zejména rychlost řízení, což je propojeno s většími pravomocemi insolvenčního správce na úkor soudu a věřitelů. Zájem je zde především upřen na minimalizaci transakčních nákladů, rovněž s ohledem na očekávaný výtěžek zpeněžení. Nepatrný konkurs tak umožňuje řadu ponejvíce procesních odklonů od klasického průběhu konkursu uvedených v ustanovení § 315 IZ. Soud může stanovit i další odlišnosti, nesmí ovšem být na úkor postavení zajištěných věřitelů ani zásad insolvenčního řízení. Schůzi věřitelů však zůstala možnost modifikace defaultních zákonných pravidel nepatrného konkursu, pokud budou mít za to, že zjednodušený postup v dané problematice není namístě.¹⁹⁹ Největší dopad na zvýšení rychlosti řízení mají zřejmě možnosti spočívající v ustanovení zástupce věřitelů namísto věřitelského výboru, vyloučení (v kontextu názvosloví IZ se fakticky jedná spíše o vynětí z majetkové podstaty) nedobytných a neprodejných pohledávek, věcí práv nebo jiných majetkových hodnot, bez souhlasu soudu a věřitelského orgánu nebo nově také možnost spojit rozhodnutí o schválení konečné zprávy s rozvrhovým usnesením. Celkově lze shrnout, že odchylky nepatrného konkursu definuje jak zákon, tak soud i věřitelé.

---

¹⁹⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

¹⁹⁹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 459. ISBN 978-80-7552-444-7.

Institut nepatrného konkursu bývá někdy též označován jako konkurs spotřebitelský. Inspirace je zřejmě čerpána z německé právní úpravy, která obsahuje přímo částečně samostatnou úpravu spotřebitelského konkursu, který taktéž sleduje hlediska zjednodušeného postupu a nižší nákladnosti. Německá úprava je oproti té české ucelenější a komplexnější, když soud může za příhodných podmínek stanovit i to, že se celé řízení bude odehrávat pouze v písemné formě. Rovněž zde absentuje osoba insolvenčního správce, která je nahrazena opatrovníkem.²⁰⁰

Řešení úpadku dlužníka nepatrným konkursem se nabízí i v situaci, kdy v majetkové podstatě nebude velké množství prostředků nebo dokonce bude zřejmé, že majetek nebude postačovat ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení, když aktuální úprava obsažená v ustanovení § 144 IZ nedovoluje z těchto důvodů insolvenční návrh zamítnout. Při schvalování insolvenční právní úpravy bylo dokonce zvažováno, že jedna z podmínek nepatrného konkursu bude spočívat v zohlednění tržní hodnoty majetku spadajícího do majetkové podstaty, která by byla „zastropována“ částkou 100 000 Kč, nakonec se ale tato podmínka v zákoně neobjevila.²⁰¹

Rozhodnutí, že řízení bude nadále vedeno jakožto nepatrný konkurs, je obvykle spojeno se samotným prohlášením konkursu na majetek dlužníka, a to na návrh dlužníka nebo věřitele nebo i bez návrhu. Vyjdou-li okolnosti dosvědčující, že dané řízení splňuje zákonné podmínky, lze rozhodnout o nepatrném konkursu i kdykoliv v průběhu řízení, stejně tak v opačném případě lze již vydané rozhodnutí zrušit. V soudní praxi se pak lze často setkat s tím, že po podrobném prostudování majetkových a podnikatelských poměrů dlužníka navrhne prohlášení nepatrného konkursu insolvenční správce, obvykle jsou ovšem tyto podmínky soudu zřejmé již ze samotného insolvenčního návrhu. Odvolání proti těmto rozhodnutím pak není přípustné.²⁰²

4.3 Podobnosti s ostatními způsoby řešení úpadku

Mnoho společných znaků s konkursem nalezneme pak u zcela jiného způsobu řešení úpadku dlužníka, a sice oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Již v ustanovení § 398 odst. 2 IZ je tento způsob charakterizován tím, že se při něm postupuje obdobně podle

---

²⁰⁰ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 1194-1196. ISBN 978-80-7400-691-3.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 1. 2015, č. j. 3 VSPH 2163/2013-B-41.

ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a ve vztahu ke zpeněžovanému majetku a jeho správě má tytéž účinky jako zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.

I přes uvedené najdeme v obou způsobech řešení úpadku celou řadu odlišností. Jako jeden z podstatných rozdíl lze vnímat rozsah zpeněžované majetkové podstaty. V oddlužení totiž do majetkové podstaty již nenáleží ten majetek, který dlužník nabyt až v průběhu řízení poté, co nastaly účinky oddlužení (tedy pouze majetek, který byl v majetkové podstatě v okamžiku účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení, dále pak s ohledem na ustanovení § 412 IZ). Tento důsledek se projevuje mimo jiné tím způsobem, že oproti konkursu nepodléhá v rámci oddlužení zpeněžení i budoucí nárok dlužníka na mzdu v závislé činnosti. Ta totiž zjevně nepředstavuje ani majetek, který by se mohl stát postižitelnou součástí majetkové podstaty ve smyslu § 412 odst. 1 písm. b) IZ.²⁰³ Dalším odlišujícím prvkem lze označit různý mechanismus uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů mimo výtěžek zpeněžení zajištěného majetku. Zde by se ze samotného textu zákona, tedy ustanovení § 389 odst. 3 IZ, mohlo zdát, že omezení uspokojení zajištěných věřitelů pouze z výtěžku zpeněžení zajištění, se vztahuje pouze na oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dosavadní převažující judikatura vrchních soudů²⁰⁴ ovšem dovodila, že zajištěný věřitel se nemůže v rámci distribučního systému dostat do jiné skupiny věřitelů. Tento koncept je pouze potvrzením toho, že oddlužení je primárně vedeno pro uspokojení pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky zajištěny nemají nebo se rozhodli své zajištění v insolvenčním řízení neuplatnit, tedy pro uspokojení nezajištěných věřitelů. Bylo tak dovozeno, že zajištěný věřitel je i v rámci oddlužení zpeněžením majetkové podstaty uspokojován pouze dle ustanovení § 298 IZ.²⁰⁵ Podle některých odborníků ovšem uvedený výklad neobstojí a jedná se spíše o dovozování výkladu nad rámec toho, co stanoví samotný zákon, a vychází z účinné právní úpravy. Podle tohoto názoru se i v této věci postupuje shodně s konkursním režimem, tedy že po vydání výtěžku zpeněžení zástavy se neuspokojená část všech zajištěných pohledávek považuje za nezajištěnou, a je proto uspokojována v rozvrhu spolu s pohledávkami, které jako nezajištěné byly zjištěny.²⁰⁶ V oddlužení pak také nemusí zcela nezbytně proběhnout zpeněžení zajištěného majetku tak, jako je tomu u konkursu. Jedná se o případy, kdy zpeněžením ostatního majetku dojde k plnému uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, nebo jestliže

---

²⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2014, č. j. 3 VSPH 1712/2014-B-18.

²⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 8. 2016, č. j. 3 VSOL 375/2016-B-35.

²⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 207/2017-B-28.

²⁰⁶ JIRMÁSEK, Tomáš. Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP. *Insolvenční právo 2008* [online]. 2017 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <http://www.insolvenčnízóna.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp/>

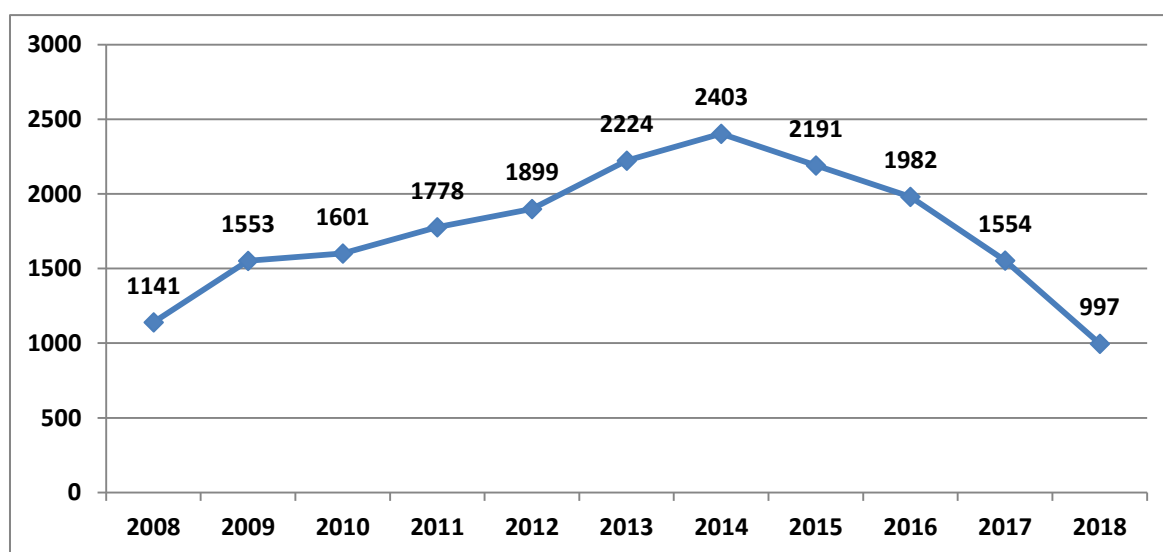
zajištěná pohledávka zjevně přesahuje hodnotu zástavy. Zde průběh zpeněžení záleží na pokynech zajištěného věřitele.

Obecně však průběh oddlužení zpeněžením majtkové podstaty značně reflektuje průběh a pravidla konkursu. Insolvenční správce tak po zpeněžení sestaví konečnou zprávu, kde vyúčtuje svou odměnu a hotové výdeje, a předloží ji insolvenčnímu soudu, který po jejím schválení vydá rozvrhové usnesení.

5 Parametry průměrného konkursu podnikatelského subjektu v České republice

Za účelem poskytnutí určité základní představy průběhu insolvenčního řízení a jeho reálného fungování a dopadů je vhodné zmínit rovněž statistická data některých jeho zásadních aspektů, která vyplynula z několika zkoumání.

Graf č. 1: Vývoj počtu prohlášených konkursů v letech 2008 až 2018

Zdroj: statistické údaje Crefoport s.r.o.²⁰⁷, zpracování: vlastní

Z vývoje počtu prohlášených konkursů od počátku účinnosti insolvenčního zákona lze sledovat nejprve postupný nárůst jejich počtu až po kulminaci v roce 2014, kdy bylo prohlášeno 2 403 konkursů, tedy průměrně 200 každý měsíc. Následně již docházelo k meziročním poklesům jejich počtu, nejprve o 8,8 %, v roce 2016 o 9,5 %, v roce 2017 o 21,6 % a mezi lety 2017 a 2018 pak došlo k jejich snížení dokonce o 35,84 %, když celkový počet prohlášených konkursů byl 997, tedy nejméně za celou dobu účinnosti zákona. Tyto údaje do značné míry kopírují trend vývoje počtu insolvenčních návrhů, u nichž již od roku 2014 dochází ke konstantnímu poklesu.²⁰⁸ Lze se pouze domnívat, jaké příčiny způsobily uvedený obrat vývojové tendence, jako zásadní se však samozřejmě nabízí celkové zlepšení kondice ekonomiky a v tom důsledku i ekonomické situace většiny subjektů na trhu. Samotná

²⁰⁷ Vývoj insolvencí v České republice v roce 2018. Crefoport s.r.o.[online]. 2019 [cit. 2019-03-29] Dostupné z: http://crefoport.cz/wp-content/uploads/2019/01/TZ_Insolvence_2018_fin.pdf

²⁰⁸ V roce 2013 bylo evidováno celkem 36 909 insolvenčních návrhů, zatímco v roce 2018 pouze 20 695. Mezi lety 2017 a 2018 došlo k poklesu návrhů o 10,59 %, tedy znatelně méně, než tomu bylo u počtu prohlášených konkursů.

právní úprava přímo dotýkající se konkursu ovšem v posledních letech nedoznala zcela zásadních změn.

Dle jednoho z proběhlých výzkumných šetření²⁰⁹ podnikatelských subjektů – právnických osob, na které byl v rámci insolvenčního řízení prohlášen konkurs, byly zjišťovány hlavní statistické údaje týkající se doby trvání nebo tzv. výtěžnosti konkursu.²¹⁰ Průměrná doba insolvenčního řízení, v rámci něhož byl na daný subjekt prohlášen konkurs, činila 718 dní, tedy prakticky necelé 2 roky, což lze vzhledem k obecně zažitým představám o zdlouhavosti celého řízení hodnotit spíše pozitivně. Z uvedené doby pak asi 76 dní představuje doba od podání návrhu do rozhodnutí o úpadku (a většinou také rozhodnutí o způsobu řešení úpadku konkursem).

Pokud se jedná o tzv. výtěžnost těchto konkursních řízení, tedy míru uspokojení přihlášených a zjištěných pohledávek věřitelů, nejsou dle očekávání zjištění pro věřitele příliš optimistická. Prakticky hned polovina uvedených řízení (49,9 %) byla ukončena bez jakéhokoliv uspokojení věřitelských pohledávek. Překvapí pak skutečnost, že i zajištěné pohledávky věřitelů byly uspokojeny méně než v jedné čtvrtině, konkrétně ve 24 procentech. Obecně známým faktem pak je nízká míra uspokojení věřitelů s nezajištěnými pohledávkami, a to pouhých 6 procent. Co se týče pohledávek za majetkovou podstatou a těm postavených jim na roveň, ty bývají uspokojeny v 79 % a je zde ze své podstaty tedy solidní šance, že budou uhrazeny.

Z dalších parametrů průměrného konkursu podnikatelského subjektu v České republice lze uvést především skutečnost, že hrubý výnos zpeněžení majetkové podstaty činí oproti jeho odhadované výši pouze 40 procent. Z tohoto výnosu navíc hned 11,3 procent putuje na odměnu insolvenčního správce (průměrná odměna správce za sledované období činila 85.455,- Kč, nejčastěji ovšem 45.000,- Kč) a 21,3 procent na ostatní náklady a výdaje spojené se zpeněžením. V průměru se pak do konkursních řízení přihlásí jeden zajištěný věřitel s pohledávkou ve výši 2,7 milionu Kč a devět nezajištěných věřitelů s hodnotou pohledávek asi 13,5 milionu Kč.

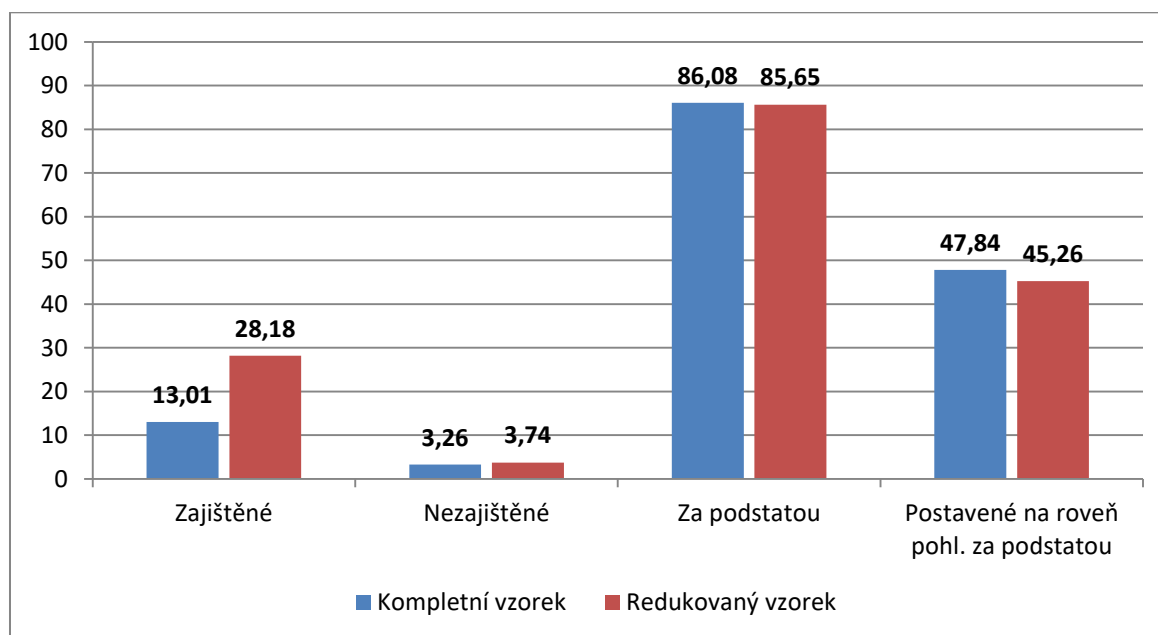
---

²⁰⁹ Výzkum proběhl metodou statistického výběrového souboru (náhodný výběr) v rámci ukončených insolvenčních řízení mezi roky 2008 – 2014.

²¹⁰ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Insolvenční řízení - očekávání, realita, budoucnost: Reorganizace vs. sanační konkurz*. [online]. 2015 [cit. 2019-01-31] Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-senat-seminar/6-schonfeld-reorganizace-vs-sanacni-konkurz.pdf>

Další a jeden z vůbec nejrozsáhlejších takových výzkumů byl zpracován také vědeckým týmem Výzkum insolvence pracující při Vysoké škole ekonomické v Praze, pracující s daty celkem 3 222 případů mezi lety 2008 a 2015. Výzkum byl zaměřen na vzorek striktně podnikatelských subjektů, a to pouze těch, jejichž úpadek byl řešen konkursem (případně nedošlo ani ke zjištění úpadku subjektu).

Graf č. 2: Uspokojení jednotlivých věřitelů a skupin pohledávek dle jejich typu (v %)²¹¹

Zdroj: Kniha Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)²¹², zpracování: vlastní.

Data v grafu č. 2 jsou rozdělena na kompletní vzorek zahrnující všechny zkoumané případy a redukovaný vzorek, který je očištěn o dva neobvyklé a specifické případy a abnormálně velkým objemem pohledávek a jejich velmi nízkým uspokojením. Nejvíce patrná změna v jednotlivých vzorcích je v uspokojení zajištěných pohledávek, které v tom kompletním dosahuje pouze 13 procent, což je velmi málo. Rovněž i uspokojení 28 procent je dosti překvapujícím faktem. To si lze ale zřejmě částečně vysvětlit tím, že mezi těmito věřiteli nezřídka figurují také ti, jejichž pohledávka byla zajištěna až ve druhém či dalším pořadí, tedy tzv. juniorní zástavní věřitelé. Na základě dalšího dílčího zkoumání v rámci výzkumu bylo následně zjištěno, že u seniorních zajištěných věřitelů dosahuje uspokojení jejich pohledávek hodnot 60 až 75 procent, což je již údaj v předpokládané výši. Opravdu velmi nízké však bylo

²¹¹ Údaje jsou vypočteny na základě 1750 případů z celkového vzorku, kdy u subjektu došlo ke zjištění úpadku.

²¹² SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. s. 96-123. ISBN 978-80-7431-151-2.

uspokojení nezajištěných pohledávek, které se pohybovalo jen něco nad 3 procenty z objemu zjištěných pohledávek. Již takto nízký údaj není ovšem ještě konečný, jelikož je k dosažení reálné hodnoty nutno dále revidovat o „převís“ neuspokojených zajištěných pohledávek v rámci své skupiny, které se následně poměrně uspokojují právě spolu se skupinou nezajištěných. Touto úpravou bylo docíleno zjištění skutečného uspokojení pohledávek, které byly do insolvenčního řízení přihlášeny jakožto nezajištěné, a to činí pouze 1,4 procent z objemu zjištěných pohledávek. Na těchto údajích, zejména co do uspokojení nezajištěných pohledávek, tak lze demonstrovat skutečně špatný ekonomický stav subjektů vstupujících do insolvenčního řízení.²¹³

Z předmětných výzkumů dále vyplývá, že u většiny dlužníků nelze hovořit o ekonomicky relevantní hodnotě aktiv, když převažující část subjektů vstupujících do insolvence, potažmo konkursu, není již ekonomicky činná. To ostatně potvrzuje i každoroční nízký počet povolených reorganizací (okolo 20 za rok) a ještě nižší počet těch, které končí úspěšným splněním reorganizačního plánu. Tyto údaje tak nevypovídají o příliš velkém makroekonomickém významu těchto způsobů řešení úpadku. S ohledem na nejbližší budoucnost se poté dá předpokládat, že minimálně pro rok 2019 zůstane vývoj počtu konkursů u klesající tendence, a to s ohledem na hospodářskou situaci a rovněž fakt, že aktuální novelizace insolvenčního zákona se dotýká téměř výhradně oblasti oddlužení (kde by následně v důsledku širší přístupnosti mohlo dojít k nárůstu počtu návrhů a schválených oddlužení), zatímco konkursní způsob nemá v blízké budoucnosti doznat výrazných změn.

Shora uvedené informace nám tak poskytly určitý ucelený přehled o efektivitě celého systému, potažmo i právní úpravy, stejně jako o vlivu celkového stavu ekonomického vývoje. Poskytnuté údaje jsou podstatné také pro věřitele, jelikož udávají zásadní informace, co se týče zejména potenciálního výnosu jejich pohledávek nebo délky řízení. S ohledem na vyhodnocení jednotlivých parametrů nejen úpravy konkursů, ovšem s přihlédnutím ke značně heterogennímu prostředí v této oblasti, je možno rovněž celou právní oblast *de lege ferenda* dále korigovat a směřovat. Na uvedené údaje pak bude ještě v rámci dalších kapitol navázáno.

---

²¹³ SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 263-270. ISBN 978-80-7400-690-6.

SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. s. 96-123. ISBN 978-80-7431-151-2.

6 Majetková podstata v konkursu a její zpeněžení

6.1 Majetková podstata jakožto pojem

Podstatou řešení úpadku dlužníka konkursem je zejména konverze dlužníkovy majetku spadajícího do majetkové podstaty na peníze a jejich následná distribuce mezi přihlášené věřitele k uspokojení jejich pohledávek. Konkurs tedy představuje takový způsob řešení úpadku dlužníka, při kterém hlavní zájem směřuje ke zjištění a zpeněžení majetku dlužníka, jak plyne mimo jiné z ustanovení § 277 IZ. Dlužníkovi jsou rovněž stanoveny povinnosti za účelem co možná nejrychlejšího a nejpresnějšího zjištění rozsahu majetku, například ustanovením § 279 IZ. Tyto lze vynutit i vůči dalším osobám, především tomu, kdo má u sebe dlužníkuv majetek náležející do majetkové podstaty.

Pokud bychom se nejprve podívali na význam a vývoj pojmu majetková podstata, respektive dříve konkursní podstata, zjistíme, že náhled na obsah uvedeného pojmu se v průběhu doby vyvíjel. Jedna z nejstarších teorií spojovala s konkursní podstatou univerzální sukcesí, tedy přechod veškerých aktiv a pasiv okamžikem úpadku z dlužníka na věřitele. Ta vycházela ze široké autonomie věřitelů, kteří tak mohli s majetkem posléze volně disponovat. Tato teorie, podobně jako již méně prosazovaná teorie singulární sukcese, však byla brzy překonána, a to již prvorepublikovou právní úpravou. Jiné teorie pak právní povahu konkursní podstaty spojovaly se vznikem specifického věcného práva, zejména práva zástavního, kde každý věřitel nabyt prohlášením konkursu zástavní právo pouze na konkursní podstatu. Svě zastání měla též teorie publicistická neboli zástupčí, která sice přiznávala úpadci vlastnictví ke konkursní podstatě, ale jelikož s ní nemohl sám disponovat, musel být v její správě zastoupen správcem konkursní podstaty. Ten ovšem zastupoval pouze úpadce v jeho právech a povinnostech a věřitelé (tzv. věřitelstvo) hájili své zájmy sami. Právní úprava úpadkového práva z roku 1931 následně rozlišovala dvě různé majetkové podstaty, a sice společnou a zvláštní. Oddělení věřitelé byli uspokojováni ze zvláštní majetkové podstaty, ostatní věřitelé pak jen ze společné.²¹⁴ V rámci jedné z novel zákona o konkursu a vyrovnání pak byla konkursní podstatě přiznána právní subjektivita. Konkursní podstata tak sama mohla být

---

²¹⁴ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 18-21. ISBN 978-80-7418-167-2.

účastníkem incidenčních sporů a správce konkursní podstaty vystupoval pouze jako zákonný zástupce, na tento přístup ale nebyl mezi odbornou veřejností zcela jednoznačný názor.²¹⁵

Ustanovení § 2 písm. e) IZ nyní definuje a pozitivně vymezuje majetkovou podstatu jako majetek, který je určen k uspokojení dlužnickových věřitelů. Právní úprava ovšem dále diferencuje při její vymezení podle skutečnosti, kdo podal insolvenční návrh. Byl-li to sám dlužník, patří do podstaty majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení řízení a který následně nabyl v jeho průběhu. Podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží zde majetek patřící dlužníkovi v době vydání rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka, majetek nabytý v průběhu řízení a majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy soud nařídil předběžné opatření, kterým zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem. Do majetkové podstaty patří rovněž podíl dlužníka na majetku, který je předmětem spoluvlastnictví dlužníka a jiné osoby, nebo majetek ve společném vlastnictví manželů. Není-li zjištěn jiný stav věcí, je rozhodující zákonné vymezení společného jmění manželů, přičemž i v insolvenčním řízení platí přiměřeně pravidla v § 262a odst. 1 OSŘ.²¹⁶ Nelze naopak zahrnout majetek třetích osob, kde dlužník vystupuje v pozici detentora.²¹⁷ Vzhledem k možným neúčinným právním jednáním dlužníka pak není vyloučeno, aby majetkovou podstatu tvořily pouze věci ve vlastnictví třetích osob, které se na základě uvedeného jednání zahrnují do majetkové podstaty dlužníka.²¹⁸ Pokud je dlužník regulovaným finančním zprostředkovatelem a má u sebe majetek klientů (§ 132 ZKPT nebo § 102a násl. zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů) nespadá tento majetek do majetkové podstaty, stejně jako majetek nabytý konverzí zákazníkem deponovaného majetku.²¹⁹ Částečně nejasná situace nastává u cizího majetku v dlužnickově detenci, který dlužník koupil s výhradou vlastnického práva, de facto se tedy jedná o zajištění pohledávky prodávajícího na zaplacení kupní ceny. Pokud správce tohoto kvazizajištěného věřitele uspokojí a doplatí mu kupní cenu, prakticky upřednostňuje prodávajícího před dlužníkem a tím pádem i všemi skupinami věřitelů. Prodávající totiž dostane pohledávku uhrazenou před ostatními věřiteli ani jej nezatěžují sdílené náklady na insolvenční řízení. Pokud naopak správce pohledávku nesplní ani majetek dobrovolně nevydá, zatěžuje insolvenční zákon strany nejistotou ohledně procesního režimu vynucení

---

²¹⁵ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, s. 35. ISBN 978-80-7418-167-2.

²¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 2010, č. j. 2 VSPH 747/2010-A-13.

²¹⁷ Např. schovatel dle § 2402 OZ, skladovatel § 2415 OZ, zhotovitel podle § 2597 OZ, komisionář podle § 2455 OZ a násl.

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 322/2003.

²¹⁹ Viz také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 29 Odo 242/2006.

reivindikačního nároku prodávajícího.²²⁰ Dle některých názorů by majetek v držení dlužníka, ke kterému byla sjednána výhrada vlastnického práva a ke kterému současně dlužník dosud neuhradil plnou kupní cenu, neměl být do majetkové podstaty zahrnut, jelikož se nejedná o věc, která vlastnický patří dlužníkovi.²²¹

Příkladný výčet aktiv spadajících do majetkové podstaty nabízí § 206 IZ. Patří zde zejména peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik (závod), soubor věcí a věci hromadné, vkladní knížky, cenné papíry, obchodní podíl, pohledávky dlužníka a jeho mzda nebo plat. Patří zde také další práva a jiné majetkové hodnoty, jako například dobývací práva dle horního práva.²²² Dlužníkovy příjmy uvedené v § 206 odst. 1 písm. i) IZ jsou pak součástí majetkové podstaty pouze v rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo v exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Nezabavitelná částka z měsíční mzdy dlužníka se pak určí podle nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů. V rámci výčtu nelze rovněž opomenout majetek, který od dlužníka nabyla jiná osoba bez právního důvodu. Naopak zcela vyloučen z majetkové podstaty je majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí.²²³ Dále je vyloučena i částka určená k úhradě odůvodněných existenčních potřeb dlužníka – fyzické osoby nebo jeho rodiny.²²⁴ Nejasná je pak situace ohledně peněžních prostředků deponovaných na bankovním účtu dlužníka určené k platbám jeho zaměstnancům v nejbližším výplatním termínu dle § 304a OSŘ. Z ustanovení není zcela zřejmé, je-li možné na tyto prostředky vést exekuci, teoreticky možný je tedy i opačný přístup, který úpravu v insolvenčním zákoně považuje za komplexní a nadřazenou a zahrne i tyto peněžní prostředky do majetkové podstaty. Dále by do majetkové podstaty neměly spadat ani platby pojistného plnění v souvislosti se škodami na pojištěných objektech dle § 317 odst. 1 OSŘ nebo aktiva, jež jsou předmětem finančního zajištění.²²⁵ Insolvenční zákon do majetkové podstaty dlužníka nezahrnuje ani majetek třetích osob, které svým majetkem zajišťovaly

---

²²⁰ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 345. ISBN 978-80-7552-444-7.

²²¹ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 1016-1017. ISBN 978-80-7400-691-3.

²²² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2050/2011.

²²³ Z pochopitelných důvodů ovšem nejsou vyloučeny věci sloužící k podnikání dlužníka.

²²⁴ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 151-153. ISBN 978-80-7400-715-6.

²²⁵ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 340-341. ISBN 978-80-7552-444-7.

závazky dlužníka (jak tomu bylo dříve dle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV).²²⁶ Delší dobu pak nebyl zcela jasný náhled na zahrnutí do majetkové podstaty pohledávky pojistného plnění, která bylo přiznáno z důvodu odčinění duševních útrap pozůstalých, kdy nejprve s tímto přístupem judikatura souhlasila²²⁷, nakonec se však ustálila na názoru, že z důvodu dobrých mravů a primární úlohy této pohledávky (napravení nemajetkové újmy) ji nelze do majetkové podstaty zahrnout.²²⁸

V určité ideální rovině by se dalo konstatovat, že skutečností spočívající v zahájení insolvenčního řízení by se rozsah a kvalita dlužníkovy majetku neměla měnit k lepšímu ani horšímu a stejně jako u dluhů by se mělo vycházet zejména z právního stavu dle mimoinsolvenčního práva a ten korigovat pouze v opodstatněných případech v rámci naplnění účelu insolvenčního řízení. V této souvislosti lze připomenout právní režim dlužníkových pohledávek, kdy dle ZKV se prohlášením konkursu stávaly dlužníkovy nesplatné pohledávky splatnými. Jednalo se o velmi zásadní a mnohdy nečekaný zásah pro dlužníkovy dlužníky, který mohl často ohrozit i jejich existenci. V současné právní úpravě dle IZ již takovouto formulaci nenalezneme a dlužníkův úpadek tak nemá vliv na splatnost jeho pohledávek. V tomto směru nabízí insolvenční právo pouze určitou malou modifikaci tak, že § 283 odst. 1 IZ umožňuje správci zpeněžit (postoupit) i ty pohledávky, kterým v tom brání smluvní ujednání. Určité komplikace a nejasnosti pak může vzbuzovat pravidlo dle § 284 odst. 2 IZ, které stanovuje, že insolvenční správce není při zpeněžování vázán smluvními předkupními právy. Pravděpodobně chtěl tímto krokem zákonodárce zvýšit likviditu zpeněžovaného majetku, důvodová zpráva však ohledně důvodů zařazení tohoto ustanovení mlčí. Osoba, které toto předkupní právo svědčí, je ho tak bez jakékoliv kompenzace zbavena, ačkoliv to může silně ovlivnit její budoucí plány. Je zde tedy měněna hodnota nároků stran, aniž by to bylo jednoznačně nezbytné pro naplnění účelů insolvenčního řízení.²²⁹

V rámci insolvenčního práva rovněž existují instituty upravující možnost odebrání již zahrnutého majetku z majetkové podstaty. Třetí osoby tak mají možnost podat tzv. excindační (vylučovací) žalobu na vyloučení věci z majetkové podstaty, pokud zahrnutí tohoto majetku vylučuje jejich právo nebo jiný důvod, a to kdykoliv do zpeněžení předmětného majetku nebo do uplynutí lhůty dle § 225 odst. 2 IZ. Tato excindační žaloba je sice svou povahou žalobou

---

²²⁶ BERGER, Pavel. *Majetková podstata v insolvenčním řízení*. Praha: Asociace insolvenčních správců, 2017.

²²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 11. 2013, č. j. 3 VSPH 829/2013-B-6.

²²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2017, č. j. 1 VSPH 2405/2016-B-46.

²²⁹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 334-335. ISBN 978-80-7552-444-7.

procesní vedenou proti insolvenčnímu správci, ovšem případně účinky věci rozsouzené budou působit i vůči ostatním procesním subjektům, jako jsou dlužník nebo věřitelé. Další možností je pak vynětí majetku z majetkové podstaty, a to buď z podnětu dlužníka nebo insolvenčního správce. Dlužník může toto právo uplatnit jen, jde-li o věc, právo, pohledávku nebo jinou majetkovou hodnotu, která do majetkové podstaty nepatří, neboť je ze zákona vyloučena. Insolvenční správce pak může uvedenou hodnotu vyjmout kdykoliv, pokud zjistí, že nemůže sloužit k uspokojení věřitelů, což se týká zejména neprodejných nebo velmi obtížně prodejných věcí nebo nedobytných pohledávek. K tomuto však musí správce získat souhlas soudu a věřitelského orgánu, nejedná-li se o případ nepatrného konkursu, kde tato povinnost v rámci urychlení řízení odpadá.²³⁰

6.2 Zjišťování majetkové podstaty a její ocenění

V úvodních fázích konkursu i insolvenčního řízení obecně je důležitým předpokladem pro následné uspokojení věřitelů nezbytné zjišťování a soupis majetkové podstaty dlužníka. Na tom by se měl velkou měrou ideálně podílet sám dlužník, a to mimo jiné poskytnutím všestranné součinnosti insolvenčnímu správci. Za právnickou osobu by se takto měli podílet likvidátor nebo statutární orgány, a to i ti, jejichž postavení zaniklo v posledních 3 měsících před zahájením insolvenčního řízení. Zde se ukazuje určitý deficit, jelikož by bylo mnohdy potřebné, aby se tato povinnost vztahovala na statutární orgány v rámci širšího časového období (například tři roky před zahájením řízení s ohledem na časovou limitaci dle ustanovení § 240 a § 241 IZ). Případně by bylo možno uvažovat o rozšíření také na současné i bývalé společníky dlužníka, kteří by jeho majetkovou strukturu mohli také blíže objasnit.²³¹

Dlužník by měl rovněž v souladu s § 211 IZ předložit seznam svého majetku, jakožto základní východisko pro jeho zjišťování a soupis. Pokud dlužník k tomuto nepřistoupí dobrovolně, lze jej k prohlášení o majetku dle § 214 IZ předvolat. Mezi jeho další povinnosti dále patří i umožnění přístupu správci na všechna místa, kde je tento majetek umístěn. Pokud by tato součinnost nebyla poskytnuta dobrovolně, může si správce k prohlídce nemovitosti, místa podnikání či jiných místností zažádat soud o vydání rozhodnutí o prohlídce daného objektu. K této prohlídce, je-li to potřebné, lze přizvat vhodnou osobu, například zástupce orgánu obce, na jejíž území se objekt nachází. Povinnosti stíhají rovněž třetí osobu odlišnou

---

²³⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 154-156. ISBN 978-80-7400-715-6.

²³¹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 348. ISBN 978-80-7552-444-7.

od dlužníka, která má u sebe majetek do podstaty náležející, kdy tuto skutečnost spolu s právním důvodem, na jehož základě má majetek u sebe, musí oznámit insolvenčnímu správci. Určitou aktivitu v této oblasti může vyvíjet také samotný insolvenční soud, který rozhoduje o potřebných opatřeních zejména, dokud není ustanoven insolvenční správce. Jak již bylo dříve zmíněno, soud rozhoduje také o předvolání dlužníka k podání prohlášení o jeho majetku. Ústřední roli zde však zastává insolvenční správce, který v součinnosti s věřitelskými orgány prověřuje, zda do majetkové podstaty nespádají i jiná práva a hodnoty než ty, které označil dlužník. Vyhotovuje listinu zvanou soupis majetkové podstaty, který předkládá soudu a průběžně o tomto soupisu informuje věřitelský výbor. Majetek v soupisu je označen tak, aby bezpečně umožňoval jeho identifikaci. U každé položky je uveden důvod soupisu, případně den a důvod vyloučení majetku ze soupisu. Tento soupis má zásadní význam zejména v případě řešení úpadku konkursem, jelikož ten se nejvíce soustředí na zpeněžení co nejširšího a nejhodnotnějšího majetku dlužníka. Soupis pak slouží jako právní důvod, na základě kterého je insolvenční správce v rámci konkursu oprávněn zpeněžit tam zapsaný majetek. Význam však má i co do výnosů ze zahrnutého majetku, když po dobu, co je majetek zapsán v soupisu, může jej osoba s dispozičním oprávněním (v případě konkursu insolvenční správce) držet, užívat a požívat jeho plody a užitky, dokonce i v případě, kdy o jeho zahrnutí do podstaty probíhá spor.²³² Naopak s majetkem nezahrnutým do soupisu může i v konkursu disponovat dlužník. Dlužník zároveň není oprávněn správcem nařizovat, jaký majetek do soupisu zařadit a důvod, že tento soupis neodpovídá představám dlužníka, nemůže být ani podkladem ke zproštění insolvenčního správce funkce. Dlužníkovi tak ani nic nebrání v tom, aby případnou pohledávku nezahrnutou do majetkové podstaty sám vymáhal.²³³ Doplňování soupisu majetkové podstaty není časově limitováno a může být prováděno po celou dobu insolvenčního řízení, pouze s ohledem na skutečnost, že § 239 odst. 3 IZ stanovuje jednoroční prekluzivní lhůtu pro podání odpůrčí žaloby.

Kritice je zde nutno podrobit právní úpravu součinnosti dlužníka se správcem při zjišťování majetkové podstaty a její možné vynucování zejména v podobě předvolání k prohlášení o majetku. V situaci, kdy dlužník nespolupracuje, což se právě v případech prohlášeného konkursu děje velmi často, nenabízí insolvenční zákon dostatečně efektivní nástroje, aby si uvedené povinnosti po dlužníkovi vynutil. Česká právní úprava nabízí pouze možnost uložit povinné osobě pořádkovou pokutu dle § 53 OSŘ, a to do výše 50 000 Kč.

---

²³² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3793/2010, R 97/2012.

²³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2012, č. j. 3 VSPH 503/2012-B-105.

Dlužník ani ostatní osoby tak k poskytnutí skutečně obsáhlé součinnosti nejsou dostatečně motivováni. K ilustraci lze uvést některé příklady ze zahraničních právních úprav. Na Slovensku lze takové osobě, která neposkytne na výzvu soudu odpovídající součinnost, v souladu s § 74 odst. 5 zákona č. 348/2011 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZKR“) uložit pokutu až do výše 165 000 EUR, což je o poznání vyšší sankce. Pokud je navíc pokuta uložena v rámci konkursního řízení, jde o příjem majetkové podstaty. Takovýto hrozící finanční postih tak skutečně může vyvolat požadované účinky. Německá právní úprava jde v tomto směru ještě dál a umožňuje dle § 98 InsO povinnou osobu zatknout a umístit do vazby. Jedná se o speciální druh vazby, který nenařizuje soud trestní, ale právě insolvenční. Samozřejmě jsou ale zákonem striktně omezeny podmínky, kdy lze takto činit. Zmíněná hrozba odnětí svobody ovšem může být pro dlužníka již samo o sobě velmi motivující a o podobném institutu by bylo možno uvažovat i v české právní úpravě.

Jednou z obligatorních součástí soupisu majetkové podstaty je i ocenění předmětného majetku. To obvykle provádí v souladu s § 219 odst. 1 IZ sám správce a vychází při tom z účetnictví dlužníka a dalších dostupných informací. Takovéto ocenění ale může být značně problematické, jelikož správce zpravidla není v této oblasti zcela erudovaný a navíc jej značně zatěžuje. Lze tak uvažovat o úpravě tohoto ustanovení, a to buď směrem k jeho vypuštění, nebo jiným způsobům. Ocenění totiž může být provedeno taktéž znalcem, vyžaduje-li to věřitelský výbor, a pokud by se jednalo o obtížně ocenitelný majetek, pak i bez jejich žádosti a souhlasu. Znalecké ocenění je doporučováno zejména u nemovitostí, ochranných známek či uměleckých předmětů.²³⁴ Pokud ovšem je na majetku uplatněno právo na uspokojení přihlášené pohledávky na zajištění, je nutno provést ocenění majetku vždy. Zajištění věřitelé zároveň mají povinnost podílet se na úhradě nákladů za tento znalecký posudek, a to uhrazením do majetkové podstaty společně a nerozdílně poloviny odměny a hotových výdajů znalce. Jak již bylo nastíněno výše, ocenění majetku zastává v konkursu důležitou roli pro účel hromadného zpeněžení majetku, tedy dochází-li k prodeji fungujícího podniku (závodu) dlužníka. V tomto případě tak správce dle § 219 odst. 4 IZ zadá zpracování ocenění zpeněžovaného majetku znalci, jelikož pouhé ocenění insolvenčním správcem není v těchto situacích relevantní. Ocenění znalcem nastává rovněž v reorganizaci za účelem schválení reorganizačního plánu a dále v případě, kdy je v souladu s § 167 odst. 3 IZ potřeba ocenit

---

²³⁴ NOVÁKOVÁ, Romana. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 2. ISSN 1213-4023.

předmět zajištění s ohledem na možné rozdělení pohledávek na jejich zajištěnou a nezajištěnou část.

V rámci soupisu jsou v souladu s ustanovením § 224 IZ rovněž sepsány i věci, práva, pohledávka a jiné majetkové hodnoty, které nenáleží dlužníkovi nebo jsou jeho práva k majetku sporná zpravidla proto, že k nim třetí osoba uplatňuje práva, které to vylučují. Jedná se zejména o majetek, který tyto osoby získaly na základě neplatných nebo neúčinných právních jednání. Součástí majetkové podstaty je i podíl dlužníka na majetku ve společném jmění dlužníka a jeho manžela. Je proto vhodné sepsat tento majetek dosud nevypořádaného společného jmění, kdy by u něj ovšem měla být uvedena poznámka probíhajícího řízení a do jeho vypořádání by neměl být zpeněžen. Po vypořádání pak dojde buď k zúžení, nebo rozšíření majetkové podstaty. Ohledně tohoto majetku pak navíc nelze ani provádět výkon rozhodnutí nebo exekuci, pokud se nejedná o výlučný majetek manžela dlužníka. Pokud by jeden z manželů nabyl majetek až po zúžení společného jmění, ten již nenáleží do majetkové podstaty dlužníka. V průběhu konkursu se pak může věřitel navíc domoci uspokojení své pohledávky také vůči manželce dlužníka z jejího osobního majetku, jenž netvoří součást společného jmění, ovšem již v rámci řízení o výkon rozhodnutí.²³⁵ Insolvenční zákon totiž neopravňuje insolvenčního správce (v ustanoveních § 268 až § 276 IZ) k tomu, aby při splnění podmínek formulovaných v § 262a OSŘ zahrnul do majetkové podstaty dlužníka výlučný majetek dlužníka manžela, neboť věřitel pohledávky, kterou lze uspokojovat v řízení o výkon rozhodnutí dle ustanovení § 262a OSŘ z výlučného majetku dlužníka manžela, neztrácí tuto možnost ani zahájením insolvenčního řízení. Výkon rozhodnutí nebo exekuci totiž lze vykonat i po zahájení insolvenčního řízení, neboť účinky zahájení insolvenčního řízení dle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ nedopadají na možnost domáhat se uspokojení dlužnických závazků z majetku, který nespadá do majetkové podstaty dlužníka.²³⁶ Aplikace § 262a OSŘ, tedy analogicky přiměřená možnost postihovat i majetek manžela povinného v rámci exekuce, je v insolvenčním řízení vyloučena. Majetek, který je ve společném jmění dlužníka a jeho manžela, patří do majetkové podstaty celý a i dlužníkův manžel musí respektovat právní režim majetkové podstaty. Tento právní režim naopak tedy nesdílí výlučný majetek manžela dlužníka.²³⁷

---

²³⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2012, č. j. 101 VSPH 123/2012-81.

²³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. 29 ICdo 37/2012.

²³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 8. 2014, č. j. 1 VSPH 232/2014-B-57.

Předmětným osobám o tomto zahrnutí do soupisu zasílá insolvenční správce písemné vyrozumění, které obsahuje náležitosti dle § 224 odst. 2 IZ.²³⁸ Pokud by tyto povinné náležitosti ve vyrozumění absentovaly, nepřivodí tak počátek běhu lhůty k podání žaloby dle § 225 odst. 2 IZ.²³⁹ Judikatura tak v tomto případě reagovala na rozšířenou praxi, kdy vyrozumění zasílaná insolvenčními správci mnohdy povinné náležitosti neobsahovala. Soupis je předkládán na standardizovaném formuláři a je veřejně přístupný v insolvenčním rejstříku. Zejména v případě nepatrného konkursu pak lze zcela upustit od soupisu nebo ocenění majetkové podstaty, následně insolvenční správce jen předloží soudu zprávu o stavu majetku náležejícího do podstaty.²⁴⁰

6.3 Zpeněžení majetkové podstaty

Po úspěšném provedení shora uvedených kroků následuje stěžejní část insolvenčního řízení a zejména konkursního způsobu řešení úpadku, a tím je samotné zpeněžení majetkové podstaty, tedy její převedení na peníze sloužící k následnému uspokojení věřitelů. Pro účely insolvenčního zákona se za zpeněžení považuje i využití platebních účtů dlužníka vedených bankovními institucemi nebo úplatné postoupení dlužníkových pohledávek.²⁴¹ Ke zpeněžení lze přikročit až na soudem povolené výjimky nejdříve po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu a první schůzi věřitelů. Schůze věřitelů si totiž může atrahovat rozhodnutí o způsobu zpeněžení a dle § 282 odst. 1 IZ může správci dát doporučení v rámci procesu zpeněžování.²⁴² Schůze rozhoduje zejména na základě zprávy o hospodářské situaci dlužníka sestavené ke dni prohlášení konkursu insolvenčním správcem, a to na základě soupisu majetkové podstaty a seznamu přihlášených pohledávek. Znění § 281 IZ ovšem vyvolává jisté pochybnosti ohledně zveřejnění této zprávy, když dle možné interpretace by měla být dostupná pouze pro věřitele dlužníka. Z pohledu § 423 odst. 2 IZ zde ovšem nenalezneme zákonný důvod pro její nezveřejnění v insolvenčním rejstříku a je tedy nutné, aby byla veřejně dostupná. Každé tři měsíce pak insolvenční správce předkládá zprávu o stavu řízení a

---

²³⁸ Jedná se prakticky o kodifikaci závěrů, ke kterým dospěl Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4034/2011. Ten zde stanovil, že musí obsahovat specifikaci majetku pojatého do soupisu a označení insolvenční věci i poučení o možnosti podat vylučovací žalobu a o délce a počátku běhu lhůty k jejímu podání, uvedení osoby, vůči níž má vylučovací žaloba směřovat, označení soudu, u něhož má být podána, a konečně i poučení o následcích zmeškání lhůty k podání vylučovací žaloby.

²³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4034/2011.

²⁴⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 157-164. ISBN 978-80-7400-715-6.

²⁴¹ Takovéto zařazení má pak také vliv na výpočet odměny insolvenčního správce ze zpeněženého majetku.

²⁴² Dříve se na Slovensku na schůzi věřitelů dokonce schvaloval plán zpeněžení majetku vypracovaný insolvenčním správcem.

zpeněžování majetkové podstaty. Na tomto místě je ještě vhodné zmínit, že postup insolvenčního správce v rámci zpeněžování majetku a jeho případné pochybení nemůže způsobit neplatnost smlouvy. Insolvenční správce ovšem v takovém případě samozřejmě nese ve smyslu § 37 IZ odpovědnost za škodu či jinou újmu, již by dlužníku či věřitelům při výkonu své činnosti způsobil.²⁴³

Samotné zpeněžení pak způsobuje zánik účinků nařízeného výkonu rozhodnutí nebo exekuce, naopak nezanikají služebnosti ani reálná břemena. Došlo-li ke zpeněžení nemovitosti, kterou dlužník obývá se svou rodinou nebo bytu v jeho vlastnictví, je dlužník dále povinen je vyklidit. Při prodeji jednotky je správce vázán zákonným předkupním právem i právem nájemců na bezplatný převod družstevního bytu. Koupit majetek dlužníka má právo dle ustanovení § 256 odst. 2 IZ rovněž nájemce tohoto majetku, kdy za této podmínky se také může bránit proti výpovědi z nájmu ze strany insolvenčního správce. Ačkoliv zákon o vhodné formě zajištění koupě ničeho neříká, lze doporučit, aby takto bylo učiněno smlouvou o smlouvě budoucí kupní.

6.4 Způsoby zpeněžení majetkové podstaty

Majetkovou podstatu lze zpeněžit několika rozličnými metodami, o konkrétní podobě a způsobu zpeněžení rozhoduje insolvenční správce, a to se souhlasem věřitelského výboru, případně i soudu. Jako určitý základní způsob a patrně i způsob nejtransparentnější je možno chápat zpeněžení v rámci veřejné dražby v souladu se zákonem č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVD“). Tu provádí dražebník na návrh insolvenčního správce. Není potřeba souhlasu insolvenčního soudu, postačí schválení věřitelským výborem. Tento způsob je aplikovatelný především u komoditizovaných aktiv a zpeněžují se tak v konkursu zejména samostatné nemovitosti nebo jednotlivá movitá aktiva. Naopak není vhodný pro zpeněžení například běžícího podniku.²⁴⁴ Odměna dražebníka je v tomto případě omezena limity dle § 18 odst. 3 ZVD. Byla-li veřejná dobrovolná dražba provedena na návrh insolvenčního správce, může se stát neplatnou pouze tehdy, jestliže předmět dražby zapsaný do majetkové podstaty z ní byl vyloučen insolvenčním soudem v řízení o vyloučení majetku z majetkové podstaty. Pokud takové řízení ohledně předmětu dražby nebylo dosud skončeno, bude řízení o neplatnosti veřejné dražby dobrovolné dle § 109

---

²⁴³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2017, č. j. 102 VSPH 403/2017-263.

²⁴⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 434-435. ISBN 978-80-7552-444-7.

odst. 1 písm. b) OSŘ přerušeno.²⁴⁵ I když se jedná zřejmě o nejtransparentnější způsob prodeje, počet takových dražeb i objem draženého majetku stále klesá, je to dáno patrně poněkud složitější formou oproti ostatním dovoleným způsobům prodeje a také omezením částky, kterou insolvenční správce disponuje pro zajištění nákladů správy a prodeje majetku. Veřejná dražba se tak za určitých podmínek může stát neekonomickou.²⁴⁶ Upřednostnit lze určitě veřejnou dražbu prováděnou elektronicky před dražbou konanou v místě a čase určeném dražebníkem, kde jsou účastny osoby připuštěné do dražby, a to zejména pro její větší transparentnost a zabránění možným pletichám v průběhu dražebního jednání, jako je snaha o eliminaci více přítomných osob. Elektronická dražba je výhodnější rovněž pro svůj širší dosah na potenciální zájemce, kteří se mohou rekrutovat i ze zahraničí. Nelze tak než doporučit zavedení zákonné povinnosti využívání elektronické veřejné dražby, jakožto krok k ještě větší transparentnosti.

Jinak je tomu u zpeněžení prodejem mimo veřejnou dražbu, jakožto patrně nejvyužívanějšího způsobu prodeje, kde je již souhlas soudu, stejně jako věřitelského orgánu, obligatorně vyžadován. Jedná se o prodej z volné ruky podle ustanovení občanského zákoníku, nabyvatel zde získává vlastnické právo převodem na základě smluvního vztahu mezi ním a prodávajícím správcem. Soud dále může korigovat zpeněžení formou nastavení specifických podmínek prodeje, obvykle minimální výši kupní ceny, způsobem jejího uhrazení nebo postupem při výběru kupujícího. Platnost smlouvy o zpeněžení majetku mimo dražbu lze dle § 289 odst. 3 IZ napadnout žalobou. Původní úprava insolvenčního zákona tuto možnost časově ohraničovala celým insolvenčním řízením, po tzv. revizní novele došlo k omezení na 3 měsíce od zveřejnění smlouvy v insolvenčním rejstříku. Důvodem byl zejména požadavek právní jistoty nabyvatelů majetku zpeněžovaného z majetkové podstaty, kterému neodpovídala téměř časově neomezená možnost jiných osob napadnout platnost takto uzavřených smluv.²⁴⁷ Z toho důvodu tedy došlo k zavedení lhůty, jejíž počátek se váže na zveřejnění dokumentů v rejstříku, což předmětná novela taktéž povinně zavedla. Částečné potlačení těchto záměrů ovšem přinesla novela insolvenčního zákona účinná k 1. 7. 2017, která zavedla možnost napadnout žalobou platnost smlouvy i po uvedené lhůtě, nebyl-li nabyvatel v dobré víře. Tato novinka má směřovat zejména proti případům podvodného či

---

²⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014 (R48/2015).

²⁴⁶ NIKLASOVÁ, Zdeňka. Přípravovaná novela cílí na ty dražebníky, kteří opakovaně porušují zákon. *Konkursní noviny*, 2016, roč. XIX., č. 11, s. 16-18. ISSN 1213-4023.

²⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

nezákonného vyvedení majetku z majtkové podstaty, cílem bylo postihnout nejen jednání podvodná, ale i jednání činěná ve zlé víře, a to i na úkor právní jistoty nabyvatele. Zároveň je však maximální období stále omezeno celkovým trváním insolvenčního řízení.²⁴⁸ Právní situace kupujících se tak částečně navrátila do stavu před přijetím revizní novely, kdy však na straně kupujícího nově stojí domněnka dobré víry vyplývající z ustanovení § 7 OZ. Žaloby podle § 289 odst. 3 IZ se tak znovu budou moct vyskytovat ještě dlouho poté, co bude majetek zpeněžen, a to zejména s ohledem na značnou délku některých rozsáhlých insolvenčních řízení.²⁴⁹

Dalším způsobem zpeněžení, který nabízí insolvenční zákon, je prodej movitých věcí a nemovitostí příslušným okresním soudem podle ustanovení občanského soudního řádu. Tento formalizovaný způsob ovšem není hojně využíván a je spíše na okraji zájmu, a to i z důvodu obecně značné administrativní zatíženosti soudní soustavy a s tím spojené nepružnosti při samotném zpeněžování.

Stále poměrně novinkou zavedenou nedávnou novelou insolvenčního zákona je možnost zpeněžení majetku v dražbě provedené soudním exekutorem, kdy již před touto novelou byla jeho potenciální legálnost a použitelnost otázkou mnoha polemik a protichůdných názorů. Při tomto způsobu se postupuje dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“) a na základě smlouvy mezi insolvenčním správcem a exekutorem je provedena dražba v souladu s § 76 EŘ. V rámci smlouvy je nutné zejména podrobně specifikovat prodávaný majetek včetně všech jeho součástí a příslušenství, stanovit nejnižší podání spolu s minimálním příhozem, možnost vyžadování složení jistoty, způsob úhrady, popis závad majetku, možnosti úhrady kupní ceny, odměnu exekutora, vyplacení peněz do majtkové podstaty nebo samotný termín konání dražby.

Historicky byla tato možnost řadou mnohých debat a sporů, jelikož před výslovným včleněním této možnosti do insolvenčního zákona byla tato forma využívána některými insolvenčními správci pouze s odvoláním na způsob zpeněžení veřejnou dražbou dobrovolnou, když jimi bylo tvrzeno, že odkaz na ZVD v rámci poznámky pod čarou

---

²⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²⁴⁹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 2.*, doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 438-439. ISBN 978-80-7552-444-7.

v insolvenčním zákoně nelze považovat za normativní část zákona.²⁵⁰ Exekutory bylo odkazováno zejména na rozhodnutí Ústavního soudu ohledně nezávazné povahy poznámek pod čarou uvedenými v právních předpisech.²⁵¹ V rámci úpravy před novelou tak vystupoval tento způsob jako po určitou dobu tolerovaná, avšak judikatorně nakonec formálně odmítnutá možnost jinak vcelku věcně a logicky zdůvodnitelného zapojení exekutorů do agendy zpeněžování majetku v insolvenční. Názor, že pod způsob zpeněžení majetkové podstaty veřejnou dražbou podle zvláštního zákona lze subsumovat také zpeněžení soudním exekutorem, nebyl sice většinově u odborné veřejnosti přijímán²⁵², avšak na základě uvedených často protichůdných názorů²⁵³ došlo nakonec k novelizaci insolvenčního zákona a zavedení možnosti zpeněžení majetku soudním exekutorem jakožto standardního způsobu.

Jak již bylo nastíněno výše, zákon poskytuje zvláštní úpravu v případě zpeněžení dlužníkovu závodu jedinou smlouvou, jakožto určitou formu sanačního konkursu, a to za současného souhlasu soudu a věřitelského výboru. Obdobně i zde má soud možnost stanovit podrobné podmínky prodeje, což je záhodno s ohledem na jeho zásadní dopady na probíhající insolvenční řízení. Na nabyvatele pak přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, včetně práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům, s výjimkou pohledávek proti dlužníku vzniklých do doby účinnosti této smlouvy. Revizní novelou tedy došlo ke změně pravidla vylučujícího přechod jiných než jen pracovněprávních práv a povinností na nabyvatele podniku. Provedená změna by tak měla mít za následek umožnění nabyvateli dlužníkovu závodu jej převzít nejen včetně pracovněprávních závazků, ale také běžících obchodních vztahů (smluv uzavřených již dlužníkem nebo insolvenčním správcem, ale ke dni účinnosti koupě závodu ještě nesplněných) a povinností z těchto smluv plnit namísto dlužníka bez toho, aby byl kupující vystaven riziku odpovědnosti za dluhy vzniklé před samotnou účinností koupě.²⁵⁴ Věřitelé dluhů vzniklých před okamžikem účinnosti smlouvy se tedy nemohou domoci jejich zaplacení vůči nabyvateli podniku. Jiné

---

²⁵⁰ ŽÍTEK, Karel. Je přípustné zpeněžování majetku z insolvenční soudními exekutory? *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 3. ISSN 1213-4023.

²⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 22/99.

²⁵² BROŽ, Jaroslav. Mohou insolvenční správci zpeněžovat dle ust. § 76 odst. 2 exekučního řádu kladivkem exekutorovým? *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-06-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mohou-insolvenčni-spravci-zpenezovat-dle-ust-76-odst-2-exekucniho-radu-kladivkem-exekutorovym-101590.html>.

²⁵³ K tomuto lze uvést, že ve stejné době bylo usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 4. 2016, č. j. 3 VSOL 1227/2015-B-192 rozhodnuto o tom, že zpeněžení majetkové podstaty dražbou soudním exekutorem dle exekučního řádu není dle insolvenčního zákona přípustné, a téměř současně Krajský soud v Ústí nad Labem přijal na poradě soudců závěr, že při zpeněžení zajištěného majetku nelze proti tomuto způsobu nic namítat.

²⁵⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 443-445. ISBN 978-80-7552-444-7.

dluhy tak již na nabyvatele dále nepřecházejí. Závod, který je zpeněžován v rámci konkursu je tedy z hlediska věcného rozsahu užší než závod definovaný OZ, jelikož je očištěn o dluhy vzniklé do okamžiku nabytí závodu novým vlastníkem. Určitou nevýhodu lze spatřovat v tom, že na nabyvatele nepřecházejí například některá práva vyplývající z duševního vlastnictví obligačního charakteru. Dochází zde rovněž k dalšímu specifickému efektu v případě konkursu, a tím je navýšení přihlášené pohledávky zajištěného věřitele dle § 171 odst. 2 IZ o úroky sjednané předtím, než se dlužník ocitl v úpadku. Pokud by tato majetková podstata byla však zpeněžena jiným způsobem, k úročení pohledávek věřitelů nedochází. Uvedené je způsobeno skutečností, že při konkursu, kde se prodává podnik jako celek (tzv. going concern), je zájem na zachování fungujícího dlužníkovu podniku, což se děje z části na úkor zajištěných věřitelů, kteří přijdou o možnost realizovat své zajištění (neboť se zachovává fungující podnik jakožto going concern a předmět zajištění se samostatně nezpeněžuje), a proto je jim dané omezení tímto způsobem kompenzováno.

Určitým osobám je pak zapovězeno pod sankcí neplatnosti nabývat majetek náležející do majetkové podstaty. Těmito osobami jsou dlužník, osoby mu blízké a dále osoby, které lze označit jako „insideři“ a jsou přesně specifikováni v § 295 IZ. Zavedená pravidla mají za cíl zabránit managementu společnosti a spřízněným osobám k postupu, kdy by dlužníka záměrně přivedli k úpadku a následně by jeho aktiva v insolvenční koupili za výhodnou redukovanou cenu.²⁵⁵ Novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. 7. 2017 byl okruh takto vyloučených osob dále rozšířen, a to i na osoby spřízněné s členy a náhradníky věřitelského výboru. Překonání uvedeného zákazu lze jedině na návrh dotčených osob po vyjádření věřitelského výboru se souhlasem insolvenčního soudu. Vzhledem ke skutečnosti, že zákaz nabývání majetku platí i po období 3 let po skončení konkursu, vyvstává zde otázka, zda je insolvenční soud oprávněn povolovat výjimky z tohoto zákazu v této lhůtě i po zrušení konkursu, zproštění insolvenčního správce a skončení insolvenčního řízení. V takovém případě pak v souladu s § 295 odst. 3 IZ již není potřeba souhlasu věřitelského orgánu, ale postačí kladné vyjádření soudu. Nemožnost nabývání majetku určitými skupinami zde byla upravena již za doby platnosti ZKV, a to na základě novely z roku 1993. Omezení se vztahovalo na vedoucí pracovníky úpadce zastávající manažerské funkce.

---

²⁵⁵ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 437-438. ISBN 978-80-7552-444-7.

6.5 Zpeněžení majetku sloužícího k zajištění

Určitá specifická situace dále nastává, dochází-li ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění. V tom případě totiž uděluje správci pokyny ke zpeněžení zajištěný věřitel a ten je jimi vázán. Pokud by k danému majetku uplatňovalo právo více věřitelů, jsou rozhodující pokyny věřitele, jehož pohledávka se uspokojuje jako první v pořadí. S pokyny ke zpeněžení navržené tímto zajištěným věřitelem musí souhlasit také věřitelé se zajištěním dalším v pořadí, v opačném případě rozhodne o pokynech soud. Pokud ovšem dle znaleckého posudku vyplývá, že hodnota věci sloužící k zajištění nepokryje pohledávky dalších věřitelů v pořadí, považuje se dle § 167 odst. 3 IZ pohledávka těchto věřitelů za nezajištěnou. V takovém případě pak soud ani nemůže vyžadovat souhlas těchto dalších věřitelů s udělenými pokyny, ačkoliv v praxi se tento mylný jev u soudu vyskytuje poměrně často a plyne zřejmě z nekomplexního náhledu na danou problematiku.²⁵⁶

Pokud bychom se na danou problematiku podívali z mírně historického hlediska, zjistíme, že původní vládní návrh insolvenčního zákona předpokládal oprávnění každého zajištěného věřitele jmenovat svého správce dle vlastního uvážení, který zajistí zpeněžení daného zajištěného majetku (§ 35 odst. 2 až 5 původního návrhu). Tuto koncepci však nakonec z důvodů koordinačních obav nahradila koncepce jednotného insolvenčního správce pro zpeněžování, kdy je dle ustanovení § 230 a § 293 IZ vázán při správě a zpeněžení zajištěného majetku pokyny věřitelů s výjimkou případů, kdy soud může na návrh správce pokyny odmítnout s ohledem na společný zájem věřitelů. V původním znění zákona se však rovněž nacházelo problematické ustanovení, které stanovilo, že v případech, kdy na předmětu zajištění vážnou zajišťovací práva více věřitelů, musely být pokyny zajištěných věřitelů vydávány správci společně. Zajištění juniorní věřitelé se zanedbatelnou pohledávkou tak mohli odpíráním souhlasu pokynů seniorního věřitele vytrvale blokovat zpeněžení majetku a uhrazení jeho mnohem vyšší pohledávky.²⁵⁷ Novelou insolvenčního zákona byl, jak již bylo uvedeno výše, uvedený koncept poupraven tak, že není-li k pokynu zajištěného věřitele s pohledávkou uspokojovanou v prvním pořadí připojen souhlas dalších věřitelů u shodného předmětu zajištění, musí tyto pokyny schválit soud. Historicky byla řešena rovněž kompatibilita pravidel plynoucích z § 289 a § 293 IZ, tedy zda je v případě zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky rovněž nutný souhlas věřitelského orgánu a insolvenčního

---

²⁵⁶ VAVŘINA, Jan a Aleš HRADIL. Ke zpeněžení zástavy v insolvenčním řízení. *Konkursní noviny*. 2015, roč. XVIII., č. 8, s. 27-28. ISSN 1213-4023.

²⁵⁷ RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 2006, č. 21, s. 765. ISSN 1210-6410.

soudu nebo zda k dokončení prodeje zcela postačí pokyn zajištěného věřitele bez ingerence dalších subjektů.²⁵⁸ Nakonec převážila (spíše očekávaně) koncepce obligatorní kumulativnosti zákonem stanovených podmínek v podobě pokynu zajištěného věřitele a souhlasů věřitelského orgánu a insolvenčního soudu.²⁵⁹

Postavení věřitele ale není zcela dominantní, když insolvenční správce je oprávněn pokyny odmítnout, má-li za to, že majetek lze zpeněžit výhodněji. V tom případě musí požádat soud o jejich přezkum v rámci jeho dohlédací činnosti.²⁶⁰ Soudu nepřísluší nadměru nebo paušálně zasahovat do těchto pokynů a je zde nutno respektovat zákonnou úpravu, která jasně stanoví přednostní roli zajištěného věřitele při udělování pokynu pro zpeněžení. Upozadit toto působení zajištěného věřitele lze pouze ve specifických situacích, obvykle by-li by zneužíváno ke škodě ostatních věřitelů nebo dlužníka. Insolvenční soud je případně povinen vysvětlit, proč si daný pokyn věřitele vyžádal jeho zásah.²⁶¹ Soudy tak zde stanovily pravidla na základech tzv. paretova zlepšení²⁶², tedy že lze soudem zasáhnout pouze tehdy, bude-li mít tento zásah obecně pozitivní a předvídatelný dopad na postavení věřitelů nebo dlužníka. Za výtěžek zpeněžení zajištění je judikaturou považován rovněž i dosud nerozdělený výtěžek získaný v exekučním řízení, kdy v průběhu jeho trvání nastalo řízení insolvenční.²⁶³ V rozsahu neuspokojeném z výtěžku zpeněžení zajištěného majetku se zbylá část automaticky považuje za pohledávku nezajištěnou a je tak *pari passu* uspokojena spolu s přihlášenými pohledávkami ostatních nezajištěných věřitelů.

Ohledně otázky nájemného plynoucího ze zpeněžované zajištěné věci se pak judikatura ustálila tím způsobem, že není-li odlišného ujednání mezi stranami, není nájemné za dobu, po kterou probíhá insolvenční řízení na majetek zástavního dlužníka, součástí výtěžku zpeněžení, který by měl být vydán dle § 298 IZ zástavnímu věřiteli.²⁶⁴ Rozhodnutí bylo postaveno na argumentu, že insolvenční řízení nemění ničeho na tom, že zástavní právo dle občanského zákoníku se vztahuje jen na přírůstky a příslušenství zástavy v době vzniku tohoto práva. Tento na první pohled jednoznačný závěr ovšem může přinést jisté komplikace

---

²⁵⁸ SIGMUND, Adam. Zpeněžení zástavy v insolvenční - více otázek než odpovědí. *Bulletin advokacie* [online]. 2012, č. 6, s. 27-29 [cit. 2019-07-09]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/ba_06_2012_web.pdf

²⁵⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 3. 2012, č. j. 1 VSPH 194/2012-B-36.

²⁶⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. s. 179-181. ISBN 978-80-7400-715-6.

²⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 1. 2014, č. j. 1 VSPH 2077/2013-B-200.

²⁶² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 432. ISBN 978-80-7552-444-7.

²⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 10/2014.

²⁶⁴ Viz například usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. 29 NSCR 31/2013 (R95/2015).

nebo i nežádoucí účinky. Pokud totiž veškerý benefit z výnosů plyne nezajištěným věřitelům, zatímco zajištěný věřitel je zatížen hrazením veškerých nákladů spojených se správou a zpeněžením předmětu zajištění, nic nemotivuje tohoto zajištěného věřitele k udílení pokynů směřujících k pronájmu věci, naopak bude spíše tendence tyto nájemní smlouvy ukončovat. Možné kompromisní řešení může spočívat na možnosti započíst na příjmy z pronájmu zajištěné věci, které náleží nezajištěným věřitelům, určité náklady související s pronájmem a řádnou správou. Nezajištěným věřitelům by tedy dále náležel pouze očištěný výnos z pronájmu. V této souvislosti je vhodné ještě připomenout, že zajištěným věřitelům je po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku kompenzována skutečnost, že své právo na zpeněžení zajištěného majetku nemohou hned realizovat možností úročení jejich pohledávek dle § 171 IZ.²⁶⁵

Podobně pak ohledně práva brát z věci užitky platí, je-li osobou s dispozičními oprávněními, je insolvenční správce i v průběhu sporu o vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty oprávněn takový majetek držet, užívat a požívat jeho plody a užitky (například jej pronajímat a inkasovat nájemné), a to bez zřetele k tomu, zda je (insolvenční) dlužník vlastníkem takového majetku.²⁶⁶

Poněkud nepřehlednější situace nastává, dojde-li ke zpeněžení zajištěného majetku v rámci exekučního řízení těsně před zahájením insolvenčního řízení, ovšem výtěžek tohoto zpeněžení nebyl zajištěnému věřiteli dosud vydán. Exekutor takto získaný výtěžek vyplatí do insolvenčního řízení a je tedy otázkou, zda se věřitel může přihlásit s pohledávkou zajištěnou nebo nezajištěnou zpeněženým majetkem. Judikatura v tomto prozatím došla k rozhodnutí, že se zde lze analogicky vycházet ze závěrů existujících u žalob z lepšího práva. I když insolvenční správce získal výtěžek exekuce, při které bylo postupováno zcela v souladu se zákonem, nevytváří to právní důvod k tomu, aby mohl tento výtěžek vyplatit přihlášeným nezajištěným věřitelům a plnění těmto ostatním věřitelům by bylo plněním bez právního důvodu. Soud tedy dospěl k závěru, že princip žaloby z titulu lepšího práva se v tomto případě jednoznačně uplatní, když by rozdělení výtěžku zpeněžení nemovitosti bylo věřitelům, kteří neměli na nemovitostech dlužníka zajišťovací institut, poskytnuto neprávem, neboť podle hmotného práva má původní zajištěný věřitel ke zpeněženému majetku lepší právo než ostatní

---

²⁶⁵ VAVŘINA, Jan a Aleš HRADIL. Rozdělení příjmů z pronájmu a nákladů na správu nemovitostí mezi zajištěné a nezajištěné věřitel ve světle judikatury NS. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-07-15]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://tablet.epravo.cz/4-2016/tema-vydani-rozdeleni-prijmu-z-pronajmu-a-nakladu-na-spravu-nemovitosti-mezi-zajistene-a-nezajistene-veritele-ve-svetle-judikatury-ns/>

²⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2018, sp. zn. 29 Cdo 6097/2017.

věřitelé, kteří si své pohledávky na majetku dlužníka nezajistili. Předmětný věřitel tak má k výtěžku zpeněžení lepší právo než ostatní nezajištění věřitelé, neboť mu na nemovitostech vázlo, oproti ostatním nezajištěným věřitelům, zástavní právo založené zástavní smlouvou.²⁶⁷

Poměrně dlouhou dobu způsoboval aplikační nejasnosti také stav, kdy byl prohlášen konkurs na oba manžele, kteří disponovali majetkem ve společném jmění. Nebylo tak zřejmé, v jakém z insolvenčních řízení se daný majetek zpeněžení. Soudy tak obvykle následovaly princip „kdo dřív přijde (sepíše), ten dřív bere (zpeněžuje)“, který byl posléze akceptován také judikaturou. Poslední novelizací insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 31/2019 Sb. byl však i tento nedostatek zacelen, když dle novelizovaného § 274 odst. 2 IZ se zpeněžuje majetek náležející do společného jmění manželů v insolvenčním řízení, ve kterém dříve nastaly účinky prohlášení konkursu nebo ve kterém zajištěný věřitel dříve požádal o zpeněžení majetku, který slouží k zajištění; v tomto řízení se také vypořádá výtěžek zpeněžení, a to přiměřeně podle pravidel pro vypořádání společného jmění manželů.

Vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli se pak děje prostřednictvím návrhu předkládaného insolvenčním správcem. Ten se zveřejňuje (obdobně jako konečná zpráva) v insolvenčním rejstříku a ostatní věřitelé a dlužník proti němu mohou podat námitky, o kterých posléze rozhodne na jednání soud. Předložený návrh se žádnému z účastníků nedoručuje, dochází zde tedy k úplnému uplatnění zásady *vigilantibus iura skripta sunt*.

Za zpeněžení zajištěného majetku si pak může správce vyúčtovat náklady spojené se správou a náklady spojené s jeho zpeněžením, a to až do výše 4 %, respektive 5 % získaného výtěžku. Při stanovení výše těchto limitů se český zákonodárce inspiroval německou právní úpravou.²⁶⁸ Nepříléhavě je však německá úprava nákladů spojených se správou majetku vztahována pouze na náklady týkající se „zjištění a zabezpečení“ předmětu zajištění a věcný rozsah nákladů dle § 298 odst. 4 IZ je tak definován širěji.²⁶⁹ Uvedenou restrikcí co do výše nákladů lze překročit pouze se souhlasem zajištěného věřitele nebo rozhodnutím insolvenčního soudu.²⁷⁰ Částečný problém v této souvislosti nastává s určením definice výtěžku zpeněžení. Dle znění zákona ani legislativní a judikatorní historie totiž není zcela

---

²⁶⁷ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2013, č. j. 38 ICm 1034/2012-62.

²⁶⁸ Srov. § 171 InsO.

²⁶⁹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 447. ISBN 978-80-7552-444-7.

²⁷⁰ Tzv. revizní novelou IZ byla soudy tato diskreční pravomoc udělena. Takovéto rozhodnutí mimo zákonné limity však musí být řádně odůvodněno a může být užito pouze v mimořádných situacích, viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2015, č. j. 2 VSPH 1281/2015-B-62.

zřejmé, zda se do této částky počítá i nepřímá daň, jako je daň z přidané hodnoty.²⁷¹ Richter²⁷² k tomuto uvádí, že německá právní praxe zahrnuje do výtěžku zpeněžení částku daně z přidané hodnoty, v té české by se pak teoreticky dalo vycházet ze stanoviska NS Cpjn 6/2007 ze dne 11. 6. 2008 (R 69/2008), které v podmínkách zpeněžování majetku v exekuci (nikoliv tedy v konkursu ani v insolvenčním řízení obecně) určilo, že částka připadající na DPH se za výtěžek zpeněžení nepovažuje. Německý insolvenční zákon také výslovně stanovuje, že pokud je při zpeněžení předmětu zajištění zatížena majetková podstata daní z přidané hodnoty, dojde k zúčtování výše daně oproti vyplácenému výtěžku i nad rámec zákonem stanoveného pětiprocentního limitu.²⁷³ V českém právu se však takovýto postup neuplatní.

Náklady spojené se zpeněžením pak obvykle představují náklady na uspořádání a vypořádání prodeje, vyhledání kupujícího nebo například odměnu dražebníka nebo realitní kanceláře v případě, je-li prodej uskutečňován jejím prostřednictvím. Náklady nad zákonný limit lze akceptovat pouze se souhlasem dotčeného zajištěného věřitele. Možnost odečtení vyšších nákladů na zpeněžení a správu majetku je ale možná pouze za předpokladu, že se správce řídí pokyny zajištěného věřitele. Zajištěný věřitel je tímto chráněn před nehospodárnou správou majetku patřícího do majetkové podstaty ze strany insolvenčního správce.²⁷⁴

Náklady spojené se správou předmětu zajištění představují především běžné náklady spojené s uchováním stejného stavu předmětu zpeněžení, nejčastěji tedy náklady na ostrahu či pojištění, dále pak uskladnění či jinou údržbu jako například i náklady na parkovné motorového vozidla²⁷⁵, naopak bylo judikaturou z těchto nákladů vyloučeno vodné.²⁷⁶ Rovněž lze do této kategorie zařadit i náklady daňového charakteru, jakým je daň z nemovitostí, na jejichž souhrnnou výši se ovšem také uplatní omezení zákonem stanoveným limitem.²⁷⁷ Pokud výtěžek zpeněžení je vyšší než samotná výše zajištěné pohledávky a stačí tak na její plné uspokojení, nezúčtovávají se náklady na zpeněžení a správu vůči vyplácené částce a zajištěný věřitel tak dostane svou pohledávku uhrazenou v plné výši.²⁷⁸ Takováto praxe

---

²⁷¹ Zejména u zpeněžování movitých věcí, které slouží k zajištění.

²⁷² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 448-449. ISBN 978-80-7552-444-7.

²⁷³ § 171 odst. 2 InsO.

²⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2015, sen. zn. 29 NSČR 37/2013.

²⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2015, č. j. 2 VSPH 1281/2015-B-62.

²⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2010, č. j. 1 VSPH 404/2010-B-40.

²⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 10. 2012, č. j. 1 VSPH 1357/2012-B-161.

²⁷⁸ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2011, č. j. 3 VSPH 142/2011-B-33.

ovšem není některými přijímána bez pochybností, zejména co do nákladů na správu a jejich zúčtování.²⁷⁹ Rozhodnutí o udělení souhlasu soudu k vyplacení výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli je pak rozhodnutím ve věci samé a jako takové musí být náležitě odůvodněno.²⁸⁰ Je-li pak v konkursu sepsána v majetkové podstatě i bytová jednotka, jež není předmětem zajištění, jsou také zálohy na příspěvek do fondu oprav, náklady a služby spojené s užíváním bytu a provozní výdaje, teplou vodu, teplo a vodné a stočné, uplatněné vůči insolvenčnímu správci, jako osobě s dispozičním oprávněním, pohledávkou za majetkovou podstatou podle § 168 odst. 2 písm. b) IZ.²⁸¹

Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 291/2017 Sb. dále ovlivnila uspokojení zajištěných věřitelů, jelikož stanovila, že v případě, kdy je zpeněžena jednotka v domě a osoba odpovědná za správu domu a pozemku uplatnila v daném insolvenčním řízení pohledávku vůči vlastníku jednotky, uspokojuje se až do výše 10 % výtěžku zpeněžení ještě před věřiteli zajištěnými. Tato novela reagovala mimo jiné na nově ustálenou judikaturu, ze které vyplývá, že povinnost přispívat na náklady spojené se správou domu a pozemku je součástí řádné správy bytové jednotky, kterou vykonává insolvenční správce, ve smyslu § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů od 1. ledna 2014 dle § 1180 odst. 1 věty první a § 1181 odst. 1 OZ. Argumentaci, podle níž k udržení hodnoty či předcházení podstatnému znehodnocení bytové jednotky nebylo nezbytné, aby byly takové náklady hrazeny, Nejvyšší soud odmítl jako nepřiléhavou. Nejsou-li tedy v době po prohlášení konkursu na majetek vlastníka jednotky řádně hrazeny náklady spojené s její správou²⁸², je společenství vlastníků jednotek oprávněno uplatňovat takto vzniklou pohledávku vůči správci dlužníka jako osobě s dispozičním oprávněním, a to jako pohledávku za majetkovou podstatou.²⁸³

6.6 Odměna insolvenčního správce

Odměnu insolvenčního správce určuje § 38 IZ, a ta se v případě konkursu určí z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek a z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele. Je-li správce plátcem daně z přidané hodnoty, navýší se odměna a náhrada hotových

---

²⁷⁹ Viz například RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 454. ISBN 978-80-7552-444-7.

²⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 2. 2016, č. j. 4 VSPH 236/2016-B-37.

²⁸¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 2016, sen. zn. 104 VSPH 891/2015.

²⁸² Jedná se o 1) úhradu elektrické energie spotřebované ve společných prostorách domu a garáží, 2) úklid společných prostor domu a garáží, 3) provoz a údržbu domu, 4) úhradu tepelné energie, 5) údržbu výtahů v domě, 6) provoz recepcy a kamerového systému, 7) provoz společné televizní antény, 8) správní poplatky, 9) pojištění domu, 10) zahradní práce kolem domu, 11) vodné a 12) odvoz odpadu, platby do fondu oprav.

²⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2017, sen. zn. 29 NSČR 94/2014.

výdajů o tuto částku. Odměna insolvenčního správce v případě zpeněžení zajištěného i nezajištěného majetku se určí dle jednotlivých tříd stanovených vyhláškou č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o odměně insolvenčního správce“) a odvíjí se od výše dosaženého výtěžku zpeněžení majetku.

Vyhláškou o odměně insolvenčního správce je rovněž stanoveno, že pro účely výpočtu odměny zahrnuje výtěžek zpeněžení určený k vydání věřitelům i částku připadající na odměnu insolvenčního správce, což mělo zabránit výkladovým problémům a nejednoznačnost interpretace i soudní praxe. Současná právní úprava ovšem vyvolává otázku kompatibility § 38 IZ a znění předmětné vyhlášky, když zákon jako základ odměny jednoznačně stanovuje výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele a o jeho navýšení o odměnu správce již neříká ničeho. Momentální praxe soudních rozhodnutí se ovšem téměř bezvýhradně přiklání k akceptaci § 1 odst. 1 vyhlášky o odměně insolvenčního správce a nezabývá se kolizí uvedených ustanovení například v rovině ústavněprávní.

Ke krytí odměny a hotových výdajů správce a některých dalších vybraných pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň lze v souladu s § 297 IZ v případě, není-li výtěžek zpeněžení dostatečný, použít také zálohu na náklady insolvenčního řízení.

V rámci konkursu je velmi často řešen případ, kdy nebyl zpeněžen žádný majetek dlužníka, insolvenční správce ale přesto požadoval odměnu ve výši 45 000 Kč dle ustanovení § 1 odst. 5 vyhlášky o odměně insolvenčního správce. V takovém případě ovšem dle již ustálené rozhodovací praxe nelze správci za situace, kdy nezpeněžoval žádnou majetkovou podstatu, přiznat odměnu dle § 1 vyhlášky o odměně insolvenčního správce, ale v souladu s § 5 předmětné vyhlášky.²⁸⁴ Insolvenční soud tak při stanovení odměny správce přihlédne k délce řízení a rozsahu a náročnosti výkonu jeho funkce. V souladu s § 2a vyhlášky o odměně insolvenčního správce pak činí odměna z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek za každou správcem přezkoumanou přihlášku pohledávky částku 1 000 Kč, nejvýše pak 1 mil. Kč. I zde je uvedeno, že nedošlo-li v případě konkursu ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45 000 Kč. Došlo tak ke zlepšení pozice insolvenčních správců co do jejich odměny,

---

²⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NS ČR 27/2010.

pokud v konkursu nedojde ke zpeněžení majetku dlužníka. V soudní praxi se však lze i nadále setkávat s případy rozhodnutí soudů, které přistupují ke korekci odměny správce i v tomto případě dle § 5 stejné vyhlášky.

V této souvislosti lze ještě upozornit na skutečnost, že za výtěžek zpeněžení majetkové podstaty, ze kterého se vypočítává odměna správce, se považují mimo jiné též finanční prostředky úpadce (na bankovních účtech i v hotovosti), a to na rozdíl od dřívější úpravy v ZKV, která tyto prostředky nezařazovala do konkursní podstaty. Je-li zpeněžením majetkové podstaty dlužníka dosažena částka převyšující v dané insolvenční věci částku určenou k rozdělení mezi věřitele, tento přebytek (tzv. hyperocha) pak netvoří základ pro určení výše odměny insolvenčního správce, nejedná se o totiž výtěžek zpeněžení určený k rozdělení mezi věřitele.²⁸⁵

Odměna podle uvedených ustanovení se insolvenčnímu správci přiznává taktéž v situaci, kdy bylo zrušeno schválené oddlužení a na majetek dlužníka prohlášen konkurs. Judikatura v tomto ohledu delší dobu řešila poměrně problematickou otázku, jak vysoká odměna zde insolvenčnímu správci náleží. Nejprve zaujal Vrchní soud v Praze názor, že pro určení správcovy odměny je podstatné jen to, zda bylo dosaženo nějakého výtěžku zpeněžení majetkové podstaty v následném konkursu po zrušení oddlužení.²⁸⁶ Pokud nikoliv, byla obvykle správci stanovena odměna dle uvedeného § 5 vyhlášky rovněž s ohledem na v oddlužení přiznanou odměnu dle § 3 písm. c) vyhlášky. Následně se ovšem judikatura vyvinula tak, že výtěžek zpeněžení majetkové podstaty se počítá souhrnně za oddlužení i konkurs, a tedy zohledňuje i pravidelné plnění splátkami dlužníka v oddlužení.²⁸⁷ I nadále však nebyla a není judikatura zcela jednotná.²⁸⁸ V tom případě se tak s ohledem na proběhnuvší zpeněžení odměna určí v souladu s § 4 odst. 2 a § 1 odst. 5 vyhlášky. K tomuto výkladu se časem přiklonila i obecná soudní praxe.

Předmětná vyhláška o odměně insolvenčního správce byla za dobu své účinnosti již několikrát novelizována a v průběhu doby se rovněž měnil přístup k přesnému postupu při výpočtu odměny správce v konkursu, zejména co do odměny za zpeněžení majetku. U vyhlášky účinné do 31. 12. 2013 (použitelné pro řízení, kde došlo ke zjištění úpadku před tímto datem) byl postup takový, že odměna správce byla kalkulována z částky, která byla

---

²⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. 29 NSČR 22/2015.

²⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 4. 2013, č. j. 2 VSPH 1586/2012-B-39.

²⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 7. 2013, č. j. 3 VSPH 1681/2012-B-37.

²⁸⁸ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2015, č. j. 1 VSPH 302/2015-B-31.

věřitelům skutečně vydávána, tedy z částky, od které byla již odměna správce, včetně případného DPH, odečtena. Odměna tak měla být určována z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele, tedy z částky, kterou mají (zjednodušeně řečeno) věřitelé skutečně obdržet.²⁸⁹ Vyhláška rovněž hovořila o výtěžku připadajícího na zajištěného věřitele. Odměna tedy správně měla být vypočtena z částky, která byla vydávána každému jednotlivému věřiteli, pokud tedy byl výtěžek vydáván více zajištěným věřitelům s pohledávkou každého do 1 mil. Kč, náležela správci z každého dílčího výtěžku odměna 9 % (za vyhlášky účinné od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013). S účinností od 1. 1. 2014 došlo ke zjednodušení výpočtu odměny, když pro účely výpočtu odměny podle věty první § 1 odst. 1 vyhlášky zahrnuje výtěžek zpeněžení určený k vydání věřitelům i částku připadající na odměnu insolvenčního správce.²⁹⁰ Od roku 2014 tedy umožňuje § 1 odst. 1 vyhlášky o odměně insolvenčního správce výpočet odměny správce ze základu určeného z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění po odečtení jen nákladů spojených se správou a zpeněžením (a bez odečtení částky připadající na odměnu, jako tomu bylo dříve).²⁹¹ Změnu zaznamenal i způsob výpočtu odměny určené z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěné věřitele, který se nyní vypočte nikoli z výtěžku připadajícího na zajištěného věřitele, nýbrž z výtěžku zpeněžení jednotlivého předmětu zajištění.

6.7 Konečná zpráva a rozvrhové usnesení

Po dokončení procesu zpeněžení majetku insolvenčního správce předloží soudu konečnou zprávu včetně vyúčtování své odměny a hotových výdajů. V insolvenčním zákoně není určena žádná pevná lhůta k jejímu předložení, kterou by se musel insolvenční správce řídit, tak jako tomu bylo v ZKV. Ten ve svém § 14a stanovoval závaznou lhůtu k předložení konečné zprávy v délce 18 měsíců, které ale mohla být soudem v odůvodněných případech prodlužována. Za nedodržení lhůty mohl být ovšem správce sankcionován. Předložení konečné zprávy nebrání ani skutečnost, že nebyl zpeněžen všechen majetek původně zahrnutý do majetkové podstaty, pokud došlo ke splnění podmínky vynětí tohoto majetku.

Zákonem stanovený postup při projednání konečné zprávy (§ 304 IZ) umožňuje věřitelům a dlužníku vyjádřit se jak ke způsobu zpeněžení majetkové podstaty, tak i k úplnosti

---

²⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 27/2010.

²⁹⁰ TOMÁŠ, Michal. Výpočet odměny insolvenčního správce v konkursu. *EPRAVO.CZ* [online]. 2014 [cit. 2019-07-31]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vypocet-odmeny-insolvenčního-správce-v-konkursu-95710.html>

²⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2015, č. j. 4 VSPH 671/2015-B-37.

a věcné správnosti přehledu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, stejně jako k rozsahu, v jakém již byly v průběhu insolvenčního řízení uspokojeny.²⁹² Pravomocným schválením konečné zprávy dojde pak již k definitivnímu vyřešení otázky, zda bude realizován rozvrh dle § 307 IZ, anebo zda bude zbývající výtěžek zpeněžení mezi věřitele rozdělen postupem a pravidly stanovenými v § 305 odst. 2 IZ. Na tomto místě je také vhodné zdůraznit, že pouze pohledávka zahrnutá ve schválené konečné zprávě může být v insolvenčním řízení uspokojena buď před rozvrhem, nebo v rozvrhu. Pokud pohledávka věřitele zahrnutá v návrhu konečné zprávy není, musí tento věřitel proti takovému znění konečné zprávy podat námitky a domáhat se svého zařazení, jinak zůstane jeho pohledávka neuspokojena a nemůže již následně ani podat odvolání proti rozvrhovému usnesení.²⁹³

Stejně jako některá další podání, i konečná zpráva je podávána na standardizovaném elektronickém formuláři. Podrobné náležitosti konečné zprávy jsou tak upraveny v § 13 vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva by tak měla obsahovat zejména přehled zpeněžení majetkové podstaty, přehled majetku, který nebyl zpeněžen, přehled dalších příjmů majetkové podstaty, přehled výdajů z majetkové podstaty, přehled plnění zajištěným věřitelům, vyčíslenou odměnu insolvenčního správce a přehled plnění určených k rozdělení mezi nezajištěné věřitele. Předloženou zprávu následně soud zveřejní prostřednictvím vyhlášky, kdy lze proti ní ve lhůtě 15 dní podat námitky. Za účelem projednání samotné konečné zprávy a případně i námitek, jež proti ní směřují, nařídí soud jednání. Pokud však žádné námitky neobdržel, obvykle vydá rozhodnutí i bez jednání.

Takto schválená konečná zpráva se stává spolu s upraveným seznamem přihlášených pohledávek dále podkladem pro rozvrhové usnesení za účelem uspokojení pohledávek věřitelů, pokud ty již nebyly uspokojeny před rozvrhem (pohledávky za majetkovou podstatou nebo jim postavené na roveň, pohledávky zajištěných věřitelů) nebo mimo rozvrh (pohledávky podřízené nebo pohledávky společníků a členů družstva). Rozvrhové usnesení následně slouží k tomu, aby z něj bylo zřejmé, kolik má být vyplaceno na každou jednotlivou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Tyto pohledávky se uspokojují zásadně poměrně. Jelikož byly zrušeny třídy jednotlivých pohledávek, není další rozlišování pohledávek potřeba. Je nutné ale určit podíl jednotlivých pohledávek na

---

²⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2016, sen. zn. 29 NSČR 71/2014.

²⁹³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 12. 2016, sp. zn. 4 VSOL 895/2016.

uspokojení ze zpeněžení majetku v poměru k ostatním zahrnutým pohledávkám. Po uspokojení všech pohledávek budou následně (při dostačujícím výtěžku zpeněžení) mimo rozvrh uspokojeny také podřízené a zůstatkové pohledávky.²⁹⁴

Rozvrhové usnesení lze vydat i ve chvíli, kdy ještě nejsou vyřešeny spory ohledně pohledávek, zejména spory incidenční. Insolvenční správce v takovém případě částky náležející na tyto pohledávky vloží do úschovy soudu a po odpadnutí překážek vydá další rozvrhové usnesení. Na základě návrhu insolvenčního správce je zde ještě možnost dřívějšího uspokojení věřitelů, než na samotném konci řízení, a to formou částečného rozvrhu, dovoluje-li to stav zpeněžení majetkové podstaty a souhlasí-li s ním soud. Na pohledávky podmíněné se aplikuje § 306 odst. 5 IZ, když pro jejich zařazení do rozvrhu je rozhodný stav ke dni vydání rozvrhového usnesení. Pro pohledávky věřitelů vázané na odkládací podmínky, které dosud stále nenastaly, to v praxi znamená vyloučení jejich uspokojení ze zpeněžení dlužníkovy majetkové podstaty. Zahrnuty jsou naopak pohledávky věřitelů s podmínkou rozvazovací, a to v případě, nebyla-li ta ke dni vydání rozhodnutí splněna. Je zde tedy patrný zásadní a nevratný zásah do vlastnických práv předmětných věřitelů, který je však dle zákonodárce zřejmě dostatečně vyvážen zájmem na zkrácení délky insolvenčního řízení a požadavkem právní jistoty.

Jak již bylo uvedeno dříve, poté, co insolvenční soud obdrží zprávu od insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, vydá rozhodnutí o zrušení konkursu. Pokud by však byl v mezidobí od vydání rozvrhového usnesení zjištěn nový majetek dlužníka určený ke zpeněžení, nastává situace, kdy nejsou dány podmínky pro zrušení konkursu. Nastalou procesní situaci pak nelze řešit jiným způsobem, než dodatečným vydáním dalšího rozvrhového usnesení již zohledňující tento nově zahrnutý majetek.²⁹⁵

---

²⁹⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018. s. 1167-1169. ISBN 978-80-7400-691-3.

²⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2017, č. j. 1 VSPH 133/2017-B-46.

7 Srovnání se zahraniční právní úpravou a evropský mezinárodní prvek v konkursních řízeních

Vzhledem k rozvinutosti globalizace a mezinárodního obchodu je systém insolvence, který odpovídá obecně uznávaným zásadám, široce chápán jako prostředek usnadňující přijímání rizik i investic zahraničních společností. V moderním světě je tak kvalitní úprava insolvenčního práva potřeba více než dříve. Bylo by tedy vhodné, aby byly přinejmenším geograficky či kulturně blízké insolvenční systémy alespoň minimálně vzájemně kompatibilní. Žádoucí je rovněž snaha o inspiraci a poučení v okolní právní úpravě. Česká republika by tak vzhledem k historickému vývoji měla čerpat zejména ze systémů západní Evropy nebo v USA, jelikož tyto mají s insolvenčním právem a jeho vývojem bohaté zkušenosti. Pokusy o transplantaci pravidel vyvozených z jedné zahraniční insolvenční úpravy bez řádného posouzení širokých rysů obecného právního systému příjemce nebo bez přiměřeného pochopení jeho společenského, kulturního a hospodářského kontextu se ale mohou ukázat jako neúčinné nebo ještě hůře kontraproduktivní. Skutečné větší či menší reformy v rámci insolvenčního práva předchází velké diagnostické úsilí a svědomitý výzkum, který je veden vědomým záměrem nalézt vhodná řešení v konkrétním kontextu národních specifických problémů. Často se sice nabízí nekriticky přistoupit k prostému přejímání insolvenčního režimu fungujícího v jedné zemi do země jiné, ale právě bez obecného kontextu dané země a jeho právního systému a jeho provázaností je to obtížnější než se může zdát. Existují ale společné základní přístupy a principy insolvenčního práva i v režimech zemí s odlišnými právními tradicemi.²⁹⁶

Systémy insolvenčního práva jsou v jednotlivých zemích často poměřovány podle toho, čím zájem převážně sledují. Právní úpravy tak bývají rozdělovány na úpravy prodlužnické (Francie, částečně i USA), pro-věřitelské (Velká Británie) a na právní úpravy neutrální. Příkladem země s principiálně neutrálním insolvenčním právem je například Německo, které má sice za hlavní cíl uspokojení věřitelů, zároveň ale sleduje i zájem dlužníka na jeho sanaci.²⁹⁷

---

²⁹⁶ BOOTH, Charles D.; PAULUS, Christoph G.; RAJAK, Harry H. a Lawrence Jay WESTBROOK. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Washington, DC: World Bank, 2010, 319 s. ISBN 978-90-04-18025-3.

²⁹⁷ KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. V Praze: C.H. Beck, 2013, 160 s. ISBN 978-80-7400-497-1.

Pro účely této práce tak byly ke krátkému porovnání vybrány především země, které jistým způsobem udávají vývojové trendy i našeho insolvenčního práva, případně jsou nám geograficky blízké, což je případ Slovenska. Mým cílem tedy zdaleka není detailně porovnat jednotlivé instituty právní úpravy konkursu či insolvenčního řízení obecně v jednotlivých zemích, ovšem, zejména s ohledem na omezený rozsah této práce, pouze poukázat na některé vybrané aspekty v těchto cizích právních úpravách se vyskytujících.

7.1 Insolvenční právo v zahraničí

7.1.1 USA

Americké pojetí legislativy je specifické v tom, že nová právní úprava vždy absorbuje právní úpravu předešlou. Aktuálně je zde účinný tzv. Bankruptcy Code ve znění Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act z roku 2005. Ve své kapitole 7 pojednává mimo jiné o klasickém konkursu s likvidací úpadcova majetku. Na rozdíl od naší úpravy je zde poměrně měkčí dopad pro dlužníka, kdy například je z majetkové podstaty vyňata řada majetkových hodnot, kdy každý stát umožňuje dlužníkům si ponechat vybraný tzv. základní majetek. Určení těchto položek pak spadá do legislativ jednotlivých stát. Může se tak jednat o vyloučení automobilu do hodnoty 1 200 USD, podílu na obydlí do hodnoty 7 500 USD, životní pojistky a jiné. Poměrně benevolentní podmínky panují ve státě Texas, kde si dlužník může ponechat celý dům nehlédě na jeho hodnotu. Tyto okolnosti pak mají vliv i na migraci dlužníků.²⁹⁸ U fyzických osob pak může soud rozhodnout, že jim zaniknou některé vybrané závazky z neuspokojených pohledávek (některé daně, pokuty, nepřiznané závazky, výživné apod.). Dalším zajímavý poznatek je ten, že záznam o proběhlém konkursu zůstává součástí úvěrové historie dlužníka po dobu dalších deseti let. Podstatou výkonu funkce amerického insolvenčního správce (*trustee*) je zejména zastupování zájmu věřitelů, což je také mírně odlišné oproti úpravě tuzemské. Dopad na následnou existenci právnických osob po ukončení konkursu je však obdobně likvidační jako v České republice.²⁹⁹

---

²⁹⁸ KUČA, Radan. Bankrot: americká inspirace. *Právní rozhledy*, 1996, č. 2, s. 52-54. ISSN 1210-6410.

²⁹⁹ RABAN, Přemysl. Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 429-436. ISSN 1210-6410.

7.1.2 Británie

Ve Velké Británii je úpadková právní úprava řešena v zákonech Insolvency Act z roku 1986 (hmotněprávní předpis), poměrně novým zákonem Insolvency Rules³⁰⁰ z roku 2017 (procesněprávní předpis) a Companies Act z roku 2006. Již v tomto pojetí předpisů tak můžeme najít ve srovnání s českou úpravou rozdíl. Britská úprava pak umožňuje jen co do úpravy obchodních společností hned pět způsobů, kterými je možné úpadek řešit. Pouze dva z těchto způsobů ale vedou k ukončení fungování těchto společností.

Prvním ze způsobů je sanační tzv. správa obchodní společnosti (*administration*). Jeho cílem je zachování provozu závodu dlužníka. V řízení je jmenován insolvenční správce a i když dosavadní jednatel zůstává ve funkci, nesmí právně jednat bez souhlasu správce. Do osmi týdnů od svého jmenování je správce povinen zaslat věřitelům a společníkům dlužníka návrh na řešení situace. Celý proces musí skončit do jednoho roku a je podobný spíše naší reorganizaci. Další možností je tzv. dobrovolná dohoda (*company voluntary arrangement*), ve které jde o neformální, ale i tak závazné, ujednání mezi společností a jejími nezajištěnými věřiteli. Dohoda upravuje výši dluhů společnosti vůči věřitelům. Jmenovaný tzv. insolvenční odborník spolu se soudem nejprve dohodu posoudí s ohledem na její proveditelnost a následně se o ni hlasuje. Jedná se o poměrně rychlé a efektivní řešení, není však závazné pro zajištěné věřitele. V českém právním řádu právě takovýto poměrně neformální způsob řešení úpadku chybí, když by v určitých specifických situacích jistě našel uplatnění jak na straně dlužníků, tak i věřitelů. Na první pohled velmi podobný způsob řešení nabízí také tzv. vypořádací smlouva (*creditors' scheme of arrangement*), je ovšem formálnějšího charakteru, když zejména soud zde má důležitější postavení a celou smlouvu musí nejprve schválit. Zajištěný věřitel má možnost, pokud se společnost dostane do platební neschopnosti, využít rovněž samostatné jmenování konkursního správce (*receivership*). Tato možnost plyne z hojně užívaného zajištění dluhopisů, kdy majitel dluhopisu má za určitých okolností při porušení závazku pravomoc ustanovit správce. Jedná se tedy o soukromoprávní oprávnění. Správce se po jmenování automaticky stane držitelem zástavy a jeho úkolem je zpeněžit věc, která zajišťuje pohledávku daného věřitele. Pokud možno, je také zachován provoz dlužníkovy závodu, nejčastěji však tento způsob vede k likvidaci nebo odprodej podniku. Pokud by k likvidaci nedošlo, navrátí *receiver* aktiva znovu vedení společnosti.³⁰¹ Tento

---

³⁰⁰ Platí pouze pro území Anglie a Walesu.

³⁰¹ RABAN, Přemysl. Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 429-436. ISSN 1210-6410.

institut určité věřitelské nucené správy je z hlediska českého insolvenčního práva velmi cizí. Historicky se vyvinul jako britský specifický zajišťovací institut hlavního věřitele, teprve až později došlo k zařazení pod instituty insolvenčního práva.³⁰²

Samotná likvidace je pak rozdělena na tři různé druhy. Likvidaci dobrovolnou (*voluntary liquidation*), nedobrovolnou (*compulsory liquidation*) a likvidaci podle speciálního insolvenčního režimu dle zákona Banking Act z roku 2009. Nejvíce podobná české právní úpravě konkursu je nedobrovolná likvidace, která je v případě nespolupracující společnosti jedinou cestou, jak mohou věřitelé dostat společnost do konkursu. Zahajuje se na návrh podaný dlužníkem nebo některým z věřitelů. Soud, pokud návrhu vyhoví, vydá tzv. likvidační příkaz (*winding-up order*) a jmenuje úředního správce (*administrator*) a likvidátora (*liquidator*), kteří zastupují funkci insolvenčního správce v české úpravě a odpovídají za průběh řízení.³⁰³ U dobrovolné likvidace pak, jak název napovídá, vychází iniciativa od samotné společnosti. Valná hromada přijme usnesení o insolvenční vedoucí ke zrušení a likvidaci společnosti. Obvykle bývá také ihned ukončen provoz závodu, nevedl-li by jeho další provoz ke zhodnocení (čl. 87 Insolvency Act). Státní dohled nad dobrovolnou likvidací je menší a větší díl odpovědnosti tak leží v rukou věřitelů. Na shromáždění věřitelů je poté ustanoven likvidátor, který nepodléhá soudním instrukcím. Jedním ze znaků dobrovolné likvidace je rovněž oficiální deklarace ze strany „directors“, že je společnost platebně způsobilá všechny věřitele uspokojit do 12 měsíců.³⁰⁴

Jak lze vidět, britská úprava úpadku se snaží téměř vždy o minimálně částečnou sanaci obchodních společností, což je oproti České republice velmi odlišný přístup, a to zejména, vzpomeneme-li si na převahu počtu konkursů nad reorganizacemi. K potvrzení uvedeného tvrzení lze doložit také názornou statistiku, dle které se hned 62 % společností, které projdou anglickým insolvenčním řízením, podaří kompletně sanovat, aspoň částečně pak hned 79 % z nich.³⁰⁵

---

³⁰² GOODE, Roy M. *Commercial Law*, Harmondsworth: Penguin Books, 1982, s. 895. ISBN 9780140804591.

³⁰³ URBANEC, David a Ondřej NYMBURSKÝ. Způsoby řešení úpadku ve Spojeném království. *EPRAVO.CZ* [online]. 2018 [cit. 2019-08-08]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zpusoby-reseni-upadku-ve-spojenem-kralovstvi-107896.html>

³⁰⁴ Článek 89 Insolvency Act.

³⁰⁵ FINCH, Vanessa. *Corporate Insolvency Law Perspectives and Principles*. 2nd ed. Leiden: Cambridge University Press, 2009, s. 144. ISBN 9780511539916.

7.1.3 Francie

Francouzská úprava úpadku je ovlivněna levicovým směřováním vlády, za které vznikla, a tudíž jejím hlavním cílem je záchrana podniku a udržení ekonomických aktivit a zaměstnanosti, když až na třetím místě je snaha o uspokojení věřitelů. Je zde také oddělená právní úprava pro neprofesionály, u kterých se použije úprava předlužení soukromých domácností, a pro profesionály, tedy podnikatele a obchodní společnosti, kde se užívá zákon o soudní obnově (sanaci) a soudní likvidaci podniků.

Podobně jako u nás zde existuje povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, a to do 15 dnů po vstoupení společnosti do platební neschopnosti. Rozdílná je ovšem skutečnost, že nedodržení této lhůty ze strany odpovědného statutárního orgánu může přivodit i osobní konkursní řízení. I v rámci konkursního řízení je provozování podniku v zásadě povoleno. V právní úpravě existuje i možnost zjednodušeného řízení, kde se nejmenuje insolvenční správce, ale podnik provozuje své běžné činnosti sám. K uzavření mimořádných obchodů již je ale potřeba souhlasu soudu. Nalezneme zde i ujednání blízcí se svým významem ustanovením o smlouvách o vzájemném plnění v IZ, když věřitel může u probíhajících smluv (*contracts en cours*) přivodit rozhodnutí správce o jejich dalším osudu tím, že jej vyzve k vyjádření ohledně smluv (*mise en demeure*). Pokud se správce do jednoho měsíce nevyjádří, dochází ke zrušení smlouvy. Jako na zvláštnost ve francouzské úpravě lze upozornit na tzv. řízení „o poplachu“ (*procedure d'alerte*), které slouží zejména k upozornění vedení na hrozící potíže a dále by mělo vést ke vnitropodnikové diskuzi bez účasti i jakéhokoliv upozornění věřitelů. Řízení je zahájeno z podnětu auditora, společníků nebo zaměstnanců (*podnikového výboru - comité d'entreprise*). Soud v tomto případě může jmenovat zástupce pověřeného analýzou vážnosti situace. Nakonec může vést až k zahájení klasického insolvenčního řízení.³⁰⁶

I ve francouzském právu najdeme insolvenční institut spočívající na dohodě mezi dlužníkem a hlavními věřiteli, jde o tzv. přátelské vyrovnání (*réglement amiable*). Smlouva je zcela dobrovolná a je uzavřena za souhlasu rozhodce jmenovaného soudem, její následek pak zahrnuje zákaz podávat žaloby na dlužníka a vést proti němu řízení.³⁰⁷

---

³⁰⁶ RABAN, Přemysl. Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 429-436. ISSN 1210-6410.

³⁰⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 94. ISBN 978-80-87071-54-0.

7.1.4 Německo

V Německu upravuje danou problematiku již zmíněný insolvenční zákon *Insolvenzordnung* z roku 1994, který však nabyl účinnosti až v roce 1999. Německé insolvenční právo je svým konceptem podobné právu českému, jelikož má podobné zásady, východiska, subjekty i průběh řízení. Obsahuje rovněž úpravu klasického konkursního řízení, zpeněžení majetku a rozdělení výtěžku zpeněžení, které je postaveno na obdobných principech právu českému.

Dle německého zákona může soud rovněž přistoupit k poměrně drastickým opatřením vůči osobě dlužníka, jak již bylo nastíněno výše. Ten může dlužníka předvolat, případně nechat předvést, z důvodu výsledku ohledně jeho majetkových poměrů a následně jej i vzít do vazby. Pokud se jedná o právnickou osobu, týká se uvedené členů statutárních orgánů. V německém insolvenčním právu má oproti české úpravě silnější postavení správce a obecně i dozor věřitelů. Soud do řízení vstupuje spíše v mimořádných věcech. Rovněž se zde setkáváme s odděleným přístupem k zajištěným věřitelům, kdy jejich uspokojení probíhá částečně nezávisle na průběhu zbylého insolvenčního řízení.³⁰⁸ Ve fázi před zjištěním úpadku může dále být zvolena silná nebo slabší pozice insolvenčního správce, což má vliv na to, zda dlužník zůstává ve vedení podniku a spravuje svá aktiva nebo toto náleží insolvenčnímu správci.³⁰⁹

V Německu je rovněž, zejména oproti tuzemsku, specifický systém přihlašování pohledávek, jelikož neexistuje propadná lhůta pro přihlášení. Věřitel tedy svou pohledávku může přihlásit do řízení i po uplynutí lhůty. Sankcí za pozdní přihlášení pohledávky je pouze nutnost uhradit náklady na přezkum pohledávek na mimořádném přezkumném jednání. Pokud se najde více takových věřitelů, nesou náklady na dané jednání společně. Konečná lhůta pro přihlášení pohledávek je tak dána až rozhodnutím soudu o rozdělení výtěžku majetkové podstaty.³¹⁰

Insolvenční řízení zde vychází ze zásady omezené ústnosti, kdy standardně, stejně jako u nás, řízení probíhá ústně. Zejména v menších insolvenčních řízeních (*Kleinverfahren*) může

---

³⁰⁸ HART, Jan. České a německé konkursní právo ve vzájemném srovnání. *Právní rozhledy*, 1999, č. 8, s. 407-409. ISSN 1210-6410.

³⁰⁹ HALLADAY, Stephen a Peter JARK. *Summary of German Insolvency Law*. DLA Piper, [online] 2012 [cit. 2019-08-01]. Dostupné z: https://www.dlapiper.com/~media/files/insights/publications/2012/05/summary-of-the-german-insolvency-law-booklet/files/2_edition_german_insolvency_booklet_may-2012/fileattachment/2_edition_german_insolvency_booklet_may-2012.pdf

³¹⁰ REISCHL, Klaus. *Insolvenzrecht*. 3. Auflage. Heidelberg: C.F. Müller, 2014. 366 s. ISBN 978-3-8114-9353-7.

dojít z rozhodnutí soudu k omezení ústnosti a celé řízení probíhá pouze v písemné podobě. Posouzení toho, co je menší řízení, je plně v diskreci insolvenčního soudu, jsou ovšem vymezena určitá pomocná kritéria.³¹¹ Tento způsob insolvenčního řízení tak působí velmi prakticky a flexibilně a zároveň odstraňuje místy přílišnou formálnost řízení a dokáže snížit náklady v případech, které jsou dle soudu svým významem a rozsahem opodstatněné. V české právní úpravě k tomuto tenduje vývoj pojetí institutu oddlužení, kdy se v jeho nedávném vývoji upustilo od obligatorního konání přezkumného jednání. Určitá inspirace také směrem ke způsobu řešení úpadku konkursem by nemusela být na škodu, jelikož v praxi se velmi často lze setkat s případy dlužníků, jejichž úpadek je řešen konkursem, ovšem jejich majetek je zcela minimální a počet věřitelů by uvedenou hranici 20 věřitelů taktéž nepřekročil. I takové opatření by mohlo vést k určitému odbřemenění soudů od této formálně náročné agendy, spolu s možností většího zaměření na složitější řízení nebo incidenční spory.

V České republice bývá laickou veřejností často kritizována výše odměny insolvenčního správce. V německé právní úpravě jsou, s ohledem i na větší odpovědnost, odměny o něco vyšší. Jako příklad lze uvést, že při zpeněžení nezajištěného majetku dlužníka činí odměna insolvenčního správce v první skupině, tedy do hodnoty majetku 25 000 EUR celých 40 % z výtěžku zpeněžení.³¹² Odměna je však vyšší pouze za určitých okolností, jak bude ještě následně přiblíženo.

Základní sanační alternativou likvidačního způsobu – konkursu, je pro německé právo specifický insolvenční plán.³¹³ Ten sleduje cíl zachování podniku dlužníka jako going concern v případě, že jsou dlužníková aktiva ohodnocena jako schopná restrukturalizace. Plán obsahuje část popisnou se sanačním konceptem a část konstruktivní zahrnující změnu postavení účastníků. Soud jej následně přezkoumá a případně ho předloží výboru věřitelů, podnikové radě, dlužníkovi, příslušným profesním organizacím a dalším osobám k vyjádření.

Je také značný rozdíl mezi českým a německým insolvenčním rejstříkem, jelikož v německém pojetí se zveřejňování informací standardně pojí až s rozhodnutím o úpadku (nehledě například na nařízená předběžná opatření). Je možno polemizovat jaká z úprav je vhodnější, avšak v případě německé nacházíme minimálně jednu výhodu, a to značné

---

³¹¹ Jedná se zejména o přehledné majetkové poměry dlužníka a nízký počet věřitelů, kdy dle § 304 InsO je stanoveno, že 20 věřitelů již není nízký počet a dluhy by v tomto případě neměly přesahovat 25 000 EUR.

³¹² REICHL, Jiří: Insolvenční správce Viktoriagruppe již vyúčtoval odměnu 1,6 milionu eur. *Česká justice* [online]. 2018 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/02/insolvenni-spravce-viktoriagruppe-jiz-vyuctoval-odmenu-16-milionu-eur/>

³¹³ Insolvenzplan, § 217-269 InsO.

omezení problému s tzv. šikanózními návrhy, když dlužník nebude stigmatizován již samotným podáním návrhu bez počátečních možností se účinně bránit.

V Německu se setkáváme také s odlišným pojetím věcné a funkční příslušnosti insolvenčních soudů, když v České republice jsou příslušné soudy krajské, zatímco v Německu soudy prvního stupně (ovšem pouze některé). Soudy tak, při zachování dostatečné odbornosti, nejsou tolik zahlceny.

7.1.5 Slovensko

Slovenské insolvenční právo se řídí již zmíněným zákonem č. 348/2011 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, který nabył účinnosti k 1. 6. 2005. Nejdůležitějším rozdílem slovenské úpravy oddlužení oproti té české je skutečnost, že neumožňuje vyhnout se likvidačnímu řešení dlužníkovy úpadku, tj. konkursu a s ním spojenému zpeněžení majetkové podstaty. Slovenská úprava je tedy vůči dlužníkovi nepoměrně tvrdší.

Pozice dlužníka, věřitelů i správce je pak velmi závislá na zvoleném typu řešení úpadku. Konkursní řízení ukládá dlužníkovi povinnost podat insolvenční návrh. Nesplnění této povinnosti je chápáno jako porušení ochrany věřitele a je zákonem sankcionováno. V případě konkursu mají věřitelé právo odvolat soudně jmenovaného správce hned na první schůzi, u reorganizace jim zákonodárce takovou možnost odepřel.³¹⁴

Jak lze vidět jen z pouhého nastínění západoevropských insolvenčních právních úprav, projevuje se zde více zkušeností s řešením úpadku než v České republice či zemích střední Evropy. Patrný je zde větší odklon od konkursu k reštrukturalizaci dlužníka a také určitá snaha přenést řešení úpadku do mimosoudní sféry a oprostít jej od někdy příliš velké institucionálnosti a formálnosti. Zejména v britské, francouzské i německé právní úpravě lze vidět, že řešení insolvenční situace formou dohody či jiných alternativních institutů je v těchto zahraničních právních úpravách velmi časté a obvyklé. U nás ovšem v kontextu insolvenčního práva určitá forma zjednodušeného institutu založeného na konsenzu stran znatelně chybí. Je ovšem třeba dodat, že je více než pravděpodobné, že by zde takový institut neměl patřičnou odezvu.

---

³¹⁴ PASEKOVÁ, Marie a Zuzana CRHOVÁ. Insolvenční řízení v zemích hlavních exportních partnerů České republiky. In: *Insolvence 2013 – konec jedné etapy, začátek další?* Vysoká škola ekonomická v Praze: Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 63-70. ISBN 978-80-245-1927-2.

7.2 Evropský mezinárodní prvek v konkursních řízeních

Zintenzivnění evropské hospodářské a politické integrace na konci dvacátého století mělo ve svém důsledku výrazný dopad na hospodářskou nezávislost jednotlivých členských zemí EU. Vzrostl také objem a komplexnost přeshraničního podnikání. Společně s uvedeným ovšem narostl také počet dlužníků s majetkem v zahraničí, a to z důvodu diverzifikace rizik ztráty hodnoty nebo zvýšení zisků. To zároveň představuje překážku pro věřitele, když dlužník ve snaze vyhnout se jeho uspokojení může přesouvat majetek do cizích zemí právně neuznávajících zahraniční insolvenční řízení. Mezinárodní i evropská úprava insolvence tak dostala za cíl reagovat na tyto situace tak, aby byl v rámci uspokojení věřitelů zpeněžen veškerý dostupný majetek dlužníka bez ohledu na místo, kde se nachází. Bylo také nezbytné začít uplatňovat princip universality tak aby soudy cizích zemí uznávaly rozhodnutí zahraničních institucí a soudů.³¹⁵

Prvním průkopníkem na tomto poli byla v Evropě Skandinávská dohoda, kterou následovala Istanbulská dohoda připravená Radou Evropy (známá také jako Evropská dohoda o určitých mezinárodních otázkách insolvence). Tato dohoda, jejíž význam spočíval v položení základů mezinárodní unifikace právní úpravy insolvenčních otázek, ovšem nikdy nenabyla účinnosti, jelikož byla ratifikována pouze jedinou zemí, a to Kypr. V rámci Evropské unie první nařízení týkající se přímo insolvenčního řízení nabylo účinnosti až 31. 5. 2002, jednalo se o nařízení č. 1346/2000 o insolvenčním řízení. To nebylo vytvořeno ze dne na den, ale vyvíjelo se více či méně po dobu téměř čtyřiceti let. Evropská úprava zejména stanovuje pravidla mezinárodní jurisdikce v tom členském státě, který má zahájit insolvenční řízení, dále pak povinnost uznání těchto řízení a rozhodnutí v nich vydaných jinými členskými státy a v neposlední řadě také obsahuje ustanovení o volbě práva a pravomoc insolvenčního správce působit v jiném členském státě. Jedním z jeho dalších projevů je také snaha uplatnit eliminaci jevu zvaného „forum shopping“ dlužníky. Nařízení pak rozlišuje dva typy řízení, a to hlavní univerzální a lokální územní řízení.³¹⁶

V rámci mezinárodního insolvenčního práva poskytl největší vodítko pro vytvoření optimálního modelu projekt UNCITRAL Komise OSN pro mezinárodní insolvenční právo, když v roce 1997 byl přijet modelový insolvenční právní předpis s příručkou. Ten má pomoci

---

³¹⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 48-55. ISBN 978-80-87071-54-0.

³¹⁶ Tamtéž.

veškeré aktivity dlužníka, a to podnikatelské (obchodní, živnostenské) i jiné profesně ekonomické aktivity (výdělečné činnosti). Pokud není prokázán opak, je v případě společnosti nebo právnické osoby považováno za místo, kde jsou soustředěny její hlavní zájmy, její sídlo. Místo hlavního zájmu je tedy definováno spíše ve smyslu ekonomického a výdělečného zájmu a nikoliv místa obvyklého pobytu, není však definováno zcela určitě, což může vyvolávat mnohé potíže v praxi. V konkursních řízeních se setkáváme zejména s obchodními společnostmi. Mohlo by se tak zdát, že ve většině případů bude místo hlavních zájmů dlužníka totožné s jeho sídlem. V tomto duchu je rovněž v článku 3 Nařízení ohledně místa hlavního zájmu dlužníka stanoveno, že v případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny její hlavní zájmy, považuje její sídlo, pokud není prokázán opak. Tato domněnka platí pouze v případě, že v období tří měsíců před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení nedošlo k přesunu sídla do jiného členského státu. Dle výše uvedeného tomu ovšem nemusí být vždy. Komplikace nastávají zejména tam, má-li právnická osoba vlastníka ze zahraničí. Stěžejní je v těchto případech totiž skutečnost, jak je místo hlavních zájmů chápáno ze strany věřitelů. Teoreticky by se tak dalo dovodit, že na českou právnickou osobu vykonávající převážnou část svých obchodních aktivit v České republice může být vedeno insolvenční řízení v zahraničí. Jedná se kupříkladu o situace, kdy takováto osoba má zahraniční vlastníky, kteří zároveň zprostředkovávají financování ze zahraničních zdrojů (zahraničních bank) a dále ve své zahraniční centrále vykonávají některé řídicí činnosti. Pro insolvenční věřitele, zejména ty významnějšího charakteru, je pro tuto osobu hlavním kontaktním místem zahraničí. Ačkoliv tedy naprostá většina obchodní činnosti dané společnosti může být vykonávána v České republice, můžeme dojít ke zjištění, že jako místo hlavních zájmů dlužníka s tuzemským sídlem bude určeno místo v zahraničí. V rámci evropského insolvenčního práva se tak u nás objevuje pro české právní prostředí neobvyklý prvek posuzování sídla obchodní korporace z hlediska skutečného řízení či faktické kontroly. Pokud se navíc i podnikatelské zájmy právnické osoby nacházejí v jiné zemi Evropské unie, případně dokonce i s velkou částí majetku, může u českého soudu dojít nejen k odmítnutí určení příslušnosti hlavního insolvenčního řízení, ale i řízení vedlejšího. To vše i přesto, že oficiální sídlo společnosti bude zapsáno v českém obchodním rejstříku. Stejně tak může být zahájeno insolvenční řízení na právnickou osobu se sídlem v České republice v zahraničí a na celý průběh insolvenčního řízení mohou být s ohledem na místo hlavního zájmu použity zahraniční právní předpisy. Tento přístup je tak výhodný pro země s převahou investorských aktivit (zemím exportujícím kapitál) s ohledem na věřitele nacházející se na tomto území,

když hlavní zájem dlužníka může být shledán na území investora, odkud je podnik fakticky řízen.³²²

U osob fyzických je pak typicky základním hraničním určovatelem místo jejich bydliště. Zde však přichází v úvahu aspekt zohlednění místa hlavního ekonomického zájmu ve smyslu místa hlavního majetkového substrátu dlužníka. Místo hlavního ekonomického zájmu tedy může být místo podnikání dlužníka nebo místo, kde vykonává svou výdělečnou činnost, případně jsou zde další spojitosti s tímto místem. V případě fyzických osob-podnikatelů se dle Nařízení za COMI považuje hlavní místo jejich podnikání, u fyzických osob-nepodnikatelů místo jejich obvyklého pobytu. V obou případech se však jedná o vyvratitelné domněnky. Neobstojí ani argument, že příslušnost soudu k vedení insolvenčního řízení je dána tam, kde se nacházejí všichni věřitelé dlužníka. Pro určení místa hlavního zájmu osoby je nutno zohlednit více kritérií, je nutno zjistit, ke kterému místu dlužník vykazuje nejužší a stabilní vztah, pokud se jedná o kritérium zjistitelnosti tohoto místa pro třetí osoby, tedy umožnit věřitelům uplatnit své nároky v insolvenčním řízení.³²³ K tomuto je také vhodné poukázat na článek 54 Nařízení, ve kterém je řešeno informování věřitelů v jiných členských státech, než ve kterém bylo zahájeno úpadkové řízení. V některých případech je však judikatura v tomto ohledu poměrně nejednoznačná. V judikatuře najdeme případy, kdy dlužník sice měl zaměstnanecký poměr na území Německa (a vzhledem ke vzdálenosti od trvalého bydliště bylo možné předpokládat, že zde pouze každodenně nedojíždí), ovšem místo hlavního zájmu bylo soudem zjištěno na území České republiky. Soud toto odůvodnil tvrzením, že před ekonomickými vztahy dlužníka upřednostnil místo jeho obvyklého pobytu, které je spjato s územím, k němuž vykazuje nejužší vztah, neboť zde má rodinu, dítě, na které platí výživné a věřitele, se kterými je z tohoto místa v kontaktu. Zároveň se na tomto území nacházeli všichni věřitelé dlužníka.³²⁴

Nařízení tedy předpokládá, že místo hlavního zájmu dlužníka je u právnických osob většinou totožné se zemí statutárního sídla, jedná se však o vyvratitelnou právní domněnku. Tento přístup zvyšuje jistotu věřitelů, jelikož mohou s velkou určitostí předpokládat, že úpadek bude řešen právě tam, kde má dlužník své sídlo. Nařízení se ale nepoužije v případě, kdy se sice sídlo společnosti nachází v jednom z členských států, ale nejde o místo výkonu jeho hlavního ekonomického zájmu. Na soudu tak je, aby vždy ex officio zkoumal skutečnou

---

³²² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Evropské insolvenční právo. *Bulletin advokacie* [online]. 2007, č. 11, s. 38-53 [cit. 2019-08-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_11.pdf

³²³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 3. 2013, č. j. 2 VSOL 26/2013-A-13.

³²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 2. 2010, č. j. 2 VSOL 420/2009-A-13.

fakticitu hlavního zájmu dlužníka. Nabízí se také otázka, zda může být mezinárodní příslušnost určená podle místa hlavního zájmu aplikovatelná také na nečlenské země, tedy v případě, kdy registrované sídlo není v členském státě. Některé názory (zejména v německé literatuře) tuto možnost potvrzují³²⁵, jiné pak naopak vyvracejí. Místo hlavního zájmu dlužníka pak nebylo v dřívější evropské právní úpravě vůbec definováno, když ovšem původní legislativní záměr u právního předchůdce Nařízení s touto definicí počítal.³²⁶ Z důvodu této absence tak vznikla poměrně značně široká možnost dalšího výkladu a částečně i nejistota v aplikační praxi. V tomto ohledu se tak projevila kompromisní podoba Nařízení mezi koncepcí koncernového anglosaského insolvenčního práva a kontinentální koncepcí oddělené subjektivity samostatných subjektů v rámci koncernu. Skutečné zjištění místa hlavního zájmu dlužníka tak vyžaduje velké množství informací o dlužníkovi, jeho strukturách a vztazích a v případě jeho posuzování soudem také značné praktické znalosti ekonomické, hospodářské i všeobecné. Výsledná podoba Nařízení tak sice částečně zabraňuje tzv. forum shoppingu, zároveň ale otevírá možnosti pro dlužníka, jak s danou příslušností manipulovat. Podle článku 4 Nařízení pak musí řízení s evropským mezinárodním prvkem obsahovat také výrok o příslušnosti insolvenčního soudu s odkazem na důvody, na nichž se zakládá příslušnost. V tomto ohledu české soudy na danou povinnost obvykle neberou zřetel a stanovení své příslušnosti nebývá v rozhodnutích často odůvodněno.

Řízení o úpadku je dále řešeno také v § 111 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, které stanoví, že pokud je dána pravomoc českých soudů pro zahájení insolvenčního řízení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, vztahuje se toto řízení i na dlužníkův majetek v jiném cizím státě než členském státě Evropské unie, pokud cizí stát přiznává tomuto řízení účinky na svém území, a to v rozsahu přiznání těchto účinků. Insolvenční správce vykonává své pravomoci i na území cizího státu, pokud mu to právní řád tohoto cizího státu umožňuje, a to v mezích tohoto právního řádu. České soudy mohou zahájit a vést insolvenční řízení, jestliže dlužník má v České republice provozovnu, žádá-li o to věřitel s obvyklým pobytem nebo sídlem v České republice nebo vznikla-li pohledávka věřitele při činnosti této provozovny. Účinky řízení jsou v tomto případě ovšem omezeny pouze na majetek v České republice. Dále je zde určeno, že cizí rozhodnutí ve věcech úpadkového řízení se uznávají za podmínky vzájemnosti, jestliže v

---

³²⁵ Srov. například SPRECHER, Thomas. Die Europäische Verordnung über Insolvenzverfahren. In: SPÜHLER, Karl. *Aktuelle Probleme des Internationalen Insolvenzrechtes*. Zürich: Schulthess, 2003, s. 39. 3-7255-4599-5.

³²⁶ Definováno jakožto: „Místo, z něhož dlužník převážně vykonává obchodní vztahy, jakož i jiné hospodářské činnosti a k němuž má tak nejužší vztahy.“ Viz zpráva Evropského parlamentu, výboru pro právo a vnitřní trh z 23. února 2000, A5-0039/2000.

cizím státě, ve kterém byla vydána, jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka a pokud dlužníkův majetek v České republice není předmětem již zahájeného řízení.

7.2.2 Hlavní/vedlejší řízení

Narizení rovněž umožňuje mimo hlavního řízení zahájit také řízení vedlejší, a to na území jiného členského státu za předpokladu, že se zde nachází provozovna a majetek dlužníka. Účinky tohoto řízení jsou ale omezeny pouze na stát, v němž se majetek nachází. Podle dřívější úpravy muselo mít vedlejší řízení pouze likvidační formu, což už ale nyní neplatí. Zahájením vedlejšího řízení ovšem dochází i ke komplikacím, když správce v řízení hlavním nemá pod kontrolou veškerý majetek dlužníka a jeho prodej v celku je tak složitější. V Narizení je z těchto důvodů nově zavedena možnost vedlejší řízení na návrh správce v hlavním řízení zamítnout či odložit.³²⁷

7.2.3 Informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek

Další velmi problematickou oblastí v rámci insolvenčních řízení se zahraničním prvkem je informování věřitelů o zahájení insolvenčního řízení daného dlužníka. Doručování dnes v právu představuje jeden ze stěžejních institutů, jehož prostřednictvím se strany dozvídají o svých právech a povinnostech. Ještě v roce 2012 Evropská komise ve své zprávě poukázala na skutečnost, že nezveřejnění informací o zahájení řízení ve veřejném rejstříku dané země snižuje možnost věřitelů dozvědět se o tom, že bylo v jiném členském státě zahájeno insolvenční řízení. Tuzemský soud má tak podle předmětné úpravy v Narizení a také dle § 430 IZ povinnost vyrozumět známé věřitele dlužníka o zahájení insolvenčního řízení a vydání rozhodnutí o úpadku a také jim zvlášť doručit výzvu k podávání přihlášek pohledávek. Známým věřitelem je pak ten, o kom se insolvenční soud nebo správce dozví při obvyklém chodu věci buď z listin, které je dlužník povinen předložit insolvenčnímu soudu, nebo též z jeho účetnictví.³²⁸ Judikaturou bylo postupem času dovozeno, že pokud nejsou o věřiteli vedeny řádné záznamy v účetnictví dlužníka, popřípadě ho dlužník neuvedl v seznamu svých věřitelů nebo tak nevyplývalo z doložených listin, neomezuje se lhůta k přihlášení pohledávek takového věřitele na obecnou lhůtu stanovenou známým věřitelům v rozhodnutí o úpadku. Pokud tedy v průběhu řízení vyjde existence zahraničního věřitele najevo, musí být v rámci spravedlivého insolvenčního řízení vyrozuměn o možnosti přihlásit svou pohledávku kdykoliv

---

³²⁷ BŘICHÁČEK, Tomáš. Nový právní rámec pro přeshraniční insolvenční řízení v EU. *Právní rozhledy*, 2015, č. 22, s. 778-781. ISSN 1210-6410.

³²⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Tereza PROFELDOVÁ. Doručování v insolvenčním řízení v tuzemsku a v přeshraničním styku. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9, č. 2, s. 33. ISSN 1803-6554.

v průběhu řízení a poskytnuta mu k tomu přiměřená lhůta. Pokud by však dlužník vedl své účetnictví řádně a o zahraničním věřiteli přesto vyjde najevo až později v řízení, zmeškaná lhůta k podání přihlášky se takovému věřiteli nevrací.³²⁹ K účelovému prolomení přihlašovací lhůty ovšem nedochází u zahraničních věřitelů, na které přešla pohledávka, kterou mohl a měl přihlásit do řízení dlužníka již původní věřitel.³³⁰ Judikaturou byla napravena rovněž určitá nejistota ohledně znění ustanovení § 430 odst. 1 IZ, které doslovně hovoří o doručování věřitelům dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie. Pouhým gramatickým výkladem předmětného ustanovení by tak bylo možno dovodit jeho působnost také ve vztahu k doručování českým věřitelům, avšak právě judikatura najisto stanovila, že se uvedená pravidla vztahují pouze na věřitele z jiných členských států.³³¹ Je tomu tak především z důvodu přirozené jazykové bariéry, které těmto zahraničním věřitelům brání v účinném využití insolvenčního rejstříku coby zdroje informací o probíhajících řízeních.³³² Na status zahraničního věřitele pak nemá vliv ani skutečnost, že má stále právní zastoupení v České republice. Jediným důsledkem uvedeného je možnost doručování tomuto věřiteli na tuzemskou adresu.³³³

Nařízení rovněž zavedlo povinnost vytvořit a veřejně zpřístupnit insolvenční rejstřík jednotlivých členských zemí a zveřejňovat v něm určené informace o přeshraničních úpadkových věcech. Propojení vnitrostátních insolvenčních rejstříků v celé EU prostřednictvím portálu evropské e-justice ovšem dosud není zcela realizováno, kdy je do něj aktuálně zatím zapojeno pouze osm zemí, a to včetně České republiky. Ta byla také u samotného zahájení pilotního projektu sdílení informací o úpadkových řízeních propojením databází národních insolvenčních rejstříků od 7. 7. 2014. V průběhu pěti let se však do uvedené databáze zapojil pouze jeden další stát, když původně měly být všechny členské země s výjimkou Dánska zapojeny již do 26. 6. 2018.³³⁴ Náročný je tento úkol i z hlediska toho, že dle údajů z roku 2012 disponovalo jen 14 členských států samostatným insolvenčním rejstříkem, jehož data jsou dostupná prostřednictvím internetu, v dalších devíti byl součástí jiné elektronické databáze a čtyři země vůbec elektronickými údaji o insolvenčním řízení

---

³²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sen. zn. 29 NSČR 13/2010-P48-17.

³³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 9. 2013 č. j. 1 VSPH 1232/2013-P12-9.

³³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2009.

³³² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008.

³³³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2015, č. j. 3 VSOL 1025/2014-P9-8.

³³⁴ ŘIČÁNKOVÁ, Hana. Propojování insolvenčních rejstříků v rámci Evropské unie. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-08-05]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/propojovani-insolvencnich-rejstriku-v-ramci-evropske-unie-101200.html>

nedisponovaly.³³⁵ Až bude systém propojení zcela dokončen, bude pro věřitele mnohem snazší se o insolvenčním řízení svého dlužníka dozvědět a uplatnit v něm své případné nároky. Spolu s účinností Nařízení byly rovněž zavedeny standardizované formuláře pro přihlašování pohledávek věřitelů v jiných členských zemích.³³⁶

O přeshraničním insolvenčním řízení s prvkem nacházejícím se mimo státy Evropské unie pak insolvenční zákon vůbec nepojednává a neposkytuje žádná pravidla.³³⁷ Mezi lety 2008 a 2014 pak zcela absentovala jakákoliv zákonná úprava a mohlo tak docházet k problémům v souvislosti s možnými účinky insolvenčního řízení zahájeného mimo území Evropské unie a naopak při možném uplatňování účinků v České republice zahájeného insolvenčního řízení mimo státy EU a v Dánsku, a to zejména v souvislosti se zjišťováním a postihováním majetku náležejícím do majetkové podstaty dlužníka. Počínaje 1. 1. 2014 se však pro tyto státy užije úprava v § 111 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů. Insolvenční řízení vedené v České republice se tak zásadně bude vztahovat i na majetek dlužníka ve státech mimo Evropskou unii a v Dánsku.

---

³³⁵ ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení. Štrasburk [online], 2012 [cit.], s. 14. Dostupné <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0743>

³³⁶ BŘICHÁČEK, Tomáš. Nový právní rámec pro přeshraniční insolvenční řízení v EU. *Právní rozhledy*, 2015, č. 22, s. 778-781. ISSN 1210-6410.

³³⁷ Oproti § 69 ZKV, který obsahoval alespoň určité základní obrysy této úpravy.

8 Další vybraná problematická místa konkursu a insolvenčního řízení obecně a návrhy de lege ferenda

V rámci poslední kapitoly bych rád poukázal na některé vybrané další problémy, se kterými se česká právní úprava konkursu, nebo spíše insolvenčního řízení obecně, potýká, a které nebyly zatím zmíněny v předcházejících kapitolách, a případně také nastínil další možný vývoj těchto oblastí.

8.1 Nízká výtěžnost řízení řešených konkursem a racionální apatie věřitelů

I v rámci mnoha odborných diskusí bývá často zmiňován jeden ze stěžejních problémů této oblasti, a to nízká výtěžnost insolvenčních řízení pro věřitele, zejména právě tam, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem. Jak lze vidět ze statistických údajů uvedených v páté kapitole, v případě řízení řešených konkursem bývá uspokojení zajištěných věřitelů okolo čtvrtiny jejich přihlášené pohledávky a nezajištění věřitelů obdrží v průměru pouze nízké jednotky procent z hodnoty jimi za dlužníky přihlášených pohledávek. Na základě jiného výzkumu dokonce ve více než dvou třetinách řízení³³⁸ nedisponuje dlužník žádným majetkem a věřitelé tak nejsou uspokojeni vůbec.³³⁹

Dané údaje jsou způsobeny hned několika faktory. Jedním z nich je i ten, že značné množství podniků do insolvenčního řízení vstupuje ve stavu určité „prázdnoty“. Tyto podniky tak povětšinou obsahují již jen aktiva, která jsou nějakým způsobem ukotvena (plombou u zápisu v katastru nemovitostí) sloužící zejména k zajištění poskytnutých úvěrů. Zbylá aktiva však často jsou již spotřebována na provoz podniku v době, kdy objektivně byl jeho úpadek již nevyhnutelný, jelikož vedení společností a jejich majitelé se nezřídka snaží podnik zaslepeně zachránit do poslední chvíle, což ovšem v důsledku vede k poškozování věřitelů. Případně pak byla aktiva vyvedena mimo dosah věřitelů různými, mnohdy i nelegálními prostředky. Aby byla tato jednání eliminována, je potřeba hledat řešení uvnitř i vně insolvenčního práva, zejména v podobě sankcí. Je zejména potřeba zajistit, aby dlužníci-právnícké osoby vstupovali do insolvenčního řízení dříve, tedy v situaci, kdy ještě disponují hodnotnějším majetkem, který by bylo v insolvenci možno zpeněžit a uspokojit i nezajištěné věřitele. Jedním z takových způsobů je i možnost kriminalizace pozdního podání

³³⁸ Jednalo se o řízení s obchodními společnostmi a podnikateli.

³³⁹ SCHÖNFELD, Jaroslav, Luboš SMRČKA a Tomáš MALÝ. Insolvenční řízení v České republice: skutečný výnos věřitelů je velmi nízký. In: *Insolvence 2013 – konec jedné etapy, začátek další?*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 89-102. ISBN 978-80-245-1927-2.

insolvenčního návrhu, tedy zavedení nové skutkové podstaty trestného činu.³⁴⁰ Zavedení této sankce by mohlo na některé subjekty zároveň působit jako určitý druh prevence a možná by vedlo k větší angažovanosti a odpovědnějšímu přístupu. Takovouto sankci už ale dříve trestní právo obsahovalo, s přijetím insolvenčního zákona však byla vyjmuta, jelikož se v praxi příliš neosvědčila a trestněprávní odpovědnost byla nahrazena odpovědností soukromoprávní. Problematické by se ale v tom případě mohlo jevit definování úpadkového stavu, které nemá zcela přesné kontury. Možností je také revidování definice předlužení tak, aby podnikatelé byli povinni podat insolvenční návrh dříve než jejich zadlužení dosáhne 100 % hodnoty majetku. Stanovení přené výše této hranice by záleželo na odborné diskusi, když například někteří odborníci navrhují tuto hranici předlužení stanovit při zadlužení ve výši 90 % hodnoty majetku.³⁴¹

Dalším aspektem v těchto souvislostech je skutečnost, že za současných podmínek zákonem vynucované kolektivní vymáhání pohledávek částečně znevýhodňuje či diskvalifikuje ty věřitele, kteří se principu fungování trhu nemohou stát věřiteli zajištěnými. Tuto do jisté míry neférovou situaci mohou pociťovat zejména „nejopatrnější“ věřitelé, kteří mohou mít své pohledávky vůči dlužníkovi smluvně přesně podchycené a pečlivě spravované, ovšem prostým zahájením insolvenčního řízení na dlužníka jsou jejich práva velmi významně krácena. Nezajištěný věřitel se tak může optikou insolvenčního řízení dostat do situace, kdy bude vystaven značnému krácení své pohledávky, ačkoliv se dostupnými prostředky toto riziko snažil minimalizovat. Tato kolektivizace vztahů věřitel-dlužník přináší jistou výhodu zajištěným věřitelům, kteří se k aktivům dlužníka dostanou jako první. Rizika jsou tak na základě státní regulace mezi věřitele rozložena mírně rozdílným způsobem, než při plně působících tržních vztazích a chování. Jestliže se tak velmi často setkáváme se skutečností, že v případě úpadku osob překračuje hodnota zajištění likvidační hodnotu majetku úpadce, bylo by na místě možnou výtěžnost zejména konkursu pro nezajištěné věřitele určitým způsobem korigovat. Je zde také možnost omezení poskytování zajištění vůči závazkům pro dlužníka. Případně také definování maximální míry zadlužení podnikatelského subjektu v porovnání s jeho aktivy.³⁴²

---

³⁴⁰ Dle § 15a odst. 5 InsO lze za takový čin uložit pachateli až trest odnětí svobody na jeden rok.

³⁴¹ KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 106. ISBN 978-80-7400-497-1.

³⁴² SMRČKA, Luboš. Filozofické aspekty vztahu insolvenčního a exekučního práva. *Komorní listy*, 2012, č. 1, s. 27-33. ISSN 1805-1081.

Ruku v ruce s malým výnosem se pak projevuje tzv. racionální apatie věřitelů, tedy určitá absence zájmu o průběh insolvenčního řízení. Tato situace je značně problematická, jelikož motivace pro důslednou kontrolu insolvenčních procesů ze strany věřitelů, která by měla pomoci hladkému průběhu řízení, je insolvenčním zákonem předpokládána. Účastníci insolvenčního řízení tak často nevidí ani návratnost prostředků vynaložených na iniciativní vymáhání pohledávky. Jejich transakční náklady často bývají vyšší, než kolik je na jejich pohledávky vymoženo. Reálně tak mnohdy ani neexistuje důvod, aby věřitelé vstupovali v rámci insolvenčního řízení do oblasti kontroly podniku dlužníka, neboť je zde velká šance, že tyto vynaložené náklady nebudou vyváženy odpovídajícím způsobem ve zvýšení příjmů.

Banky a další významní věřitelé pak necítí takovou potřebu sledovat vývoj hospodaření dlužníka, ani případně jej nutit k restrukturalizaci a finančnímu ozdravení, jelikož se příliš spoléhají na své postavení zástavního věřitele a prodej zastaveného majetku insolvenčním správcem, kterého takto významný věřitel může v rámci řízení průběžně kontrolovat.³⁴³ Velmi nízká úroveň uspokojení pohledávek nezajištěných i zajištěných věřitelů také způsobuje, že ekonomické subjekty ztrácejí motivaci a důvěru v tento typ vymáhání pohledávek. Toto riziko pak mohou dále přenášet do svých cen nebo obchodních podmínek.

Určitou inspiraci je možno čerpat také v historii, když v ZKV bylo původně ustanoveno, že zajištění věřitelé se uspokojovali jen do výše 70 % výtěžku zpeněžení zajištěného majetku, zatímco zbytek byl k dispozici věřitelům s nezajištěnou pohledávkou. Jedná se ovšem spíše o teoretickou možnost, jelikož by takovéto opatření mělo za následek oslabení institutu zajištění spolu s pravděpodobným negativním vlivem na nastavení podmínek, za kterých by finančními institucemi byly poskytovány úvěry.

Do úvahy lze vzít také poměrně nedávnou novelu insolvenčního zákona umožňující za určitých okolností nekonání schůzí věřitelů při povolení oddlužení a důsledek racionální apatie minoritních věřitelů oddlužení se účastnících. Za současných podmínek se totiž obvykle nenajde tolik věřitelů, aby se jejich schůze konala. Uvedené však může mít přesah i mimo oddlužení, a to v případě, kdy soudem by bylo pouze účelově povoleno oddlužení, které nebude následně schváleno a na majetek dlužníka bude prohlášen konkurs. V době této

---

³⁴³ SMRČKA, Luboš, ARLTOVÁ, Markéta a Jaroslav SCHÖNFELD. Příčiny neúspěšného prosazování sanačních postupů v insolvenční realitě. *Politická ekonomie*, 2013, roč. 61, č. 2, s. 188–208. ISSN 0032-3233.

přeměny ovšem již může být o všem podstatném v řízení rozhodnuto, a to bez reálné kontroly ze strany věřitelů.³⁴⁴

8.2 Insolvenční řízení nenahrazuje řízení nalézací

Poměrně velmi častým problémem řešeným insolvenčními soudy je skutečnost, že zejména na straně věřitelů (ale i dlužníků) se vyskytují tendence v insolvenčním řízení uplatňovat svá sporná práva a nároky, a na jejich základě se dožadovat prohlášení úpadku dlužníka, tedy de facto nahradit insolvenčním řízením řízení nalézací. Věřiteli, který vůči dlužníku uplatňuje ne zcela jednoznačný nárok bez toho, aby ten byl dříve řešen před soudy v nalézacím řízení, přináší možnost na jeho základě podat návrh na prohlášení úpadku dlužníka často jedinečnou příležitost nárokovat si svou domnělou pohledávku. Naopak věřiteli, který se již dříve zodpovědně domůže exekučního titulu, a tím pádem také vynaloží značné náklady, existence exekučního titulu nepřinese v rámci insolvenčního řízení žádnou výhodu oproti ostatním věřitelům, kteří tyto nezanedbatelné náklady nevynaložili.

Nejvyšší soud ČR tak ve svém rozhodnutí k této problematice uzavřel, že insolvenční soud sice má povinnost provést (jde-li o insolvenční návrh věřitele) i jiné, než účastníky navržené, důkazy potřebné k osvědčení dlužníkovu úpadku, ovšem ani takto pojatá úprava dokazování či osvědčování skutečností ničeho nemění na tom, že účelem zkoumané úpravy není vyřešení individuálního sporu o pohledávku mezi insolvenčním navrhovatelem a jeho dlužníkem, nýbrž řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů. Z uvedených důvodů insolvenční řízení není a nemůže být nástrojem nahrazujícím cestu nalézání práva před orgány k tomu povolanými ve sporu o pohledávku mezi věřitelem a dlužníkem. Povinností insolvenčního soudu tedy není provádět v insolvenčním řízení dokazování o tom, zda pohledávka věřitele (insolvenčního navrhovatele) v právu skutečně existuje, a to ani s vědomím faktu, že při projednání insolvenčního návrhu věřitele se při zjišťování dlužníkovu úpadku uplatňuje zásada vyšetřovací. Nejvyšší soud tak mimo jiné určil, že pohledávku navrhovatele musí být možné osvědčit pouze listinami a že provedením věcně opodstatněných důkazů (výslechem účastníků, výslechem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.) by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení.³⁴⁵ Dokazování tohoto charakteru odporuje smyslu insolvenčního řízení, v němž se na základě

---

³⁴⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich: Nový zákon okleští práva věřitelů. *Česká justice* [online]. 2016 [cit. 2019-07-18]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornik-na-insolvence-novy-zakon-oklesti-prava-veritelu/>

³⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSCR 30/2009.

osvědčených pohledávek navrhovatele má rozhodování soudu soustřeďovat téměř výhradně na posuzování okolností úpadku dlužníka, ne ovšem na samotné zjišťování důvodnosti pohledávek jednotlivých věřitelů.³⁴⁶ V rámci insolvenčního řízení tak není prostor na provádění rozsáhlého dokazování, které přesahuje jeho rámec. Insolvenční soud zde není povolán k tomu, aby vedl dokazování o tom, zda pohledávka věřitele po právu existuje či nikoliv.³⁴⁷ Podobný judikatorní závěr byl vysloven již pro ZKV a uplatňuje se nadále i v rámci insolvenčního zákona.

I z jiných rozhodnutí dále plyne skutečnost, že pokud věřitel nemá dostatečné a věrohodné informace o dalších dlužníkových věřitelích, o jejich splatných pohledávkách, o dlužníkově platební neschopnosti či dalších okolnostech, jež o dlužníkově úpadku ve formě insolvence nebo ve formě předlužení svědčí, pak není nikterak opodstatněno, aby se zjištění jeho úpadku insolvenčním návrhem domáhal. Za takové situace je namístě, aby věřitel k ochraně svých práv, tedy k vymožení pohledávky za dlužníkem, zvolil standardní postup, tj. cestu nalézacího řízení a individuálního výkonu rozhodnutí.³⁴⁸

Aktivní legitimace navrhovatele k podání insolvenčního návrhu tak není dána tam, kde navrhovatel neprokázal, že má za dlužníkem splatnou pohledávku. Uvedená situace tak vede ke vzniku mnoha sporů o tom, zda je navrhovatel skutečně legitimován, případně u dalších nejasných pohledávek přihlášených v průběhu řízení k nadměrnému počtu incidenčních žalob řešených v rámci insolvenčního řízení namísto toho, aby tyto sporné nároky byly řešeny mimo něj. I přes, dnes již ustálenou, uvedenou judikaturu se lze s obdobnými spornými pohledávkami insolvenčních navrhovatelů stále nezdědkat setkat a je zapotřebí, aby se soudy při svém rozhodování důsledně držely závěrů předestřených v uvedené judikatuře a tyto sporné nároky neakceptovaly. Insolvenční řízení totiž nemá z povahy věci být určeno jako alternativní platforma pro vymáhání sporných pohledávek.

8.3 Obecné pojetí a směřování insolvenčních zákonů

Při posuzování úpadku by bylo prospěšné posílit obecná ekonomická kritéria, což se již částečně stalo zavedením institutu mezery krytí. Úpadek podniku je totiž primárně ekonomickou kategorií, do které následně vstupuje řada právních a procesních souvislostí. Na úpadek se dá pohlížet jako na určitou nerovnováhu v ekonomice. Mezera krytí představuje

---

³⁴⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 6. 2012, č. j. 1 VSPH 654/2012-A-153.

³⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 10. 2012, č. j. 3 VSOL 555/2012-A-69.

³⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 9. 2011, č. j. 1 VSPH 1067/2011-A-13.

relativně jednoduché ekonomické kritérium, které podává skutečný obraz o ekonomickém stavu dlužníka. Může tak usnadnit především rozhodování soudu, který nemusí své tvrzení opírat často o pouhá tvrzení dlužníků a věřitelů, která mohou být irelevantní vzhledem ke skutečné ekonomické situaci a platební neschopnosti dlužníka. Možným východiskem pro objektivnější posuzování některých situací by bylo vnesení více ekonomiky do insolvenční oblasti, například formou určité standardizace oceňovacího procesu nebo prezentace skutečné hodnoty podniku a jeho dluhů vůči věřitelům.³⁴⁹

S nastolenou tématikou rovněž souvisí problematika obecného pojetí a nastavení insolvenčních zákonů, a to jestli jsou spíše pro-věřitelské nebo pro-dlužnické. Dlouhodobě jsou vedeny diskuse o tom, jak budou předmětné zákony nastaveny. Zda zůstanou relativně pro-věřitelské nebo se posunou více do pozice pro-dlužnické. To je klíčový spor současnosti, který zahrnuje jak oblasti exekucí, tak i oblasti insolvencí. Toto téma je však spjata spíše s institutem oddlužení a jeho posledním vývojem a směřováním do budoucna. S prolomením hranice 30% minimálního uspokojení pohledávek věřitelů tak silně nesouhlasila například Česká asociace věřitelů a označila ji jakožto de facto vyvlastnění majetku věřitelů, jelikož řada dlužníků v průběhu oddlužení optimalizuje své oficiální příjmy.³⁵⁰ Zde se však již dostáváme do ekonomicko-filozofické roviny problematiky černých pasažérů a pocitu nespravedlnosti, když jedna skupina (věřitelé) doplácí na další (dlužníci) a sociální soudržnosti ve společnosti. Podle některých odborníků obecně poslední změny probíhající v českém insolvenčním právu vedou spíše ke zhoršení práv a postavení věřitelů v průběhu řízení. Jedná se například o problematičtější způsob svolávání schůze věřitelů nebo možnost odejmout hlasovací právo věřiteli na schůzi věřitelů i v případě, že jeho pohledávka nebude nikým popřena, a s tím související nemožnost přezkumu některých takto na schůzi přijatých usnesení. I zde tak lze spatřovat směr, kterým se insolvenční právo poslední dobou vydává i jistý odklon od původní pro-věřitelské koncepce zákona.

Pouze na okraj lze poznamenat, že pokud se týká institutu oddlužení, tyto změny částečně vyplývají z nastavení politických sil a toho, že zákonodárce si postupně začal uvědomovat širší a společenský význam insolvenčního řízení a především institutu oddlužení, kdy průběžné novelizace insolvenčního zákona se dějí v nastaveném duchu jeho sociální, ekonomické a celospolečenské prospěšnosti. Uvedené vlivy, co do pokud možno nejširší

---

³⁴⁹ KUDĚJ, Michal. Mezera krytí. *Konkursní noviny*. 2017, roč. XX., č. 4. ISSN 1213-4023.

³⁵⁰ ŠRÁMEK, Dušan: Asociace varuje: Oddlužovací novela připraví věřitele o poslední jistoty. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/02/asociace-varuje-oddruzovaci-novela-pripravi-veritele-o-posledni-jistoty/>

přípustnosti oddlužení, se odrazily také v judikatorním výkladu, zejména soudů vyšších instancí, některých institutů oddlužení zpravidla ve prospěch dlužníka. Mocenské struktury, které by z principu věci měly být spíše na straně věřitelů jako nositelů rizika a kapitálu, se dlouhodobě – s tím, jak podléhají politickému vlivu většiny – přesouvají na pozice bližší té skupině, která je častější, početnější a patrně vzbuzuje větší sympatie, tedy k dlužníkům.³⁵¹

8.4 Insolvenční správci a výkon jejich funkce

Insolvenční správce hraje v průběhu prakticky celého insolvenčního řízení obvykle stěžejní roli. Je tak žádoucí, aby byl dodržen vysoký standard výkonu jeho funkce a zároveň vhodně nastaveny kontrolní mechanismy jeho činnosti. Zároveň musí být přesně stanoveny požadavky pro výkon takto odpovědné funkce. Pokud totiž správce v insolvenčním řízení zásadním způsobem pochybí, může to mít velké důsledky zejména pro míru uspokojení pohledávek přihlášených věřitelů. Rovněž i proto, že v průběhu času teprve rostly nároky na funkci insolvenčního správce, jsou v praxi mezi jednotlivými správci a jejich schopnostmi značné rozdíly.

Obecně se předpokládá, že insolvenčním správcem je odborník, který při správě majetkové podstaty dlužníka vyvine péči srovnatelnou s péčí řádného hospodáře v případě řízení obchodní společnosti. I když je insolvenční správce ustavován insolvenčním soudem a výkon funkce správce má dle judikatury Ústavního soudu jisté veřejnoprávní prvky, jedná se o soukromé osoby, které nejsou pracovníky soudu a zásadní rozhodovací pravomoc v insolvenčním řízení má opět insolvenční soud, což vede mimo jiné k závěru, že správce není úřední osobou například ve smyslu trestního zákona.³⁵²

Z obecného pohledu práva občanského nese insolvenční správce odpovědnost za své jednání s potřebnou znalostí a pečlivostí (§ 5 odst. 1 OZ), což je obecný stavovský či profesní požadavek odborné péče, přičitatelný k tíži osob, vystupujících jako profesionálové v určitém oboru. Zákon dále zakládá vyvratitelnou domněnku nedbalosti při nepoužití zvláštních znalostí či dovedností a odpovědnost za škodu z toho vzniklou bez možnosti její moderaace soudem (§ 2912 odst. 2, § 2953 odst. 2 OZ).

---

³⁵¹ SMRČKA, Luboš. Filozofické aspekty vztahu insolvenčního a exekučního práva. *Komorní listy*, 2012, č. 1, s. 27-33. ISSN 1805-1081.

³⁵² HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018. s. 850-857. ISBN 978-80-7400-691-3.

Velkým tématem nedávné minulosti (okolo roku 2014) související s výkonem funkce správce bylo fungování provozoven insolvenčních správců a jejich celkový počet připadající na každého z nich, a to zejména ve spojitosti s kvalitou jimi poskytovaných služeb. Především soudci spadající pod Krajský soud v Ostravě začali podnikat kroky proti insolvenčním správcům mající víc než 4 provozovny³⁵³, kteří začali být zprošťováni funkcí. Soudem byl tento postup odůvodněn požadavkem na skutečný faktický výkon funkce správce v sídle i provozovně a nutnosti správce být opravdu schopen v dané provozovně fakticky působit. Uvedený počet byl zvolen tak, že musí-li pracovní doba provozovny činit nejméně jeden den v týdnu, pak maximálně možný počet zřízených provozoven činí 4, když pátý pracovní den a zbývající části ostatních pracovních dnů působí správce ve svém sídle. S tím, že zřízením více provozoven si insolvenční správce nepočínal svědomitě a s odbornou péčí a upřednostnil vlastní zájem na maximalizaci odměn za výkon funkce správce před společným zájmem věřitelů na řádném a osobním výkonu funkce správce, se však insolvenční praxe nakonec neztotožnila a počet provozoven správců tak není sám o sobě limitován.³⁵⁴ S tímto tématem souvisí rovněž problematika osobního výkonu činností insolvenčním správcem. Skutečnost, že mnozí správci se při zpeněžení majetku, vedení incidenčních sporů nebo při účasti na přezkumném jednání a schůzi věřitelů běžně nechávají zastupovat osobami, a to i bez patřičného právního vzdělání, obvykle není ku prospěchu řízení, ať už jeho rychlosti nebo dosažených výsledků zpeněžení, i když tento postup standardně není mimo zákonný rámeček.

Ideální a jistě efektivnější by bylo povolit vykonávání funkce správce pouze v místě jeho sídla bez možnosti zakládat další provozovny. Situace by se tímto velmi zpřehlednila a měla by za důsledek odpovědnější výkon funkce insolvenčního správce. Takovéto omezení podnikatelské činnosti správců, což výkon této funkce beze sporu je, by však nejspíš naráželo na právní, možná i ústavní, limity a momentálně k tomu není vůle. Stejně tak je vhodná osobní účast insolvenčního správce zejména v procesu zpeněžování majetkové podstaty nebo při soudních jednáních, kdy je nejvíce potřeba zachovat odborný přístup tak, aby byl dodržen účel insolvenčního řízení.

---

³⁵³ Insolvenční správci si začali zřizovat velké množství provozoven na základě faktu, že na každou provozovnu jim tzv. „napadají“ věci v důsledku platného rotačního principu, takzvaného kolečka. U oddlužení totiž tzv. napadaly případy správcům podle každého okresu, kde mají provozovnu a u konkursů podle krajů. Málodko ví, že to vzniklo chybou. Jedna z dřívějších novel zákona totiž předpokládala, že oddlužení budou projednávat okresní soudy. Na to se navázalo přidělováním oddlužení podle okresů. Tento základ, tedy věcná příslušnost okresních soudů, ale nakonec ze zákona vypadl. Pozdější novela sjednotila obě „kolečka“ na krajském principu spolu s kombinací několika kritérií, což je z pohledu současné úpravy logické.

³⁵⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2014, č. j. 2 VSOL 358/2014-B-17.

S problematikou provozoven dále souvisí skutečnost, že mnoho insolvenčních správců v rámci hotových výdajů požadovalo cestovné, které však bylo počítáno ze sídla správce a nikoliv z jeho provozovny, která byla dlužníkovi blíže, a na základě které byl v daném insolvenčním řízení ustanoven. Tento přístup byl ovšem také soudy zamítnut.³⁵⁵ Ukazuje nicméně na fakt, že požadované hotové výdaje správce je vždy nutné důkladně ověřit a také skutečnost, že správci se na svých zřizovaných provozovnách v mnoha případech fyzicky nevyskytují.

Důvodem k odvolání správce z funkce pak není ani pozastavení nebo ukončení jeho činnosti. Ponechání správce ve funkci s sebou ovšem nese praktické problémy, jelikož takový správce již není ustanovován do nových řízení, ubývá mu celkové agendy a obvykle klesá velikost jeho pomocného aparátu i odbornost jeho samého.

V rámci insolvenčního řízení je mnohdy také řešena otázka možné podjatosti insolvenčního správce, a to zvláště za okolností, kdy byl tento správce dosazen významným věřitelem dlužníka a tento stejný věřitel v různých insolvenčních řízeních opakovaně dosazuje shodného insolvenčního správce. Nabízí se tak možný vzájemný vztah ekonomické závislosti těchto dvou subjektů, což může vést i k neobjektivnosti správce v přístupu k jednotlivým věřitelům. Aktuálně ovšem již tento problém obvykle může nastat jedině v rámci konkursu nebo reorganizace, jelikož v oddlužení v důsledku novelizací nyní může správce odvolat pouze nadpoloviční většina věřitelů, tedy nikoliv pouze majoritní věřitel sám (není-li současně jediným přihlášeným věřitelem). Dle Nejvyššího soudu ovšem skutečnost, že stejní věřitelé (respektive stejný majoritní věřitel) opakovaně (v různých insolvenčních řízeních) ustanovují novým insolvenčním správcem stejnou osobu, není důvodem, který by mohl vést k pochybnostem o nepodjatosti takového insolvenčního správce.³⁵⁶

S ohledem na shora uvedené by tak bylo zapotřebí zavedení větších kontrol činnosti insolvenčního správce, a to zejména co do odbornosti výkonu jeho činnosti, když současných poměrně rozsáhlých pravomocí bylo historicky dosaženo především z důvodů nepředpokládanému počtu růstu insolvenčních řízení, které soudy nebyly schopny absorbovat s ohledem na finanční náročnost na státní rozpočet. Takováto opatření by měla vést ke zrychlení insolvenčního řízení i dosahování vyšší výnosnosti pro věřitele, jelikož aktivita a erudovanost insolvenčního správce hraje v procesu zpeněžování majetku zásadní roli.

---

³⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2016 č. j. 3 VSPH 506/2015-B-101.

³⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014.

V poslední době bývá v souvislosti s výkonem funkce insolvenčních správců zmiňována rovněž adekvátnost jejich odměny, zejména ve světle nedávného snížení odměn exekutorů. Je poměrně zvláštní, že funkci insolvenčního správce se ve společnosti dostává více kreditu nežli je tomu v případě exekutorů, ačkoliv náplň jejich práce je mnohdy podobná. Obě tyto funkce vykonávají podnikatelé, jejich činnost je regulována obecně závaznými předpisy, stejně jako je regulován i přístup k profesi samotné. A zatímco odměny insolvenčních správců byly v průběhu posledních let několikrát zásadně navýšeny, soudním exekutorům od roku 2001 zvýšeny nebyly, naopak vykazují snižující se tendenci. Jedním ze zásadních rozdílů je skutečnost, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného nedostane exekutor nahrazeny žádné náklady exekuce, insolvenční správce v případě konkursu, pokud přezkoumal aspoň jednu pohledávku, má nyní garantovanu minimální odměnu ve výši 45 000 Kč spolu se zárukou hrazení těchto nákladů státem, pokud nebude v majetkové podstatě dostatek prostředků. Uvedené lze srovnat i s odměnou likvidátora, která, pokud nebyl zjištěn majetek dané osoby, činí obvykle pouze 1 000 Kč.³⁵⁷ Dále je s podivem, že outsourcovatelné náklady například na licence, vedení a správu účetnictví a daňové poradenství, nájem skladu, archivaci nebo skartaci musí soudní exekutor zahrnout a pokrýt ze své odměny, správce si obdobné náklady zahrne do svých hotových výdajů a nárokuje si jejich uhrazení. Co do samotné výše odměny, ta bývá u častých výnosů zpeněžení do 500 000 Kč v případě insolvenčních správců oproti soudním exekutorům přibližně dvojnásobná.³⁵⁸ To vše pak za situace, kdy naprostá většina kroků insolvenčního správce v řízení podléhá kontrole a schválení soudem, což také snižuje jejich odpovědnost. V rámci uvedeného tak není s podivem, že se v poslední době setkáváme s poklesem počtu soudních exekutorů. Naopak odměna insolvenčních správců bývá v průběhu doby pravidelně zvyšována³⁵⁹ a lze registrovat, že o tuto výkon této funkce je konstantní zájem.

Závěrem tohoto tématu lze k dokreslení situace uvést stručnou komparaci s německou právní úpravou. Odměna tamních insolvenčních správců při zpeněžení majetku do hodnoty 25 000 EUR sice činí 40 %, minimální výše odměny v konkursu ovšem není garantována tak velkoryse jako zde, když při počtu věřitelů do desíti, činí minimální odměna správce 1 000 EUR, což je znatelně méně, než minimální výše odměny českých správců. Navíc v dalších

---

³⁵⁷ § 7 odst. 1 nařízení vlády ze dne 16. 10. 2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁸ JÍCHA, Lukáš. Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy*, 2016, č. 3, s. 9-14. ISSN 1805-1081.

³⁵⁹ Poslední dobou například zavedením odměny za přezkoumání přihlášky pohledávky taktéž při oddlužení.

pásmech má výše odměny v Německu značně degresivní charakter, zejména pak v pásmech od 250 tis. EUR do 500 tis. EUR (7 %) a od 500 tis. EUR do 25 mil. EUR (3 %). Při takové výši zpeněžení je tak na tom český insolvenční správce o poznání lépe a výše jeho odměny může dosahovat i dvojnásobných hodnot. V České republice pak na rozdíl od Německa náleží správci v konkursu také odměna za každou přezkoumanou pohledávku.³⁶⁰ Při celkovém srovnání tak bude průměrně náležet insolvenčním správcům v obou zemích přibližně stejná odměna, při vzájemném porovnání výše průměrných mezd pak docházíme k jasnému závěru, že výše odměn insolvenčních správců je u nás nastavena až několikanásobně výše než v případě Německa.

8.5 Vybrané ústavně-právní limity insolvenčního řízení

V rámci insolvenčního práva se lze čas od času setkat také s diskusemi nad některými novelizacemi, které mohou narážet na ústavně-právní limity. Jednou z nich bylo od 1. 7. 2017 zavedení oprávnění Ministerstva spravedlnosti v rámci § 36 odst. 3 a 4 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, který stanovil, že Ministerstvo spravedlnosti je oprávněno v rámci výkonu dohledu nahlížet mimo jiné do účetnictví dlužníka a požadovat z něj kopie. Tato oprávnění mohou být vnímána jakožto suplování dohledu, který nad činností insolvenčního správce vykonává insolvenční soud a věřitelský orgán. Změna zákona dle některých odborníků může překračovat ústavní rámec pravomocí, které může mít Ministerstvo spravedlnosti vůči insolvenčnímu správci jako subjektu zainteresovanému na průběhu insolvenčního řízení, kdy navíc není zcela zřejmé, jak je s informacemi z účetnictví dlužníka nakládáno a jak je zajištěno, že nejsou dále užívány, případně jinak použity. Objevují se i názory, že uvedené pravomoci porušují tradiční dělbu moci zákonodárné, výkonné a soudní, konkrétně, že jde o nepřipustný zásah moci výkonné do moci soudní, a to spolu s pochybnostmi, že by tato oprávnění prošla testem ústavnosti.³⁶¹

Ke stejnému datu pak měla začít platit jiná poměrně kontroverzní povinnost insolvenčního správce, a sice povinnost vykonat prohlídku obydlí dlužníka a nemovitých věcí patřících dlužníkovi a učinit o tom obrazový záznam, je-li způsobem řešení úpadku oddlužení. Proti tomuto záměru se ale ohradila řada připomínkových míst. Nebylo ani zřejmé, z jakého důvodu se povinnost nevztahuje také na dlužníka, jehož úpadek je řešen konkursem. Proti

³⁶⁰ Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung (InsVV) ze dne 19. 8. 1998 (BGBl. I S. 2205).

³⁶¹ ŠRÁMEK, Dušan: Anketa: Souhlasíte s tím, že ministerstvo spravedlnosti chce kontrolovat účetnictví dlužníků?. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-08-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2017/05/anketa-souhlasite-tim-ze-ministerstvo-spravedlnosti-chce-kontrolovat-ucetnictvi-dluzniku/>

pořizování audiovizuálních záznamů z obydlí dlužníka se postavil i Úřad pro ochranu osobních údajů. Vrchní soud v Praze i Česká advokátní komora se vyjádřily v tom smyslu, že v případech nesouhlasu dlužníka či příslušníků jeho domácnosti je daný návrh způsobilým zdrojem konfliktu s ústavně garantovaným právem na ochranu soukromí a podoby člověka dle čl. 10 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod.³⁶² Vzhledem k uvedenému pak není překvapivé, že tato povinnost byla z novely vypuštěna, což vzhledem k diskutabilnímu efektu na výši uspokojení věřitelů, lze jediné uvítat.

Ústavní soud se dále také vymezil proti trendu přenášení jednodušších věcí v řízení na další osoby odlišné od soudce, zejména asistenty soudců, kteří běžně právě v senátech insolvenčních soudů figurují. V rámci mnoha insolvenčních senátů se pod tíhou značně rozsáhlé agendy, kdy na jeden insolvenční senát připadá u některých krajských soudů až 1 200 aktivních řízení, začala užívat praxe vyhotovování některých rozhodnutí, převážně procesního charakteru, asistenty. Ti tak běžně rozhodovali například o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli. Uvedené řešení rozložení narůstající agendy se ovšem u Ústavního soudu nesešlo s pochopením. Ten ve svém nálezu³⁶³ argumentoval rozdílnou mírou osobní a věcné nezávislosti soudce oproti zaměstnanci soudu a postavil funkci asistenta soudce na roveň funkci vyššího soudního úředníka a dále uvedl, že tito by měli vykonávat v řízení pouze úkony jednoduché či rutinní povahy. Zákonodárce v reakci na zrušený § 11 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, reagoval způsobem, že proti rozhodnutí vydanému vyšším soudním úředníkem (nebo asistentem soudce) v občanském soudním řízení nebo soudním řízení správním, proti němuž nelze podat odvolání, odpor nebo námítky podle občanského soudního řádu, může účastník řízení podat námítky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení. O případných námítkách pak rozhodne předseda senátu. Uvedené námítkové řízení lze však v souvislosti s insolvenčním řízením vnímat spíše jako zbytečný institut, který může vést pouze k prodloužení délky řízení, když v rámci jednoho insolvenčního senátu obvykle rozhoduje asistent ve shodné perspektivě jako soudce.

V souvislosti se zásahy Ústavního soudu směrem do insolvence lze dále připomenout spor o to, jakým způsobem při vydání v rámci exekuce vymoženého plnění do řízení insolvenčního nahlížet na náklady exekuce. V tomto směru insolvenční praxe dlouho váhala.

---

³⁶² Připomínky České advokátní komory k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Česká advokátní komora, 2015, 12 s.

³⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10.

V průběhu vývoje bylo nejprve dovozeno, že na exekutora a jeho účelně vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je také odměna exekutora, se taktéž vztahuje zásada rovných možností věřitelů s obdobným postavením (v rámci zásady poměrného uspokojení věřitelů dané skupiny). Exekutor byl povinen přihlásit svou pohledávku v přihlašovací lhůtě do insolvenčního řízení k jejímu uspokojení z majtkové podstaty úpadce spolu s ostatními věřiteli. Soud tehdy určil, že v opačném případě (rozhodnutím podle ustanovení § 46 odst. 7 EŘ a vydáním vymoženého plnění po odečtení nákladů exekuce) by došlo k nepřipustnému zvýhodnění jednoho z věřitelů.³⁶⁴ Následně se však celý spor dostal až k Ústavnímu soudu, který rozhodl, že provedou-li obecné soudy výklad kolidujících právních norem v rozporu s obecnými výkladovými pravidly, ve svém důsledku vyloží právní normu v rozporu s jejím smyslem a účelem, což se stalo i v tomto případě. Ústavní soud dále stanovil, že právo exekutora na přednostní uspokojení odměny a náhrady nákladů exekuce je zakotveno v § 46 odst. 7 EŘ a skutečnost, že samotný insolvenční zákon o tomto nepojednává, nebrání užití normy právě exekučního řádu. Exekutor tak vydá vymožené plnění až po odpočtu nákladů exekuce, účelně vynaložené náklady tedy nejsou součástí majtkové podstaty v insolvenčním řízení.³⁶⁵

8.6 Rizika zpeněžení mimo dražbu

Dlouhodobě se rovněž vedou spory nad tím, který ze způsobů zpeněžení majetku dlužníka je ten nejvýhodnější. Je samozřejmě vždy nutné přihlédnout k okolnostem daného řízení, obvykle se však rozhodování zúží mezi volbou veřejné dražby a zpeněžení mimo dražbu. Právě ve spojitosti se zpeněžením majetku mimo dražbu je často diskutována zejména otázka transparentnosti, o to více, pokud je do jeho procesu zapojena realitní kancelář. Výhody tohoto způsobu můžeme vidět především v odbornosti a zkušenosti realitních makléřů, spolu s využitím jejich inzertních serverů a mnohosti historických vazeb, kdy realitní kancelář může napřímo oslovit osoby z databáze kontaktů a nabídnout jim nemovité věci. Na druhou stranu se mohou projevit i mnohá rizika, jelikož již z principu fungování realitních kanceláří jsou na ně navázáni klienti se zájmem nakupovat nemovité věci za kupní cenu nižší, než je běžná tržní cena, což jde proti zájmům věřitelů i insolvenčního řízení obecně. Jejich cílem je pak nemovité věci s vidinou zisku pouze dále zcizit. Realitní kanceláře také obvykle chtějí prodej realizovat v co nejkratším čase a nemají tedy zájem setrvat v

---

³⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, R 32/2015.

³⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16.

prodeji nemovitých věcí za účelem nalezení reálné tržní ceny. Problematika transparentnosti je pak umocněna skutečností, že mnoho realitních kanceláří a dražitelů je s insolvenčními správci spřátelena a existuje mezi nimi úzké ekonomické propojení. Mnozí správci dokonce například prostřednictvím blízkých osob jsou v realitních kancelářích přímo zainteresováni. Vhodné by tedy bylo, aby každý takový prodej byl před jeho realizací zveřejněn prostřednictvím insolvenčního rejstříku a dále také na portálu centrální adresa, tako jako je tomu u dražby veřejné. Dále by mohl být zaveden zákonný předpoklad zasílání oferty ze strany zájemců o koupi a její následné zveřejnění v insolvenčním rejstříku, která by se až tímto okamžikem stala perfektní. Nyní může teoreticky realitní kancelář nebo i insolvenční správce upřednostnit své zájmy nad zákonnými povinnostmi a nabídku z různých příčin nemusí vůbec předložit. Věřitelé tak mohou teoreticky odsouhlasit nabídku, která nemusí být v daném místě a čase nejvyšší. U tohoto typu zpeněžení by tak měla být posílena kontrola ze strany věřitelů. Jedním z řešení je povinnost vyjadřovat jejich souhlas nejen se způsobem zpeněžení, ale i s konkrétní kupní smlouvou. Insolvenční soudy by taktéž měly věnovat zvýšenou pozornost průběhu a především výsledkům zpeněžení probíhajícím mimo dražbu.

8.7 Dispozice věřitelů s přihlašованием pohledávek

Nedílnou součástí téměř každého insolvenčního řízení jsou pohledávky zajištěných věřitelů. V té souvislosti byla dlouhodobě řešena otázka, zda může jeden zajištěný věřitel rozdělit v přihlášce i původně jedinou svou pohledávku na zajištěnou a nezajištěnou část, tedy zda je pouze na tomto věřiteli, jakým způsobem přistoupí k vymáhání své pohledávky. Mnoho odborníků mělo na tento problém v historickém vývoji zcela opačný názor, tendující od přístupu, že tyto snahy je potřeba odmítnout s poukazem na absenci jakéhokoliv ustanovení zákona umožňující tento postup,³⁶⁶ po názory, že je zcela v dispozici zajištěného věřitele, jak se svoji pohledávkou dál nakládá, tedy rovněž jakým způsobem ji přihlásí do insolvenčního řízení. I ve značně rozporné judikatuře nejprve převládal spíše názor, že pohledávku, která je považována v insolvenčním řízení za jeden hmotněprávní nárok, nelze v přihlášce pohledávky rozdělit na částečně zajištěnou a částečně nezajištěnou, neboť takový stav by neodpovídal hmotnému právu.³⁶⁷ V případě postoupení pouze části zajištěné pohledávky na jiného věřitele už ale nic nebránilo tomu tuto pohledávku do insolvenčního řízení nárokovat jakožto nezajištěnou, což byl taky jeden z argumentů obhájců možnosti dělení pohledávek.

---

³⁶⁶ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 87. ISBN 978-80-7400-617-3.

³⁶⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 7. 2015, č. j. 2 VSPH 405/2014-P4-9.

Nakonec se tak zřejmě po dřívější značně rozkolísané rozhodovací praxi prosadil názor, že je pouze na zajištěném věřiteli, zda v insolvenčním řízení zajištění své pohledávky uplatní či nikoli, případně jen zčásti, a tuto jeho volbu pořadí pohledávky je třeba v insolvenčním řízení respektovat, a to se stejnými důsledky pro každý způsob řešení úpadku.³⁶⁸ Samozřejmý je pak předpoklad, že tuto volbu pořadí pohledávky provede věřitel do skončení lhůty pro přihlašování pohledávek stanovené v rozhodnutí o úpadku dlužníka. S odstupem času lze již téměř najisto tvrdit, že uvedený postup nevede k nedovolenému zvýhodnění věřitele a není v rozporu se zásadou poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů. Tato praxe je tak logickým vyústěním toho, že pečlivý přístup při sjednávání závazkového vztahu by neměl vést k následným právním překážkám či břemenům, ale naopak dalším oprávněním.

Dalším problémem spojeným s pohledávkami věřitelů je jejich přihlašování v záměrně nadhodnocené podobě. Momentálně najdeme v insolvenčním zákoně v podstatě jedinou sankci, a to v § 178 a 179 IZ, která stanovují, je-li přihlášená pohledávka zjištěna ve výši méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášce pohledávky se nepřihlíží, obdobně jde-li o zajištěnou pohledávku. Pokud by tedy věřitel teoreticky přihlásil svou pohledávku neoprávněně (nepodloženě) navýšenou o menší podíl, je zde pouze pravděpodobnost, že v této části bude insolvenčním správcem pohledávka popřena a následně nezjištěna. V případě řešení úpadku konkursem navíc nemá popření ze strany dlužníka velkého významu a skutečná odpovědnost pro přezkoumání pohledávky tedy spočívá na insolvenčním správci. Jak již bylo ale nastíněno výše, někteří správci nepřistupují k výkonu své funkce zcela důsledně. Pro věřitele tak zejména v případě prohlášení konkursu může být značně lákavé do insolvenčního řízení přihlásit svou mírně nadhodnocenou pohledávku, aby o něco více zmírnily své pravděpodobné ekonomické ztráty, případně jinak vylepšili své postavení věřitele pro další průběh řízení. Ideálně by tak bylo možno zavést určitou sankci i pro případy, kdy pohledávka věřitele nebude zjištěna i v nižších než uvedených podílech.

8.8 Vyrozumívání věřitelů o úpadku dlužníka

Jedním z často diskutovaných aspektů, pro některých spíše nedokonalostí, insolvenčního zákona je skutečnost, že věřitelé nejsou samostatně vyrozumívání o úpadku dlužníka a možnosti přihlásit svou pohledávku za tímto dlužníkem do insolvenčního řízení. V tom důsledku se tak nezdá příhodí, že se věřitel v důsledku své procesní pasivity ani o

---

³⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2016, č. j. 2 VSPH 1130/2016-P5-9.

probíhajícím insolvenčním řízení nedozví a svou pohledávku tak neuplatní, případně ji uplatní až opožděně v průběhu řízení. Obvykle se tak děje u tzv. neinstitucionálních věřitelů (velmi často pak u fyzických osob), kteří nemají zajištěno automatické sledování stavu insolvenčního rejstříku.³⁶⁹ Tato situace je značně rozdílná oproti stavu, který zde platil za účinnosti ZKV, který ve svém § 13 odst. 4 požadoval doručení usnesení o prohlášení konkursu i všem známým věřitelům úpadce. Tímto problémem se zabýval již i Ústavní soud, který sice přisvědčil, že by bylo vhodné, aby insolvenční zákon obsahoval jistou podobu notifikační povinnosti dlužníka ve vztahu k jemu známým věřitelům, nevyvodil však z absence této notifikační povinnosti protiústavnost právní úpravy. S odkazem na veřejnou dostupnost insolvenčního rejstříku, jakožto značně rozdílné situace oproti podmínkám za účinnosti ZKV, a zásady *vigilantibus iura*, tak nebyly na uvedeném postupu shledány ústavněprávní deficity.³⁷⁰ V tomto směru jsou určitým způsobem zvýhodněni věřitelé, kteří před zahájením insolvenčního řízení uplatňovali svou pohledávku po úpadci v řízení nalézacím. Dochází totiž k přerušení nalézacího řízení ke dni zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku, což nejenže zamezí uplatňování těchto pohledávek ve dvou různých řízeních, ale na základě usnesení o přerušení nalézacího řízení dojde k informování věřitelů o probíhajícím insolvenčním řízení. Pokud by tedy nebylo možné do insolvenčního zákona zavést povinnost vyrozumívát věřitele dlužníka, dalo by se uvažovat alespoň o jiném nástroji, a sice sankcionování stavu, kdy dlužník neuvede věřitele v doloženém seznamu závazků, ani nebude pohledávka tohoto věřitele rozpoznatelná z jeho účetnictví nebo jiných podkladů. S ohledem rovněž na skutečnost, že uvedené rozhodnutí Ústavního soudu postihovalo situaci, kdy v pozici věřitele vystupovala podnikající osoba, lze zvážit stanovení volnějších podmínek přinejmenším pro spotřebitele, tedy fyzické osoby nepodnikající.

8.9 Šikanózní insolvenční návrhy a jejich zveřejňování

Jak plyne již ze shora uvedených informací, zajišťuje insolvenční zákon spolu s dalšími předpisy velmi široké informování zainteresované i nezainteresované veřejnosti o každém insolvenčním řízení v zemi a minimalizuje tak informační asymetrii mezi subjekty. Takováto transparentnost ovšem může mít i některé negativní dopady. Prakticky neustále je aktuální problematika zveřejňování šikanózních návrhů spojená s mnohými důsledky pro dotčené subjekty. Během doby účinnosti insolvenčního zákona proběhlo již několik

---

³⁶⁹ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2016, s. 8. ISBN 978-80-7400-617-3.

³⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 3637/14.

novelizací s cílem, aby se se přinejmenším zmatené a neúplné návrhy nedostaly do fáze zahájeného insolvenčního řízení a byly tak zveřejněny v insolvenčním rejstříku. Pokud je však návrh zpracován alespoň na elementární profesionální úrovni, může obsahovat třeba i zcela smyšlené a nepravdivé údaje, ale insolvenční soud nemá příliš možností, jak na tyto intriky ihned přijít a odhalit je. Vzniká zde tak značné riziko zejména pro podnikatelské subjekty, které mohou být v rámci konkurenčního boje poměrně snadno napadány a poškozovány. Některé subjekty pak za účelem zvýšení nátlaku na dlužníka na něj podají zjevně bezdůvodný insolvenční návrh ve snaze dosáhnout urychleného a přednostního uspokojení své, mnohdy navíc sporné, pohledávky, výměnou právě za následné stažení tohoto návrhu. Vzhledem pak k občasnému přetížení insolvenčních soudů dále vzniká riziko, že soud dostatečně nevyužije některé restriktivní prostředky, které mu k „odklizení“ šikanózního návrhu zákon již nyní nabízí.³⁷¹

Jak již bylo výše uvedeno, snaha omezit tyto šikanózní návrhy vyústila v roce 2017 v novelizaci insolvenčního zákona, která stanovila v § 108 IZ povinnost navrhovateli podávajícímu insolvenční návrh proti právnické osobě, která je podnikatelem, složit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50 000 Kč, a je-li podán insolvenční návrh věřitele proti právnické osobě, která není podnikatelem, nebo proti fyzické osobě, zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 10 000 Kč; záloha je splatná spolu s podáním insolvenčního návrhu. Tato novelizace se ukazuje jako poměrně účinná, jelikož pokud není záloha věřitelem zaplácena, insolvenční návrh se v rejstříku obvykle ani nezveřejní, tudíž nemá schopnost vyvolat předpokládané následky, a následně je soudem odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost. Naopak možnost uložit soudem za takovýto bezdůvodný návrh pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč se ukazuje jako v praxi velmi málo využívaná a bylo by vhodné, aby insolvenční soudy byly v tomto ohledu odváznější. Rovněž se jeví jako neodůvodněné, aby vyšší záloha byla vyžadována, pouze pokud návrh směřuje na právnickou osobu, a nikoliv již na podnikající fyzickou osobu. I tyto osoby se totiž mohou účastnit například veřejných výběrových řízení, a tudíž může být jejich činnost zneužitím insolvenčního návrhu ohrožena. V tomto směru by tak neměl být činěn rozdíl mezi podnikající právnickou a fyzickou osobou.

Nejvyšší soud pak v tomto směru zdůraznil, že šikanózní insolvenční návrh zpochybňuje samotnou podstatu dobré pověsti podnikatele jeho schopnost včas a řádně plnit své závazky. Dále uvedl, že insolvenční návrh obsahující nepravdivé údaje je způsobilý bez

---

³⁷¹ SMRČKA, Luboš. Budoucnost insolvenčního rejstříku. *Insolvency 2008* [online]. 2016 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <http://www.insolvencizona.cz/clanky/nazor-odbornika/budoucnost-insolvencniho-rejstriku/>

dalšího výrazně zasáhnout do dobré pověsti právnické osoby – podnikatele, proti které směřuje, a způsobit jí tak imateriální újmu. Výše této újmy záleží na zveřejnění insolvenčního řízení prostřednictvím tisku či jiných zpravodajských médií a také dle osoby navrhovatele a jeho důvěryhodnosti.³⁷² Je tak vhodné, aby se poškozené osoby rovněž i ve světle uvedeného rozhodnutí častěji obracely na soud s požadavkem na přiměřené zadostiučinění v penězích za imateriální újmu způsobenou insolvenčním návrhem na dobré pověsti právnické osoby podnikatele podle § 147 odst. 1 IZ.

Jako další, vzhledem ke koncepci českého insolvenčního práva ovšem nepřilíš pravděpodobná, možnost boje proti podávání šikanózních návrhů se nabízí inspirace německým insolvenčním zákonem, kdy insolvenční řízení a důsledky s ním spojené reálně nastávají až zjištěním úpadku dlužníka a uveřejněním tohoto rozhodnutí v rejstříku. Některé z účinků, které v Česku nastávají již zahájením insolvenčního řízení (a tedy zveřejněním insolvenčního návrhu v rejstříku), totiž v Německu splývají až se zjištěním úpadku dlužníka. Vázání takto zásadních účinků již k samotnému podání návrhu je v celoevropském měřítku spíše výjimečné, když standardně jsou takové účinky spojeny až s otevřením insolvenčního řízení, tj. po provedeném základním přezkumu insolvenčního návrhu a vydání usnesení o zahájení insolvenčního řízení. Ve zmiňovaném Německu soud návrh po jeho podání přezkoumá, nejprve z hlediska procesního a následně také na základě slyšení dlužníka rozhoduje o možném úpadku dlužníka. Až pokud soud dospěje ke kladným závěrům, otevře řízení samotné a uveřejní jej. Teprve v tom okamžiku na dlužníka dopadnou příslušné účinky spojené s jeho úpadkem.³⁷³ Na Slovensku je pak postup takový, že soud do 15 dnů od doručení návrhu buď otevře insolvenční řízení a zveřejní jej, nebo návrh odmítne.³⁷⁴ V těchto zemích pak problémy se šikanózními návrhy téměř neevoluují.

Řešení, kdy by se celá insolvenční řízení zveřejňovala až se zjištěním úpadku, by však zřejmě narušilo celkovou koncepci tuzemského zákona. Vhodné by však bylo implementovat určitou lhůtu (například také 15 dní), kterou by soud k přezkoumání návrhu disponoval, bez jeho zveřejnění v rejstříku, když lhůta jednoho dne nyní stanovená v § 100a IZ se v praxi jeví jako příliš krátká a vyvolávající zbytečný časový nátlak. Jistě pak není řešením omezení veřejnosti insolvenčního rejstříku, který by pouze snížil transparentnost řízení.

---

³⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.

³⁷³ § 270a InsO.

³⁷⁴ § 14 ZKR.

8.10 Bližší spojení s exekučním řízením

Vzhledem k tomu, že mnoho insolvenčních návrhů je podáváno již ve fázi, kdy na dlužníkův majetek probíhá exekuce, případně je těsně před exekuční dražbou jeho majetku nebo i po ní, bylo by možné uvažovat o zavedení povinné dokončení dražby soudním exekutorem tam, kde již takový proces prodeje nemovitosti byl zahájen, a bylo vydáno usnesení o ceně, a to zejména u zajištěného majetku. Došlo by tak k odstranění určité duplicity, kdy dražba je exekutorem již připravena a insolvenční správce činí paralelně či znovu tytéž úkony. V případě zajištěných věřitelů se totiž postavení v rámci exekučního i insolvenčního řízení příliš neliší. Takovou formou získané plnění by následně mohl exekutor vyplatit přímo zajištěnému věřiteli nehledě na zahájení řízení insolvenčního, kdy obdobným způsobem je koncipován ve svém § 49 taktéž slovenský ZKR. Tímto opatřením by mohlo být částečně regulováno účelové podávání dlužnických insolvenčních návrhů. Případný zbylý výtěžek z takto provedené dražby nemovitých věcí by se po právní moci usnesení o příklepu vydal po odečtení nákladů výkonu rozhodnutí nebo exekuce insolvenčnímu správci. V tomto kontextu možného dalšího snižování transakčních nákladů lze také uvažovat o zavedení možnosti vykonávání funkce insolvenčního správce také pro soudní exekutory, když by se v případech určitých dlužníků redukovaly náklady se zjišťováním majetku dlužníka, jakož i vedením zcela nového řízení, jelikož ten by již mohl o dlužníkovi disponovat dostatečným množstvím informací získaných v dřívějším exekučním řízení. Zvážit uvedenou možnost by nebylo zcela nepatřičné i s odkazem na oprávnění notářů stát se insolvenčními správci dle § 3 odst. 3 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Rovněž i v některých zahraničních právních úpravách není propojení těchto funkcí zcela neobvyklé.³⁷⁵

8.11 Předinsolvenční řešení krizové hospodářské situace podniků

Pro předcházení nízké míry výnosnosti konkursů a potažmo i vstupu subjektu do insolvenčního řízení je vhodné se zaměřit i na řešení v širších souvislostech mající svůj původ částečně mimo celé insolvenční právo, a sice určité předinsolvenční řešení krizové hospodářské situace podniků nebo podnikatelů. Snaha předcházení platební neschopnosti a předlužení subjektů může mít pozitivní efekt nejen na dlužníka samotného, ale také na jeho dodavatele, relevantní hospodářské odvětví i celý finanční sektor, kdy se sníží počet

---

³⁷⁵ Viz estonský insolvenční zákon (Pankrotiseadus ze dne 22. 1. 2003).

nesplacených úvěrů. I pro subjekty, které dosud nenaplňují znaky úpadkového stavu, by se měla zavést určitá pravidla vedoucí k řešení počínajících ekonomických potíží, například ve formě nastavení určitého rámce pro mimoinsolvenční jednání s věřiteli spolu s pevnými pravidly minimální podpory schváleného řešení jednotlivými skupinami věřitelů.

V tomto směru byla aktuálně dne 20. června 2019 Evropským parlamentem a radou přijata Směrnice o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční). Většina zde uvedených pravidel by měla být harmonizována členskými státy do 17. července 2021, některá nicméně až v roce 2026. I když totiž evropské právo obecně ponechává oblast práva insolvenčního k úpravě členskými státy, bylo vyhodnoceno, že pro správné fungování vnitřního trhu bude potřeba určitých úprav, jelikož současný stav negativně ovlivňuje fungování svobody volného pohybu kapitálu, když rozdílné právní úpravy jednotlivých členských států odrazují investory pro provádění investic a umožňují spekulativní migraci za výhodnější právní úpravou – tzv. forum shopping.³⁷⁶ Dle uvedené směrnice je příliš dlouhé trvání postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení v několika členských státech důležitým faktorem způsobujícím nízkou míru výtěžnosti. Čím dříve může dlužník zjistit své finanční obtíže a přijmout vhodná opatření, tím vyšší je pravděpodobnost, že se vyhne hrozícímu úpadku. Zavádí se zde také mechanismy včasného varování, jež mají podobu upozornění. V případě, že dlužník neprovedl určité typy plateb, by mohly být aktivovány například neodvedením daní nebo příspěvků na sociální zabezpečení. Dlužník by měl mít dále možnost využít ať již na základě rozhodnutí soudního nebo správního orgánu nebo ze zákona dočasného přerušování vymáhání individuálních nároků s cílem podpořit jednání o restrukturalizačním plánu. Směrnice má také, alespoň v českém právním prostředí, ambice upozadit prohlašování konkursů na podnikající fyzické osoby, jelikož stanovuje, že pro takovéto podnikatele, kteří splňují podmínku poctivosti, musí být v právním řádu možnost se nejpozději ve lhůtě tří let oddlužit.

8.12 Nový insolvenční rejstřík

Zrychlit průběh insolvenčního řízení, zvýšit jeho transparentnost a umožnit větší kontrolu by měl v nejbližší době zajistit nový insolvenční rejstřík. Jeho cílem je zejména

---

³⁷⁶ VODA, Jirí. Na prahu změn úpadkového práva v kontextu iniciativy Evropské unie. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2019-08-31]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/na-prahu-zmen-upadkoveho-prava-v-kontextu-iniciativy-evropske-unie-106298.html>

odbřemenění soudů, ale i ministerstva, od administrativy související se zpracováním podání v listinné podobě a celkové urychlení provádění zápisů a manuální administrativní agendy. Uživatelům totiž umožní elektronické podání i elektronický oběh dokumentů (ty již tak pracovníci soudů nebudou muset do rejstříku nahrávat manuálně), dále také zajistí automatizaci některých rutinních a opakujících se úkonů, například co do zasílání přihlášek pohledávek věřitelů a následnou dispozici s nimi. K zefektivnění celého insolvenčního řízení by tak měla přispět automatická sumarizace výše všech přihlášených pohledávek, jejich přepočítání na hlasovací práva věřitelů, rozlišení celkové výše přihlášených pohledávek na zajištěné a nezajištěné, zajistit porovnání způsobů zpeněžení majetku a průměrnou výtěžnost těchto způsobů apod. Mělo by tak dojít k ukončení souběhu papírového a elektronického spisu. Provedená změna by měla mít důsledky i ve výrazně lepších možnostech insolvenčního dohledu prostřednictvím automaticky generovaných statistických dat, které rejstřík sám poskytne. Tato interní analytická funkce umožní mimo jiné také automatické monitorování některých podezřelých úkonů v insolvenčních řízeních, zejména kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem, s následným zasíláním příslušným orgánům k jejich vyhodnocení.³⁷⁷

Původně měl nový rejstřík začít fungovat již v roce 2019, ministerstvo spravedlnosti ovšem nedávno zrušilo výběrové řízení na jeho dodavatele. Zájemci totiž neměli jasno zejména ve funkčních požadavcích na nový systém a jeho specifikaci. Nově se tak jeho zavedení odsouvá nejdříve na konec příštího roku.³⁷⁸ Inspiraci v jeho konečné podobě lze hledat také na Slovensku, kde nový insolvenční rejstřík funguje od roku 2018.³⁷⁹

8.13 Rozšíření koncepce nepatrného konkursu

S ohledem na praktické zkušenosti s úpadečnými řízeními a realitou ekonomického stavu, ve kterém se nacházejí osoby vstupující do insolvence, by bylo vhodné zavést obsáhlejší a ucelenější koncipovanou úpravu nepatrného konkursu. Ta by měla mít za důsledek snížení zátěže insolvenčních soudů v případech, kdy hodnota majetku dlužníka ani výše jeho dluhů vůči věřitelům není příliš vysoká, což bývá prakticky u většiny takových řízení

---

³⁷⁷ ŠRÁMEK, Dušan: Ministerstvo spravedlnosti urychlí elektronizaci insolvencí. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-09-02]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/ministerstvo-spravedlnosti-urychli-elektronizaci-insolvenci/>

³⁷⁸ VEJVODOVÁ, Alžběta: Ministerstvo spravedlnosti urychlí elektronizaci insolvencí. *Hospodářské noviny* [online]. 2019 [cit. 2019-09-03]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66553550-tendr-na-novy-insolvenzni-rejstrik-provazel-chaos-stat-ho-zrusil>

³⁷⁹ MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. *Register úpadcov* [online]. 2018 [cit. 2019-09-03]. Dostupné z: <https://ru.justice.sk/ru-verejnost-web/pages/home.xhtml>

obvyklé. Rozhodnutím o tomto způsobu by bylo plně v diskreci soudu, byla by ovšem určena kritéria, která by se měla naplnit.³⁸⁰

Řízení o nepatrném konkursu by pak mohlo být vedeno po vzoru nejen německé právní úpravy³⁸¹ výlučně písemnou formou, což by vedlo k dalšímu zrychlení, rovněž pak s ohledem na připravovaný nový insolvenční rejstřík, který by takovému čistě písemnému řízení přinesl i dostatečnou transparentnost. Momentálně lze sice dle § 315 odst. 2 IZ soudem stanovit pro nepatrný konkurs i další odchylky od standardního průběhu konkursu, kvůli nastaveným zákonným mantinelům a systematické insolvenčního řízení však nyní pod uvedené ustanovení možnost vést celé řízení písemně podřadit patrně nelze. Zároveň by byla naopak zavedena možnost v odůvodněných případech, zejména z iniciativy insolvenčního správce nebo některého z věřitelů, nařídít i v takovém řízení ústní jednání. Po vzoru trendu projevujícím se v případě oddlužení by byly i u nepatrného konkursu soustředěny větší pravomoci i odpovědnost na insolvenčního správce a jeho zjištění situace dlužníka a možnosti zpeněžení a výnosnosti jeho majetkové podstaty. V konečném důsledku by kromě zrychlení řízení mohlo být dosaženo i úspor v nákladech na jeho vedení.

8.14 Přihlašování pohledávek věřiteli i po uplynutí lhůty

V rámci vyvážení insolvenčního zákona, oproti některým posledním novelizacím, co do jeho prověřitelského pojetí by stálo za zvážení umožnit věřitelům za předem stanovených podmínek přihlásit své pohledávky i během trvání insolvenčního řízení, a nelimitovat lhůtu pro přihlášení jen na maximálně dva měsíce od zjištění úpadku dlužníka. Věřitelé z řad fyzických osob nebo i drobnějších právnických osob často nejsou s nutností přihlášení své pohledávky obeznámeni, dostatečně nekontrolují insolvenční rejstřík a na jeho automatickou kontrolu nemají vybavení nebo prostředky. Zde tak v některých případech procesní právní zásada *vigilantibus iura* dopadá na subjekty až příliš tvrdě, když sankce za uplynutí přihlašovací lhůty je značná. Zvláště pak přihlédneme-li k tomu, že dlužník některé z těchto věřitelů ani nemusel uvést v seznamu svých závazků, přičemž pro něj, zvláště v případě konkursu, není tato skutečnost prakticky vůbec k tíži.

Nabízejí se tak zde dvě formy možných opatření. Prvním z nich je právě neomezení lhůty k přihlašování pohledávek věřitelů, zejména tam, kde na majetek dlužníka soud

---

³⁸⁰ I zde se lze inspirovat německou právní úpravou, zejména tzv. menším insolvenčním řízením (*Kleinverfahren*), u nějž se dle § 304 InsO tzv. zvládnutelný počet určuje na 20.

³⁸¹ Srov. § 5 odst. 2 InsO.

prohlásil konkurs. V tomto případě by mohlo být věřitelům dovoleno svou pohledávku za dlužníkem uplatnit až do doby schválení konečné zprávy předcházející vydání rozvrhového usnesení, když dříve v řízení ani výtěžek zpeněžení majetku nebývá mezi nezajištěné věřitele rozdělen. Případně by pak pro později přihlášené věřitele byla sankcí právě skutečnost, že z již dříve rozdělené části výtěžku zpeněžení neobdrží ničeho nebo to, že se nemohli zapojit do rozhodování v rámci již proběhlých schůzí věřitelů. Druhou možností by pak bylo zavedení povinnosti informování známých věřitelů o prohlášení úpadku dlužníka, jak již bylo uvedeno výše. Ti věřitelé, kterým by nebylo doručení vyrozumění prokázáno, by tak měli dále možnost svou pohledávku v rámci insolvenčního řízení uplatnit. I dlužník by tak byl motivován k tomu, aby ve svém návrhu nebo seznamu závazků poctivě uvedl všechny jemu známé věřitele. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, ani v německém insolvenčním právu se takováto propadná lhůta pro věřitele neuplatňuje, když prakticky hlavní sankcí je toliko nutnost úhrady nákladů na zvláštní přezkumné jednání. Aby však nebyla tato praxe věřiteli přespříliš nadužívána, je možno uvažovat nad dalšími sankcemi, ať již zavedení určité pořádkové pokuty nebo omezení některých práv těchto věřitelů.

Závěr

Insolvenční řízení je nesporně sice právní proces, jeho základním cílem je ovšem řešení smluvních vztahů a jejich možných pokračování v okamžiku, kdy subjekt ztratí schopnost řešit své, zejména smluvní, závazky. Konkurs lze historicky vnímat jakožto výchozí a základní způsob řešení dlužníkového úpadku, respektive základní proces řešení těchto vztahů s třetími subjekty. Ačkoliv poslední celosvětový vývoj insolvenčního práva akcentuje pokud možno sanační způsoby řešení úpadkového stavu dlužníka, i konkurs naskýtá možné, a velmi komplexní, východisko pro mnohá řešení.

Konkurs je tedy zjednodušeně řečeno způsob řešení úpadku, které sleduje zejména zpeněžení majetku dlužníka. V rámci zkoumané oblasti lze nalézt jisté odlišení „korporačního insolvenčního práva“ projevujícího se zejména ve způsobu řešení úpadku konkursem a „spotřebitelského insolvenčního práva“ uplatňujícího se převážně v institutu oddlužení. V případě konkursu zákon sleduje spíše ekonomický průběh a pojetí insolvenčního řízení, který směřuje ke scelování majetkové podstaty, a současného zachování rovného postavení mezi obdobnými věřiteli (*pari passu*). Nedochozí tak ke zvýhodnění dlužníka ani věřitele, předně je sledována maximalizaci jejich konečného a v zásadě poměrného uspokojení. Naproti tomu v případě institutu reorganizace nebo oddlužení vystupují do popředí často i jiné než pouze ekonomické cíle (sociální, morální atd.).

V některých oblastech insolvenčního práva lze pozorovat skutečnost, že Česká republika se po desetiletí historického vývoje potýkala s plánovaným hospodářstvím a nemá tedy dosud tolik zkušeností na poli insolvenčním a úpadkovém jako například západoevropské státy. Právě přijetím současného insolvenčního zákona, účinného již přes deset let, byl však učiněn významný krok k přiblížení se modernějším právním úpravám, které se snaží preferovat sanační způsoby řešení úpadku dlužníků. Je však důležité prohlásit, že žádný ze způsobů řešení úpadku dlužníka nelze obecně považovat za „lepší“ nebo „horší“. Vždy je potřeba najít optimální řešení pro daného dlužníka a další zainteresované subjekty. S ohledem na specifickou situaci daného podniku pak ani prohlášení konkursu nemusí být vnímáno negativně. Je nutné na něj nazírat jako na přirozenou ekonomickou realitu, ve svém důsledku slučitelnou s obecným hospodářským rozvojem.

I v oblasti konkursu lze ovšem nalézt moderní trendy. Jak vyplývá z uvedených poznatků, přínosné a jistě i v praxi využitelné by bylo například větší využívání tzv. sanačních

konkursů před reorganizací. Sanační konkurs může vést k rychlému a hospodárnému průběhu insolvenčního řízení a zároveň je schopen zachovat, při splnění určitých ekonomických podmínek, další provoz podniku, a to i v případech kdy dlužník ztratí důvěryhodnost věřitelů a ti tak chtějí mít nad celým řízením větší kontrolu. Vhodnou kombinací prvků konkursu a reorganizace vzniká zajímavá možnost, jak udržet provoz podniku dlužníka spolu s dosavadní zaměstnaností, a zároveň využít předností konkursu co do rychlosti a větší jistoty a oblíby z hlediska věřitelů. Je však nutné mít na paměti, že tyto sanační účinky jsou redukovány především na možnost prodeje podniku jakožto celku.

Ačkoliv tématem rigorózní práce byl konkurs jako způsob řešení úpadku dlužníka, nebylo vzhledem k jednotě a ucelenosti insolvenčního řízení možné zabývat se pouze částí řízení po prohlášení konkursu a nevěnovat žádnou pozornost řízení předcházejícímu či navazujícím otázkám. O tom, zda bude úpadek dlužníka řešen konkursem, se totiž rozhoduje prakticky od podání insolvenčního návrhu a zahájení řízení. Také o předcházejících fázích tedy bylo v práci náležitě pojednáno.

Vzhledem k rozsáhlosti pojednávaného tématu ovšem nebylo a ani nemohlo být ambicí této práce kompletní rozebrání všech aspektů úpadku řešeného konkursem a zabývání se všemi dílčími problémy do jejich podrobností. Celkově jde tedy spíše o pojednání komplexně zahrnující podstatné instituty. Tam, kde mimo jiné na základě praktických zkušeností bylo vyhodnoceno, že dochází k nejčastějším problémům a nejasnostem, byla daná problematika pojata širěji. I při samotném popisu jednotlivých dílčích částí a jejich analýzy tak následovala snaha nalézt a pojmenovat největší úskalí aplikace insolvenčního zákona. V určitých oblastech ovšem k překonání všech těchto úskalí nepostačoval ani výklad za pomoci odborné literatury nebo judikatury. V tom případě byly navrženy i řešení *de lege ferenda*, které by mohly napomoci efektivnějšímu a rychlejšímu průběhu insolvenčního řízení. Tyto návrhy tak mohou sloužit jako příspěvek k diskusi o možném dalším směřování institutů v insolvenčním právu z pohledu procesněprávního i hmotněprávního.

V rámci celé práce vyvstalo několik problematických částí právní úpravy. Jedním z nich je i skutečnost, že vzhledem k mnohdy likvidační povaze konkursu a absenci dispozičních oprávnění, dlužníci často s insolvenčním správcem ani soudem nespolupracují a neposkytují dostatečnou součinnost, což se projevuje zejména v komplikovaném zjišťování majetkové podstaty. Současná úprava tak naskýtá určitý prostor ke zpřísnění sankcí za takové jednání a zavedení efektivnějších nástrojů ke zjišťování majetkové podstaty.

Dále by měly být činěny kroky k většímu uspokojení pohledávek v rámci konkursních řízení především u nezajištěných věřitelů a k jeho celkovému zrychlení. Jak totiž vyplývá z páté kapitoly, je míra uspokojení těchto pohledávek téměř zanedbatelná. Souvisejícím dlouhodobým, a jen obtížně řešitelným, problémem je zmíněná racionální apatie věřitelů, kteří zejména v konkursu nejsou dostatečně motivováni k tomu, aby se na procesu insolvenčního řízení podíleli, korigovali jej a kontrolovali. Přitom právě jejich aktivnější jednání by mohlo vést k urychlení a zefektivnění celého procesu zpeněžení i správy majetku a možná i k určitému předcházení případných sporů, které mohou během insolvenčního řízení nastat. Je tak na zákonodárci, aby se pokusil danou situaci napravit. I v případě konkursu by pak měl být dlužník usměrňován a motivován k tomu, aby byli jeho věřitelé uspokojeni v co nejvyšší míře. Lze dále také pouze doporučit, aby český zákonodárce činil další kroky ke zrychlení průběhu řízení tak, aby se mohl i v rámci konkursu prodávat ještě stále fungující podnik jedinou smlouvou jako tzv. going concern a aby se takový prodej stal pevnou součástí české insolvenční praxe. Vyšší participace věřitelů by tak v konečném důsledku mohla přinést vyšší průměrné uspokojení pohledávek.

Pro celé insolvenční řízení je pak stěžejní role insolvenčního správce. Je proto nutné důsledně kontrolovat výkon jeho funkce tak, aby směřoval zejména k dosažení co nejvyššího poměrného uspokojení věřitelů. Nelze zapomínat ani na případy s evropským mezinárodním prvkem a s tím spojenými obtížemi, zejména s určením místa hlavního zájmu dlužníka, a informování dotčených věřitelů o takových řízeních.

Pozitivně lze pak v uvedených souvislostech hodnotit trend zavádění formulářů do insolvenčního řízení a plánované funkcionality nového insolvenčního rejstříku. Větší přehledností řízení lze docílit urychlení řízení a zjednodušeným vyhodnocováním trendů na základě získaných údajů bude možno korigovat budoucí legislativní vývoj celého insolvenčního práva. Ten je však již delší dobu ovlivňován čím dál větší harmonizací v rámci práva EU, což dokládá i nová směrnice o restrukturalizaci a insolvenci. I zde se stále více projevují snahy o předcházení konkursnímu stavu subjektů, jako příklad lze uvést řešení úpadku podnikajících fyzických osob nikoliv prohlášením konkursu na majetek dlužníka, ale jeho oddlužením. Také, jen z nastíněné, zahraniční právní úpravy je patrný obdobný odklon od konkursu k restrukturalizaci dlužníka a také určitá snaha přenést řešení úpadku do mimosoudní sféry a oproštění od někdy příliš velké institucionálnosti a formálnosti insolvenčního řízení. I v rámci insolvenčního práva lze totiž nalézt mnoho alternativních institutů, kdy u nás tyto zjednodušené postupy, založené často i na konsenzu jednotlivých

stran, prakticky chybí. Lze tak doporučit více rozpracovat a rozšířit formát nepatrného konkursu, stejně tak není hodno zapomínat na již zmíněné možnosti sanačního konkursu.

Cílem této rigorózní práce bylo shrnutí teoretické roviny konkursu jakožto základního způsobu řešení úpadku dlužníka s náležitým odrazem v judikatuře, která právní úpravu v insolvenčním zákoně doprovází. Právě judikatuře byla věnována zvláštní pozornost, jelikož mnohá nejasná zákonná ustanovení osvětluje. Většina problematických ustanovení či mezer v zákoně už pak byla právě judikaturou vyšších soudů zaplněna. U některých institutů insolvenčního řízení však bylo nutné zvolit jistou míru zobecnění, když v opačném případě vyčerpávajícího popisu všech institutů a jejich provázaností by se rozsah práce více než zdvojnásobil. V práci tak bylo upozorněno pouze na vybrané souvislosti insolvenčního řízení, které zpravidla mívají na průběh řešení úpadku konkursem zásadní dopad nebo mohou působit problematicky. Rovněž pak do komparace se zahraniční právní úpravou byly zahrnuty pouze vybrané problémy tak, aby co nejlépe vystihovaly jen ty nejpodstatnější rozdíly.

S ohledem na shora uvedené lze konstatovat, že zadané cíle práce byly splněny. Jednotlivé části konkursního řešení úpadku spolu se zásadními předcházejícími i navazujícím procesy byly detailně popsány a uvedeny v praktických i judikatorních souvislostech, a to pokud možno co nejsrozumitelnějším způsobem. Smyslem práce ovšem nebylo pouze popisně prezentovat jednotlivé procesy, ale pomocí praktického náhledu upozornit na některá problematická místa a nejen v rámci porovnání se zahraniční právní úpravou nastínit možné budoucí kroky vedoucí ke zlepšení těchto pasáží zákona. Byla nadnesena možná opatření směřující ke zvýšení rychlosti, transparentnosti i výtěžnosti pro věřitele, jakožto i celkové efektivity insolvenčního řízení. Dále bylo poukázáno na některé logické a systematické nejasnosti, mnohdy zákonodárcem zřejmě nezamýšlené, spolu s možnostmi jejich nápravy.

V celé práci byla mnohokrát zmíněna skutečnost, že prakticky ve všech oblastech insolvenčního zákona došlo za dobu jeho účinnosti k několika novelizacím. Reformy insolvenčního práva a jeho častá novelizace ale nemusí být nutně znamením neschopnosti zákonodárce, ale můžeme v nich hledat také značnou dynamizaci reality a snahy na tento průběžný vývoj, jakožto i na dosavadní fungování, adekvátně reagovat. Česká úprava konkursu i úpadkového práva obecně za dobu své existence prošla na našem území značným vývojem, kdy aktuálně v sobě již reflektuje většinu moderních vývojových trendů a celkově lze již hodnotit úpravu jako poměrně vyváženou a bez výraznějších nedostatků. Přesto lze

nalézt některé dílčí problémy napříč celým zákonem. Pro každou moderní společnost s tržním hospodářstvím je kvalitní národní insolvenční právo jedním z nezbytných předpokladů řádného hospodářského vývoje. Konkurs, jakožto univerzální řešení úpadku, neboť není vyhrazen jen pro některé kategorie dlužníků, tak zcela jistě zůstane i nadále hojně využíván a je žádoucí se mu, i přes moderní sanační trendy, náležitě věnovat a stále zdokonalovat.

Seznam zkratek

- EŘ zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- InsO Insolvenzordnung, německý insolvenční zákon ze dne 5. října 1994
- IZ zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- OSŘ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- OZ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- USBC United States Bankruptcy Code, americký insolvenční zákon ze dne 6. listopadu 1978
- ZKR zákon č. 348/2011 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- ZKV zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
- ZOK zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
- ZVD zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Monografie

BOOTH, Charles D.; PAULUS, Christoph G.; RAJAK, Harry H. a Lawrence Jay WESTBROOK. *A Global View of Business Insolvency Systems*. Washington, DC: World Bank, 2010, 319 s. ISBN 978-90-04-18025-3.

FABER D., VERMUNT, N., KILBORN, J. a VAN DER LINDE, K. *Treatment of Contracts in Insolvency*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 578 s. ISBN 9780199668366.

FINCH, Vanessa. *Corporate Insolvency Law Perspectives and Principles*. 2nd ed. Leiden: Cambridge University Press, 2009, 837 s. ISBN 9780511539916.

GOODE, Roy M. *Commercial Law*, Harmondsworth: Penguin Books, 1982, 1119 s. ISBN 9780140804591.

HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6.

HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018. 1824 s. ISBN 978-80-7400-691-3.

HORA, Václav. *Řády konkursní, vyrovnávací a odpůrcí*. Praha: Československý kompas, 1931. 446 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. 1349 s. ISBN 978-80-7400-503-9.

CHALUPECKÁ, Kristýna a Petr LAVICKÝ. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 214 s. ISBN 978-802-1060-388.

JACKSON, T. H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2001, 300 s. ISBN 9781587981142.

KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. V Praze: C.H. Beck, 2013, 160 s. ISBN 978-80-7400-497-1.

KOTOUČOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2010, 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, Jan; BROŽ, Jaroslav; DADAM, Alexandr; STANISLAV, Antonín; STRNAD, Zdeněk; ZRŮST, Lukáš a Michal ŽIŽLAVSKÝ. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 1840 s. ISBN 978-80-7552-932-9.

KRČMÁŘ, Zdeněk. in: *Zákon o konkursu a vyrovnání, Poznámkové vydání s judikaturou k novele č. 105/2000 Sb., účinné k 1. 5. 2000*. 1. vydání. Praha: IFEC, 2000, 295 s. ISBN 80-86412-01-6.

LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009, 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

MCBRYDE W. W.; A. FLESSNER; S. C. J. J. KORTMANN. *Principles of European insolvency law*. Deventer: Kluwer Legal Publishers, 2004, 686 s. ISBN 9041123911.

POLIŠENSKÁ, Petra. *Občanské právo procesní: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v občanském právu za období leden 2014 až září 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 272 s. ISBN 978-80-7552-096-8.

POLIŠENSKÁ, Petra a Radka FEBEROVÁ. *Exekuční a insolvenční právo: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v exekučním a insolvenčním právu za období leden 2014 až prosinec 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 224 s. ISBN 978-80-7552-395-2.

RAIS, Roman. *Specifika krizového managementu*. Ostrava: Key Publishing, 2007, 92 s. ISBN 978-80-87071-11-3.

REISCHL, Klaus. *Insolvenzrecht*. 3. Auflage. Heidelberg: C.F. Müller, 2014. 366 s. ISBN 978-3-8114-9353-7.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7.

SHELLE, Karel a Miroslav FRÝDEK. *Vývoj konkursního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, 90 s. ISBN 978-80-7418-073-6.

SHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. Ostrava: Key Publishing, ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, 708 s. ISBN 978-80-7418-167-2.

SHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007, 94 s. ISBN 978-80-87071-54-0.

SCHÖNFELD, Jaroslav. *Transformace a restrukturalizace podniku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. 422 s. ISBN:978-80-7400-690-6.

SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2016, 352 s. ISBN 978-80-7400-617-3.

SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. 304 s. ISBN 978-80-7431-151-2.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. 1144 s. ISBN 978-80-7400-540-4.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, 624 s. ISBN 978-80-7201-940-3.

Časopisecká literatura

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Evropské insolvenční právo. *Bulletin advokacie* [online]. 2007, č. 11, s. 38-53 [cit. 2019-08-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_11.pdf

BLAZY, R.; CHOPARD, B.; FIMAYER, A. a J. D. GUIGOU. Employment preservation vs. creditors' repayment under bankruptcy law: The French dilemma? *International Review of Law and Economics*, roč. 31, č. 2, 2011 pp. 126–141. ISSN 0144-8188.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Tereza PROFELDOVÁ. Doručování v insolvenčním řízení v tuzemsku a v přeshraničním styku. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9, č. 2, s. 33. ISSN 1803-6554.

- BŘICHÁČEK, Tomáš. Nový právní rámec pro přeshraniční insolvenční v EU. *Právní rozhledy*, 2015, č. 22, s. 778-781. ISSN 1210-6410.
- DEUTSCH, Erich. Definice úpadku není stálou konstantou. *Konkursní noviny*. 2012, roč. XV., č. 6. ISSN 1213-4023.
- HART, Jan. České a německé konkursní právo ve vzájemném srovnání. *Právní rozhledy*, 1999, č. 8, s. 407-409. ISSN 1210-6410.
- HAVEL, Bohumil. Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona (§ 253 InsZ). *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 6, s. 155-159. ISSN 1803-6554.
- JÍCHA, Lukáš. Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy*, 2016, č. 3, s. 9-14. ISSN 1805-1081.
- KRČMÁŘ, Zdeněk. Záměry rekodifikace českého úpadkového práva. *Konkursní noviny*. 2002, roč. V., č. 7. ISSN 1213-4023.
- KUČA, Radan. Bankrot: americká inspirace. *Právní rozhledy*, 1996, č. 2, s. 52-54. ISSN 1210-6410.
- KUDĚJ, Michal. Mezera krytí. *Konkursní noviny*. 2017, roč. XX., č. 4. ISSN 1213-4023.
- KUTNAROVÁ, Karolína. Zákonná vyživovací povinnost rodiče ve vztahu k insolvenčnímu řízení. *Bulletin advokacie* [online]. 2015, č. 12, [cit. 2019-04-09]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakonna-vyživovaci-povinnost-rodice-ve-vztahu-k-insolvencimu-rizeni?browser=mobi>
- LEDVINKOVÁ, Petra. K problému uplatňování pohledávek ze smluv o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona (§ 253 InsZ). *Právní rozhledy*. 2016, č. 4. ISSN 1210-6410.
- NIKLASOVÁ, Zdeňka. Přípravovaná novela cílí na ty dražebníky, kteří opakovaně porušují zákon. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 11, s. 16-18. ISSN 1213-4023.
- NOVÁKOVÁ, Romana. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 2. ISSN 1213-4023.
- PACHL, Lukáš. Výběr z judikatury ke smlouvám o vzájemném plnění. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 84. ISSN 1213-4023.
- RABAN, Přemysl. Moderní pojetí konkursu a jeho obraz v některých světových insolvenčních systémech. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 429-436. ISSN 1210-6410.
- RICHTER, Tomáš. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášenému znění. *Právní rozhledy*. 2006, č. 21, s. 765. ISSN 1210-6410.
- RICHTER, Tomáš. Nesplněný příslib funkční úpravy nesplněných smluv v insolvenční. *Bulletin advokacie* [online]. 2012, č. 9, s. 37-39 [cit. 2019-03-03]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_09_2012_web.pdf
- RICHTER, Tomáš. Úpadek pro platební neschopnost v judikatuře Nejvyššího soudu. *Bulletin advokacie* [online]. 2016, č. 10, [cit. 2019-01-18]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/upadek-pro-platebni-neschopnost-v-judikature-nejvyssiho-soudu?browser=mobi>
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Komentář k § 250 insolvenčního zákona. *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 7. ISSN 1213-4023.
- ŘEHÁČEK, Oldřich. Výživné pro děti v insolvenčním řízení. *Konkursní noviny*. 2015, roč. XVIII., č. 5. ISSN 1213-4023.

SIGMUND, Adam. Zpeněžení zástavy v insolvenční - více otázek než odpovědí. *Bulletin advokacie* [online]. 2012, č. 6, s. 27-29 [cit. 2019-07-09]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/ba_06_2012_web.pdf

SMRČKA, Luboš. Filozofické aspekty vztahu insolvenčního a exekučního práva. *Komorní listy*, 2012, č. 1, s. 27-33. ISSN 1805-1081.

SMRČKA, Luboš, ARLTOVÁ, Markéta a Jaroslav SCHÖNFELD. Příčiny neúspěšného prosazování sanačních postupů v insolvenční realitě. *Politická ekonomie*, 2013, roč. 61, č. 2, s. 188–208. ISSN 0032-3233.

ŠEVČÍK, Daniel. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*. 2015, roč. XVIII., č. 8. ISSN 1213-4023.

WOOD, Philip R. *Principles of International Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, 2007, 1064 s. ISBN 978-184-703-2102.

ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160. ISSN 1214-7966.

ŽÍTEK, Karel. Je přípustné zpeněžování majetku z insolvenční soudními exekutory? *Konkursní noviny*. 2016, roč. XIX., č. 3. ISSN 1213-4023.

ŽÍTEK, Karel. Novelu insolvenčního zákona Poslanecká sněmovna schválila, čeká na ni ještě jedna. *Konkursní noviny*. 2017, roč. XX., č. 1. ISSN 1213-4023.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BROŽ, Jaroslav. Mohou insolvenční správci zpeněžovat dle ust. § 76 odst. 2 exekučního řádu kladívkem exekutorovým? *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-06-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mohou-insolvenni-spravci-zpenezovat-dle-ust-76-odst-2-exekucniho-radu-kladivkem-exekutorovym-101590.html>.

DRUKARCZYK, Jochen a SCHÜLER, A. Die Eröffnungsgründe der InsO: Zahlungsunfähigkeit, drohende Zahlungsunfähigkeit und Überschuldung. *Regensburger Diskussionsbeiträge zur Wirtschaftswissenschaft* [online]. 1999 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: https://epub.uni-regensburg.de/view/series_rbg/Regensburger_Diskussionsbeitr=E4ge_zur_Wirtschaftswissenschaft.html

HALLADAY, Stephen a Peter JARK. *Summary of German Insolvency Law*. DLA Piper, [online] 2012 [cit. 2019-08-01]. Dostupné z: https://www.dlapiper.com/~media/files/insights/publications/2012/05/summary-of-the-german-insolvency-law-booklet/files/2_edition_german_insolvency_booklet_may-2012/fileattachment/2_edition_german_insolvency_booklet_may-2012.pdf

HORÁK, Milan. Věřitelské insolvenční návrhy po účinnosti novely od 1. 7. 2017. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-11-28]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelske-insolvenni-navrhy-po-ucinnosti-novely-od-172017-106165.html>

JIRMÁSEK, Tomáš. Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP. *Insolvenční zóna 2008* [online]. 2017 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp/>

KOUBEK, Jiří. Věřitelský insolvenční návrh po novele insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2019-01-29]. ISSN 1213-189X. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/veritelsky-insolvencni-navrh-po-novele-insolvencniho-zakona-106673.html>

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. *Register úpadcov* [online]. 2018 [cit. 2019-09-03]. Dostupné z: <https://ru.justice.sk/ru-verejnost-web/pages/home.xhtml>

MOTYČKA, Petr. Zahájení insolvenčního řízení a právo odstoupit od smlouvy: Jak se zbavit "časované bomby"?. *EPRAVO.CZ* [online]. 2015 [cit. 2018-11-26]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zahajeni-insolvencniho-rizeni-a-pravo-odstoupit-od-smlouvy-jak-se-zbavit-casovane-bomby-99260.html>

RADA, Jan a Martina ŠRÁMKOVÁ. Záloha na náklady insolvenčního řízení před a po novele insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-10-09]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni-pred-a-po-novele-insolvencniho-zakona-106589.html>

RAHM, Jiří a Petr SPRINZ. Mezera krytí přináší nové pojetí úpadku. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-12-20]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-prinasi-nove-pojeti-upadku-106264.html>

REICHL, Jiří: Insolvenční správce Viktoriagruppe již vyúčtoval odměnu 1,6 milionu eur. *Česká justice* [online]. 2018 [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/02/insolvencni-spravce-viktoriagruppe-jiz-vyuctoval-odmenu-16-milionu-eur/>

RICHTER, Ondřej. Ke vztahu rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o prohlášení konkursu podle insolvenčního zákona. *EPRAVO.CZ* [online]. 2014 [cit. 2018-12-19]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ke-vztahu-rozhodnuti-o-upadku-a-rozhodnuti-o-prohlaseni-konkursu-podle-insolvencniho-zakona-95084.html>

ROLFES, Richard. Právní postih šikanózního insolvenčního návrhu. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-03-01]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-postih-sikanozniho-insolvencniho-navrhu-101187.html>

ŘIČÁNKOVÁ, Hana. Propojování insolvenčních rejstříků v rámci Evropské unie. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-08-05]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/propojovani-insolvencnich-rejstriku-v-ramci-evropske-unie-101200.html>

ŘEHÁČEK, Oldřich: Nový zákon okleští práva věřitelů. *Česká justice* [online]. 2016 [cit. 2019-07-18]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornik-na-insolvence-novy-zakon-oklesti-prava-veritelu/>

SCHÖNFELD, Jaroslav. *Insolvenční řízení - očekávání, realita, budoucnost: Reorganizace vs. sanační konkurz.* [online]. 2015 [cit. 2019-01-31] Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-senat-seminar/6-schonfeld-reorganizace-vs-sanacni-konkurz.pdf>

SIGMUND, Adam. Velká novela insolvenčního zákona 2017 – první dojmy. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2018-12-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/velka-novela-insolvencniho-zakona-2017-prvni-dojmy-106408.html>

SMRČKA, Luboš. Budoucnost insolvenčního rejstříku. *Insolvence 2008* [online]. 2016 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/budoucnost-insolvencniho-rejstriku/>

ŠRÁMEK, Dušan: Anketa: Souhlasíte s tím, že ministerstvo spravedlnosti chce kontrolovat účetnictví dlužníků?. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-08-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2017/05/anketa-souhlasite-tim-ze-ministerstvo-spravedlnosti-chce-kontrolovat-ucetnictvi-dluzniku/>

ŠRÁMEK, Dušan: Asociace varuje: Oddlužovací novela připraví věřitele o poslední jistoty. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/02/asociace-varuje-oddluzovaci-novela-pripravi-veritele-o-posledni-jistoty/>

ŠRÁMEK, Dušan: Ministerstvo spravedlnosti urychlí elektronizaci insolvenčí. *Česká justice* [online]. 2017 [cit. 2019-09-02]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/ministerstvo-spravedlnosti-urychli-elektronizaci-insolvenci/>

TOMÁŠ, Michal. Výpočet odměny insolvenčního správce v konkursu. *EPRAVO.CZ* [online]. 2014 [cit. 2019-07-31]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vypocet-odmeny-insolvencniho-spravce-v-konkursu-95710.html>

TUNKL, Martin. Čas dluhů. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2018-06-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/aktualne/cas-dluhu-101539.html>

UN. *UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations, [online]. 2005 [cit. 2019-02-28] ISBN 92-1-133736-4. Dostupné z https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf

URBANEC, David a Ondřej NYMBURSKÝ. Způsoby řešení úpadku ve Spojeném království. *EPRAVO.CZ* [online]. 2018 [cit. 2019-08-08]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zpusoby-reseni-upadku-ve-spojenem-kralovstvi-107896.html>

ÚS: Soudy nesmí přehlížet pochybnosti o povaze insolvenčních návrhů. *Česká justice* [online]. 2016 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2016/11/us-soudy-nesmi-prehlizet-pochybnosti-o-povaze-insolvencnich-navrhu/>

VAVŘINA, Jan a Aleš HRADIL. Rozdělení příjmů z pronájmu a nákladů na správu nemovitostí mezi zajištěné a nezajištěné věřitel ve světle judikatury NS. *EPRAVO.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-07-15]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://tablet.epravo.cz/4-2016/tema-vydani-rozdeleni-prijmu-z-pronajmu-a-nakladu-na-spravu-nemovitosti-mezijazjistene-a-nejazjistene-veritele-ve-svetle-judikatury-ns/>

VEJVODOVÁ, Alžběta: Ministerstvo spravedlnosti urychlí elektronizaci insolvenčí. *Hospodářské noviny* [online]. 2019 [cit. 2019-09-03]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66553550-tendr-na-novy-insolvencni-rejstrik-provazel-chaos-stat-ho-zrusil>

VODA, Jiří. Na prahu změn úpadkového práva v kontextu iniciativy Evropské unie. *EPRAVO.CZ* [online]. 2017 [cit. 2019-08-31]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/na-prahu-zmen-upadkoveho-prava-v-kontextu-iniciativy-evropske-unie-106298.html>

Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2018. Crefoport s.r.o.[online]. 2019 [cit. 2019-03-29] Dostupné z: http://crefoport.cz/wp-content/uploads/2019/01/TZ_Insolvence_2018_fin.pdf

ZRALÝ, Zdeněk. Vracení DPH z pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení optikou NSS. *Solitea Česká republika, a.s.* [online]. 2015 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://money.cz/ucetni-a-danove-tipy/vraceni-dph-z-pohledavky-za-dluznikem-v-insolvencnim-rizeni-optikou-nss/>

ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Je možná záchrana životaschopného podniku v insolvenční? *PRÁVNÍ PROSTOR.CZ* [online]. 2016 [cit. 2019-04-22]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/je-mozna-zachrana-zivotaschopneho-podniku-v-insolvenci>

3. Seznam použitých právních předpisů

Císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, řád vyrovnací a řád odpůrcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 88/1988 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 502/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 64/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Banking Act z roku, britský zákon ze dne 21. února 2009, ve znění pozdějších předpisů.

Companies Act, britský zákon o obchodních společnostech ze dne 8. listopadu 2006, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvency Act, britský insolvenční zákon ze dne 25. června 1986, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvency Rules britský zákon ze dne 6. dubna 2017, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenzordnung, německý insolvenční zákon ze dne 5. října 1994, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung (InsVV), vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. srpna 1998, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepřacované znění).

Pankrotiseadus, estonský insolvenční zákon ze dne 22. 1. 2003, ve znění pozdějších předpisů.

RGBI 337/1914 (Insolvenzordnung), rakouský insolvenční zákon z prosince roku 1914 č., ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční).

United States Bankruptcy Code, americký insolvenční zákon ze dne 6. listopadu 1978, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 348/2011 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 22/99.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10.
Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16.
Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2371/11.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 3637/14.

Nejvyšší soud ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 29 Odo 242/2006.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 460/2005.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2181/2008.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3793/2010.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4034/2011.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. 29 ICdo 37/2012.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2050/2011.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2514/2012.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2014, sen. zn. 29 ICdo 20/2012.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 ICdo 32/2013.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3277/2013.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 10/2014.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2017, sen. zn. 29 ICdo 14/2016.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2018, sen. zn. 29 ICdo 183/2017.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 322/2003.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2336/2004.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sen. zn. 29 NSCR 3/2009.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sen. zn. 29 NSČR 1/2008.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSCR 30/2009.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 51/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NS ČR 27/2010.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSCR 13/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2012, sen. zn. 29 NS ČR 52/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSCR 38/2010.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 324/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sen. zn. 29 NSČR 13/2010-P48-17.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSCR 46/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 186/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1219/2012.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2013, sen. zn. 29 NSCR 14/2012.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSCR 19/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSCR 20/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 103/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2013 sen. zn. 29 NSCR 113/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2000/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2299/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2014, sen. zn. 29 NSCR 119/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. 29 NSCR 31/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5075/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. 29 NSCR 49/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2015, sen. zn. 29 NSČR 37/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2016, sen. zn. 29 NSČR 71/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. 29 NSČR 22/2015.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2017, sen. zn. 29 NSČR 94/2014.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2018, sp. zn. 29 Cdo 6097/2017.

Nejvyšší správní soud

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 8 Afs 33/2007.
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 9 Afs 170/2014.

Vrchní soudy

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 15 Cmo 16/2012.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2012, č. j. 101 VSPH 123/2012-81.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 2016, sen. zn. 104 VSPH 891/2015.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 12. 2017, č. j. 102 VSPH 403/2017-263.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 5/2008.
- Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 96/2008.
- Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 19. 6. 2009, sp. zn. 1 VSPH 238/2009.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 7. 2009, č. j. 2 VSOL 196/2009-P30-11.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 2. 2010, č. j. 2 VSOL 417/2009-P339-8.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 2. 2010, č. j. 2 VSOL 420/2009-A-13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2010, č. j. 1 VSPH 404/2010-B-40.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 2010, č. j. 2 VSPH 747/2010-A-13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 3. 2011, č. j. 1 VSPH 1140/2010-A-163.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2011, č. j. 3 VSPH 142/2011-B-33.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 9. 2011, č. j. 1 VSPH 1067/2011-A-13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2011, č. j. 3 VSPH 878/2011-A-12.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 3. 2012, č. j. 1 VSPH 194/2012-B-36.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 2012, č. j. 3 VSPH 423/2012-A-14.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 6. 2012, č. j. 1 VSPH 654/2012-A-153.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 8. 2012, č. j. 2 VSPH 484/2012-B-37.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 9. 2012, č. j. 2 VSPH 196/2012-P738-11.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 10. 2012, č. j. 1 VSPH 1357/2012-B-161.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 10. 2012, č. j. 3 VSOL 555/2012-A-69.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2012, č. j. 3 VSPH 503/2012-B-105.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 1. 2013, č. j. 3 VSPH 729/2012-B-49.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 3. 2013, č. j. 2 VSOL 26/2013-A-13.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 4. 2013, č. j. 2 VSPH 1586/2012-B-39.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 5. 2013, č. j. 3 VSPH 219/2013-B-12.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 7. 2013, č. j. 3 VSPH 1681/2012-B-37.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 9. 2013, č. j. 1 VSPH 1232/2013-P12-9.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 11. 2013, č. j. 3 VSPH 829/2013-B-6.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 1. 2014, č. j. 1 VSPH 2077/2013-B-200.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2014, č. j. 2 VSOL 358/2014-B-17.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 8. 2014, č. j. 1 VSPH 232/2014-B-57.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 9. 2014, č. j. 1 VSPH 1808/2014-B-13.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2014, č. j. 3 VSPH 1712/2014-B-18.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 2014, č. j. 2 VSOL 1191/2014-B-21.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 1. 2015, č. j. 3 VSPH 2163/2013-B-41.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 1. 2015, č. j. 4 VSPH 2189/2014-B-69.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2015, č. j. 3 VSOL 1025/2014-P9-8.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2015, č. j. 1 VSPH 302/2015-B-31.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 5. 2015, č. j. 2 VSOL 228/2015-B-21.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 7. 2015, č. j. 2 VSPH 405/2014-P4-9.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2015, č. j. 2 VSPH 1281/2015-B-62.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, č. j. 1 VSOL 918/2015-A-18.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2015, č. j. 4 VSPH 671/2015-B-37.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 10. 2015, č. j. 1 VSPH 363/2015-B-41.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2015, č. j. 3 VSOL 473/2015-B-51.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2016 č. j. 3 VSPH 506/2015-B-101.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 2. 2016, č. j. 4 VSPH 236/2016-B-37.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 4. 2016, č. j. 3 VSOL 1227/2015-B-192.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2016, č. j. 2 VSPH 1130/2016-P5-9.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2016, č. j. 1 VSPH 2415/2015-A-34.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 8. 2016, č. j. 3 VSOL 375/2016-B-35.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 10. 2016, č. j. 2 VSOL 755/2016-B-67.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 11. 2016, č. j. 3 VSOL 741/2016-B-48.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 12. 2016, sp. zn. 4 VSOL 895/2016.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2017, č. j. 3 VSOL 1550/2016-A-28.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 1. 2017, č. j. 4 VSOL 1500/2016-B-306.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2017, č. j. 1 VSPH 133/2017-B-46.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č. j. 3 VSPH 207/2017-B-28.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2017, č. j. 1 VSPH 2405/2016-B-46.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2017, č. j. 3 VSPH 1785/2017-A-10.

Krajské a okresní soudy

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2013, č. j. 38 ICm 1034/2012-62.
Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014.

Soudní dvůr Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 5. 2006 ve věci C 341/04.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. 10. 2011 ve věci C 396/09.

5. Seznam ostatních zdrojů

BERGER, Pavel. *Majetková podstata v insolvenčním řízení*. Praha: Asociace insolvenčních správců, 2017.

Důvodová zpráva k vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Statistická ročenka 2014* [online]. 2014. [cit. 2018-10-18]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

PASEKOVÁ, Marie a Zuzana CRHOVÁ. Insolvenční řízení v zemích hlavních exportních partnerů České republiky. In: *Insolvence 2013 – konec jedné etapy, začátek další?* Vysoká škola ekonomická v Praze: Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 63-70. ISBN 978-80-245-1927-2.

Připomínky České advokátní komory k materiálu s názvem: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Česká advokátní komora, 2015, 12 s.

SCHÖNFELD, Jaroslav, Luboš SMRČKA a Tomáš MALÝ. Insolvenční řízení v České republice: skutečný výnos věřitelů je velmi nízký. In: *Insolvence 2013 – konec jedné etapy, začátek další?* Vysoká škola ekonomická v Praze: Nakladatelství Oeconomica, 2013, s. 89-102. ISBN 978-80-245-1927-2.

SPRECHER, Thomas. Die Europäische Verordnung über Insolvenzverfahren. In: SPÜHLER, Karl. *Aktuelle Probleme des Internationalen Insolvenzrechtes*. Zürich: Schulthess, 2003, 107 s. 3-7255-4599-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Japonský konkurs a vyrovnání*. Plzeň, 2002. Diplomová práce. Západočeská univerzita. Fakulta právnická. Vedoucí práce Přemysl Raban. 73 s.

ZOUBEK, Hynek. *Změny v insolvenčním řízení a jejich dopad na civilní řízení*. Praha, 2015.

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení. Štrasburk [online], 2012 [cit.], s. 14. Dostupné <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A52012DC0743>

Zpráva Evropského parlamentu, výboru pro právo a vnitřní trh z 23. února 2000, A5-0039/2000.

Název rigorózní práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce

Konkurs jako způsob řešení úpadku dlužníka

Abstrakt

Předmětem této práce je konkurs jakožto způsob řešení úpadku dlužníka. Konkurs je zjednodušeně řečeno způsob řešení úpadku, který sleduje zejména zpeněžení majetku dlužníka a je také univerzálním způsobem řešení úpadku dostupný pro všechny dlužníky. I přesto mu poslední dobou není věnována velká pozornost, která je soustředěna mnohem více na sanační způsoby řešení úpadku, jako jsou reorganizace a oddlužení.

Rigorózní práce tak postupně seznamuje čtenáře s právní úpravou nejdůležitějších právních institutů vázajících se ke konkursu a vybraných navazujících souvislostí, které zpravidla mívají na průběh řešení úpadku konkursem zásadní dopad nebo mohou působit problematicky. První kapitola je věnována podrobnějšímu uvedení do světa úpadkového a konkursního práva z hlediska jeho historického vývoje. Druhá kapitola popisuje insolvenční návrh a cestu dlužníka k prohlášení úpadku, tedy předcházející fáze řízení. Její zařazení bylo nutné vzhledem k mnohým provázanostem insolvenčního řízení.

Patrně stěžejní část je koncentrována do kapitoly třetí, kde jsou představeny zejména problematické části účinků, které ve sféře dlužníka prohlášení konkursu vyvolává a vzájemné fungování jednotlivých zapojených subjektů. Dále je pojednáno o některých specifických podobách konkursu a pro názornou ilustraci jsou prezentovány i vybrané parametry průměrného konkursu podnikatelských subjektů v České republice. Jelikož nezbytnou součástí problematiky konkursu je institut majetkové podstaty, je součástí také analýza úpravy jejího zjišťování, správy a následného zpeněžení. V poslední kapitole jsou přiblížena další vybraná nejvíce problematická místa konkursu a insolvenčního řízení obecně, se kterými se lze dnes a denně setkat v insolvenční praxi. Nejsou opomenuty ani mezinárodní souvislosti konkursní problematiky a porovnání s některými právními úpravami zahraničními.

Obsahem této práce ovšem není zcela vyčerpávající popis a rozbor kompletní právní úpravy konkursu. Důraz je kladen především na nejasné či problematické pasáže, které se v souvislosti s právní úpravou objevovaly a objevují a které je zapotřebí řešit především za pomoci judikatury. Právě judikatuře byla věnována zvláštní pozornost, jelikož mnohá nejasná zákonná ustanovení osvětluje. V některých případech však ani judikatura není dostatečná pro

to, aby překonala vzniklé problémy, a tak práce nastiňuje, nejen v rámci porovnání se zahraniční právní úpravou, možné kroky de lege ferenda, které by mohly zefektivnit a zrychlit průběh insolvenčního řízení.

Současná úprava insolvenčního práva je pojata poměrně moderně a jako celek se osvědčila. I přes moderní trendy v této právní oblasti zůstane konkurs zcela jistě i nadále hojně využívaným způsobem řešení úpadku a je žádoucí se mu i nadále náležitě věnovat a stále jej zdokonalovat.

Klíčová slova

insolvenční řízení, konkurs, zpeněžení majetkové podstaty

Název rigorózní práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce

Bankruptcy as a mode of resolving debtor's insolvency

Abstract

The subject of this thesis is bankruptcy as a mode of resolving debtor's insolvency. Bankruptcy (sometimes also referred to as liquidation) is simply a mode of solving insolvency, which mainly deals with the realization of debtor's assets and is also a universal way of solving bankruptcy available to all debtors. Despite this, it is not paid a lot of attention lately, which is much more focused on remediation methods, such as reorganization and debt relief.

This thesis gradually acquaints the reader with the legal regulation of the most important legal institutions related to bankruptcy and selected connected context, which usually have a major impact on bankruptcy process or can cause problems. The first chapter is devoted to a more detailed introduction into the world of bankruptcy and bankruptcy law in terms of its historical development. The second chapter describes the insolvency petition and the debtor's path to bankruptcy, a prior stage of the proceeding. Its inclusion was necessary due to the many interconnections of insolvency proceedings.

Probably the most important part is concentrated in the third chapter, where the problematic parts of the effects that the declaration of bankruptcy causes in the sphere of the debtor and the mutual functioning of individual involved actors are presented. Furthermore, some specific forms of bankruptcy are discussed and, for illustration, selected parameters of average bankruptcy of business entities in the Czech Republic are presented. As an essential part of the bankruptcy issue is the institute of assets, it also includes an analysis of the regulation of its identification, administration and subsequent realization. In the last chapter there are described other selected most problematic areas of bankruptcy and insolvency proceeding in general, which can be encountered every day in insolvency practice. The international context of bankruptcy issues and comparison with some foreign legal regulations are also not omitted.

However, the content of this work is not an exhaustive description and analysis of the complete bankruptcy legislation. Emphasis is placed mainly on unclear or problematic passages that have appeared and appear in connection with the legislation and which need to

be solved primarily through the court decisions. It is the case law that has been given particular attention, as it explains many unclear legal provisions. In some cases, however, even the case law is not sufficient to overcome the problems encountered, so the thesis outlines, not only in comparison with foreign legislation, possible *de lege ferenda* amendments, which could streamline and speed up insolvency proceedings.

The current regulation of insolvency law is quite modern and as a whole has proved its worth. Despite modern trends in this area of law, bankruptcy will certainly continue to be a widely used method of resolving debtor's insolvency, and it is desirable to continue to pay due attention to and continue to improve it.

Key words

insolvency proceeding, bankruptcy, realization of assets